www.sikaraam.com

www.sikaraam.com

اشعار : دې پردیسی او بیلتون که له یوې خوا د شیدا حساس روح نا قراره کړی ؤ او په دې لاره لی ئی ډیر روحی تکلیفونه ولیدل ، خو له بلې خوا د پښتو ژبې خیر په دې کې ؤ ، چه د کاظم خان روح له همداسې زیږو سره مخامخ شي او دې له وطنه لیرې د وطن او دوطن دیارانو په غم کښې ونو لیښوي .

که د کاظم خان حساس روح دې غمونو او پردیسی په شور راوستلی نه وای ، نو خدای شته پوهیږی چه د پښتو ژبې به داسې گرانبها اشعار او داسې نامتو او دردمند شاعر په برخه شوی وای که نه ؟ !

«شیدا» درست په لادوا در دونودك د ی

مـاچه بیر ته لکه زخم ستا دیوان کـړ

حقیقتاً چه شیدا د پښتو ژبې ډیر نازک خیال او په عین حال کې دردمند شاعر دی او دده خوندور اشعار د پښتو ژبې گینه او زیور بالله شي ، او د نازک خیالی په فن کې د ځینو نویو استعارو او تشبیهاتو او اصطلاحاتو موجد دی . او دده د سخنگو ئی د تعریف دپاره هم دده دابیت صادق دی چه وایی :

دسوسن ژبه حیرت کړه سر مـه سایـه

چه «شیدا» په دابهار کې سخن گوی شو

دشیدا د پخنگی او نازک خیالی مثال یو بیت یادوه بیته نشي کیدلای بلکه دسخن شناس په نظر کې بدده ټول دیوان مثال وی لکه دی چه پخپله وایی :

«شیدا» زه ئی منتخب د پښتو بولم که دیوان دی مرتب دی په څو فرده :

خو بیا هم بدلته په نمونه کښې دده دوه دری بیتونه راوړو مثلاً سبادی دغنچی خوله غوړیـږی او د گـل بـوی او رنـگ چـه دغـنچی پـه زړه کـی پټ وو ، بهر وزی تاسې وگوری ، چه شیدا داحالت په څه خوږو او شاعرانه الفاظو کې ادا کوی ، وایی

دغنچـې دړباط وریه وا کـړ دودی

قافـله درنـگ وبو دروی سباشو

په دې لاندی بیت کې حسن تلازم واوری :

مهیاورته قفس دشاخ گـل کـړه

که څه رحم په بلبل کوې صیاده !

یا دې حسن تشبیه ته ځیرشی ، چه وایی :

په گلگون سرښك می رنـگ لـکه غنچه کړ

هـلـه جوړ شوم دگـریوان ودړیـدن تـه

www.sikaraam.com

دخان ستاینه: شیدا سره له دې چه په شعری دنیا کی ځان دنوی طرز موجد ګڼی او ځان داختصاص سزاوار بولی (۱) بیا هم دخوشحال خان خټک داستاذۍ او شاعرۍ لوړ مقام ته په دې ډول داحترام سرټیټوی .

د پښتو شعر معلوم ؤ — په معنی کی کا لمعدوم ؤ
چه قلم په لاس د «خان» شو — مرتب ئې لوی دیوان شو
تصانیف ئې فراوان شول — مستند د درست افغان شول
سلاست د عبارت هم — لطافت د اشارت هم
ډیر دقت د معانی هم — بلکه خود همه دانی هم
په کلام کی ئې ظاهره — په اقدام کی ئې باهره
سلیقه ئې کړه عیانه — طریقه ئې کړه بیانه
هر شاعر چه د افغان دی — ریزه چین دخان دخوان دی
فی المثل که بل مهتاب وی — مستفید د دې آفتاب وی
چه پرغرونو شی لارصافه — قافله درومی تر قافه
چه وی بل په دریا باندی — څوک به غم دشنا کاندی
ما چه دا کلام ادا کړ — نوی طرز می را پیدا کړ
په پښتو کی ګویا خاص یم — سزاوار د اختصاص یم
له حسده که صاف زړه کړي — په دا کار کی انصاف وکړي
«خان» ممتاز د تمام «روه» دی — بل استاذ د دې ګروه دی
په میدان د استاذۍ — هم نشان د برق تازۍ
«سرای» مطلع د دې آفتاب دی — په عالم ئې هرځای تاب دی

بل ځای دخوشحال خان شرف په ادبی دنیا کی پرخپل ځان ثابت بولی ، وایی :

د افغان له شعره په شیدا باندی
دادب په مقتضی د «خان» شرف دی

شیدا په دې عقیده دی چه که خان ژوندی وی هغه به هم دده کلام ته د پښتو په ادب کی لوړه درجه مقام ورکړی وای ، دی وایی :

---

(۱) دی پخپله وایی :

ما چه دا کلام ادا کړ — نوی طرز می را پیدا کړ
په پښتو کښی ګویا خاص یم — سزاوار داختصاص یم

www.sikaraam.com

مګر د سخن ناشناس او حاسد او ناپوه څخه زيات ګله مند او په ويره کې دی چه نه چه دده لعلونو ته د ډبرو په نظر وګوري او دده هر هنر په نامرغوب شکل وښيي نو ځکه وايي:

ګله منديم له حاسده   چه متاع کاندي کاسده

انګبين سکنجبين کا   په مزه ئې ترش جبين کا

وايي خس وکهکشان ته   سنګ و لعل بدخشان ته

د حاسد دخل بې ځايه   صفائي يو سی له رايه

په هراس يم له ناپوهه   قوي طبع کا ستوهه

چه نظر ئې په اشعار شي   هريو شعر خوار وزار شي

نامرغوب ئې هر هنر کا   په عيوب ئې معتبر کا

چه مزاق ئې د وا ښه وي   ورته خس ترحلوا ښه وي

بل ځای سخن ناشناس او کج بحث ته له سره د قضاوت حق نه ورکوي او که ئې تحسين هم وکړي نه پرې خوشالېږي او نه ئې اعتراض ته اهميت ورکوي وايي:

ووايه دا رنګ مغه نشناس ته   يعني کج بحث اجهل الناس ته

ستا اعتراض و تحسين دی لغو   پرېږده خبره سخن شناس ته

ادبي اعتراض: ځينو پوهانو په د شيدا پر کلام دا اعتراض کاوه چه په عبارانو کې ئې ځينې غرايب او عجايب لري کاظم خان د دې اعتراض داسې جواب کوي:

که نکات مې عجايب وي   عبارات مې غرايب وي

خاص په حسن د کلام وي   د معنی دقت ئې عام وي

خالي نه وي له صنعته   عاري نه وي له رفعته

په لوسته ئې ابتهاج کړه   آفرين مې په مزاج کړه

مګر د پښتو او سني ليکوال او پوهان سره له دې چه شيدا د پښتو «بيدل» (۱) بولي او د پښتو په ژبه ادب کې ورته په لوړ مقام قايل دي، يو بل ورو کې اعتراض د شيدا پر کلام لري او هغه دا چه دده په کلام کې د عربي ژبې الفاظ او د فارسي ژبې ادبي عبارات او اصطلاحات له ضرورت نه زيات راوړي نو لکه دی چه پخپله وايي دده اشعار «له نقصانه مبرا دي» او ښايي چه دا کار ئې هم د کلام د خوږوالي د پاره کړی وي.

---

(۱) حضرت بيدل د فارسي ژبې مشهور نازک خيال، فلسفي او نکته دان شاعر دی.

www.sikaraam.com

د ناز کخیالۍ دپاره ئې همدا بیت کافي دی چه وایي:

زما زړه ئې کله رانیو ستا له زلفو
که هر څو ئې شانې تل وکړه مروند ونه

کاظم خان په خپله یوه مثنوي کې چه ددې دوان په سر کې هم چاپ شوې ده دخپلو اشعارو خوراښه تشخیص او تعریف کړی دی چه که دلته دغه مثنوي څو بیتونه دمثال په توګه راوړو نو ویونکی به دده له شعر او طبع سره ښه آشنا شي او هم به دده خیالات دده دشعر په باب کې ښه او پوره ورځني څرګند شي؛ دی او مري دخپل طبع او خپل شعر ستاینه کوي وایي:

په پښتو کې ګویا خاص یم   سزاوار داختصاص یم
داپ مې کلمه دفضول دی   په طامات کلمه محمول دي
څه زما چه قیل وقال دی   څو د زما په کمال دال دی
هنر نه دی چه ځان ستایم   که په فن کې یې هم ستایم
مناسب د تقریر داشوه   چه مې طبع خو دستاشوه
سخنور که توتیان ډیر دی   کله دوی ځما په څیر دي
چه ادا شیرین نفس کړم   نیشکر چوب د قفس کړم
چه لب والکه صدف کړم   ډک په درو ګهر طرف کړم
دا رنګین خیال مې په کښلو   قلم ښاخ کا د سرو ګلو
تر آفتاب مې روښن رای دی   تر فلک رفعت ګرای دی
چه قاصد د تر فهم شي   فلک خم په تواضع شي
لا تر نوره انور پرېښي   ورته سترګه نمر پرېښي
معاني مې پر غرا دي   له نقصانه مبرا دي
همګی صافي رنګینې   لکه آب د یاقوت ویني
هر مضمون مې طبع زاد دی   کل زما د رای ایجاد دی
نه غلط نه مبتذل دی   توارد ئې محتمل دی

خو سره له دې لوړې ستاینې بیاهم دادبي فنونو له ماهرانو او سخن شناسانو څخه هیله کوي چه دده اشعارو ته د لطف په نظر وګوري او که کوم ځای سهو راغلې وي هغه اصلاح کړي او دا دغوی له خوا لوی احسان بولي لکه چه وایي:

چه ما هر وي په دا فن کې   هم ماهر په دا سخن کې
مقاصد ئې د منصف وي   نه حاسد نه متعسف وي

www.sikaraam.com

ترهغه مې سلام پښو سه ورسره داکلام پوسه
ورته ووايه تېز هو شه د دا سخن نېو شه
په اشعار مې نظر وکړه وار په وار پرې ګذر وکړه
که واقع پکښې خطاوي. توجه دې ورته ستا وي
ته نې جوړ لفظ ومضمون کړه ماپه دا احسان ممنون کړه
خطا کېږي له بشره خصوصاً له سخنوره
که کلام دا نوري وي چه مدام سخنوري وي
له خطا کله خالي وي هر مضمون کله عالي وي

سره له دې چه سخن شناسانو او دفن ماهرانو ته داصلاح حق ورکوي بلکه د هغوي اصلاح دځان په حق کې يو دول احسان ګڼي . بياهم دخپلو اشعارو له ويونکو څخه يوه بله هيله هم لري او هغه داچه دوي بايد دشيدا اشعارو ته په سرسري نظرونه ګوري اوڅه قدر ئې په تأمل او دقت سره ولولي ځکه چه دده دځينو اشعار مفهوم او ادبي خوند په سرسري نظرنه څرګندېږي نو وايي :

چه تعجيل کاندي پهلو ستو ورته پوښي وړاندي وروستو
که خوانده که ناخوانده وي په همه کې وامانده وي
افاده ده که الفاظ دي مقتضي دد پر لحاظ دي
چه نازك دچا خيال وي هم بلند لکه هلال وي
تأمل پکښې ضرور شي لغه پسه پري مر ور شي
که صحرا ګل وګلزار وي آهسته خرام په کار وي
په خرام کې ننداره شي رنګا رنګ بهار ښکاره شي
که جولان په خيابان کړي خيابان به بيابان کړي

بل ځاي په څه شاعرانه الفاظو کې دا مطلب ادا کوي چه وايي :

کړه ئې وا لکه ګره دتورو زلفو
باريکي لري تمام ديوان زما

بيا وايي :

غوز کړه وماته که درست انصاف يې نه مدعي يې نه سخن باف يې
باريك ترموي دي دشيدا شعر هله ئې لوله که موشګاف يې

❁ ❁ ❁

www.sikaraam.com

چه په لاس د «خان» قلم ؤ — قلمرو ئې دا عالم ؤ
هغه وخت که دا سواد وی — په کاغذ بویه چه صادوي

بلکه امکان ئې درلود چه شیدا ته ئې «دشاعرانو میر» یا په ننني اصطلاح ملك الشعرا ویلی وای ، لکه چه پخپله وایی :

شیدا «خان» به دې کا میر دشاعرانو
که مزار و ته ئې عرض دتا انشاشی

نور شاعران

کاظم خان شیدا دپښتو په شاعرانو کی برسېره پرخپل خاندان شپږو تنو نورو ته هم په شاعرۍ قایل دی ، چه هغه رحمان بابا ، حمید بابا شوکت ، میرزا ، دولت واصل ، دی . درحمان بابا او حمید بابا ، په باب کی وایی :

په دا وخت کی که شیدا دواړه مومندوی
ئنا خوان به وو هر دم ستا په ویلو

بل ځای وایی :

چه مومند و قیل وقال کړ
یعنی دوی سحر حلال کړ

درحمان بابا یوی مصرع خوئی زړه هم وړی دی چه وایی :

نن رحمان په دا مصرع دشیدا زړه وړی
«ته پری یې ، که آهو یې ، که جادو کړی»

درحمان بابا دبلی غزلی په جواب کی وایی :

درحمان ددې غزل جواب شیدا کړ
«غره مه او سه دعشق په کاروبار کښی»

دشوکت نامی شاعر ډیر صفت کوی او دهغه داشعارو په ستاینه کی ئې یوه غزل ویلی ده چه هغه دا ده (۱) :

راشه وا وره دشوکت هره مصرع — درست غزل ئې منتخب الی المقطع
چه نظر ئې په شفق د رنگینۍ کړم — هر کلام ئې په مثال حسن مطلع

---

[۱] ماته معلوم نشو چه دا شوکت څوك دی ؟ او ایا حقیقة دپښتو شاعر دی که دفارسی ؟ خو شیدا ستایلی دی .

مگر په فارسی کی دشوکت په نامه څو شاعران تېر شوی دی .

کړه ئې والګه کړه د تورو زلفو
باریکي لړی تمام دیوان ځما
«شیدا»

65

www.sikaraam.com

د
کاظم خان شیدا
دیوان

PROPERTY OF ACKU 5650

مدون، مصحح او مقابله کوونکی
عبدالرؤف «بینوا»

کابل ۱۳۳۱ پښتو ټولنه

www.sil...com

بلندي ئې دا شعار فلك سيار ه　　دېر وين په دود ئې نظم مرصع
په كمال ئې دخيال نثر دستور يو　　څه معني چه معا فه وي مسجع
تعجب به په دا باب هر كو ره وكړم　　كه رسمي كلام ئې نه وي مصنع
رسيده ئې ومضمون ته شيدا گران دي
چه رفيع لكه آسمان دي بل ارفع

خپله كورنۍ اوميرزاء دولت اوواصل داسې يادوي :

پـه دا هـو نـبره پښتنو كې　　بـيا پـه ژبه د پښتو كې
په دا فن كې څو اشخاص دي　　ډېر د موږ خاندان خاص دي
يو ميرزاء دولت، واصل هم　　شـه كلام لـري حاصل هم

اوهغه څوك چه شهرت نه لري دهغوی په باب كې وايي :

هر هغه چه نا مشهور دي　　جوړ په داب اوپه دستور دي
دا ويل پـه احتمال كړم　　احتمال ئې د كمال كړم

خوددې نه علاوه دخپل وخت نورو نمايشي اوجعلي شاعرانو ته په ښه سترگه نه گوري او هغوی داشعارو عارگنۍ وايي :

د پښتو شعر ذليل شو　　دهر چا قول دليل شو
هر قايل پرې اقدام وكا　　په دا فن كې كلام وكا
چه په لا فو دا شعار دي　　په معني دا شعار عار دي
نا واقف د سليقې دي　　نا بلد د طريقې دي
دهر وزن منافي دي　　څه خبر په قوافي دي
عندليب وايي وخان ته　　راشئ داز يبا بستان ته
نشيمن ئې دا رنگ باغ شي　　هم آهنگ د سياه زاغ شي
گل پريشان كاله آهنگه　　بيا غنچه كاندي دلتنگه

بل كاظم خان

دشيدا په وخت كې يو بل كاظم خان هم دشيدا په مسقط الرأس «سرای» كښې شاعر تېر شوی دی، خو څنگه چه هغه چندان مشهور نه ؤ دهغه څيني شعرونه هم شيدا ته منسو بېدل، نو ځكه شيدا دخپل ديوان په مقدمه كې دا مطلب څرگند وي او وايي كې :

«از شخص همنام زما ساكن دسرای چه كوم دی هم ورته ويلی شي دد اخاندان وء شايد په تاثير دصحبت ئې كم وبيش رو په دسخنوري ئې تنها د خاطر كړه اولسان دحال ئې بيا قدر

www.sikaraam.com

داسمعداد په ایجاد دمضامین مترنم وـ ازانجمله خوغزلیات په غایت ونهایت شهرت کښی دی، اوپه محافل ومجالس کښی زبان زد دغزلخوانانو دیوغزل دامطلع دی :

وبه مرمه ای عالمه په ارمان دتورو زلفو ❀ کله به را ورسی درمان دتورو زلفو

لیکن نامبرده چندان معروف اومشهور نهٔ ، په واسطه داشتراك اسمی دهغه اشعار په نزد دکافهٔ عامه وماته منسوب دی، حال آنکه څما له اشعاروڅما اسم مصرح نه دی، دامعنی په تخلص مشرح شوې ده اوهم معرفت دمتکلم په سیاق دکلام متفرع دی او شناسائی دقایل په داب دقول کښی مودع ؛ دا نکته وکامل عیارته روښن ده او دقیقه ددې کار و دانش شعارته مبرهن ؛ چه دا اضافت وماته خطادی او نسبت بیجا ۰۰۰۰ [۱] »

په دې ترتیب شیدا دهغه بل کاظم خان داشعارو نسبت ځان ته خطابولی خودومری شوه په دې لیکنه کښی ئې دپښتو دادب په تاریخ کی دیوه بل شاعر نوم ښودلی دی چه هغه ده همنامی کاظم خان دی .

اجتماعیات: شیدا یوازی دگل اوبلبل اوشاعرانه تخیلاتو شاعر نه دی بلکه دخیالو شاعرانه تخیلاتو سره دېری گټوری اجتماعی نکتې هم اری چه هغه په اجتماعی ژوند کښی دانسان د کامیابۍ او سر لوړی سبب گرزېدای شی او د بشری سعادت د پاره خورا ضروری گڼلی کېږی ځکه نو مونږ دلته دده داجتماعی افکار و څو لنډی نمونی راوړو ؛

صلح کل: شیدا دبشر درهنمایانو اوفلاسفه وپه پیروی دصلح کل طرفدار دی او دانسان داجتماعی سعادت اساس پر صلح کل باندی بنا بولی او په دې عقیده دی چه انسانان باید یو بل منځ کی بې له کوم فرقه بودبل سره په صلح اوآرامی کی ژوندو کړی، دی وایی :

ځای د روغ دلپونی شه که هو ښیار یې
صلح کل د ځان پیشه لکه صحرا کړه

بل ځای خپل دافکر په داسی الفاظو کی ښرگند وی :

منا سبت ارم زه له هر چا سره ٭ پست یم له پست سره بالا بالا سره
په مثال رنگ یم دحنا گـوره ٭ زیب کړم له دست سره، جوړ یم له پاسره

هرچاته په ورین تندی کتل دصلح کل مهم رکن دی، نو ځکه شیدا وایی :

شگفته کړه لکه نمر جبین هر چا ته
چه په تله دې سیه پوش تمام جهان شی

---

[۱] ددې دیوان هغه مقدمې ته دې مراجعه وشی چه شیدا پخپله لیکلې ده.

www.sikaraam.com

تعاون او همدردي: شیدا په اجتماعي ژوندکي دهرانسان دا انساني فرض گڼي چه دبل انسان سره تعاون او همدر دي واري اود خوارانو او بې وزلو دلداري اودخداي دمخلوق خدمت وکړي . دی دبل دخدمت داسي توصیه کوي:

همیشه د بل په کار کې قدم سایه
چاریده تر خپل همت لکه آسیا کړه

شیدا دانسان کامیابي په جمعیت کي همدردو په خدمت پوري تړلي بولي چه وایي:

افروخته یي وي محفل په شان د شمع
چه سوخته دبل په کار کي خپل دماغ کا

له همدې امله شیدا دخپلو اجتماعي وظایفو په لړکي دبې وزلانو دلداري دځان دپاره یوه مهمه وظیفه گڼلې ده چه وایي:

دلداري دنا توانو ځما عادت دی
باریه درش وړی دهرخس طوفان ځما

بل ځای خپل دامطلب په شاعرانه الفاظو کي څرگندوي:

دلداري لکه غنچه دهر شبنم کړم
تل دبل په اوبو تر ځما آستین دی

یا داچه:

دلداري کړه غنچه وار د بېدستانو   پاکېزه دشبنم اوښي په آستین کړه

حتی شیدا دبل ساتنه دځان ساتنه بولي اودبل خدمت کول دځان خدمت کول گڼي دي وایي:

تل دبل پاسبان دخپل صورت پاسبان وی
حلقه و گوره په دا تر ځان چا پېره

دشیدا په عقیده دنورو احترام دانسان دتېټوالي سبب نه گرځي لکه چه وایي:

کم په نشي لکه غر که په اوېږ کېښي
وتعظیم ته ایستاده دخاص وعام شي

۳- لوړ همت لوړ همت چه دباعزمو اوړشتنیو انسانانو ستر خوی دی او خصوصاً دپښتنو دپاره دپښتنوالي مهم رکن گڼل کیږي، نوځکه دشیدا په کلام کښي له هرڅه نه دلوړ همت تأثرات ډیرلیدل کیږي اودده دانساني اولوالعزمي اوحقیقي پښتنوالي نمایندگي کوي. شیدا لومړی له خپله خدایه په یوه مناجات کښي ددې انساني او پښتني ستر خوی هیله داسي څرگندوي:

www.sikaraam.com

چه خپل برگ ئ په آب د چرخ نه کړم سرسبزه
دهمت عــلو په شــان د کهکشــان را

دا وړ همت له اجزا ؤ څخه یو جز و هم «اعتماد بنفس» یعنی پرځان باور اول دی ؟ دا ځکه چه باعزمه انسانان تل په اجتماعی ژوند کښې پر خپل ځان او خپل مټ تکیه کوی او د خپل ژوند دیر سپك بار هم د بل پراوږو نه ږدی ، او نه د بل په واسطه ځان اوړوی ، دا مطلب شیدا په څه شاعرانه او په عین حال د پښتنی عزم نه ډکو الفاظو کښی ادا کوی ، چه وایی :

دآفتاب په کـ منډ نـ ه خیژم آسمان تـه
نه ږدم بـار لـکه شبنم په دوش دگـلو

ناسی ځیرشی ، دشیـدا اعتماد بنفس داسی حد ته رسیدلی دی چه که دشبنم غوندی یوسپك بار هم د بل پراوږو ورانحی دی دآسمان په ختلو هم خوښ او راضی نه دی .

همداشان شیدا له بل نه سوال کول او څه غوښتل د او ړ همت ضره منافی ګڼی او حتی نه غواړی چه له سیند نه هم خپل جام ډك کړی - وایی :

که دی جام لکه حباب و نه نیو سیند ته
آفـریـن دی په همت شیدا څنـګه !

بل ځای چه دلمر قرص ته ګوری چه د ډوډی شکل اری نو له حیانه خـولی وربانه دی ماتی شی ، لکه چه وایی :

په صورت می شی خولی له حیاماتی
چه ونان ته دآفتاب څه خو نظر کړم

له سوال کره نه یوازی شیدا بیزاره دی بلـکه دده په قول نور عالم هم ورځنی ستړی پتوی !

نه صورته نی عالم چشم پوشی کـا
چه او ګی غوندی ولاړ په هر دیګدان دی

شیدا د اوړ همت خاوندان دې ته اړ نه بولی چه دچا احسان په ځان واخلی او د لمر د ستر ګی او ړوالی له همدی جهته بولی چه دبنو دسیوری احسان وربانـدی نشته لکه چه وایی :

دهمت عـلو دغیر احسان څه کـا
دبنو سایه په سترګـه د نمر نشته

66

www.sikaraam.com

اوپه هغه لېږ اوبربنډه سر آفرین وايي چه دستار او افسرته تېښت شوی نه وي:

آفرین د هغه سر په عـریـانیه
چه فرو نشو د ستار ویا افسر تـه

دبل دباغ ترسیوري ئې دخپل مات د یوال سیوري خوښ دی، او د وریځې دسوري احسان لاهم پرځان نه منی ـ وايي:

ماسایه دباغ بدله په سایه دمات دیوار کړه
خپل همت د تاروزی شه دروماه ابر دریا داله

دا نسا نانو ترمنځ اخـلاقي گرمي او حرارت او یو دبل سره د جذا بیت قوه درلـو دل داجتماعي ژوند له ضرور یاتو څخه گڼل کیږي. نوځکه شیدا چه داوړ همت خاوند انسان دی په گـرم روی باندي داسې شیدا دی:

چه په شان د آفتاب نه ده گـرم رویه
ستا په سر که په سا یه د هما خوښ یم
ترهغـه چه خشك طـینت دساحل و ینم
لکه موج آواره په دریا خـوښ یم

او له سرد جوشۍ څخه داسې بېزاره دی:

ترهـغه چه سرد جـوشي دحناویـنم
خوښ په طور دسمك بـی دست وپا یم

دعلو همت بل ضروری جزو دمشکلاتو او سختیو زغم او تحمل دی چه لوړهمتي انسان باید دژوند په ربړو کی ځان ونه بایلي او په ورین تندی دسختیو مقابله وکړی. نوځـکه شیدا وايي:

ددوران په لـگد کوب کښې جبین وا کړه
په همت کی ځـان همسر د نقش پـا کړه

او خپله حوصله باید ددریاب په څېر لوېه وساتي چـه دهر راز مشکـلاتو خس او خاشاك یوړی شی لکه شیدا چه وايي:

بـار دهرخس وخـاشاك پخپل گردن وړه
حوصله دي په مثـال دلوی دریـا کړه

او هم دی وايي: چه همتنـاك خلق دساحل غونډی دهر سیلاب په مخ کی ثابت ولاړ وی او دحوادثو هیڅ سیلاب ددوي عزم متزلزل کولای نشي. ږی وايي:

www.sikaraam.com

په صدمه به ئې دسيل يو قدم بې ځايه نشي
د ثبات طورچه زده کړ همتنا کو له ساحله

د خپلې سنګينۍ او متانت مثال چه په اصل کې دده د لوړ همت مثال دی په داسې شاعرانه الفاظو کې بيانوي :

له آسمانه به فی الحال را شي ثر ځمکې
که مې کېږدي سنګينې چيری په تلو (۱)

او کوم وخت چه ئې خپل جام له لمره (۲) ډك وي نو ځان د فلك همپياله ګڼي او په جرئت سره وايي :

چه شيشه مې خالي نشوه له آفتابه [۲]
په دا بزم د فلك همپياله يم

٤-سخاوت

شيدا په اجتماعي ژوند کې د ښېڼي اوسخا طرفدار او د حرص، بخل او شو متياڅخه بېزار دی سخي سړی هغه بولي چه د سايل سوال ته انتظار ونه باسي ، لکه چه وايي :

زر افشان لکه آفتاب شه بې مطلبه
شيدا سوال ته د سايل انتظار مکړه

شيدا کريم سړی د پسرلي ښېڼي ته ملتفت کوي چه څنګه خپل ټول برګ وبار خزان ته وړاندې کوي، نو کريم سړي ته همدا تو صيه کوي :

برګ وبار ورته پيشکش لکه بهار کړه
که خزان راشي کريمه ستا تر کوره

شيدا سخاوت او ښېڼه د همتنا کو خلقو کار بولي او په دې لاره کې دومره انتهاپسند

---

[۱] تلې په آسمان کې د مخصوصو ستورو نوم دی .

[۲] له د پښتو په زاړه ادب کې کنايتاً «د شرابو» په معنی راغلی لکه دا بيت :
د ښېلتون په تاريکو کې مې زړه شين شو   رڼا لمر د جام د مېو په ظلام را
« محمد هوتك ـ پټه خزانه ۲۰۱ مخ »

[۳] آفتاب د فارسي په ادب کې د شرابو په معنی راغلی ـ لکه چه وايي :
مغان که دانهٔ انګور آب مي سازد   ستاره مي شکنند آفتاب مي سازد

www.sikaraam.com

په دی کتاب کښې

١ — پېژند ګلوی

٢ — مقدمه (پخپله د شیدا پقلم)

٣— ثنا او مناجات

٤— دپښتو د شعر حسب حال

٥— غزلیات

٦— رباعیات

٧— مخمسات

٨ — قصائد

٩— منقبات

١٠— قطعات

١١ — متفرقات

www.aikaraam.com

دی چه د سړیه ښځه نه هم پروادار نه دی ، او ددار لرګی ئې هم نه پېږي زو ګېږي چه دهمتناك سړی نه محروم پاته شي ، وايي :

چړی نه چه دارمحروم په میدان پرېږدي
کـه یوسر په تن لری بلـند همته !

البته داد ښځه نی آخرین مقام دی چه شیدا ور ته لوړ همتی انسانان رابولی او هم پخپله ددم لوړ همت ورځنی څرګندېږي .

٥ ـ امساك: شیدا امساك او ممسك ته په بده سترګه ګوري او د هغه تیت ژوند داسې بیانوي :

چه ممسکان کاسیم وزر جمـع — په صرف ئې ژاړي مانند دشمع
که ئې په سیم وی کاسه لبریز ه — له غیـره کانـدي دزرو طمـع

بلخای شوم سړی ته اه دي جهة خانه خراب وايي چه هر څه لري خو بیا هم له لوږي بې تابه دي وايي :

آب ودانـه اري شومه حبابه — نس دې خالي دی جوع کړي بېتابه
تله ئې له تانه په تعجیل و ینم — ولې ئې نه خوری خانـه خرابـه !

په آخرکې ممسك سړی تهدیدوی اودامساك نتیجه اوانجام ورته داسې بیانوي :

سنګ وچوب به په سر و خوری لکه ونه
چه ممساك نه خوری داخپـل ثمر لـذیذ

حریص انسان دهغه له سرګردانه ژوندڅخه داسې خبروی :

٦ ـ حرص:

کـه مسخر کړي دوه سو جهانه — کـله بـه موړ شي وزیه انسانـه
که ئې خالي کړه غـله دانو نه — آسیا هنوز ده کاسه ګـر دانـه

٧ ـ بخل: بخل ته هم په بدنظر ګوري او دبخیل سړی له دوده څخه بېزاردی لکه چه وايي :

په مسکه ئـې شیـدا مشه لـقمه تـره
چه جبین ئې مدام ترش په شان ددوغ دی

٨ ـ رښتیا: شیدا په اجتماعی ژوندکی د رښتیا او رښتنیو انسانانو طرفدار دی دی وايي :

Ca

چه دې مخ لـکه د صبح صادق سپین وی
په هر کار کښې له عالم سره رشتیا کړه

www.sikaraam.com

۹ ــ وفا: دملګري په لاره کې چه هرڅه مشکلات پيداشي شيدا دوفاملګري دی اوبل ته هم دا توصيه کوي :

ساېه وار متحمل د سنګ وخارشه
چه په لار درفاقت درومي وفا کړه

بلځای دوفا په سبب پرخار باندی داسې مين دی چه وايي:

چه له ښاخ سره وفا کا په سره اور کښې
لا تر ګله يم مين د ګل په خارزه

۱۰ـ وعدة: دوعدې پرځای کولو په لاره کې شيدا ترسر هم تيردی اودا درشتنيو مردانو خوی ګڼي لکه چه وايي ،

که ئې سرځی لکه شمع يك زبان وی
خلاف نه کا دخپل قول چه مردان دی

۱۱ـ تواضع: شيدا سره لههغی لوړ دماغۍ چه ځان دفلك همپياله ګڼی اودآفتاب په کمند آسمان ته نه خېژی بيا هم دتواضع طرفدار اووايي :

مروت که په سرځای دنشست راکا
سر فرو په تواضع کړم ترکا کله

ګردن فرازانوته دتواضع توصيه دارنګ کوي :

په هرآن کې پرپوتل دی ارزان اوسه
تواضع په اوج دموج غوندی پيدا کړه

۱۲ـ قناعت: يخپل لنړځبز قانع کېدل دشيدا مسلك دی اونوروته هم دداسې قناعت توصيه کوي :

دعزلت په شبستان کې قانع اوسه خپلې ستر ګې دی چراغ لکه عنقا کړه
که سايه دمات ديوار لری نادانه يخپل زعم کې ئې سيوری د هما کړه

بلځای وائي : خيالات به دخطا دختن نکړی
که خاقان شې د کهنه جامې په چين کښې

۱۳ـ راز ساتنه: درازساتل هم داجتماعي ژوند لهضروریاتوڅخه دی ، نوځکه شيدا وايي:

درنا په شب روی د شمع سرځی
شيدا مه اخله پرده له خفيه رازه

www.sikaraam.com

۱٤ـ احسان پېژندنه: شیدا د احسان شناسۍ داسې توصیه کوي:

د دستار په شان ئې تل ترسر جار پېژه
هر سړی چه په تندي کېږدي ستا بار

۱٥ـ مېړنی: د حقیقي مردانو او مېړونو اوصاف داسې بیانوي:

مردان هغه دي چه شرم و ننګ لري — ګشاده چنګ رای و فرهنګ لري
په بزم و رزم بانـدې چه راشي — د توتي ژبه، زړه د پلنګ لري

۱٦ـ نامرد: د شیدا په نزد نامرد سړی که هر څو لوړې پنګلي واري بیا هم د ښځو په دله کې شماردې لکه چه وایي:

نامرد که هر څو رفیع مکان لري — زر لکه شمس مطبع جهان لري
که هیڅ نشان ئې د تأنیث نشته — د مؤنث سماعي شان لري

بل ځای وایي:

سترګې نه سوځي د خس له نامردانو
که هم لکه اور پرې آتش نسب وي

۱۷ـ ویل او کول: شیدا یوازې د ویلو طرفدار نه دی بلکه دي له ګفتار سره کردار هم لازم ګڼي او وایي:

په ګفتار بـه انسان نشي کردار بو یه
توتي ګله شوانستان په خوشخوانۍ کي

۱۸ـ طلب: شیدا په اجتماعي ژوند کې طلب او سعي د کامیابۍ مهم اساس بولي او دا مطلب په داسې شاعرانه تخیل کې څرګندوي:

حـرکت نکړي له خپله ځایـه — له ماهي زده کړه طلب خود رایه
که په کښېنـاست شي هزارخاروبـه — په سینه څکېږه بې دست و پا یه

بل ځای په اجتماعي ژوند کې د تېېدلو درس داسې ورکوي:

چه راحت درڅخه سترې ستو مان مومې
خپل صورت دی لکه سیوری د بېدیا کړه

د ژوند په مشکلاتو کې هم باید سړی له طلب نه لاس وانخلي، شیدا وایي:

www.sikaraam.com

دطلب په لار ا فتا ن وخيـــزا ن درو مه
که دي لا روي لـکه موج په سيلاب کښي [۱]

مقصد ته درسېدو وسيله همدا طلب او کوشش کـڼي چه وا يي :

ګو ندي ورسي کـنـار تـــه لا هو مو جه
دست وپـا وهه مدام پـــه دا در يا کښي

۱۹ــ ظلم

شيدا دظلم دښمن دی او دظالم پـای خراب بولي لـکه چه وا يي :

په فنـا د خس وخـار تـغـــده شعله مری
دمظلوم پـه مرګـ هــلاك اهـل ستم شي

بل ځای دظلم انجام داسي ښيي :

پـــه صورت ئې لـګی اورلـــه خيله تغــه
چـــه ظالم ځی لـکه برق تحت الثری تـــه

دمظلومـانو له ژړا څخه داسي بيم خبر کـند وي :

شيدا بيم کوه هردم لــه ترو ستـــر ګو
عـاقبت شی تند سيلاب دسحاب څاځــکی

۲۰ــ جـاه وجلال

ظاهری جاه وجلا دشيدا پــه نظر کی سخت لـ و ی غـم دی ، نو ځکه وايي :

کــه فردتـاج وشکوه دتخت نه وی — وقت مساعد ومد د دبـخـت نه وی
واړه راحـــت دی زمانـــه پـــوهه — غم به ترجاه وترجلال سخت نه وی

تردې ځايه پوری دشيدا اجتماعی افـکـار وخولنډ لنډ مثالونه راوړل شول چه لـــه هغو څخه ويونـکو ته دا څر ګـنـديږی چه شيدا يوازی دادبی تخيلاتو اواستعاراتو يا په اصطلاح دګـل اوبلبل شا عر نه ؤ بلـکه دی داجتماعی اخلا قو مبلغ هم و.

ديوان ــ دکـاظم خان شيدا ديوان لـکه دی چه پخپله دديوان په مقدمه کی ليکی په يوزر يوسل اويو اتيا [۱۱۸۱ هجری] کـال له ترتيبه خلاص شوی دی [۱]
ده پخپله دخپل ديوان دترتيب تـاريخ په دې قطعه کی داسی څر ګـند کړی دی :

۱] خوشحال خان هم وايي :

نرمطلو به پوری شرط درسېدو دی — که تمام لاريه وينوشی آ او ده

[۱] ددې ديوان مقد مې ته دی ر جو ع وشی ، چه دشيدا پقـلم ليکـلي شو ي ده.

www.sikaraam.com

ایکی پوازی د«ر، ح،س، د،ن،ت، ترتورولاندی یوهمزه «؟» ایکی چه دادخوشحال خان خټك اختراع وه نوځکه دانسخه یوخاص اهمیت لری. خوله بده مرغه دانسخه مکمله نه ده، دسر اوپای اومنځ پاڼی ئې نیمګړی دی مـګر بیا هـم غـنیمت نسخه دد اودپښتوټولنی دکتبخانی مال دی. ت

۳ـ دمولانا ابوالوفا صاحب نسخه، یوه نسخه په ۱۳۲۵ هـ کال په پېښاور کښی دا کبرپوری دعبدالمستعان کاتب په خط نقل شوې وه، چه له هغې نه بیا په ۱۳٤۰ هـ ق کال مولانا ابوالوفاصاحب په قندهار کی یوه نسخه نقل کړی ده او بیا له هغی نه دانسخه په ۱۳۱۵ هـ ش کال حبیبی دخان دپاره استنساخ کړې وه زما سره دا دری سره نسخی وی او په دقت می سره مقابله کړی چه ځای په ځای می په حاشیه دنسخو اختلاف هم ښودلی دی او په مخصوصو اشاروی می ښی کړی دی.

مخصوصی اشاری:
۱ـ اس ـ داسلامی کالج د نسخی مخفف دی.
۲ـ پ ـ دپښتوټولنی دنسخی مخفف دی ۳ دحبیبی دنسخی مخفف دی.

پای: دا وه دکاظم خان شیدا پر ژوند او کلام لنډه تبصره نو ز نو د ده دیوان ویونکوته حاضر دی چه دده د کلام نور مزایا پکښی په خپله وګوری.

(عبدالرؤف «بینوا»)

▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲▲

www.sikaraam.com

د شیدا پیژند گلوی

کاظم خان شیدا د پښتو د مشهورلیکونکی افضل خان زوی، او د پښتو د نامتو شاعر اشرف خان هجري نمسی او د پښتو د نومیالی پلار خوشحال خان خټک کړوسی دی.

د[۱۱٤۰ هـ=۱۷۲۷ ع] کال په شاوخوا کښی [۱] د پښتونستان د خټکو دعلاقی د[سرای] په «افضل آباد» مقام کی زیږیدلی دی [۲]

خپل دده نیکونه او پلرونه برسیره پردی چه پوهان او ادیبان خلق تیرشوی دی په خپل وخت کی د قوم مشران هم وو.

څه وخت چه دده پلار افضل خان وفات شو، نو د قوم د مشرتوب واګی دده مشر ورور اسدالله خان پلاس کی واخیستلی؛ خو څنګه چه اسدالله خان ډیر تندخوی سړی ؤ، نو د خپلو ورونو او خپلوانو سره ئی خوراسخته او ناوړه رویه چلوله. که هرڅو کاظم خان ورته وویل:

ګرداب و ګوره د رباب حلقه بګوش کا
هیڅ تحقیر د صغیر مکوه کبیر ه!

او یا که ئی هرڅو دلویانو او مشرانو خو یونو ته ملتفت کاوه چه:

د ذری په احوال تل د نمر نظروی،
لوی به نه ګوری واړه په سترګه سپکه

خو اسدالله خان له خپلی سخت ګیری او تند خویی څخه لاس نه اخیست نو ځکه دده او کاظم خان ترمنځ د فکر او نظر اختلاف پیداشو، او دی اختلاف د کاظم خان حساس ماغزه ناآرامه کړل.

---

[۱] Catalgue of the Marathi, Gujrathi, Bengali and Pushto ۲۲مخ

[۲] دمهجوری په وخت کښی افضل آباد ته داسی سلامونه لیږی:

نسیمه ورشه د «سرای» سوادته | له هغه پسه «افضل آباد» ته
سلامی و کړه په دوادو لاسو | درود یوار، ګل و شمشاد ته

www.sikaraam.com

له یوی خوا ئې دخپل مشرورور سره مقابله کول وړ نه بلل او له بل پلوه ئې دهغه سخت ګیری او تند خوئی زغملای نشوه، نو دائې ښه وګڼله چه وطن پریږدی او دپښتنی اصطلاح سره سم چه وائی:

«وطن پرېښي ښه دی، نه ورور وژلی»

دخپل پلار په خیر له وطنه مجبورشو، اوله خپلوانوئی امید قطع کړ:

ددریا له سر دجوشه دحباب زړه چوی

«شیدا» قطع دامید بو یه له خپلو

لکه پخپله چه ددیوان په مقدمه کی لیکلی یه عنفوان شباب کی ئې استراحت

پردیسی: دحضر په محنت دسفر بدل شو [۱] له کلی او کهول ځخه آواره شو، او کورئی دحباب په شان دزمانی سیلاب پراوږو اخیستی ګرزا وه، پخپله وائی:

دسیلاب په دوش روان لکه حباب شوی

ای زما کوره ترما آواره تر یی

څو کاله ئې په کشمیر کی دشرقی علومو په زده کړه تېر کړل: او بیائې څه زمانه په «سرهند» کښې تیره کړه، څو په پای کی ئې د «رامپور» دپښتنو سره رابطه ومونده هلته ولاړ اود خپل ژوند زیاته برخه ئې دمرینې ترو ختته پوری په رامپور کی تیره کړه؛ خو هرځای چه وُ، دخپلی آواره ګی او جګر خونی سوی چیغی ئې په شاعرانه ژبی وهلی دی:

آواره لکه آفتاب په بحروبریم — در ته څه وایم چه څه سوخته اختریم

هیڅ خبر په سایقه دپرواز نشوم — لکه ګل په آشیانه کی ریخته پریم

کدورت می دصفا په سیقل ورك شو — په داچا که سینه خوښی لکه سحریم

هر ګردش په جګرخون کړم «شیدا» ځکه — نن له خپله زړسته سیو لکه ساغریم

او دزمانی دبی تمیزی او ناغوری ځخه ئې داسی شکوه کوله:

زمانه په رعایت دګیاو خس ده — پرورش دعلف زار بویه باغبانه

دکوری نیل دی پوری په دیده کړ — بصارت دتمیز نه لری آسمانه

آخر وژاړی په شام دغریبانو — که هر څو دوطن صبح ده خندانه

---

[۱] ددی کتاب هغی مقدمی ته دی رجوع وشی چه دشیدا په قلم لیکلی شوی ده .

www.sikaraam.com

دوطن یاد: سره له دې چه تل او دربدر یو، ځګر خونیو او آوارګیو بیا هم تل دوطن په یاد کې تپیده او دوطن په یاد به یې خپل غمجن روح ته تسلي او دادینه ورکوله او ویل به یې:

په زړه مې ګرزي دغرو نوشو کې — حملې د بازو دزرکو کوکې
وایه څه کا د «روه» نسیمه! — ګیرا منګولي زیبا مښو کې

بل ځای د صبا بادته منت کوي:

چه ګذر وکړې صباد «سرای» په لورې
آواره بلبل يې یاد په ګل زمین کړه

ګله چه دهند دسبزانو حسن وینې دخپل وطن دګلرخانو ښکلا وریاده شي او هند ته پرخپل راتګ خپله پښیماني داسې څرګند وي:

سبزان ګله وي همسر د ګلر خانو
بېهوده راغی «شیدا» ترهند و باره

بل وخت چه دخپل وطن دښکلیو توري سترګې په هند کې نه وینې نو وایي:

پـکښې نشته سیه مست د هغو سترګو
ګرزید لی په درست هند په بنګاله یم

بیا چه دهند دسبزانو په پانو سرې شونډې وینې نو د «روه» دغرونو دزرکو په یاد کې وایي:

چه دهند سبزو، خوړلې پـان وي — لعل ویا قوت يې دواړه لبان وي
زرکې چه ګرزي د «روه» په غرونو — ښایسته روغې پـه دغه شان وي

بل ځای چه دهند دسبزانو مصنوعي غرور او ساختګي غنج او ادا ګوري نو دخپل وطن ساده او بې تکلفه خوباني وریادې شي، وایي:

غره بې ځایه د هند سبزانی دي — غنج و ادا لري که دلستاني دي
چه دلبري کا بـې تکلفه — د «روه» په ملك کې ساده خوباني دي

دوطن یاد چه ډېر زور پرړ کړي نو دهند بې شماره طاوسان دخپل وطن ترسیسیو جاروي:

زارشه تري هو نیره طاؤسان زانې — لکه دو نو بیشمار ره پانې
د «روه» سیسې دې طرفه دلبري — نشته پـه هند کې داسې سکانې

دخپلې مهجورۍ او جلا وطنۍ او غریبۍ مثال په څه ښېښتنې تخیل کې څرګندوي:

چه له آشیانه زر کـه بدر نه وه — له کـو هستانه ډیـل پـه در نه وه
ور باندې تـل وه دخندا صبحه — د غـریبۍ پـه شام خبر نـه وه

بسم الله الرحمن الرحیم

www.sikaraam.com

بخیله‌د شیدا په قلم

مقدمه

راقم ددې صحیفې محمد کاظم ؛ شیدا تخلص ، ختک نسب ، حنفی مذهب نقشبندی مشرب (غفر الله تعالی ذنوبه وستر عیوبه) په عرض دسخن شناس روشن قیاس رسوی ـ هرچند په نزد دخردمند ، شان دسخن رفیع و بلند دی:

بیت

آب بود معنی روشن غنی　　خوب اگر بسته شود گوهر است

او اهل ددې فن عزیز و ارجمند :

بیت

ازسخن مارا دماغ دیگر است　　چو صدف مغز سر ما گوهر است

لیکن زه چه په دکان کښې دشاعرۍ قلیل البضاعت یم او ایوار دزبان آورۍ زرنګار دصناعت نلرم . خپل مناسبت فطری له دې شیوې سره په محل دقصور کښې موهم او موانست جبلی له دې و تیر په مراحل دور تر، باوجود آن په عنفوان الشباب کښې مې استراحت دحضر په محنت دسفر مبدل شه ، اوالی آن مې په‌شام دغربت صبح دو طن مالوفه طالع نه دی انواع دمحن دلشکن چه لازمه دسفر ومنافی دراحت وفراغت دی ، لاحقه دخاطر فاطر :

فرد

مدتی شد چون‌قلم درمشق‌سر گردانیم　　تاچه‌آرد برسرم آخرخط‌پیشانیم

بالجمله په کلبه دجدایۍ او په زاویه دتنهایۍ کښې چه مصداق ددې مضمون یم :

www.sikaraam.com

فرد

دل می تپید و نیست کسی دادرس ما   از قافله دور است خروش جرس ما (۱)

با آنکه خواهش دهسي دولت لرم چه حلاوت یاب دانز واشم اوحاصل ددي قیل وقال مطابق لحما دحال دی :

فرد

آئینه ام از نور نظر میکشد آزار   تاعاقبت کارمن ازهم نفسان چیست

بل میرالله خان اوجهانه وم او بهره مندله دې شان و نشانه (۲)

ابیات

فکنده است جنونم بمشق کینهٔ خویش

بلوح سنگ کشم نقش آبگینهٔ خویش

* * *

زبس شکسته دلم اب بخنده وا نکنم

نمونهٔ جرس بیدلم صدا نکنم

ز آشنائی مردم چنان گریزانم

که چشم بر رخ آئینه نیز وا نکنم

تسکین دخاطر شکسته وخسته له حاله وارسته په لحوی ددي کلام متصور شه.

رباعی

بیدل کلف سیاه پوشی نه شوی   تشویش کلوی نوحه گوشی نشوی

برخاك بمیرو همچنان بر باد   مرکت سبك است بار دوشی نشوی

---

(۱) د (اس) په نسخه کي داوروستني مصرع داسي ده :

از قافله دور است خود صدای جرس ما .

(۲) د (ح) په نسخه کي «نام ونشان» لیکلي شوي دی .

چو آهنگ رفتن کندجان پاك چه برتخت مردن چه برروی خاك

www.sikaraam.com

مع ذالك هغه رموزو دقایق ومعانیچه بلند همتان وعالي فطرتان استدعا دفهم لری او غموض د حقایق دهسی راز نهانی چه صاحب نظران او دیده وران ئی په استکشاف کښی نفی او و هم کایعنی په تلقین دیقین مستفیض شی زه خپله مدر که لحنیقاصره وینم ' اوحوصله ئي په ادراك غیر قادره اوشیوه درحمیت په منظوم کول دمعانی دنیه مصره نشوه :

فرد

غمچون تو آفتابی زجهان پسند دارم من اگر چه ذرهٔ پستم نظر بلنددارم

لهذا متصدی دامر مذکور نهوم مگر احیاناً مقتضی وسبب چه وویل شولناو حسب الطلب می ور کول :

بیت

نیستم شاعر ولی در یاد رعنا قامتی درد دلم بی خراست موزون می شود

مصرع

مگر لاچار فریاد خیزد زدرد

قیام په تدوین دمسودات اصلا منظور نهؤ او اقدام وترتیب ته دمتفرقات نامخطور ـ او په سبب دعدم التفات سایر مسودات کرت ثانیه پهطریق د اصلاح وتدقیق مطمح دنظر عمیق نه شول .ظاهر دی چه کمال دصناعت (۱) په تلاحق دافکار دی او ازدیادئی په تتابع دانظار ـ :

---

(۱) کلمات د صناعت (ح)

www.sikaraam.com

مصرع

کار نیکو کردن از پر کردن است

او په تقدیر دخلاف نقصان دصناعت مبنی په بداهت (۱) و "کنه" امیدچه زرف (۲) نگهبان باانصاف وشکر فدایان بی اعتساف خاصه هغه افراد چه په طنطنه دخیال مستفیده وی او زمزمه دسحر حلال ئی مستحضره وی په تقلیل دمضامین مضایقه نه فرمائی – او په تنقیص دصنایع کنبی راته معذور وایی – او په صفا دبادی النظر مشاهده دعیب وهنر شی او په ضیادخر دمتمیز دنیك وبد "او التفات دخاطر ئی اقتضا «دخذ ما صفا "دع ما کدر" په کسوت دایضاح کنبی جلوه پیرا کا" یعنی لفظ دمعنی بالاستیعاب منجر ونظر داصلاح ته وی او مختص له خطا په فلاح " هرچند ظاهر ددی کلام دمثنوی دهغه ابیات له ظاهر سره چه گونه ستایش په علوحما داستعداد ځینی مستفاددی اوپه صفت کنبی میدخپل اشعار قدر سخن سازی کړی ده صورت دنقیض لری – لاجرم توفیق ددواړو محتاج دتاویلشه (۳) وجه (٤) ئی داده چه هغه ویل مبالغتاً دی غرض تتبع داکابرو ده" نه ترفع خپله ؛ دلیل په تائید دمدعا اقاویل دنارك خیالانو دی "او موید دمطلب تقریر درنگین مقالاتو :

بیت

باین شوخی غزل گفتن علی از کس نمی آید

بایران میفر ستم تاکه میگوید جوابش را

---

(۱) هدایت (ح) (۲) ژر نگهبان (ح)

(۳) محتاج‌وو دتأویل – (ح) (٤) ښه وجه (ح)

www.sikaraam.com

کجا ناصر علی تا منتهی گرد سرم گـردد

نه گوئی گر رود زین دهر نیکو تر شود پیدا

* * *

یو خوشحال بو کم سل ختك نور به طبیعت کښې

زارتـه د رحمـــان سـر سنی لـه یـوفـرده

تر کومه ئی کښوم. (١) چه مسلك دجم غفیر دی او معبر دعالم کثیر ؛ دا بیان واقعی نه دی او دنقد و کلام نه بی حاصل ولا طائل نشی ویل (٢) تر هغه چه مفهوم ددی کـلام محمول په مبالغه نشي ـ تاویل به ئی متعذر وی ـ افاده داشعار به حکم دشیوذ پیدا کـا او سامعین به ئی په استبعاد کښې پریوزی ـ پس داطریق چه مختار دجمهور شه سلوك درفتار پری ضرور و گـڼه ـ دا نکته وسخن رس ته مکشوفه ده او دفرو هیده کس ته معروفه ، چه سخن پرداز په خپله گویائي کښې که صنعت دمبالغی نظر انداز کـا ، غالب اوقات به په هنگامه دسخن آرائي کښې سپر اندازوی ـ ایضاً قول دحضرت شیخ نظامي گنجوی رحمت الله تعالی علیه چه په دافن کښې موصوف په شان بزرگ دی او په طرز دسخن کښې معروف په نشان سترگ ، کاشف ددی معنی شه او ناطق په دافحوی:

بیت

در شعر مپیچ ودر فن او که اکـذب او ست احسن او

غرض له طرح دمثنوی په سبیل د خطابت ، کـتابت دهسی تالیف و ، چه مشتمل په توصیف داهل درد و دمحبت دی ـ اما هیڅ وقت له اوقات ماضیه

---

(١) تر کومه لیـکم (اس)

(٢) هم نشی ویل (ج)

www.sikaraam.com

تابحال مساعد دعزيمت او هيڅ زمان له از منهٔ سابقه الی آن ممد دمشيت نه شه (عرفت ربی بفسخ العزايم) ولابد ولاچار ابرام د امر او انصرام د کارمی په تعويق حواله کړه او لحوق وشمول د مثنوی له ديوان سره مقرر شه :

بيت

دل پريشان و پريشان تر از ان زلف سخن به چه جمعيت خاطر در گفتار زنم

او شخص همنام حما ساکن د « سرای » چه « اکوړی » هم ورته ويلی شی له حواشی د دی خاندان ؤ ـ شايد چه په تاثير دصحبت ئی کم و بيش رويه د سخن وری بيش نهاد دخاطر کړه

او اسان دحال ئی په قدر داستعداد به ايجاد د مضامين مترنم ؤ ـ ازانجمله ځوغزل ئی پغايت و نهايت شهرت کښې دی او په محافل ومجالس کښې زبان زددغزلخوانو ؛ له مشاهيره ديو غزل ئی دا مطع دی :

وبه مرم عالمه په ارمان دتوروزلفو کله به راورسی درمان دتوروزلفو

لاکن نامبرده چندان معروف ومشهور نه ؤ ـ په واسطه داشتراك اسمی هغه اشعار په نزد د کافه عامه مضاف وماته دی ــ حال آنکه حما له اشعاره حما اسم اصلاً مصرح نه دی دامعنی په تخلص مشرح شوی ده او هم معرفت د متکلم په سياق د کلام متفرع دی ــ او شناسائی دقايل په داب دقول کښې مودع ؛ دانکته و کامل عيار ته دتميز ، روشن ده او دقيقه ددی کار و دانش شعار ته مبرهن ؛ چه دا اضافت وماته خطادی او نسبت بيجا ــ (چيرته سوزان اخگر او کجا فروزان اختر؟!) دريغا! خوانده د اشعار گروها گروه ونامعدود ، اودا ننده د گفتار و معنی په نزد مفقود ــ لاجرم

www.sikaraam.com

په دا زمره خاصه په فرقه داهل «روه» کښې له‌حیثیت دطبع نارسادفکر خطا غزل مهزل شه ، مهزل غزل :

بیت

زگهر سنجی این جوهریان نزدیك است کز ساحل بصدف باز برم گوهر خویش

او سبب د تالیف داؤ چه له فواه دبعضی مترددین مسموع شول چه‌مخدوم زاده د ولایت نژاد ، نتیجهٔ هدایت وار شاد (۱) میان محمدی سلمه‌الله تعالی خلف الصدق د شیخ الاجل ولی الاکمل میان محمد عمر دامت برکاته طبع جیده لری — او سلیقه دسخن شناسی کامله ؛ په دبدبه د سخن آرائی قصب السبق له‌همسرانو وړی ، او په کوکبه دخوش سرائی مقدمة الجیش د همکارانو دی ، اکثر دواوین د اسلاف ومضامین دحال رنگین وصاف ئی فراهم کړی دی — او په مطالعه ئی تفریح دقلب و تشریح د صدر نقد وقت دمخدوم زاده دی — اگر چه زه ئی په حسب د صورت په‌زیارت مستعد نه یم اما په ولایت دقرینی معلوم شول چه‌دچاله خوله ئی لحماد خیال ومقال ده سمع شریف څه رسیدلی دی —

مصرع : عالم‌همه افسانهٔ مادارد و ما هیچ

بنا براستیلاء شوق په تتبع دورور محمد عابد خان (طال الله عمره) وماته امر په تدوین وترسیل د اشعارو کړ ، زه او وروړ چه فی الحقیقت په مفهوم د کنفس واحد محقق یو ، هغه امر په مثابه دبالاصاله متخیل شه او امتثال ئی په مرتبه دلزوم متصور او هم خاطر دبرادر عزیز و گرامی او پاس ئی ، په دا سبب الزم وانسب و ، لهذا په صدد کار کښې شوم مهما امکن می

(۱) مخدوم زادهٔ عالی مقدار والا تبار محمدی — (ح)

www.sikaraam.com

خوض او جلدي په ترتیب د اشعار کښې و کړه — منقولات مسودات متفرقه او مرقومات د منشأت منظومه هرچه لار ته راغله په قید د ردیف ددی جریدی ثبت شول (۱) او په صفحه ددی مسطر کشیده ؛ چه قابل د ضبط و ربطو' له هغه اشعارو چه هنو ر نو حجته آموزد نو مشقی وم ؛ او بهره اندوزد تازه گوئی (۲) شایع وغیر شایع هرچه دی قلیل بالمعنی واقل باللفظ والمعنی په نسخهٔ مذکوره کښې می داخل کړه .

مصرع :

« گر قبول افتد زهی عزو شرف »

ما و رای له دی چه نقصان د بعضی صنایع په کښې مطالعه شه ' تعلل ئی په ترقیم کښې مناسب ؤ ' او تکاسل ئي په تسوید کښې اولی ؛ می باید چه خوانند گار د دیوان — تمام دیوان په خپل ضرافت پر ېږدی هغه اشعار ته په کښې مدخل نه ور کوی او احتراز ئي له ارقامه لازم و گڼی چه حکم د تحریف لری او له امثاله د تصحیف دی — رعایت د صواب په مجموعه د امور مرجوعه او په جمله موضوعه و مصنوعه کښې مقدور د نوع بشر نه دی — مصرع :— « که هیچ نفس بشر خالی از خطا نبود » بو یه چه خطا په ذیل د احسان پوشیده شي او لسان د اعتراض درکشیده ' او ترتیب ددي دیوان په شپږ د سن زر ' سل ' یوانیا (۱۱۸۱) کښې د هجری واقع شه — تاریخ منظوم چه مشعر په انتساب د مؤلف دی — صورت د تقریر د اهسی بیا مونداو هیئت د تعبیر ئی

---

(۱) په نسخه و جریده ثبت شول (ا س)

(۲) بهره اندوز د ناسرائي (ح)

ارتسام دار ننگ حاصل کړ:

www.sikaraam.com

قطعه

په دا باب وه استدعا د عزیزانو چه مجموع شه حلاوت دمقالات
دتدوین تاریخ ئی رای په داشان ووی دشیدا دیوان دی شهد او خه نبات
(۱۱۸۱)

او سره له هغه سبب گویا علت غائی له دی همه دماغ سوزی او مقصود اصلی له دیری چراغ افروزی دادی چه په شرط د حسن قبول تر هغه چه په داتیره خاکدان وتیره دسخندان باقی وي او نکته رانی وشعه وآثار لری – او خوشخوانی اشاعه وشعار 'یونیم بیت وغزل له دي مجموعی رطب اللسان دارباب ذوق وی ' اوضمناً ئي مؤلف په دعا یادیږی او په اثر ددی دعا له تابعانو شي او په یمن دتبعیت له مقبولانو :–

بیت

تدور ریخته بالم هوا نمیداند مگر دهد پر توفیق جنگل بازم
تاشبنم افتاده بر افلاك بر آید خورشید جهانتاب فرو هشته رسنها
مور مسکین هوسی داشت که در کعبه رسد
دست در پای کبوتر زد و ناگاه رسید

امید له اشفاق داخوان الصفاء او له وفاق دخلان الوفا هسی لرم: چه دا خزف ریزه په مقتضی د کمال شفقت در دانه فرض کا او گوش د سماعت ورته و نیسی :

رباعی

جلوه مفت است و دیدنی دارد به تماشا رسیدنی دارد
عالم افسانه است و دیگر هیچ حرف ما هم شنیدنی دارد

www.sikaram.com

ثنا

ای د کل جهان صنیعه ! ای د هر آسمان بدیعه !
کامله قدرت دتا دی نادره صنعت دتا دی
لوی دیوان دې مرتب کړ چه انسان دې منتخب کړ
هر ورق ئې گونا کون دی هر مضمون بو قلمون دی
هره ورخ ورق گردان دی مخترع دنوی شان دی
تا له خاورو آدم ساز کړ تا همراز و تا دمساز کړ
تا مصداق د کرمنا کړ په هر اسم دې دانا کړ
په وجود له خا کیانو کړ مسجود افلا کیانو
ساز دآب دې گردنده کړ شب ورورز دې رونده کړ
تابنده دی پر شهاب کړ مانده دې د حباب کړ
چه په ملك کښې دوجود دی بهره مند دتا په جود دی
که بې دست و بې پاحوت دی ستا په خوان کښې سپر په قوت دی
ما رهم خپله روزی مومی که خوړل کا گاهی شومی
دیده و اخلې له عقر به اقمه ور کړې خمار به

ستا کرم پاکه سبحانه !

مگس نه شړی له خوانه

www.sikaraam.com

مناجات

الهي د مینې درد را — گرم دل آهونه سرد را
خلاص کړه ماله بې دردۍ — له دې هسې دل سړ دی
زړه په شان دغنچې را کړه — آتشي ځما مینه کړه
تل د جوش په مې لبریزه — په خروش تر نې سېر بېزه
بیا په هسې شان بېتا به — چه سیالي کا له حبابه
په یوه ساعت کښې نوی — دهوا په جنبش چوی
چه په سوز دشفق خاص شم — دعلاج له غمه خلاص شم
نمکسار ځما ځگر کړه — تربیت ئي په اخگر کړه
بیا سینه صدف وار چا که — جو شیده په کښې تنها که
پائي درسته برگني کړه — ځای په ځای ئي ناوکي کړه (۱)
پوشیده دی هسې شان وی — چه سوفارئي بې نشان وی
وی اثر ځما په آه کښې — جلوه گر په هر نگاه شي
ور کړه رنگ له جگر خونه — قواره مې کړه گلگونه
تورلیمه ځما سحاب کړه — بارنده ئي د سیلاب کړه
رنگینه مې کل سرشك کړه — دیاقوت دآب ئي رشك کړه
ما سوخته د نمر په شان کړه — بل په ما هغه نیران کړه
چه ظلمت مې تمام دور شي — د اخگر ابري مې نور شي
لکه آب د مرغلري — آمېزش کړه له ما لري

---

(۱) پکښې درستيز ناوکي کړه (ح)

www.sikaraam.com

ما په طور د سیماب کړه — ورك له ما دشمنم داب کړه
چه دا ډیر آمېزش کم کړم — د صحبت له ګرمۍ رم کړم
لکه ځوك پخپل ایوان کښې — خوښ یم زه په بیابان کښې
که آسمان مې هم آو بېزوی — په هر آن مې آفت خېزوی (۱)
ما په وضع د پېر وین کړه — د لجمعی ځما آبېن کړه
د هغه قاتل طالب یم — په هغه زخم راغب یم
چه خون ریز په شان دمیغ کا — خوچه پورته آبدار تیغ کا
زه د برق په دود مجروح شم — په یوه تپش بې روح شم
د هغه ساقی له دسته — چه ئې شور نه ځی له مسته
جام ئې صاف لکه خورشید دی — په حیرت ورته جمشید دی
بیادهوش په ځای هستی ئی (۲) — تمامی خود پرستی ئې
چه خراب ئې د شراب وی — د محشر شور ئې کباب وی
په نصیب مې جوشان خم کړه — په تشریب مې تمام ګم کړه
ما په هسی مخ عاشق کړه — په دا عشق کښې مې صادق کړه
چه مشهور په بی نظیر وی — دلربا او دلپذیر وی
هغه شور د عشق له شوره — چه د خپل شورش له زوره
نشی ځای په بحر و بر کښې — و کا ځای ځما په سر کښې
هسی شور یوسم و ګور ته — چه حیرت وی ځما شور ته

د اوی حشر علامت شی
په برزخ کښې قیامت شی

PROPERTY OF ACKU 5656

---

(۱) هر زمان می آفت خیز وی (ح)
(۲) بیاد هوش په ځای هستی ځی — تمامی خود پرستی ځی (ح)

www.sikaraam.com

د پښتو د شعر حسب حال

د پښتو ژبه تمامه
ده بې نظم و بې نظامه

له اوزانه مختلفه
له میزانه منحرفه

په میزان باندې چه راشي
هر کلام ته وبالاشي

چه په دا ژبه ګویا دی
ددې فن سخن سرادی

که عالم دی یا جاهل دی
که ناقص دی که کامل دی

چه اشعارو ته ئې ګوري
خود زما تر شعره پوري

جوړ د نثر عبارات دی
مسجع په فقرات دی

هر کلام ئې ناموزون دی
په نقصان ئې د قانون دی

څوا له چه په تقطیع شي
ګهې طعن ګاه تشنیع شي

د کلام چه وزن نه وی
پرې د نظم اطلاق څه وی

حقیقت ئې معطل وی
د امجاز ئې مرتجل وی

په دا هو نېره درد سر کښې
په دا ډېر خون جګر کښې

آراسته په قانون نه شه
کالموزون شه موزون نه شه

چه ممتاز ددې ګروه دی
د دې ساز په آواز پوه دی

تندفرس چه ځخونکوشي (۲)
پرې پوهېږي (۳) دانا ګوشي

قباحت (٤) پکښې لوی دادی
ودانا ته هویدا دی

---

(۱) ددې کار په نقصان پوه دی (پ)
(۲) (پ) په نسخه کی د «څه خونکو» په ځای «ځخونکو» راغلی دی .
(۳) پرې پوهېږم (اس)
(٤) قیامت (اس)

www.sikaraam.com

چه سره له دې نقصانه ... دا چار و گڼې آسانه
هر قایل پرې اقدام و کا ... په دا فن کښې کلام و کا
د پښتو شعر ذلیل شه ... د هر چا قول دلیل شه
پښتانه چه شعراء دي ... له دې طرزه مصراء دي
چه په لافو دا شعار دي ... په معنی دا شعار عار دي
ناواقف د سلیقې دي ... نابلد د طریقې دي
د هر وزن منافي دي ... چه خبر په قوافي دي
دا شعار له صنایع نه ... د گفتار له بدایع نه (۱)
چه د نظم تصنیف کاندي ... رعایت د ردیف کاندي
عندلیب و ایي و خپا نته ... راشي دې زیبا بستان ته
نشیمن ئې دا رنگ باغ شي ... هم آهنگ د سیه زاغ شي
گل پریشان کاله آهنگه ... بیا غنچه کاندي دل تنگه
په دا هو نېره پښتنو کښې ... بیا به ژبه د پښتو کښې
په دافن کښې ځواشخاص دي ... چه په نز د د خرد خاص دي
چه خوشگوي و همه دان دي ... د پر زمونږ د خاندان دي
یو مرزا دولت واصل هم (۲) ... بنه کلام لري حاصل هم .

---

(۱) دالفاظ له صنایع نه ... دمعنی له بدایع نه (ح)

(۲) مرزا دپښتو مشهور شاعر دی چه په (۱۰٤۰) هجري کال ددکن په جنگ کی شهید شوی دی (پښتانه شعرا ۸۰ مخ)

همدا شان دولت دمرزا معاصر دی مگر مرزا ترده د مخه وفات شوی دی .

او واصل هم دپښتو بخوانی شاعر دی، خوشحال خان هم دوی داسی یادوی :

که دولت وه که واصل وه، که دانوروه ... په خبرو می دهریوه ر یشخند کړ

مرزا حنان قندهاری هم ویلی دی : بنه شیرین الفاظ ویلی دی واصل .

www.sikaraam.com

هر هغه چه نا مشهور دی — جوړ په داب و په دستور دی
دا بل په احتمال کړم — اعتراف ئې د کمال کړم
د پښتو شعر معلوم ؤ — په معنی کښې کالمعدوم ؤ
چه قلم په لاس د «خان» شه (۱) — مرتب ئې لوی دیوان شه
تصانیف ئې فراوان شول — مستعد د درست افغان شول
سلاست د عبارات هم — لطافت د اشارات هم
ډېر دقت د معانی هم — بلکه خود همه دانی هم
په کلام کښې ئې ظاهره — په اقلام کښې ئې باهره (۲)
سلیقه ئې کړه عیانه — طریقه ئې کړه بیانه
هر شاعر چه دافغان دی — ریزه چین د «خان» خوان دی
فی المثل که بل مهتاب وی — مستفید د دې آفتاب وی
چه په غرونو شی لا رصافه — قافله درومی ترقافه
چه وی بل په دریاباندی — ځوك به غم د شنا کاندی
له حسده که صاف زړه کړې — په دا کار کښې انصاف وکړې
«خان» ممتاز د تمام «روه» دی (۳) — بل استاذ د دې گروه دی
په میدان د ممتازانو — همعنان د برق تازانو (٤)
«سرای» (٥) مطلع د دې آفتاب دی — په عالم ئې هر ځای تاب دی
په کښې هسې شان نکات دی — چه نازك لکه ذرات دی

---

(۱) مقصد خوشحال خان دی.
(۲) دا بیت د(پ) له نسخې څخه را نقل شو.
(۳) «روه» د پښتونخوا زوړ نوم دی
(٤) د(پ) په نسخه کی دا بیت په دې ډول راغلی دی:
په میدان د استادی ارئ شان د برق تازی
(٥) «سرای» د خوشحال خان مسقط الرأس دی.

www.sikaraam.com

په رنګین خیال رنګین دی — سر تر پا په ګل زمین دی
دا قطعه د ګل افشانه — رنګینه تر بدخشانه
که انصاف کړي قابل خېز دی — دا بهار رعنا دل خېز دی
هم ئی ښه آب و هوا شته — بلبلان ئی خوش نوا شته
هر بلبل ئی خوش آهنګ دی — دخیال ګل ئی رنګارنګ دی
که ئی بحر یا ئی بر دی — که ئی سمه یا ئی غر دی
که ئی باغ یائی صحرا ده — که ئی خار یا ئی خارا ده
که ئی ګرګ یائی آهو دی — که ئی بوم یائی تیهو دی (۱)
که ئی وز یائي پلنګ دی — ګر بوه یائی کړنګ دی
که میږدی یائی ښکار دی — که ئی سیر یائی پیکار دی
هر نفس زما په یاد دی — دم په دم زما اوراد دی (۲)
دا کلام د دانشمند دی — که ئی واوری د لپسند دی
د وطن مینه ای ځانه — را پیدا ده له ایمانه
په حرمت د پاک احمد و — صلوات باندی سر عدو
هم په آل هم په اصحاب ئی — په پیرو د پاک جناب ئی
زه یو ځل په څو کړته — بلکه زر زره مرته
څو ګردان وی دا سپهر — درخشان وی ماه و مهر

---

(۱) تیهو هم راغلی دی، مګر صحیح ئی «تیهو» دی، برهان قاطع ئی معنا داسی لیکلی ده: «پرنده ایست شبیه بکبک لیکن از کبک کوچکتر است و معرب آن تیهوج باشد» (برهان قاطع ص۲۰۶)

(۲) دغه یاد په ازدیاد دی (پ)

www.sikaraam.com

څو چمن د بهاران وی   انجمن و ښه یاران وی
څو باده، جام و ساقی وی   څو نشه، خمار باقی وی
څو خرام دی د تدرو   په قیام وی د باغ سرو
څو فقره د دې سپنج وی   څو نکته او نکته سنج وی
ترهغه دې «سرای» ودان وی   هم دې جوړ دا خاندان وی
ښې خبرې بیاموزونې   یکښې اوسه روز افزونې
گلستان ئې خورم اوسه   بلبلان ئې بې غم اوسه
پرې گذر د خزان مه شه   عندلیب ئې نالان مه شه
د «بگرام» (۱) خطه دلکشه   د بهار د خاطر خوشه
چه راځی کلی په کلی   په «بگرام» تر ډېره ملی
داد «روه» قطعه تمامه   کله رسی تر «بگرامه»
سرتر پایه رنگ آمیز دی   رنگینه خیال انگیز دی
په بهار کښې ئې د گلو   نعرې اورم د بلبلو
بلبلان ئې خوش تقریر دی   د طوطیانو هم صفیر دی
په دیار د تمام «روه» کښې   په دا قام، په دا گروه کښې
یو په «سرای» زبان آور وی   دویم ځای ئې «پېښاور» وی
څو خاکی، څو آتشی وی   تواضع و سرکشی وی
څو دا کاخ دل افروز وی   په کښې داجشن و نوروز وی
ترهغه پورې «بگرامه»   په جهان مشی بې نامه

---

(۱) بگرام د پېښور د خوازه نوم دی رحمان بابا هم وایی:

هم نغمې کاندې هم رقص کا هم خاندې   د رحمان په شعر ترکی د بگرام

www.sikaraam.com

ماچه دا کلام ادا کړ — نوی طرز می را پیدا کړ
په پښتو کښې گویا خاص یم — سزا وارد اختصاص یم
چه په لاس د «خان» قلم و — قلمرو ئې دا عالم و
هغه وقت که دا سواد وی — په کاغذ بوبه چه صاد وی
چه مهمندو قیل وقال کړ — یعنی دوی سحر حلال کړ
څو ئې سطر دا نشا وی — په دا سحر اژدها وی (۱)
که عصا می دا خامه وی — تا کتلی کار نامه وی
چه څه کار ید بیضا کا — هغه کله نور اعضا کا
ادب می کله دفضول دی — په طامات کله محمول دی
چه زما څه قیل وقال دی — خود زما په کمال دال دی
په دا شرط که سخن رس وی (۱) — زه معذور یم که نا کس وی
د گفتار په میدان راغلم — جوړ په ساز وسامان راغلم
پکښې پروت دمعنی گوی دی — چه چوگان ئې گفت و گوی دی
هغه کس که (۲) بکران تازوی — با هوس و چوگان باز وی
زر دي را شي تر میدانه — دا گوی څه رنګ وړی له مانه
هنر نه دی چه ځان ستا یم — که په فن کښې بی همتا یم
مناسب د تقریب دا شوه — چه می طبع خو د ستا شوه
سخنور طوطیان که ډیر دی — کله دوی ځما په څیر دی

(۱) همگی نور اژدها وی . (پ)

(۱) په دا شرط که سخن رس یې — زه معذور یم که نا کس یې (پ)

(۲) د (پ) په نسخه کی د « که » په ځای « چه » راغلی دی .

www.sikaraam.com

چه دا شیرین نفس کړم ... نیشکر چوب د قفس کړم
چه لب و الکه صرف کړم ... ډک به د دُرو هر طرف کړم
دار نګین خیال می به کښلو ... قلم شاخ کا د سرو ګلو
تر آفتاب می روشن رای دی ... تر فلک رفعت ګرای دی
چه قاصد د ترفع شی ... فلک خم به د تواضع شی
لا تر نمره انور بر بښی ... ور ته ستر ګه د نمر بر بښی
معانی می ډېر غرا دی ... له نقصانه مبرا دی
همګی صاف و رنګینی ... لکه آب دیاقوت وینی
هر مضمون می طبع زاد دی ... کل ز مادرای ایجاد دی
نه غلط نه مبتذل دی ... توارد ئې محتمل دی
ګله مند یم له حاسده ... چه متاع کاندي کاسده
انګبین سکنجبین کا ... به مزه ئې ترش جبین کا
وایی خس و کهکشان ته ... سنګ و لعل بدخشان ته
د حاسد دخل بیځایه ... صفا ئې بوسی له رایه
تند نفس په څراغ څکه (۱) ... خو دو فائي کاندی ور که (۲)
په هراس یم له نا پوهه ... قوی طبع کا ستوهه

---

(۱) شبه نفس به څراغ څکه ... خو رونائی کاندی ور که
(ح)

(۲) احتمال لری چه د ابیت داسی وی :
تند نفس به څراغ یکه ... خو رونائی کاندی ور که

www.sikaraam.com

چه نظر ئې په اشعار شي / هر بو شعر خوار و زار شي
نامر غوب ئې هر هنر کا / په عیوب ئې معبر کا
چه مذاق ئې دوابنه وي / ورته خس تر حلوابنه وي
ممیز چه د جوا روي / دربه څه کا که شهوار وي
بې قیمته هغه در شي / چه په لاس دساده ور شي (۱)
چه تعجیل کاندي په لوستو / ورته بوشي وړاندي ورستو
که خوانده که نا خوانده وي / به همه کښې و امانده وي
افاده ده که الفاظ دي / مقتضي د ډېر لحاظ دي
چه نازك د چا خیال وي / هم بلند لکه هلال وي
ښه رنگین و شېرین تر وي / پهماند د گل شکر وي
تأمل پکښې ضرور شي / لغه بس پري مرور شي
که صحرا گل و گلزار دي / آهسته خرام په کار دي
په خرام کښې ننداره شي / رنگارنگ بهار ښکاره شي
که جولان په خیابان کړي / خیابان به بیابان کړي
چه لقمه نغاړي بې شخونده / بهره نه لري له خونده
په نغړ دوئي څه خووار کړه / خو له عادت نه په نشخوار کړه
چه هلال ته لکه ستوري / ډېر په غور ستر گو گوري
په رویت ئې مسر ور تر شي / په مجلت ئې زر اختر شي
چه ماهر وي په دافن کښې / هم غایروي په سخن کښې
مقاصد ئې د منصف وي / نه حاسد، نه متعسف وي

---

(۱) چه په لاس دساده لرشي (ح)

www.sikaraam.com

تېر هغه مې سلام يوسه — ور سره دا کلام يوسه
ورته وواېه تېز هوشه! — د دانا سخن نيوشه
په اشعار مې نظر وکړه — وار په وار پرې ګذر وکړه
که واقع په کښې خطا وي — تو چه دې ورته ستا وي
ته ئې جوړ لفظ و مضمون کړه — ما په دا احسان ممنون کړه
خطا کېږي له بشره — خصوصاً له سخنوره
که کلام د «انوري» (۱) وي — چه مدام سخنوري وي
له خطا کله خالي وي — هر مضمون کله عالي وي
که نکات مې عجايب وي — عبارات مې غرايب وي
خاص په حسن د کلام وي — د معنی دقت ئې عام وي
خالي نه دي له صنعته — عاري نه دي له رفعته
لغه پسه بېدار مغزه — دا نسخه و بوله نغزه
خيالات مې رنګين بوله — مقالات مې شيرين بوله
په لوسته ئې ابتهاج کړه — آفرين مې په مزاج کړه
که مې پس له انتقاله — وا خلې حظ له قيل و قاله
په حالت دا نابت کښې — په ساعت دا جابت کښې
ما عاصي په خاطر ياد کړه — بيا مې روح په دعا ښاد کړه

چه ئې طبع وي سليمه
صله مومي له کريمه

---

(۱) انوري د فارسي مشهور شاعر دی چه ددولتشاه سمرقندي په قول په ۵۴۷ هجري کال په بلخ کې وفات شوی دی.

www.sikaraam.com

غزلیات

(الف)

الهی د محبت درد و فغان را | په معصوم کنار د نور غوندی جانان را
چه مژگان می دجوهر حکم پیدا کا | هر نفس لکه مرآت حیران چشمان را
ماله درده دغنچې پشان او ده کړه | و پهلو ته می بستر د خارستان را
چه خپل برگ په آب و چرخ نکړم سرسبزه | د همت علو په شان د کهکشان را
چه مدام وی په چشمه د آفتاب و للی (۱) | د سحر په شان درست عمر سپین دامان را
چه کباب ئی په گرمی ز ماجگر شی | د لاله غوندی په جام می جوشان را
چه خالی نه وی یو دم له جوش خونه | زخمی زړه لکه غنچه په تېز پیکان را

ما «شیدا» کړه دیتر ب له جارو کښو
و تدفین و ته می خاك د پاك آستان را

نزاکت ئی د مزاج بلا برپا کا | چین ئی څکه په جبین کمر پیدا کا
و منزل ته د محفل په تعجیل رسی | چه له خپلی لاری سنگ اری مینا کا
مگر پر ئی درست بازار دی په لعلو نو | چه ئی گرم هره ورځ په خون بها کا
د حباب په دود ئی سروی بیدماغه | چه نظر په عظم و شان دلوی دریا کا
درست صورت ئی دغزال په شان دیده شی | ځوك چه بیم په خاطر یاددې صحرا کا
د دیوار په تیره خاك نقش و نگار دی | ځوك چه رنگ په حنا خلق دست و پا کا

چه سرور په مستعار کا «شیدا» واوره
د دهقان په دانه رقص د آسیا کا

---

(۱) په چشمه ئې د آفتاب همه شسته کړه (اس)

www.sikaraam.com

سره جمع صاف دلان دین و دنیا کا	لکه تیغ په یوه ځای دم و صفا کا
دهرچاچه منور د بخت کوکب وی (۱)	انجذاب د کهکشان په کهربا کا
چه طلب کاندی باده مستان د بزم	دساقی سترگی نشه ئی دو بالا کا
دمظلوم په قتل ستا د بیداد غشی	آلوانه له دې سروزه په هوا کا
چه دزړه وینی می جوش وهی له سترگو	هر بانه مې لکه خار د کربلا کا
هیڅ ناله نشته د گل په سرو لنبو کښی	عندلیب په چغو سوز ولی غوغا کا
ماشسته کړه شمع وار په دیروا وښو	پیچیده نامه می څه لره څوك وا کا

که له قدره ئی «شیدا» خبر عنبر شی
ځان به خاوری د سرهند و بخارا کا

که ښکاره زما خاطر دلاله داغ کا	په ژړا به سترگي سري د گلو باغ کا
دحباب غوندی می پر په آه سرد کړ	څوك زما په کور کښی بل څه رنگ چراغ کا
افروخته ئی وی محفل په شان دشمع	چه سوخته دبل په کار کښی خپل دماغ کا
د گردش نوبت ئی هیڅ په مارانشی	که ساقی د زمانې فلك اياغ کا

زنگ که هر کله «شیدا» دتیغ جوهر خوری
د مگس په بال به څه رنگ استفراغ کا

په څه شان کرم وایه ښکل آستان دتا	تر آسمانه دی بلند ایوان دتا
چه بیدار نه شوې هر گز د ناز له خوبه	مگر نه لری سحر کاشان دتا
صبوری می دمحشر تر صبح بویه	گوره څه کالاس ځما گریوان دتا

(۱) تر هغه چه ئې روښن د بخت کوکب وی (پ)

www.sikaraam.com

چه غبار دي دميدان لکه تور دوددی — مګر وسه په ګرمی عنان دتنا
نه ئی خوري نه خوروي آسمان سيرته! — آخر نشه نان چاشت په خوان دتنا

چه امید د انتفاع کوي له مصره
«شيدا» نه لري يوسف کاروان دتنا

نن فلك واخيست په سرافغان لحما — چه خبر شه لکه ماه تا بان لحما
خوښ يم زه لکه شفق نمك په زخم (۱) — ترهغه چه کا علاج آسمان لحما
راته نه کا التفات عبار د لاری — ثوك به بيسی لکه برق عنان لحما
به حاصل کښی سر ښندی پشان د شمع — په خونی لاري روان کاروان لحما
دلداری د ناتوان لحما عادت دی — بار به دوش وړی دهر خس طوفان لحما
لحمار نمګ داستعجال به بال پرواز کا — په ګلبن دی لکه ګل آشيان لحما
تهيه د اسپ و فيل د ه بيحا صله — يو بساط دی د شطرنج ميدان لحما
ګره ئي وا لکه ګره د تورو زلفو — باريکی لري تمام ديوان لحما
هيڅ قرار نه کا يودم له تز از له — په جهان لکه ګرد باد ايوان لحما(۲)
دبهار له لاسه داغ لکه لاله يم — و لی نه کا التفات خزان لحما

تکلم مي په آله دی ددر دو نو
«شيدا» نشته لکه نی زبان لحما

په ادا د تورو ستر ګو د لبری کا — که دهند جادو ګران جادو ګری کا
برابر ور ته کتی نا ظران نه شي — چه لباس لکه آفتاب هسي زری کا

(۱) شفق وار مي په پرهار نمك اولی دی (پ)
(۲) دا بيت د (اس) په نسخه کی نشته د (پ) له نسخي څخه را نقل شو .

www.sikaraam.com

رخشانی ئی دخندا نبات د لبو — وخو نر یزنه دعالم توره مصری کا
د چمن طوق ئې ولی گردن خم کړ — له آزادسره چه‌سروه همسری کا
په سنگین خاطر ئی غم دفرهادنشته — چه‌خندا په بی‌ستون کبک‌دری کا
څه پـه‌دا به سلیمان دجـهـان نـشی — که‌حاصله مشت خس انگشتری کا
چه‌خالی ئی‌نه‌وی خوان له کرم تانه — په‌جهان لکه‌خورشید به‌سروری کا
و تمیز نه‌د آسمان څه‌خو نظر کړه — په فولاد بانـدی گمان دجوهری کا
دصورت په قوت څه شی بی اسبابه — په‌شبنم کښبي کوم نهنگ‌شناوری کا(١)

«شیدا» مه غواړه حیاله سخت روانو
څوك به‌باده د گوهر د آب تری کا

وسیله‌چه‌ئې ځما دبخت‌سهی کا — دزوال‌سایه‌په‌کار کښي کوتهی کا
په بقا مـومی طـا لب دفـنـا بحر — دحباب قطره‌قالب په‌دم‌تهی کا(٢)
ستا فتنه له تاسره لکه آسمان ځی — بدرقه به‌دي څوك‌څه‌یله همرهی کا
چه له اوره شی‌جدا شرر وار ومری — ستاسوخته په‌عافیت کښي جاندهی کا
په هوا وهی لا سـونه لـه سر و ره — په‌چمن کښی‌چه‌قمری سروسهی کا
دهنر اهل نازه پـه کمتر څـیزوی — په‌مایه دتورو خاورو باغ بهی کا

تل به نه وی د یار دا چشم پوشیه
«شیدا» څو به‌غنچه وار کم نگهی کا

له‌شفق سره آ فتاب متمثل کا — چه‌جلوه هغه طناز په‌رنگ‌محل کا
دآفتاب دچشمی آب دشفق رنگ‌دی — چه تصویر نه‌ئې دتامصور حل کا

---

(١) دا بیت د(پ) په‌نسخه کی نشته .
(٢) دا بیت د(ح) له‌نسخی څخه رانقل شو .

www.sikaraam.com

گیرائی پەهغه دم د رخسار گـوره   چه کا کل پەخپل جوار کنبي مسلسل کا
د گریانوستر گو آب سوزان آتش وی   گوره ابر اور دبرق پەخرمن بل کـا
زمانی هسی محتاج دحر کـت کرم   گویاخواب پە گهوار ەځمامخمل کـا
کج روی دآسمان نه ځی له کوریه   کەمهتاب ور تەروشن پەشپه مشعل کـا
دنر گس تر گل ئې زیاتەزیبائی وی   چه پەستر گو کنبي خنداځما اجملکا
دشعلی زیست ومردن گوره پەبادوی   ولی ناز پەخپل دولت اهل دول کـا

سنـگ دلاری ئی «شیدا» کوه قاف نشته (١)
نوری ثوك لـكه آسمان كـبود در غـل كـا

ستا پەستر گو کنبي ناتارسیه کجل کـ   بی اجله دم پە دم کـار داجل کـا
بیا هاله دخپل ر خسار تماشه گو ره   چەخونر بز تەدي عالم خط مستجل کـا
لـكه آب دز مـرد خوشنما تر شي   چەجلوەدهندسبز ان بە گـنگاجل کـا
هرخوك مات دزنگ انبكر كـاسكندرشي (٢)   دخاطرجوهرصفادسجنجل (٣) کـا
کړي اثر ددرد ناله پە سختو زړو نو   تل ددف پەوهل چیغی جلاجل کـا
کشاده کـړد گـنجدر پەسپینەزیره   گدا هم پە سحرو ادخونی جل کـ
هغه دم کوی طامع گـرم جـو شې   چەشکم پەطعام پر لـكه مرجل کـا
ددانا چشم پو شی د کـار تـد بیر دی   جال تەو گوره اسیر پەخەشان جل کـا

نیك و بد «شیدا» بـكـار پەخپل محل شي
از اله درنـخ حنظل و سفـر جـل کـا

---

(١) سەدلاری ئې «شیدا» کوه قاف نشته (ح)
(٢) هرچه مات د زنـگ انبكر كا سكـندر شي (ح)
(٣) هنداره (المنجد ص ٣٣٠).

www.sikaraam.com

مرده دل ئې د جمال تماشا خه کا ؟ دمجنون تصوير ادا د ليلا خه کا ؟

چه آشنا لکه غزال دهېڅچا نه وي به هغو ستر گو اثر دوفا خه کا ؟

د سرور اسباب بکار د مهجور نشه د دستار غنچه مقدم د صبا خه کا ؟

چه پاره ئې گريبان لکه سحر وي تستر دحال داهسې رسوا خه کا ؟

هر گز نه لري بهره له دست و بازوه هسمك عالم به رنگ دحنا خه کا ؟

سپلك په شيان کړي دحباب تنگ ظرفيه (۱) وتمكين ته دي جوشش د دريا خه کا ؟

د وفا طمع ئې مه کړه سکندره ورته وگوره دوران په دارا خه کا ؟

په ستم ئې دتاختن تمام خراب کړ دمحمل ناقه ئې نور په صحرا خه کا ؟

که پرواز لکه شهباز وکا هاله شي

گيرائي دهغه دام په «شيدا» خه کا ؟

که ساقي تلخه باده دريا شور کا دفلك په جام به مست کله ميخور کا

آراسته وي تل محفل د خنده رويو زمانه به د گل جام خه رنگ نسکور کا

چه لري لکه شانه هزار چو بونه (۲) بي افسونه به تيول د تور منگور کا

دل تنگي کرم لکه گل په خندا ور که که مي باد صبا بل په خونه اور کا

چه په سر ئې سبز آسمان زري دستار زدي عاقبت ئې لکه شمع بيا شر تور کا

لکه گل کړي گران بار تر دامني ء باد دي خه لکه غبار به کتف سور کا

چه امید په خپل صورت د وفا نشته

«شيدا» څوك دخان آشنا بائي حضور کا

---

(۱) دحباب تنگ نظريء (اس)
(۲) چه پلاس کي ئې تل چوب لکه شانه وي (پ)
چه په طور دشانه هزار زبان وي.(ح)

www.sikaraam.com

داصحرا په نقش پاکړ ګل زمین چـا
سر بلند کړله خاقانه هر ګلچین چا

په ګـلدام ئې مګر بند نالان بلبل دی
پولباس په دا بهار نه کړ رنګین چا

چه د کوه په شان دې تیغ په غاړه کیښو
بی له مانه به وورداز خم سنګین چا

د بیکس په ماتم کـله چا نعری کړی
څوك په مرګ د شمع ولیده غمګین چا

چه و تیغ ته می ګردن زیبز دی له دوشه
بی له شمع کړه معمول لحما آئین چا

څوك په زخم پاهه زدی د بیکسانو
دیتیم او ښی کړی وچی په آستین چا(۱)

دغنچی په شان به ګل شی مر تر پایه
که مدام د ګـل بهار کړ دلنشین چا

چه په زعـم د «شیدا» لکه نمر ګـل شـه
آو یخته کړ د سرو نیك په سپین جبین چا

نوی خط دې په چمن در خسار زیب کـا
که بورا په تازه ګل د بهار زیب کـا

د عشرت په عالم نن د مهتاب شپه ده
چه کا ګل دې په سپین مخ تار په تار زیب کـا

سر کشی د جهانسوز سری لمبې وینم
د مقیش طره که ستا په دستار زیب کـا

چه ددې ګرم نګاه په تیغ شهید وی
دلاله غوندی می داغ په پرهار زیب کـا

د بهار په دود چـکن ئې د دامن شو
چه په سیر دې هر دشت و کهسار زیب کـا

مګر تادی آرایش د جمـال کـړی
د تمام ښهر نن درو دیوار زیب کـا

«شیدا» هار د شهوار دردی سفته شوی
که په ژبه د تحسین دې ګفتار زیب کـا؟

---

(۱) حمید بابا هم وایی:

دهغه استونی لاس ید بیضا دی
چه یری وچی کا د ی او ښی دیتیم

www.sikaraam.com

په دریاب به څه رنګ ترشي کام لحما | چه نسکور لکه حباب دي جام لحما
دنګین عالم خبر ورځني نه دي | هسي ورك شه ستا په غم کښي نام لحما
دلاغر صید له شر مه هسي آب شه | چه سر سبزه کړه دانه ګلدام لحما
دذري په شان مي تاب دآفتاب سوزي | هیڅ سبب د راحت نه شه بام لحما
صبح وشام مي کړه هم رنګ سیهٔ روزي | ځکه نه اري هیڅ صبح وشام لحما
دسیماب په شان ئي نه مومم بي مرګه | د حیات له لاسه ورك آرام لحما
ستاد مینې رازمي هسي پوشیده کړ | چه په تا نه شه خبر سلام لحما

په ګلشن وي «شیدا» بیا پر تودصبح
که په سپین لباس کاز بې ګلفام لحما

عاشقي د دوه مینو صورت یو کا | مرګ دشمع وشعلي محبت یو کا
بر پښوي قوي بازو چه قامت خم شي | دکمان په شان خپل ضعف وقوت یو کا
له خاطره ئي امساك د بوسي نه ځي | که حاتم سره علو د همت یو کا
په همت ئي د آبرو بلندهٔ طبع | دمضمون دقت دماه نزاکت یو کا
نتیجه ئي دصحبت خس وخاشاك وي | له ساحل سره چه موج صحبت یو کا
که روزي شي استغنا دافتاده وو | له آسمان سره به خاوري رفعت یو کا

هغه دم چه ار تکاب په ستم و کا
زمانه د «شیدا» رنج وراحت یو کا

ستا ګلګون په ولي عزم دمیدان کا | په دیده مي د ګردش لکه مژګان کا
که عصا لکه نرګس دپیري د واخلي | عاشقان به ګله بند وزي چشمان کا
پس له مرګه وي ناله دسینه چا کو | بي نفسه دجرس غوندي فغان کا

www.sikaraam.com

داوړن اور ئې په سر بل په فریاد غږ وونه — داسې ګډل که ګر ستم په درست جهان کا

واصلاح نه ئې نملك ګرزي په خیال کښې — هر خاطر چه د کباب غوندې بریان کا

تیرېماوی د هغو زلفو لوی آفت دی — چه حلقه ئې د عالم ته په ګمان کا

چه نفس ځان دا آه په سر کښې وکا — ولملك لاندې خپله شمع تر دامان کا (۱)

دحباب په شان ئې زړه نمایان نه شي — چه سینه له درده چا که بیدلان کا (۲)

وصحبت ونه ضرور مناسبت دی — سنبل څکه په سرو ګلو پریشان کا

هر مضمون ئې مبتذل په شان دنې دی — ګویائې چه د معنی تهې دستان کا (۳)

تل په خپله شیشه مست لکه غنچه یم
څه په یاد په ما «شیدا» پیر مغان کا

۳۱ په آفتاب کښې سیر ولې جانانه کا — د پری سایه و ګری دیوانه کا

شب داج به ئې مهتاب کاستا د زلفو — د آفتاب پنجه که ځان د عاج شانه کا

په بنا پست پوه له بنا د عا شقیه — که وا له دولك شمع پروانه کا

وازه خوله ئې لکه درشي خالي پانې — چه حاصل ئې بې نصیب آب ودانه کا

په کاشان دد پر اسباب تو ګل نشته — دمخمل عالم ئې خواب په افسانه کا

چه تعمیر ئې د بنا په آسیا سنګ وي — دم په دم به غم د آب صاحب خانه کا

«شیدا» ګله شه آسمان آشنا د خلقو
څوك به خپله دا سبزه بېګانه کا

تار په تار چه په سپین مخ مشکین ګېسو کا — راته یاد د چار چمن ګل شب بو کا

آراسته جمال ئې درست د چین تصویر شي — توری زلفې چه قلم د مشکین مو کا

---

(۱) (۲) دا دوه بیتونه د (ب) له نسخې څخه را نقل شول د (اس) په نسخه کې نشته.
(۳) دا بیت د (ج) له نسخې څخه را نقل شو.

www.sikaraam.com

زه بلبل په هغه باغ یم با ورو کړه
چه نرگس ئې هم چشمې دشوخ آهو کا

عندلیب که نه معذور په بدمستې کیږي
دغنچې شیشه کاروبه دسبو کا

تسلې ئې د قمك په ستوز و نشتره
د کباب زخم همو زداور آرزو کا

لکه گل په دا بهار کښې رسوا گرزم
دریده گریوان که خوك لحمارفو کا

نه شي هیڅ د برق لمبه زیاته یا کمه
که باران په شیبه اوری بادئې یو کا

که په شان د آئینې ئې لذت و اخلې
سوزه کله «شیدا» یورته له زانو کا

هر ناظر چه ننداره ستا د رخسار کا
ستا صورت په زړه کښې ځای آئینه وار کا

یودم یورته گړه چشمان د ناز له خوابه
ستا دستر گو په شان خوب کله بیمار کا

مر غلرې ئې لیده د سره پیز واند شي
که ئې لب له دیره نازه گفتار کا

آزاده لکه په تنها ئې کښې
په فقدان د مشترې گرم بازار کا

دصورت په شان غافل شي له آفتا به
ناکسان چه سر په سیورې دد یوار کا

هیڅ غنچه د گلو نه ده ساده دله
اعتماد به په بقا دنو بهار کا

و تحریق ته ئې حاجت دخاشاك نه وی
چه سوخته ئې لکه شمع خپل زنار کا

تل ئې بیم کوي «شیدا» له دوزنگی
خپل لیمه که دعالم لیل و نهار کا

خوك به څه په چا احسان لکه دریاب کا
په مایه د سینه خلاف د سینه گرداب کا

راښه ورو کوره کمال د ستاریکه ئې
په ضیا د آفتاب ستر د شهاب کا

www.sikaraam.com

نمایان په خاص وعام لکه ذره شي　　چه نظر په کم ولوی لکه آفتاب کا
دحباب په شان تمام له شرمه آب شي　　که ئې اری چهری باد دمخ نقاب کا
نادانی ګنه غفلت دوهر وانو　　لکه طفل دزانګو په تله کښې خواب کا
دستګیری دلاهوخس کره تر ساحله　　که آسمان دی موج آسا په آب و تاب کا

زمانه ئې «شیدا» بل کااوریه خونه
چه ممتاز لکه سحر په فتح باب کا

په سپین مخ ئې توری زلفې پیچ و تاب کا　　که هاله جلوه په نور کښې دمهتاب کا
په چمن چه دښایست طبل نواز شي　　د ګلو نور نګ پرواز لکه سرخاب کا
که په دا قامت ورود په بستان وکړی　　فواری غوندی به سر و خجلت آب کا
دواره ورو خی ئې موجونه نزول نظر کړه　　چه مو دخما دستر ګو په دریاب کا
که وانبه د کهکشان نسی په خوله کښې　　د آسمان فتنه به دپر عالم خراب کا
لکه څه په رنګ کښې و بریښی بیانه وی ستا پتنګه خوله کښې غانښ هسې زنګناب کا (۱)

دا غزل د «شیدا» زر بوسه له هنده
چه یاران ئې دوطن څه رنګ جواب کا

ب

چه ربخته کا داخما چشمان تر آب　　لکه بحر شي د درست جهان بر آب
په هوا کښې دې قصور دپرواز نه کړم　　که مې شي لکه سحاب بال و پر آب
د آفتاب چشمه ئې مه بوله نادانه　　ستا رخسار په انفعال کړ اخګر آب
په دولت شرم ستا نه شي راشه ګوره　　هرګز نه اری تری د ګوهر آب

---

(۱) دا مصرع د «ح» له نسخې څخه تصحیح شوه ، په نورو نسخو کې «دغانښ» کلمه نشته

www.sikaraam.com

اسکه موج بې قرار کړم خپلو اوښو چه مې لا ندې تر پهلو شه بستر آب
زمانې خسان بالا کړه تر کسانو چه وخس نه فرو کړی دی سر آب
زړه مې سوړ دشعله رویه دیدن نشه که یه شان مې شه دشمع جگر آب

«شیدا» خپله چاره وینې په اوبو کښې
که نن واخیست د تانوی خنجر آب

حلاوت شه په عالم کښې بس عجب په شکر باندې شی لید مگس عجب
گرمې هسې د صحبت ولاړه له خلقه چه له اور سره بنکاره شی خس عجب
سر بالا کړه لکه گرد تر گرد غافله! نن فریاد کا په دا لار جرس عجب
بلندی ئې د حباب په شان بودم ده څه آماس لری د سر نا کس عجب
له تېزی دئی هیڅ غبار د جولان نشته لکه څرخ لری کبو د فرس عجب

د سبب له پردې ووزه «شیدا» گوره
بې حایله د گرداب قفس عجب

ث

ایوان څه کوی په داسپنج عبث درد سر واړه ضایع دی، رنج عبث
د دنیا قحبه همېش مرداره گرزی فریفته ئې شوې په ناز و غنج عبث
نه ئې خوری نې خوروې خاورې ئې قوت شی څوک چه جمع لکه مار کا گنج عبث
څو به جوړې وې د دې مشکین خالونه یا لباس زعفرانی دخنج (۱) عبث
عاقبت به د دې نرد بازی باخته شی چارو دو لری تل شش و پنج عبث

تنگ و تاز بویه «شیدا» په لویه د بنته
شاطری کوې په دا شطرنج عبث

---

(۱) فارسی کلمه ده دنفع، سود او عیش په معنی راغلې ده (فرهنگ انندراج)

www.sikaraam.com

ج

په طلب کښې کړه حاصل یکران دموج — په میدان کړه دسیلاب جولان دموج

فروتن لکه صدف گوهر حاصل کړه — متاع نه لری ددر کاروان دموج

زور ور دي افتاده تر گردن کشو — تل په بندوی ددریاب گردان دموج

سرکشان دي مسخر د خاکسارانو — زمین بوس وی د ساحل طوفان دموج

گوره کوم ساعت ئې نغاړی (۱) توری خاوری — ذاوو په تخت زوال شاهان دموج

تکلیف مه کوه دکارو نارسانه — په هدف شه د آب کج پیکان دموج

مضرت دشکسته په ځان نافع شی — تل به سیل وی قایم بنیان دموج

افت وخیز ددي دنیاده «شیدا» گوره
دم په دم زیر و زبر جهان دموج

ح

خوچه راشي په حرم ددنیا صبح — ستر گی سري کاهغه دم به ژړا صبح

سپین لباس به ئي سیاه کا مانمونه — دغفلت به اقتضا خود آرا صبح

استهزائي به غفلت دخوا بیده وی — لاډو رابه چه راځي به خندا صبح

چه ښکاره ئي ښکلی (۲) مخ دخط سبزه شي — دمیده شي په عالم کښي گویا صبح

نه تیریږی هرگز شپه په مهجورانو — مبتلا ده مگر زمونږ په بلا صبح

ارمانونه دعدم کا آفتاب له دی
دوجوده لاسه داغ ده «شیدا» صبح

---

(۱) نغری - (پ)

(۲) کنهلی - (پ)

www.sikaraam.com

خ

دفتنو به احداث و خود آسمان ثرخ　　كەوهی زر بن لباسه سبزان ثرخ

به گردش دچشم سل فتنني بر پا كا　　وخونر بز تەدی پیدا دفسان (١) ثرخ

همیشه لکه رشته هسی بـه دوك وی　　چه گردش و كاد چا به سامان ثرخ

د گرداب قطره بەزر دثرخ شررشی　　فتنەهسي كره بر پا (٢) بەدوران ثرخ

احتياط ئی كره «شيدا» له رقاصی

د پره شمع كاندي گـل پەدامان ثرخ

ذ

مبدل پەدا خشك نان كره تر لـذيذ　　د نظره شی به خوان اكثر لذيذ

هسی ورك شـه حلاوت له دي عـالمه　　چه موندە نشی اصلا شكر لـذيذ

سر دسـر وی دی فـروله انفـعـاله　　چه ئی ورنكرو چاته بر لـذيـذ

سنـگ وچوب به ثمر وخوری لكەونه　　چەممسك نه خوری داخپل ثمر لذيذ

«شيدا» زبست به تورو خاورو لكه مار كره

مز عفر (٣) مه خـوره ددون بـه در لذيـذ

---

(١) فسان هغه كانړی دی چه چاړه او توره پارەی تېره كوی (فرهنگ انندراج)

(٢) پیدا (ح)

(٣) مزعفر عربی كلمه ده معنائی «زعفرانی» ده (المنجد)
مقصد بەئي هغەخه وی چه زعفران والری .

www.sikaraam.com

ر

که چمن کا د بیاض په گل زمین شعر — هله و بوله شا یان د تحسین شعر
په ژړا دقلم تور لیمه اوبه شول — چه رقم کړ ستا په غم کښې حزین شعر
په بیاض می دمخ سور سطر داوښکو — لکه وی بحر کامل در نگین شعر
د بحور سطور ئې موج دعسل شی — په صفت کښې ستا دلبو شیرین شعر

تلون د خپل مزاج هر دم خیال کړ
په «شیدا» نشی د تا د آئین شعر

ړ

ستا مهجور له دېره درده آه فغان کړ — که ویشتلی طوطی چیغ په هندوستان کړ
پیراهن را باندی تر لکه حباب شه — خپلو سترګو چه په ما باندی باران کړ
د سیلاب په یقین عین ویرانه وه — چه ګذر ئې نن زما په خان و مان کړ
ورته وګوره سایه د مهتا بی رده — که ئې خطاله سپینه مخه نما یان کړ

«شیدا» درست په لادوا دردونو ډک دی
ما چه ښپرته لکه زخم ستا دیوان کړ

په میدان ئې دفتنو ګلګون مهمیز کړ — چه حیران ئې د فلك تازان شبدیز کړ (۱)
دشپرینئی نوم په خوله کله څوك اخلی — نمکین حسن دی څه رنګ شورانګیز کړ

---

(۱) شبدیز فارسی کلمه ده دوی معنا وی لری. لمړی دهغه آس نوم دی «چه شیرینئی» خسرو ته ورکړی و. وایی چه هغه آس ترتولو اسانه خلورو جبه جګ ؤ او اصلا له روم څخه لاس ته راغلی ؤ اودسری په شکل ئی صورت په دېره کی کیندل شوی دی او پابیستون فارس اوکرمان کی شته

دوهمه معنائی «دشپی غوندی تور» (فرهنګ انندراج)

www.sikaraam.com

دخونریز په وقت دزړه وی هغه کاږی   چه جلاد باندی دقتل خنجر تېز کړ
دخوږو لبوچه تریخ کلام وباسی   دنبات شربت دي واړه زهر آمېز کړ
احتیاج دمحتاج ورك بلند نظر کا   دآفتاب له چشمی جام مهتاب لبریز کړ
مګر عید دقربانۍ ئې نـزدی راغی   چه په مایسی تلاش زما خونریز کړ
په دا شکر چه دتا بیمار وستر ګـو
د «شیدا» پهٔ وینو مات درنځ پرهېز کړ

بیادي ولي په اینده آغز بن تیر کړ   په سرووینودي ګرداب دنباخ رنګهیر کړ
دحنا درنګ ګناه په دا کښې نه وه   وخونریز ته ستا بې باکۍ پنجې خیر کړ
ما په غوږو اورېده فریاد دغرو نو   ځای په ځای ئې دفرهاد په غم کښې ویر کړ
دبلبل پهٔ زړه ئې کښېښول داغـونه   چه صیاد ئې دسوخته سینې تدبیر کړ
په عالم کښې ئې حباب تـه آسمان وایـې
د «شیـدا» صـورت هجران پسو حقـیر کړ

۱
بوی په زلفو کښې زما ګـلبدن راوړ   که په دام کښې ئې آهو دختن راوړ
خاصیت لری د ګـل غنـچه دهانـه   پس له کاله دي ځوورځی دیدن راوړ (۱)
قطرات دا وښوتل پـه دا من جمـع   په نصیب می لکه چرخ ګریستن راوړ
چه زما په آتشـین آه نـرم نـه شه   زړه دي سخت را ته ترسنګه وآهن راوړ
شمع ځان ترمرك پخوا ژاړی عالمه   دفا نوس په بهانه ئې کـفن راوړ
سرزنش به بیاد کوم شور پده کاندي   د کهسار (۲) په دوډئی سنګ په دامن راوړ
دماتم لباس مي سپين په بـدن نه شه   ماد خاورو به شان تور پیر هن راوړ
ښن «شیـدا» له ځـانه سـیر دی لکه شمـع
ستا مـحفل ته ئـې بـې سـره ګـردن راوړ

---

(۱) دا بیت د(ح) له نسخې څخه را نقل شو .
(۲) دصحرا - (پ)

www.sikaraam.com

(ز)

په ما مه کوه داده پر عتاب هر گز　　په اور مه سوزه دعشق کباب هر گز
چه بیدار شی په ایوان د نازله خوابه　　ستا تر بام نشه بلند آفتاب هر گز
چاد برق په شعله ایښی فانوس ولید　　نه هم مه نیسه په مخ نقاب هر گز
چه جولان ئی تل د برق هم عنانی کا　　نیوی نشی ستا گلگون رکاب هر گز
یم او ده لکه غنچه دخار له درده　　خبر نشوم دراحت په خواب هر گز
سر کشی کاندی مخ تور د سرخ رویانو　　مضمر مه شه د شعلی په داب هر گز
پوشیده ئې په پرده خپله هیچی کړه　　نور څه نه اری مستور حباب هر گز

آخر حدد سنگد ای دی لا تر کومه
رحم نکړې د «شیدا» په باب هر گز (۱)

س

نفع نه کاندی غنچې د تا قفس　　پرواز و کوره د رنگ ودا قفس
آشنا ئی د زندان هم بده بلا ده　　په سختی به پرهیز دی داطوطا قفس
په کښې بندوم لکه باد له نا توانیه　　که صیاد کاندې حباب زما قفس
که په زړه کښی مرغان ځای کا په داخه شی　　ځنی نه مومی هر گز وفا قفس
چه په سر کښې مې تازه د جنون شور شه　　مګر وینی گل بلبل نوا قفس

ورکېده ئی د «شیدا» په نزد بهتر ؤ
ښه چه نه وینی عنقا د چا قفس

---

(۱) داغزل د «پ» په نسخه کی نشته .

www.sikaraam.com

ښ

چه غیرت ئې پېچ و تاب په هر مو کښېني — شانې ولې لاس د تا په ګېسو کښېني
له دې سترګې د آهو سره ورته خېره شه — ستا د سترګو شوخې داغ په آهو کښېني

ګویا بوی د یوه خار په چمن نشته — تا د ګل په بستر هسې پهلو کښېني
ځو به ناز کوې فلک ! شب هلا له — چه له خیاله ئې کلاه په ابرو کښېني

چه اثر ئې په بیمارو سترګو کاندې — په شرابو ئې لقب د دارو کښېني
پېچ و تاب ئې د حسرت دې جوهر نه دې — تا چه مخ وته مرآت روبرو کښېني

هغه لاندې کړ «شیدا» جهان په فکر
چه ئې سر لکه آسمان په زانو کښېني

ستا په بزم کښې مې جام د شراب وچېښ — که ساغر مې په چشمه د افتاب وچېښ
که مې توی لکه کباب کړ له خامیه — آخر ما د زړه له جوشه خوناب وچېښ

کار د اصل منتظم په نقل نشه — کوم تشنه په لویه دښته سراب وچېښ
په عوض ئې غواص درغواړی له ما نه — ما که آب لکه صدف د سحاب وچېښ

که ئې خوله په دریاب کښېښوه بې نصیب دی
«شیدا» کله آب د بحر حباب وچېښ

ض

که خونریز په تیز نګاه دې ستا غرض — شهادت دی ستا په داز ما غرض
چه نرګس په خواب و نه لیده غزال هم — ستا د سترګو ده هغه ادا غرض

د سراب موج ئې چین د صاف جبین شي — که موقوف شي په خراب صحرا غرض
په حرج وی تل حرج د تنګ دلانو — په غنچه کاهر سحر صبا غرض

www.sikaraam.com

په گوښه کښې مې آرام د خاطر نه شي چېرې و نه کا په ما عنقا غرض
له اوله مستحضر د مار افسون کړه
لغه بسه کړه په گنج «شیدا» غرض

ط

په رخساره يې جلوه کړشه مشکین خط که قاصدر اوړو وروم ته د چین خط
په ذکاد طبیعت لولی زیر که تل په شان د الف بې د جبین خط
لطافت ستا د صورت نقش برآب کړ تل به نه وی ستا د مخ په نسرین خط
که زړه وچاوه قلم د ماني څه شو رقم نشه ستا د خط په آئین خط
تور اژدر دی په نسبت د همت هسې لکه وکاندې موران په زمین خط
زمانه په نه زاله اندوه زړه کړه چه سحر ئې په رخسار راغی سپین خط
«شیدا» میل د طوطی په شکر وینم
که سبزی راوړه دلب په تزئین خط

ظ

په دا وقت نشته د هېڅ فتح باب حظ بسته در لری آرام اجتناب حظ
څوئې نه وی در وازه د کورو اکړې تر هغه په جمع دل کا حباب حظ
په اخگر به دې همېش ایښی ځگروی که حاصل لکه کباب کړې د تاب حظ
تصور ئې کړم د آن په څو الوا نه تر جلوه ئې دی بسیار د نقاب حظ
له نیلی رواقه تل ستوری پر یوزی څو به کاد بلند قصرار باب حظ
آب به څه کاد حیوان ذره جان سوزه همېشه کا په چشمه د آفتاب حظ

www.sikaraam.com

گل مایه ور کړه دهوش په بېهوشی — په غوغادي ولی ورك کړد خواب حظ
ساقی یادسوخته «شیدا» کړه په محفل کښې
له مستی دي مدشه هېرد کباب حظ

ع

راشه واوره دشو کټ هر ه مصرع — درست غزل ئې منتخب الی مقطع
چه نظر ئې په شفق درنگینی کړم — هر کلام ئې په مثال حسن مطلع
بلندی ئې د اشعار فلك سیاره — دیر وین دودئې نظم مرصع
په کمال ئې دخیال اثر دستوریو — څه معنی چه معنا نه وی مسجع
تعجب به په داباب هر گوره و کړم — که رسمی کلام ئې نه وی مصنع
رسیده ئې ومضمون ته «شیدا» گران دی
چه رفیع لکه آسمان دی بل ارفع

دزبان گرم جوشی ده پری کړه طمع — وینې سپینی دعالم شوې لکه شمع
عاقبت به دې تنگ لاس په یسر ارتشی — په داباب لکه غنچه کړه خاطرجمع
کشتگان دتاد تیغ و ابد ه زنده دی — په خونریز کښې ئې ایجاددی لکه دمع
لکه شمع د کافور هسې سر دمه شه — هر کشی چه ئې له آبسره کالمع (۱)

غ

همیشه په وینور نگ وی د تاتیغ — لکه سور وی هر ورځ د صباتیغ
بې هنر به د پېر اسباب دهنر څه کا — خوراك نه کوی په آب ددریا تیغ

---

(۱) دلته دشیدا نوم نه دی راغلی .

www.sikaraam.com

سره جمع د آفت آب و شعله دی　　که عریان دی په میدان کښې د تا تیغ
د گلشن په شان مې رنګ په کښتن نه شه　　هسې یووند تا په شان د صبا تیغ
مقتضی ئې د همت کهکشان بولی
که ایستلی دی آسمان په «شیدا» تیغ

ق

په هرځای کښې وی رسوا ارباب د عشق　　پر ده نه لری اصلاً رباب د عشق
کوه تاف په د شبنم په شان مجذوب کا　　که طالع ئې شی پر سر آفتاب د عشق
ورته څه وایم د دې فتنې له موجه　　له فلک سره وی سم حباب د عشق
تبدل ئې د لرزش په اطمینان وی　　هغه زړه چه کا حاصل سنجاب د عشق
خیال ئې نه درومی «شیدا» زما له دله
ما لید لی دی یو مخ په خواب د عشق

ک

څوك چه ځان کا د مشرق په شان مضحك　　زر افشان خلعت هاله ور کا فلك
دا جمعی لکه حباب په کوم اسباب کړي؟　　چه په باد باندې ولاړ دی ستا کوشك
د هغه په حال نظر صاحب نظر کا　　چه په ستر ګو کا خدمت لکه عینك
هم هغه سنان په لاس را شی و ماته　　چه کباب غوندې مې ډك وی په نمك
د جسد په بر ښنول خوش سبك روحان وی　　لکه پر ښېزدی یونس بطن د سمك
ددې دور را هدار طور مبدل کړ　　مکلف ئې په حاصل کړ کاروانك

www.sikaraam.com

تـکول مکړه هـر ګـز دېو مـردانو   شهبازان کله لایق دي د مشتك

«شیدا» څه زرګ شي معلوم د آسمان غدر
څوك ئـي شمس وقـمر نـه زدي پـه محـك

چه آغاز کاندي طناز خرام د کبك   درازی ئي شي د زړو دام د کبك
ابتهاد میني مه غـواړه له دانه   طی به نشي کوه قاف په ګام د کبك
منفعل کړ په نو خط طرفه سبز ابو   څکه نشته په درست هند کښي نام د کبك
دقهقه خندا به پرهېز دی لکه صبح   که نصیب لکه غریب شي شام د کبك
په باده نه شو ایمن له کم ظرفیه   نور څه نه لري بې خطه جام د کبك
تحمل ئي کا هنر د م د سختي طبع   که کهسار سره وی تلپاتام د کبك

زما له غـواړی «شیدا» لـه نادانیه
په منـګول کښي د شهباز آرام د کـبك

ل

په ناله کـړ عندلیب دنو بهار ګـل   څوله چه پری شوه دغنچي به خپل رخسار ګل (۱)
هر ګز نشو په احسان د یسرلي ختن   له صورته کړه پیدا د شمع تار ګـل
سر سبزي ئي د بهار له ابره نه ده   په خپل زخم مرهم کېښو د هزار ګل
ستا له باغه خزان هـې د ور تراوسه   چه شي بوئي دچکن ستا به دستار ګـل
شکسته شي لـکه رنګ له ناز کیه   که بستر کـا درته جوړ دخپل کنار ګـل
غلغله ئي په سودا و کـا بلبلي   وخت چه وا کـا نو نفس به خپل بازار ګـل

---

(۱) څوله چه بر پخوړه غنچي بخپل رخسار ګـل (ح)

www.sikaraam.com

چه پشان دبوی روان شو له چمنه   معطل.ه کر بهلار کنبی دیاخ ر گل

به تدفین به توري خاوري دصحرا وي

نبه چه زر کر «شیدا» خرخ دخپل سر کر گل

دحباب به شاني بوه شه بـه خـلل   مکـره نقش به دا خپل سا ده محـل

همیشه به ئي په غم کنبی سر گردان وی   کـه افسر لـکه آسمان کر مکلل

هسي شان ددي دکان په بازار شوردی   څه عجب شوخدواب له وضع مخمل

دوحدت جلوه په زړه دمشرك څه کا   د بوره لیده مـحال دی په احـول

تهد هر صورت له نقشه معنی غوادي   د رخسار خطو نـه نـه و بیضي مهمل

مکره طمع دوفا له رنگ و بویه   چه پریشان شي که ته کل مني في المثل

سنگینی ئي دزړه نه‌خی دردمند ته دی   چه فرباد کـا په تقلید لکه جـبل

لکه شمع دفانوس که به کفن شی   مرگ ئي نه وی چه ئی راشی اجل

دلاله په شان ئي نـل جبـین داغلی   چه تیاري د کور ئي نه‌خی په مشعل

دمپدم ئی له بازی کره «شـیدا» و بره

فلك نه‌دی په خـپل کـار کنبی معطل

م

هسي رنگ له دي عالمه تنها خوښ بم   چه مدام لکه وحشي په صحرا خوښ بم

ترهغه چه خشك طینت دسا حل وینم   لکه موج آواره په دریا خوښ بم

چه شاه ئي له لقمي وزی مگس شی   کـله زه دهغه خوان په صلا خوښ بم

چه په شان دآفتاب نه ده گـرم رو په   سټاپه سر که په ملیه دهما خوښ بم

چه په قیدئي دقفس کرم لکه رزکه   تر داهسی خنداره په ژړا خوښ بم

که بیـدار لکه تصویر له خوا به نشو

په داحال له خپله بخته «شیدا» خوښ بم

www.sikaraam.com

تجرد دخپلی آئین جلوه پیرا کرم   تاز یکی د کوره چرا غ دیده آشنا کرم

که آسمان لکه شعله برهنه پا کرم   بهمدد دخار وخس قطع صحرا کرم (١)

چه از ئی دنیا بخالی بری نه زدم   دحباب غوندې بهوران کوز دنیا کرم

مکدر می بغبار روشن خاطر شی   زه چه در لکه دیده دا یوان وا کرم

هیڅ خبر لکه نرگس په احوال نه یم   چه په خه چمن کښې ناست یم تماشا کرم

که په وضع لکه کوه تمام تمکین یم   ستا په غم کښې که فریاد کهی ژړا کرم

تلی پهلار نه شم دلار له بار کیه   دشانې په شان که جمع هزار پا کرم

دېر ضرر مومم « شیدا » له قیل و قال ه

د سوسن غوندې به ژبه سرمه سا کرم

ځو کمان لری ناوك دکهکشان هم   تر هغه دفلك موخه (٢) یم نشان هم

څه علاج وکړم درنځ روغه عالمه !   وژنی ما لکه شعله آب حیوان هم

له غنچې سره تل غم د صبا بویه   ما لیدلی دی دېر جمع پریشان هم

ستا گلگون تمام میدان گل و گلزار کړ   لکه ابرد بهار گرد دجولان هم

د مرهم په عوض گل دما لگی را وړه   گوندې روغ زخمی بور اشی بلبلان هم

وینې سپینې شوې دخلقو لکه او بنکی   خپل اجزا دی له جگره گریزان هم

دخرمن په شان ئې کېږده بې سر پوښه   چه محظوظ دې شی په خوان مورومرغان هم

چه دې زمه وی پوری بند نه دی محبوسه   آزاده ناست بی به کنج کښې دزندان هم

« شیدا » ورستوه دیوان له هنده روه ته

چه لبریز ئی به صدا شی کوهستان هم

---

(١) دا بیت «ح» په نسخه کښې نشته .

(٢) موخه هدف ، نښه .

www.sikaraam.com

که ئې مخکه شي جوړ شن فلک سپر هم
په لرزه به کړي ايام د تور و غر هم

تيغ به لاس لکه آفتاب په ميدان راغلي
شپه رنګين لکه شفق د پر و زبر هم

چېړي نه چه ئې مشتاق کاله نظره
داد تا لب و دندان د شير شکر هم

په بالين مې دې زړه داغ شه بله شمعه
بېکسي مې که بېړي نه بيني رحه ګر هم

ولې نشته هيڅ لو ئي بې درد سره
هر ګز نه دي د غر متر په ډير د خبر هم

لکه غر جامل د خپل شعاعې خط يم
په ما نه کېږي منت د نا په بر هم (۱)

تعفن ئې د کور و رک لکه بيضه شي
څوك چه والوزوي سيمرغ ما په ډير زر هم (۲)

چه مال ئې ددې بزم پېر هم وليد
صراحي به وينو وژړل ساغر هم (۳)

دد وران په انقلاب کې «شيدا» ګوره
دما هسې ګرم صحبت د سمندر هم

چه لبريز لکه لاله په مې ساغر کړم
مهيا کباب د خپل سوخته جګر کړم

ملك و مال وي تل باخته د آزاده وو
د بازي لکه ګوي مخکه په خپل سر کړم

دفا وس به پرده بند لکه شعله شي
زه که برق د يار په اوري نامه بر کړم

په صورت مې شي خولې د حيا ماتې
که رنان ته د آفتاب څه خو نظر کړم

دل جمعي مې غنچه سان وي له ګل چينه
بو شيده چه لکه عيب خپل هنر کړم

کله اوست شعاعي خطشي په کورا نو
که آسمان مخکه د حرف زير و بر کړم

نو ربه څه په بل د بمن و باسم توره
په خپل تيغ ځان خونريز لکه سحر کړم

«شيدا» نه موسم ګرمي له هم صحبته
که خپل ځان په سرو لمبو کښې سمندر کړم

(۱) (۲) (۳) دا دري بيتونه يوازي د «ح» په نسخه کې شته.

www.sikaraam.com

ور خساروته دي لوېږه رنګينې هم
یاسمن کوي د ګل همنشيني هم

د آئين ته دي حيرانه آئينه شوه
تا چه هېره کړه له نازه خود بيني هم

بيا بيدا شو وي شور په کوه و دشته
ليلائي کړه په ادا ګښې شيريني هم

ورخساروته ئې لاس غز وي زلفي
تماشا ددي چمن کا ګل چيني هم

دد وران په خوان صلا شوه هسې ور کړه
چه صدانه کا «شيدا» کاسه چيني هم

آواره لکه آفتاب په بحر و برهم
در ته څه وايم چه څه سوخته اختر يم

مرصع آلات بڅه کړم په جوهرو
آراسته لکه مرآت په خاکستر يم

هيڅ خبر په سليقه د بر و آز نه شوم
لکه ګل په آشيانه ګښې ريخته پر يم

زه په خيال د تورو زلفو آواره شوم
که آخستې تورې شپې په دشت سر يم

کدورت مې د صفا په صيقل ورک شو
په دا ځا که سينه خوښ لکه سحر يم

چه کچکول و رځنې پر ولم په ګوهرو
د صدف په شان ګدا د هسې در يم

که شعله د سوزان او ر ګرم روئي کا
په صحبت ئې هين شوي سمندر يم

هر ګردش په جګر خون کړم «شيدا» ځکه
زه له خيله زيستې سير لکه ساغر يم

ګرفتار د تا د زلفو په زنځير يم
ستا په در چه د حلقې په شان اسير يم

درانو په بالين ځو لڼ د بېکس سر زدي
په بستر د خاورو پروت لکه تصوير يم

ځکه مالکه بانه په بستر ګورا خيست
چه ويشتلي ئې د خاص تر ګښې په تير يم

خشك پهلو د افتاده ګله ما پر پنې
په وفا ګښې لکه نقش د حصير يم

ګاه دلتنګ ګهې پريشان ګهې مې بادوهي
په هر آن لکه غنچه د ګلز هير يم

تو ګل مې نرمې ور کړه کړه په بيم ګښې
لکه آب هسې په خوله ګښې د شمشير يم (١)

(١) شيدا آب هسې په خوله کې د شمشير يم (س د)

www.sikaraam.com

چه له خپله سره تېر د کـلك به عاني يم — په طلب هله ددې ښکـلي جانان يم

دا گرمي ستا د چشمانو د نـگاه ده — چه سوخته لـكه ذتا سيه مژگان يم

چه خاطر مي بشو مسكن ددې سبزانو — را ته وگوره يو توي هندوستان يم

دشاني ه صد پا ره جگر قـم كرم — چه په غم كښې دي تر زلفو پريشان يم

دخزان له ترسه گـل ته كـتي نه شم — په دا باغ كښې لـكه بيدهسې لرزان يم

كه پرواز مي په هوادي رها نه شوم — مطوق دهـغه سرو خـرامـان يم

دغبار نه شان ئي يو ډم پروا نه كا — دام گير دهسې شوخ كرم جولان يم

په هندي ادائي رو كـري يـه مـا چـا ري

زه «شيدا» په زړه ساده تر وه افغان يم

هغه دم په ئي تمام ز خـم بهم كـرم — كه بسمل ته ئي يـك نده مخ مرهم كرم

دمژگـان په عيان مي لحاي پـيلو را بـه كـا — چه گردن په تواضع دهوچله خم كرم

خپل وجوديم لـكه شپه مكدر كړي — وعدم ته ئي آرزو د صبحدم كرم

توري مخكي شي دهند په برسات كښې — په ژړا چه ستـرگې تري دميدم كرم

څه عجب لـكه قطره چه دريا به نه وي — كه په خپل زعم كښې لحان محيط يم كرم

دحباب په كوري آه كا لتښې بلي — چه بيان د جدائې غـم والم كـرم

لـكه زلفي په بياض باريك مضمون زدم

زه «شيدا» چه چيري ساز مشكين قايم كرم

له حسرته د فلك خاطر پرخون كرم — چه خپل جام لكه خورشيد گـلـنار گونكرم (۱)

د صـدا په شان ئـي بله صـدا نشته — چه رایاد په زړه فرياد د بيستون كرم

چه په وصل كښې ئي سرخورم لـكه شمع — په ادا ئي دشغلي گـنه مفتون كرم

---

(۱) گـلفلر گـلگون كرم (ج)

(۲) به ادا ئي دشعلي مكر مفتون كرم (پ)

www.sikaraam.com

خونێ ببهزه لەکەسایە بەرێ من نەری   تر هغەچەصرف پەکار د نمر صابون کرم

بەرێ وی نەبە زاری بەزور گرزی   وابە تاللیعمر اوس بەخەر استون کرم

بە دانە پسی می برق راجی ودام تەبە   باد بە کومە توقع د زر کی بون کرم

«شیدا» خم کرم (١) دخاطر ابریز پەوینو

زەچە ببند لەکە غنچە رنگین مضمون کرم

کلە زە سوی بە برق بە جوالە بم   چەبە خیلە شعلە داغ لەکە لالە بم

چە شیشە می خیالی نشوە لە آفتابە   بە دا بەزم دفلک همپیالە بم

تلن ئی ابدی آز ردە ز عالە نامە   بەداسوی طالع عین تب خالە بم

بە کنبی نشتەسیە مست دهغو ستر گو   گر ز بدلی بەدرست هند بە بنگالە بم

د بر هار نمك می سوز د موسی وی   کلە خون دی تکلیف بەازالە بم

چەد برق بەشان ئی وضع دوام نشی   آوارە بەدم دهی غزالە بم

مانهی کر حیلی بهلو لەبشاد مانیە

«شیدا» درست بەشان دنی آه و نالە بم

چە مین بە کجلی ستر گو شهلا بم   مبتلا بە بوە خەتورە بلا بم

بو قدم بە محکمە نە لەکی بی سنکە   مبتلا بهمی دور لەکە آسیا بم

لە اجوالە می غافل دام دصیاددی   چە مجنون دتنهائی لەکە عنقا بم

چە می نقشی قراری بە بوە دبنتە   نە بوە جیزم آوارە دکوم صحرا بم

د کسفار موج می دم بدم زبا تیزی   لە سا حلە می خان بوستە دریا بم

جوالە می بە تیشە د فرهاد بنا دە   چەداهی تا هموار لەکە خارا بم

---

(١) ضم کرم (ح)

www.sikaraam.com

تر هغه چه سر د جوشی د خنا و بـنم   خوښ په طور د سمګ بې دست و پا یم

آمېزش مې لـکه آب د ګوهر نشته

«شیدا» کـله له ساحل سره آشنا یم

(١) . . . .

په ګداز کښې مې د رښت ځان بوه قطره کړ   چه شبنم غونډې له ګـله هم آغوش یم

هیڅ غوغا د بزم نه آرزم په غوږو   شیشه وار د بېهوښی پنبه در ګوش یم

لـکه مره بانې د شمع په محفل کښې   خود بخود په خپل ماتم کښې سیه پوش یم

تشنګی مې د ځـګر بـه میکده ځـی   د ساحل غونډې له عطشه دریا نوش یم

«شیدا» زه د خیال فانوس ګرم سر د مهرې

چه قربان تر هر چراغ د ګرم جوش یم

که د زړه په چوڼل جام غنچه وار موم   انتظار د ساقی ګرم باده نوم

هیڅ خبر لـکه تصویر له ځانه نه یم   در ته څه وایم چه څوک یم یا څه نوم

زه «شیدا» خپلې هستې لـکه برق وسوم

و د یار تـه د فنا بـه خندا د ومتم

چه هر دم په ژړا اسپرن لـکه حباب کړم   د بری او بنې ګهی جوی ګهی دریاب کړم

ذره نشوه د آفتاب په چشمه ګـډه   د شبنم په دود بـه ځان قطره د آب کړم

تل په سنګ د روځی او بـه د بالا دستو   چه نظر په فواره یاڼې په داب کړم

چه پر پوزی ئې هر دم د خو ناب څاڅکی   عجب برق لـکه شحاب په ژړه کباب کړم

د درو بش قهر همېش په خپل صورت وی   خټاله جوړه چه په خپل خاطر عتاب کړم

---

(١) ددې بدلی مطلع لاس ته را نغله .

www.sikaraam.com

څه راحت موږ مم له دې سبزه کوشکه   زهير ګوره باد باران، ګرم آفتاب کړم

نا داني ګنه غفلت در هر روانو   لکه طفل د ځانګو په تله کښې خواب کړم

تنګ چشمي نه ځي «شيدا» په زرداري

دغنچې امثال به زر درته حساب کړم

په نرمي د سر د ښمن د ځان دمساز کړم   په سيلاب لکه حباب عمارت ساز کړم

پر و بال د تعطل په آشيان پرېږدم   لکه رنګ د رعنا ګل هسې پرواز کړم

خورشته وينم په دوك د چرخ له جوره   چه په شان د ګهر درد ګنبد باز کړم

که ويل رانه ضرور لکه نامه شي   په زبان د غير خپل کلام آغاز کړم

دفرهاد په غم کښې هسې کوهسار ژاړي   چه ګمان ئې په دامان د زېر انداز کړم

د کې ستر ګې په غبار لکه باد دروممم   چه په طور د کورانو تګ و تاز کړم

ماليدلي دي نشيب په هر فراز کښې

اعتماد به «شيدا» څه رنګ په فراز کړم(١)

ن

منور په خپل مقدم کړه بام و صحن   د بهار سپيده دم کړه بام و صحن

ستر ګې سپيني په کاته د مهر و ماه شوې   جلوه ګاه د خپل حرم کړه بام وصحن

يوه ورخ لکه آفتاب کړه نقاب لرې   شعله زن په کل عالم کړه بام وصحن

آزاده لکه حباب د تند سيلاب شه   په يوه زمان برهم کړه بام وصحن

(١) دا غزل د «پ» په نسخه کې نشته .

www.sikaraam.com

چه دې دفع پیچ و تاب له کړه بادشی — په افراط د تعجیل سم کړه بام و صحن

فرض کړه ماه بلند آفتاب بې زوال هم شته — تر آسمان ترمز کې کم کړه بام و صحن

«شیدا» ولې ئې تکلیف په زاز له زدې

تـه پخپله منهدم کړه بام و صحن

و

چه همت مې نکاو پر په هسکتو لـو — لـکه موج نکړمه بیم له پر پو تلـو

سوال مې خوی له در افشانه ابر د نه دی — صدف ورانه خپله خوله کړه په غوښتلو

د آفتاب په کمند نه خېژم آسمان ته — نه زدم بار لکه شبنم په دوش د ګلو

په کمال د جمعیت کښې پر پشان یم — په مثال یـوه دسته یـم د سنبـلو

لطافت مې د مزاج تر غنچې تنګ کا — په چمن کښې که فریاد دوی د بلبلو

له آسمانه به فی الحال داشی ترمز کې — که مې کېږدی سنګینی چپرې په تلو

د آزاد و لمن ګـله په خـار نښلی — د نسیم غوندې ګذر کړم په خنګلو

مروت که په سر ځای د نشنت راکا — سر فرو په تواضع کړم تر ګـا ګـلو

په داوقت کښې که «شیدا» دوازه مهمند وی

ثنا خـوان بـه ور هـردم ستا دو یلـو

مانې شوې له شرمه داخولې په ګـلو — که جاری دی بیا دباغ ولې په ګـلو

انفعال ئې چه نافع و ستا شوخی ته — جلوه کړ شو د تامخ ولـې په ګـلو

لکه شمع په ګـل سر پرېکړه بلبله! — که ګـلچین رایشی داخلی په ګـلو

په چمن کښې بې تاسوزم لکه شمع — چه مې تل لګی د آه شعلې په ګـلو

په دالور مکر خزان کړ عنان ګرم — چه ژړا شوه د شبنم ولـې په ګـلو

www.sikaraam.com

خور بېده د دې مسکن «شیدا» معادی
ته په شان د رنګ و بو ملې په ګلو

په غنچه کښې دقفس لکه ګل تنګو   چه د برق په شان روان پر ېدو رنګو
تر معنه په جهان نه و شور د مینې   ځوئې حسن آسوده په خپل فرانګو
په شفق ئې د حنا آتش زنی کړه   معنه شوخ لکه آفتاب نګارین چنګو
سنجده ئې کړ نمکین د خپلې وضع   بېستون ئې په میزان کښې نن پاسنګو
لکه شمع دجولان په محفل ګاه کښې   د ګرمۍ په شعله بوز د تا سرنګو
تا چه بزم کړ روشن ځما آفتابه !   په داشپه دصبا ستر ګې شب آهنګو
چه وصال دې و سوزان تر جدا ئۍ   ستا جمال لکه شعله زړه مې پتنګو

اوس ئې پل په مړ وایر و نشته عالمه
آواره «شیدا» د څه دو نېې ملنګو

ستا مژګان هسې لیده شي په چشما نو   لکه ولګي ناوك په آهوا نو
تر مرئت مې ګوهر صاف دی که انصاف وی   ولې نشته بصارت د جوهریانو
دسېلاب موج په بند د ګرداب کېوزی   په نرمۍ کوم تسخیر د تند خویانو
دصباح حرج غنچه پرېشانه ګل کا   زنهار مه کوه غرض په تنګدلانو
دژوندیو غم ' بنادي را معلوم نه شول   بېکسۍ کړم په شماره دمړد کسانو
په عمیق نظر شعله ګوره د شمعې   دمېدم کېبزی پستۍ د سر کشانو

رنګیني ئې داشعار تر حنا زیب کا
د «شیدا» دیوان په لاس واخلې خوبانو

و بو رجل ته مې دلدار راځي په ورو ورو   که چمن ته نوبهار راځي په ورو ورو

www.sikaraam.com

وار په وار ئې التفات دستر ګو وینم
ته به وایې چه بېمار راځي په ورو ورو

تر بلا د بلا بیم کښنده تر دی
و خوار بز ته مې خونخوار راځي په ورو ورو

څکه زړه که د قهقې په خند اشنه شو
چه په ښکار ئې خوش رفتار راځي په ورو ورو

جدائي مګر فرهاد ږ پوست له بر مه
چه فریاد ئې د کهسار راځي په ورو ورو

تر تمکین لاندې مې تاب د ګلګون ورک شو
هغه ترک شیرین کار راځي په ورو ورو

«شیدا» هسې کوه کلام بې تأمله
هر طرطې په ښه ګفتار راځي په ورو ورو

ښنا ګوش ئې هاله ساز کړ صورت ګرو
چه مخلوط شو په رنګ آب د مرغلرو

نمایان ئې په داوقت شیرین لبان دې
که اب ریز ئې تنګ دهان دې په شکرو

خاص و عام په کار کښې تن ور کا هغه ته
چه د سروې یشان لاس ئې وي د زغرو

بلندان د دنیا پست دي که ئې وینې
نکړ هسك له مز کې سر اوږدو کمرو

نرم هاله د تو کل لکه ګل آخله
که آشیان کړ در ته ساز خپلو وزرو

د حباب په دود ئې دلق له شرمه آب شي
چه نظر کا په افعال د قلندرو

د هر کس چه خواب ضرر کا «شیدا» بویه
لکه بخت هسې بیدار د بختورو (۱)

کړه هراس د تېغ د تیر له همنشینو
دوا له ستر ګي زخمي کړي دي قرینو

په ګوښه کښې د کمان وصل آفت دی
ناوکي ګوره ددې خلوت ګزینو

د نیام په شان ئې تېغ بوسیده راوړه
الامان د تا له دې تنګو آستینو

دوا له کسې ئې په رنګ لعل و یاقوت کړه
لکه غرد بدخشان ژاله په وینو

په رخسار ئې نن قطره د عرق وینم
که ئې برق شو د خرمن له دانه چینو

---

(۱) دا غزل د «ب» په نسخه کې نشته.

www.sikaraam.com

وی مدام په شان دشام لکه تور سوی — چه سوخته شول په ننګاه د ماه جبینو
له سختئ ئې آفت زیات د نزاکت دی — بې په طـو د مینـا لـه دل سنـګینو

چه پر ګنج ئې مدام ماروی لکه شمع
اور ئې و لګه «شیدا» په سرو و سپینو (۱)

دشبنم دانه کـه تخم شی د ګلو — زړه به سوی په دیدن نه شی د بلبلو
چه ئې نښته لکه ګل پنه رخسارونه — څوک به څه کا توري زلفې دسنبلو
په څه شان درته بیان سوی طالع کړم — لکه نمر لحما جبین دی د داغلو
معطل په عارضه د شام غریب دی — که می زړه په حلقه بند شو د کاکلو
دآسمان په شانې تېز دفتنو تیغ کړې — صبح وشان ګرزې ښکاره په سرو منګلو

ددریاب له سر دجوش د حباب زړه چوی
«شیدا» قطع دامید بویه لـه خپلو

ه

لکه برق چه ګرم و ګوری ناګاه — سره لمبه شی په هغې اوری ناګاه
ستا دزلفو هیبت باد په تېښت روان کا — دښامار په دود چه و بنوری ناګاه

لکه شق دقلم زړه د «شیدا» وچاود
چه ښکاره شول ستاد خط توری ناګاه

ګرم نان لکه آفتاب مه زده بې آ به — چه سینه دې دمېلمه نه شی کبابه
زنګ دناپه آئینه د صیقل کار کا — ای دبخت په روښنی لکه مهتابه
حرکت دې دنفس په نری باد دی — همېشه لکه ورق پادرز کابه

---

(۱) دا غزل د «پ» په نسخه کی نشته.

www.sikaraam.com

انهدام ئې د سیلاب په صدمه نشي   چې خالي دې خپله خونه کړه حبابه
د ګدا په راحت کله شاهان پوه دي   سترګې کله وي خبر د ښېښې (۱) له خوابه
د ناقص په قیل وقال د زړه سیاهي ځي   د هلك په شبېه حرف ځي له کتابه

که خجل نکړ زړاد «شیدا» ولې
خولې ماتې په شبنم شوې بې آفتابه

که حجاب له مخه لرې کا محبوبه   په آسمان کښې به سپوږمۍ کاندي محجوبه
د نرګس دسترګې ګل کله معیوب دي   سیم و زر کاندي زشتي د هر چا خوبه
چه طغیان وکړ دریاب زما د اوښو   سفینه زما د زړه شوه پکښې ډوبه
په چشمه به د آفتاب سر سبزه نشي   د شبنم دانه ئې ولې کړه مجذوبه

زما نه د «شیدا» هسې ځان ځاني شوه
چه بلا کناره درومي له ایوبه

د تا لطف مې کباب کا بې غضبه   لکه برق په خندا راشي میګون ابه
احاطه د نوي خط ده ښکلیه مخه!   ګه په خوله کړ اژدها ماه نخشبه (۲)
چه ئې جمع له ژړا سره خندا کړه   څوك خبر دي بې مینا له دې مشربه

«شیدا» طول د امل و ګوره حیات هم
فسانه د راز نه بویه له شبه

څه بیان د هغه ناز کوم وچاته   لکه ګل د شمع نه خاندي صباته
کړه ئې خونه مشاطې د زلفو ماته   پریشانی ئې شوه په دا تر حده زیاته (۳)
د مین له دله رنګ و نګار وزي   هیڅ نسبت د مینې مه کوه حناته
کله پرېږدي د مرآت خودنمائیه   چه ئې کښېږدي بونفس و خود آرائه

---

(۱) ښېښې (اسه)
(۲) په ترکستان کې د یو ښار نوم دی (برهان)
(۳) دا بیت د (پ) په نسخه کې نشته .

www.sikaraam.com

چه په طاق د نسیان تل د زړه مینا ږدی   خه امید کوي وهسی د لښکر بقا ته
زړه لاما هسی رخسار په جلوه یو وړه   چه ساده وایی د باغ گل رعنا ته
حقارت دافتاد کړه گردن کشه   راغی غرامن په غاښ د خاك پاته
په صورت ئې لګی اوږ له خپله تنه   چه ظالم ځی لکه برق تحت الثری ته

بیماری به د نرگس کا «شیدا» ورکه
که ئې واشی د نګاه دارالشفا ته

آماده په هسی شان یم وسوختن ته   چه شی برق د صورت بر بنې زما خرمن ته
کار پخپله تر دستی لکه حباب کړه   چه محتاج د خیاط نشي پیرهن ته(۱)
حوصله می خوشه واروی تل لبریزه   که پرواز ئکړم هر گز دانه چیدن ته
زبا ندان دهر زبان په هسی شان وی   چه ځواب په ظرافت کاو سوسن ته
نامور به په جهان شی تر شیرینی   که تیشه ورکړی بودم د خپل کوهکن ته
په گلګون سرشك می رنګ لکه غنچه کړ   هله جوړ شوم د گریوان وه ریدن ته
د صبا په سعی گل د ما لګی څه شی   گله جوړ دی ترش جبین و شګفتن ته

خو په بخره ئې ژړا لکه شبنم وی
چه «شیدا» ورشی بې تا چېری گلشن ته

ای د خپل نازو ادا په باده مسته   تا د زړه شیشه پری نښوه بې شکسته
خودې نه یم د شعلې په شان وژلی   خلاص به نکړی خپل دامن زما له دسته
هیڅ خبر لکه تصور له ځانه نه ده   دا فرقه په بوه آن کښې نیشت وهسته
پریشانی شوی د تا مشکینې زلفې   که عالم شو د ختن بې بندو بسته
د ماهی په شان نیان خسته نخچیر شی   لا وتلی نه وی تیر د تا له شسته

(۱) چه محتاج دې خیاط نشي پیرهن ته . (نسخه)

www.sikaraam.com

وخپل ځانته نګران لیل و نهار یږي په مثال د بـر همن صورت پـرسته

له «شیدا» دهر سحر په زړه غارغه شـئ(۱)
دتا مـخ ورتـه ستا یـی مدام لـه قسته

څه حاصل د ممسکانو لـه دولـته د اشعار بحر وی تـل بـې تـر اوبه
خود بیني کـله شیوه د صاف طینت ده ستر ګی نه دی هیڅ آ ګاه له دې رویته
سر ګردان کـاندی ګرداب خلاف د بحر پیـروی ده د کـلان بـې مضرتـه
د زوال علاج هر ګز نه شی په زور آفتاب و ګوره چه پریوت له رفعته
دمر آت غوندی جو هر په ابر وور کا کـله فعل د صاف دل وی بـې حکمته
چیری نه چه دار محروم په میدان پر یبږدی که یو سر په تـن لـري بلند همته
په ذلت کښې می عزت د ار تفاع دی کـه می څـوك لـکه غـبار وهی پلته

همیشه وی نرم چوب غذا د کرم
«شیدا» مه شه مر د خالی له سیاسته

په نهاد دهر سړی کښې هـنر نشته دزانو په آئینه کـښې جوهـر نشته
کـله جمع د نو بنـی آزاده کـاندی په بناخونو کـښې دسـرو ثمر نشته
د بنا په تخریب زړه دسیلاب سوړ شـی د ظـالم په زړه در حـم اثـر نشته
دجنوب تر ژولیده وینتو می ځار کړه که د بید په شان می تـاج و افسر نشته
په خوږه ژبه(۲) مرغوب لـکه طوطی شه که قدرت دی په عطا د شکـر نشته
قد مبوس په ئـې افسر دقصیر وکـا چه سیلان ئی لـکه آب د ګوهر نشته

---

(۱) که شیدا دی هر سحر په زړه غارمه شی (ح)
(۲) په شیرین کـلام (اس)

www.sikaraam.com

د همت علو د غير احسان څخه کړي — د ښو سا په به ستره ګوي د نمر نشته

«شيدا» آب ئي د وجود د هسي رنګ تيز دي
چه تسکين ته مي د طبع لمنګر نشته

هيڅ نقصان د ساده حسن وجمال نشته — د آفتاب په رخسار هم خط وخال نشته

چه بدل ئي په کچکول د مهتاب خوان کړ — اعتماد د زماني په کمال نشته

ښيلو لي زما ني په کوم سبب يم — لکه ژبه څو د زما پرو بال نشته

د کجال لکه ني کور وشوخي ستر ګي — په داهسي څوبي شاخ د غزال نشته

هر لار ئي اژدهادي جهان نغري — و بوره چل ته ئي د هر چاه مجال نشته

چه کړه ئي د کوکب د کار وانکره — ولي نه وايي ناخن د هلال اشته

افروخته وي په کښي تل د حسن شمع — د خاطر غو ږي فانوس د خيال نشته

«شيدا» ګوره هر طرف ګل ګوني او ښي
هيڅ خندا په دا بهار کښي لمسال نشته

ياتي نشوه په عالم کښي سرشته — طاوس به په تخم د مرغانو شي کشته

د ګوهر دانه په لاس د شواط(۱) راغله — د جواز په شان به زر شي برشته

د سختۍ په پيچ و تاب د مر د نرمي ځي
چه په دوک شي پنبه ځان کاندي رشته

دوازه لب دي په ګفتار کړه خله بيرته — که طوطي راغيء و قند مکرر ته

د حيرت جوهر نصيب د تيره زړه وي — د فولاد بيضه کجا آئينه چر ته

به عطائي في الحال والکه صدف کړه — لاس چه و نيسي محتاج د تاو در ته

(۱) داور ملبه (غياث اللغات)

www.sikaraam.com

حاجت نه لري و عطر و عنبر ته و کا ګل ته‌دې کافي د رخسار ګل‌دی

بس را بس ګوري مرآت و سکندر ته نه کا شرم دیده‌وراز له سر بزر ګه

چه فر و نشه د ستار و یا افسر ته آفرین د هغه سر په عریاني ـه

د سیماب غوندې اګر زکاله ګرمیـه

څه رو نګ را شي هغه شوخ د «شیدا» بر ته

اکه شمع نامه وسپارم واور ته دجهان د ګرم رو ستا و لوو ته (۱)

تهي دست اکه حباب را علي و کور ته په‌داشان به‌خالي لاس ورځي د روم ي

بې کفنه اکه ګنج دروم ي و ګور ته به‌مرد ان د بل په کار تمام مصروف وي

راشه و ګوره د ستر ګو سپین و تور ته هر ساعت وي تر دور نګ له‌خجالته

چه را علی یم و دې دریا ئې شور ته له تلخي ئې جام نسکور اکه حباب وړم

اکه تار د کښیده و دې انځور ته مګر ته‌دخپل صورت په تزئین را علي

په یوه عقد ئې ګوره با قص مور ته دخدمن د پری عقدې په آسیا حل شوې

د «شیدا» نازک مضمون کوډن تـه اوالي

دهلال رویت دې و سپاره شب کورد ته (۲)

څه حاجت لرم و نور سر و سامان ته ماچه شا کړه دد نیا وخان و مان ته

حوا له کړه د اغمو نه و خاقان ته شګسته به‌دې جبین وی تل بې چینه

هر ګز نه‌راځي مګس زما وخوان ته خونخواری دخپل جګر په‌ډېر راحت کړم

بنه چه‌لاس و اچاوه خارد ګل‌دامان ته په‌رضائې بودم ایست په چمن نه‌وی

که د روم قافله دروم ي هند وستان ته ستادزلفو په‌لور زه‌و نه خرام کاندي

(۱) دجهان له ګرم رووستارو لورته (اس)

(۲) داغزل د(پ) په نسخه کې نشته

www.sikaraam.com

ستا چشمان په څه نګاه کا په خاکسارو — چه له کبره دي بانه ګوري آسمان ته

مبارک که شه پسرلتا د دنیا خوانه

آواره «شیدا» روان دي بیابان ته

بربر راشه د بهار تازه بسنته (۱) — تا نشاط راوړو هر دښته و چمن ته

لباس هسې د غالم زعفراني شو — چه هر ګل په خندا راغی و ګلشن ته

لکه مرغ د تنګ قفس شیدا بلبله — په بیضه کښې کاهوس و پریدن ته

لکه نمر چه د غروب په هنګام زرد شي — ګرمنظر په دا لباس کښې ګلبدن ته

ګلدسته به په دستار د هر سیاح زدي — صحرا آچوي ګلونه خپل دامن ته

د بلبل خاطر مایل په رنګین ګل دی — که په جام راغله مینا باده ریختن ته

له خجلته ئې باران د عرق اوري — برق چه وګوري د ګل رنګین خرمن ته

ناظران د دي بهار په شان د ګلو — هیڅ محتاج د عطر نه دي پیرهن ته

مغني کا دو بالا نشه د مستو — چه مستان کښېني د بزم آراستن ته

«شیدا» ولې ئې صدف د محیط بولې

غوږ نیولی دی ګوهر د تا سخن ته

چه تکلیف ئې نه وي هیڅ د تیغ چوګان ته — لکه ګوی ئې تنه سر وړم و میدان ته

په سوخته سینه ئې ما ته ګوره بلبله — که غنچه راوړي بیضه د ګل آشیان ته

چه دا نه مې لکه ګل په خرمن نښته — د آسیا د پاره څه وایم آسمان ته

ګشایش کاندي خاطر د هر چا جمع — آشفته زلفې په مخ راشه پرېشان ته

ګلرخان له آئینې رو ګرځان نه وي — ولې نه ګوري نظر و خپل حیران ته

چه ئې سیر په تماشا نه شي د بېر عمره — د آهو سترګې پیدا کړه بیابان ته

«شیدا» تل وي ګلنار ګون په خونین اوښو

زه چه ګورم لکه صبح چاک ګریوان ته

---

(۱) بسنت په هندي ژبه د پسرلي موسم ته وايي.

www.sikaraam.com

هستي زور و کړ سودا په رنوا دلته (۱)   چه پر شور لکه بازار شو صحرا دلته

تغافل ئې د نګاه کښنده تر دی   په هدف لګی هر غشی خطا دلته

له شوخۍ دې دلبانو عجب نه دی   که له دې پر شرمه آب شو صهبا (۲) دلته

ځی به بيع د اوبو له دې پر آبه   هر ګز نشته د ګوهر شناسا دلته

که ئې وويني کښکان سختی د طبع   به کهسار بوری به وکا خندا دلته

عاقبت به توري خاوري د ميدان شي

تل به کله وی جولان د شيدا دلته

نشته هيڅ په عشقبازی کښې دچا ګټه   سر به بونسی ددې سودا له هڅه

چه له تنه دې ايري به تن پيدا شي   ځان هله بوله ملنګ لکه سکروټه

که شربت د نيلوفر راشي په جوی کښې   دروغ به کله شی نرګس د باغ بې وته (۳)

نه ئې دروند په شان (٤) د ګلو اندامه   د غنچې په طور خوب کوه بې ګټه

تا به وی د برسات جهنده برق دی   چه راغلی په شوخی وه ترين کهته (٥)

کوره زور د افتاده چه تورو خاورو

«شيدا» غريبه تنهي وا خيست لکه کټه

څه افسون دی په ما وکړ پريزاده   چه بودم نه يم خالی د تا له ياده

زړه مې ډک لکه سپند دی شعله بوره   چه د زړه په مراد وکړم څو فرياده

بهانه دې د غرض مګر شانه کړه   نه ئې لاس وروړې وزلفو ته شمشاده

چه آواز دې د تيشې به کهسار نشته   د شيرينې په طلب لاړې فرهاده

---

(۱) داغزل د (پ) او (ح) په نسخو کې نشته.

(۲) انګوری شراب (بحر الجواهر).

(۳) عيب او نقص.

(٤) په ښاخ (ح)

(٥) تن هر کټه (ح).

www.sikaraam.com

په اسباب کښې مې زړه بند په اسباب نه دی
د چمن په قید سرو ده آزاده

نتیجه ئې د دیدن عظیم آفت دی
لکه برق شعله په لاس ووزی پیداده

چه په هر منزل کښې سر خوری لکه شمع
د همغه رهرو څه نفع ده له زاده

مهیا ور ته قفس د شاخ گل کړه
که څه رحم په بلبل کوې صیاده

په سختۍ کله امساک د دولت کېږي
جوهر نه ځي په هېڅ وقت کښې له فولاده

همیشه ئې پېچ و تاب لکه جوهر دی
چه « شیدا » راغی تر دې حیرت آباده

چه لمبو ته د تنور په شان پیدا ده
که پوهېږې د اسوخته سینه زماده

لکه ابر په هېڅ وقت نه شوې بې نمه
هر ساعت زما پر ستر گو کښې ژړاده

خوش په شور لکه ساحل د سیلاب نه یم
چه مې اېښې په غزلت د کور بنا ده

په سپین مخ ئې د عرق دانه لیده شي
د سحر په وقت که ستر گه د صبا ده

فیض ئې نه ځي د همت په تنگدستۍ
خو دلیدلې فواره شاه و گدا ده

څه دې زده لکه نرگس زماله دره
پوشیده مې په غنچه کړه گونه زرده

په رښتیاوی هر فریاد د سوختگانو
د سپند ناله له سوزه په مجمر ده

اوس د ښکلو په طلب کښې صادق لیدشی
د قلم غوندې بې سره ره پور ده

داو بو په شان روان په هسې لار شه
چه دا سپینه لمن وساتې له گرده

په کښې عکس د خپل جاه نهایت وینې
آئینه چه نن په لاس د سکندر ده

د دوران په سر د جوش کښې عجب نه دی
که لاله غوندې لمبه شي داور سرده

«شیدا» زه ئې منتخب د ښتو بولم
که دیوان دی مرتب دی په څو فرده

www.sikaraam.com

کړي چا په خپل هنر خود نوازي ده — په محمود یا ندي موقوفه ایازي ده
د دنیا نعمت د لیئی کړي لکه زدي — په خروج دي له پوي سر فرازي ده
زه په سل مرګه یم مړ په ژوندانه کښې — هر نفس مي لکه شمع سر بازي ده
د هدف په شان مي آه تر خولې ونه خوت — که زده کړي دي په ما تیر اندازي ده
په ژوندون به لکه شمع دلسرد نشم — چه تر مرګ بوري زما جانګدازي ده (١)
راست روئي مي لکه رخ نه ده بري اېښي — که فلك راسره کړي کج بازي ده
د یتنګ غوندي ئي تل په ما غضب دی — چا مي کړي شعله خو نه غمازي ده

راست ګویان لکه مرآت «شیدا» حیران دي
په هر لور د زمانې سخن سازي ده

داد خط جلوه په مخ د دلستان ده — حاشیه که په نسخه د ګلستان ده
تلون ئي مزاج دی شام وصبح — خاص وعام ته ښکاره وضع د آسمان ده
کشایش دي په ګردش تشي آسمانه — د تړون خوشه لا بنده غنچه شانې ده
د حیوان چشمه ئي بولم انسان نه دي — که جرعه ئي د ساغر خنبلي نادان ده
د د یګدان شعله ئي برق په داساعت کړه — د خرمن سایه سیا تلي غله دان ده
سیاهي ئي د چشمانو په شوخی کښي — د غزال سایه پرته په سیمین میدان ده

په میدان د دریاب ګوی «شیدا» حباب وړی
ښکاروي کمال خوبي د کنوم انسان ده (٢)

د ماهي غوندي ښیخه په خار افګاره — هیڅ خبر نه یم له ګل وله ګلزاره
تپیدن مي د شمشیر بسمل بې تیغه — د خونریزه توره بخځه کوي آبداره
لکه نخل د بلنه په جوئبار خشك یم — محاوته له بېړ ګمه و بار له نو بهاره

---

(١) دا بیت د (ا س) په نسخه کي نشته.
(٢) دا غزل د «پ» په نسخه کي نشته.

www.sikaraam.com

سرمې هیسی په صحبت د تن زهیر ؤ　　چه هر ګز ورته وانغی پیاله داره (۱)

ستر ګې پور ته په اداز ما آفتاب کړې　　که فتنه شوه د سحر په وقت بېداره

همېشه سیه لباس چشمې داو ښو　　د فرهاد ماتم په څوك کا بې کهساره

په ماباج د سلیمان لکه مور نشته　　په یوه دانه قانع یم له خرواره

اوس ګردش بویه په کام د شیدا څرخه

هر ګز نه ګرزي آسیاد چا بې واره

راشه نن په تماشا د تازه بهاره!　　چه ګلشن درته پیشکش کا یو څو هاره

ستا همت خو قدم بوس د آسمان غواړي　　که دي عجز ورته نه رسي غباره

رهائی دې بېهوده ګرزي په خیال کښې　　دم په خود او سه د زلفو ګرفتاره

ستا دستر ګو په ګردش مې خاطر بند شو　　نقطه څه رنګ ځان بدر کا له پرکاره

په شرر دې د نال سوزي زماخو به　　څه خو نیسه عنان د ناز شهواره

د هر خط مضمون احوال د خوار فرهاد و　　چه قصد د زړ ګور اوړ له کهساره

څوك و شمع ته ور در ومي بې پتنګه　　لکه برق شعله په لاس ځی ستمګاره

څرخ هله د چا په کام د څرخ آسیا خوري　　چه میده کا د سرو نو څو خرواره

سبزان کله وي همسر د ګلرخانو

بېهوده راغي «شیدا» تر هندو باره

بیادې مور کړه شمع خو یه په چا بوره　　چه دې کښېښوه اوز د باندې سر د توره

رنګینې ئې په خون ریزد د یر عالموه　　ستا لمن ده لکه ګل په تختو ګوره

په هزار نیشه د زړه په سر چیچل کا　　الغیاث د تاد ستر ګو له زنبوره

همیشه لکه نرګس ګوري آسمان ته　　ای د ستر ګو په بنایست باندي مغروره

---

(۱) دا بیت د (پ) له نسخې څخه را نقل شو.

www.sikaraam.com

ز غول مې لـکه نی مصلحت نه دی — په‌سینه کښې‌مې ناله پرېږده مستوره
په‌جبین دي همېش چین‌داندوه وینم — ماخوشحال چېري و نه لیدی فغفوره
نادانۍ درته بیضه وسیع جهان کړ — دهـوا په طیران یوه نـه بی معذوره
د دنیـا پست و بـلند واړه تـېر یږی — څـه چـارهٔ دموج دبحـر لـه عبوره

نادزړه په‌صاف دوربین کښې همېش وینې
کـه هرڅوئی له «شیدا» پـه‌هـوا دوره

تهیه به د اسباب څه کوې کوره (۱) — یو هس لـکه‌حباب را غلي تر کوره
په قرار کـا جاذب خاك دنم غو کونو — چه‌په‌دادرباب کښې‌هېڅ نشته بې‌شوره
دماتم په خونین او بنولعل گون دی — څوك به‌څه‌وړی دیان بر ک تر لب کوره
په کثرت مې دشستن کلمه‌ځان سپین کړه — لکه‌ستر کې چېري‌خلاص نه‌یم له توره
ازاله مې د گرمۍ ساقی په‌آب کړه — سوی زړه لـکه شیشه را غلم له‌اوره
هیـڅ خبر په حلاوت نه شوم د میو — د آسمان پیاله په مار اعله نسکوره

چه ئې لاندې بحرو بر کړ «شیدا» واوره
همای کـله په سر وکړ د نمر سیوره (۲)

گرمی نه کوی اثر په هرچا کوره — په شعله کښې‌ده چشمه د آفتاب موره
برگ و بار ورته پېشکش لکه بهار کړه — که خزان راشی کړ یمه شتاتر کوره
مناسب له کـار و بار سره تدبیر کړه — کـله‌دروی په‌آفتاب دېري سیوره
ستوده به په تمیز لـکه مهتاب شی — چه‌جدا کا و شنی له تندوه اوره
چه په ورځ لـکه فلك شمع سوزي کـا — درسته‌شپه‌ئې تیاره نه‌درومي له کوره

په فنادې خندا ورك روغن گـل شو (۳)
زمـانه په هسې شان د «شیدا» سپوره

---

(۱) داغزل د«پ» او «ح» په نسخو کی نشته .
(۲) دغزل د «پ» په نسخه کی نشته .
(۳) په فنادی دخندا روغن گـل شو (ح)

www.sikaraam.com

آراسته یې په داخپل حسن دلبره　　ښایسته وي ګل په باغ کښې بې زېوره
نه په داالب و دندان آئینه رویې　　که مرادا لعل و ګوهر وي له جوهره
که دا نه دي په دې پر آب نشوه سرسبزه　　شکایت د بهار نه کوي ګوهره
له افسر سره ئې سر لکه حباب ځي　　نه شي زیست د خسروانو بې افسره
په خوبانو شي خولې له حیا ماتې　　نه چه اری کړي نقاب رخشانه نمره (۱)
هره ورځ دي تېغ رنګین لکه سحر وي　　مګر تل د خونریز مشق کړې کین ګستره
ستا په ښاخ لکه غزال د خزان څه دي　　که خالي وي د بهار له برګ و بره
حلاوت د موزون قال په راستي درومي　　همېشه وي د باغ سرو بې ثمره
ستا په ملا کښې دي کمند د زړونو تګه　　که دي راغلې توري زلفې تر کمره
چه لیده په کښې اثر د لمنه شي　　څه حاصل لکه شبنم له چشم تره

چه موقوف ئې غنچه سان نغښتي مکتوب کړه
په «شیدا» به احسان څه کاندې کوتره

په وصال کښې جدائي د دلبر ګوره　　د غره سرو نه نظر و کړه لمر ګوره
په صدف د انزوا کښې صاف ګوهر شته　　په قطره کښې دخپل آب بحر و بر ګوره
چه مالک هیڅ د اسباب نه وي بې دلقه　　د حباب په شان هغه قلندر ګوره
که په خوان دي درست جهان خوري لکه مزکه　　وهر چاته کوزه له شرمه اکثر ګوره
ته دخپل دولت په قید محبوس پروت یې　　ورشتې وته نظر کړه ګوهر ګوره
چه ریږش دمې ئې هیڅ نشته لمریز دي　　تغمن ئې لکه ګل په ساغر ګوره
د حباب په شان به زر ځنې خارج شي　　که دي نه وي په خانه کښې بودر ګوره

---

(۱) له رخشان نمره (ح)

www.sikaraam.com

مګر په غم د هيڅ مقسوم که هر څو ګران وي   د صدف منقار دانه د ګوهر ګوره

د دښمن دفعه د ځان حفظ په تيغ کړه
«شيدا» توره د هلال شوه سپر ګوره (١)

ځان د ځا په طلب وژني بداختره   چه روان ئی لکه اور تر خا کستره

ديوانه ئې په سايه کړه عالمونه   ښه چه نه وينی هيڅوك پری ښکره

ستر ګې سپينې د هريك په انتظار شوې   ته به داو په کوم صدف کوې ګوهره

په هوائی ستر ګې توری د شاهين کړی   چه بازی کا په تزوير د ځرخ کوتره

په تحرير ئې صرف د ستر ګو ښنائی ده   چه مصرع ئی د آبرو شوه محرره

مشاطه که دې شانه په کمر کېږدی   اعتراض ئی په خطا مکړه دلبره

هغه مخ ستا په يقين رخشان آفتاب و   چه حاضر ئې و ديدن ته شوې سحره

د مرداو په تيغ کله زنګ اثر کا   نکړه شام د هلال توره مکدره

چه دندان د معنی بند دبل مضمون کا   حلاوت آخلی له قنده مکرره

شين و مړزه لکه سپند و خپل سوختن ته   چه په شاخ مې آرام نه وه بې مجمره

تش ګو ګل «شيدا» د تازه دی وښکلی
خپله بخره زوره ور آخلی په غوره (٢)

استغنائې کم نګاه کوې نخجيره   ګرزوی لکه قزح قوس بی تيره

رقاصی په مشت خاك لکه ګردباد کړې   که به مز که ئې مسرور رصاحب سريره

داخونريز په تيز نګاه کوې کافره   که د عند کتاردې راوړه له کشميره (٣)

که ښکاره لکه شعاع د رخسار خط کا   په فلك به معطل کښيني د بيره

---

(١) داغزل د«پ» او «ح» په نسخو کی نشته .

(٢) داغزل د«پ» او «ح» په نسخو کې نشته .

(٣) له کشميره (پ)

www.sikaraam.com

چه په ظرف کښې ئې خپل رنګ امانت بوونه — بې مثلې د ګل عاجز کړله تصویره
میسر به ده محشر په صبح نه شي — فراغت د تورو زلفو له شبګیره
ګرداب و ګوره در باب حلقه بګوش کا — هیڅ تحقیر د صغیر مه کوه کبیره

د «شیدا» رنګین اشعار د ګل خرمن دئ
به اصلاح ئې کړه تازه د هقان پیره

چه آرزو ئې په خاطره وه د ګل ویره — په ګلدام کښې مې ناله کړه بلبل هیره
چه خبر لکه مینا په تپش نه شي — هر ګذار آخله په زړه له ځانه سپره
زمانه کمې آفتاب د بخت کوکب کا — شپه به هله د فراق شي په ما تېره
د نظرو هل په شان د بینا ستر ګو — په ژړا کا دی خندا دقیقه تېره
هغه دم لکه نمر ګل قبلې ته شا کړي — که هندو لکه مشرق کاز ربر سپره
چه فاني په یوه داغ لکه شرر شي — په سوخته عالم هغه سوخته ځان شمېره
تل د بل پاسبان د خپل صورت پاسبان وي — حلقه و ګوره په دا تر ځان چاپېره

قلمې د زړه په لوح دا حروف کړه
بلندي ده د زیر «شیدا» له زیره

څه آرام کاندي حاصل په دا جهان زړه — چه مدام ریبزدي له بیمه د آسمان زړه
په فراق در فته آب غافله خلقه — توی کړ ما لکه ګرداب په خپل دامان زړه
هر ګز مه شه د دل بسته په دا باغ پوري — چه آخر تري غنچه لاړه پریشان زړه
راشه و ګوره د درد ژړا یه و بنو — د مینا په شان مې راوړ خونفشان زړه
په در باب نشوه رخنه د ګرداب رفع — سیاست ته راوړه سخت لکه سندان زړه

بال و پر به ئې «شیدا» د طیران وشي
که ته صاف لکه بیضه کړي په آشیان زړه

www.sikaraam.com

ره ودي وچوی تور شپه ستا د منبلو	منبلی (۱) بخ لکه سحر گل و نسرين کړه
کله خان په میدان روغ وینې مغرور دا	دجولان په عزم پاخه آسمان زين کړه
چه گذر و کړې صبا د سرای (۲) په لوری	آواره بلبل ئې ياد په گلزمين کړه

و جمال ته دې «شيدا» په خير گوری
حواله د خرام کار په دېر تمکين کړه

په نرمې د هیڅ دښمن اعتبار مکړه	له درياب سره بې چو به روز گار مکړه
که دانه دې په دېر آب نشوه سرسبزه	شکايت لکه گوهر د بهار مکړه
آخر نه وينې آرام د بسملانو	د مرهم فکر فگاره ز نهار مکړه
لاس د ېر لکه مرآت په خپل جوهر دی	هیڅ منت د معاون و مدار (۳) مکړه
خلاص به نشی سرکشان له گو شماليه	چه فلك په جهان شته دی تلوار مکړه
...کوت دې په اختيار نه دی تمثاله	آرايش په آئينه و ديوار مکړه

زرافشان لکه آفتاب شه بې مطلبه
«شيدا» سوال ته د سايل انتظار مکړه

راته وايې چادې خونه نار په تار کړه	د دنيا خونه مې ستا تر زلفو خوار کړه
په بيمار ستا د چشمانو ژوندون تر يخ شو	د غمزې قاتل ته وايه تلوار کړه
سنگدلی وچه بې باره سروی نه کا	څه خو رحم په فرياد د گرفتار کړه
ستا د ستر گو د کچل الکی آيت شوه	تر افسون لاندې بچری (٤) دسيه مار کړه
چه د زړه په مراد آه وکړم نشا تر سه	په کشتن مې لکه شمع څه خوار کړه

---

(۱) کنبلی (پ) (۲) سرای د خوشحال خان ختك د گورنی تاته وبی دی . (۳) مدار (ح)
(٤) دمار بچی (پ)

www.sikaraam.com

رڼه دې وچوي تور د شپه ستا د سنبلو ‏ ‏ ‏ ‏ ښکلی (۱) مخ لکه سحر ګلو نسرین کړه

کله ځان په میدان روغ وینې مغرور دا ‏ ‏ ‏ ‏ د جولان په عزم پاڅه آسمان زین کړه

چه ګذر وکړې صبا د سرای (۲) په لوری ‏ ‏ ‏ ‏ آواره بلبل ئې یاد په ګل زمین کړه

و جمال ته دې «شیدا» په ځیر ګوری

حواله د خرام کار په ډېر تمکین کړه

په نرمۍ د هیڅ دښمن اعتبار مه کړه ‏ ‏ ‏ ‏ له دریاب سره بې چو به روزګار مه کړه

که دانه دې په ډېر آب نشوه سرسبزه ‏ ‏ ‏ ‏ شکایت لکه ګوهر د بهار مه کړه

آخر نه وینې آرام د بسملانو ‏ ‏ ‏ ‏ د مرهم فکر فګاره زنهار مه کړه

لاس دې ډېر لکه مرآت په خپل جوهر دی ‏ ‏ ‏ ‏ هیڅ منت د معاون و مدار (۳) مه کړه

خلاص به نشی سرکښان له ګوشمالیه ‏ ‏ ‏ ‏ چه فلک په جهان شته دی تلوار مه کړه

ښکون دې په اختیار نه دی تمثاله ‏ ‏ ‏ ‏ آرایش په آئینو دد یوار مه کړه

زر افشان لکه آفتاب شه بې مطلبه

«شیدا» سوال ته د سایل انتظار مه کړه

راته وایې چا دې خونه تار په تار کړه ‏ ‏ ‏ ‏ د دنیا خونه مې ستا تر زلفو خوار کړه

په بیمار ستا د چشمانو ژوندون تریخ شو ‏ ‏ ‏ ‏ د غمزې قاتل ته وواېه تلوار کړه

سنګدلي وچه بې باره سروي نه کا ‏ ‏ ‏ ‏ څه خو رحم په فریاد د ګرفتار کړه

ستا د سترګو د کجل لکی آیت شوه ‏ ‏ ‏ ‏ تر افسون لاندې بچړی (٤) د سیه مار کړه

چه د زړه په مراد آه وکړم نشا ترسه ‏ ‏ ‏ ‏ په کشتن مې لکه شمع څه خووار کړه

---

(۱) ښکلی (پ) (۲) سرای د خوشحال خان خټک د کورنۍ تاتوبی دی . (۳) مدار (ح)

(٤) دمار بچی (پ)

www.sikaraam.com

کـه گرد بادئي دغبـارسیه دودنه شو   ملامت دسوخته گـانو په مزار کړه

دعیـنـا کـردن کـشـي افـراط دعـجـز

و «شیدا» تـه بـلندي دلوی کـهسـار کـړه

ددوران په لکدکوب کښې جبین وا کړه   په همت کښې ځان همسرد نقش پا کړه

لـکـه زر که درفعت په کـهسار باندې   له خندا سره په سرو ستر کوژدا کړه

دعزلت په شبستان کښې قانع اوسه   خپلې ستر گې دې چراغ لکه عنقا کړه

کـه سایه دمات دېوار لرې ښادانه !   په خپل زعم کښې ئې سیوری (۱) دهما کړ

بار دهر خس و خاشاك په خپل گردن وړه   حوصله دې په مثال دلوی دریـا کړه

ځای دروغ دلیونی شه کـه هوښیار یې   صلح کـل دځان پیشه لکه صحرا کړه

همیشه دېل په کـار کـښې قدم سایه   جار یده ترخپل همت لکه آسیا کړه

ترغرمې دې داقبـال زوال لیـده شي   وعالم و ته زړه صاف لکه صبا کړه

نتیجـه ئې روشني ده پـره گـرمي ده   تل په شان دتنـاره خشکه غذا کړه

په هر آن کښې بر پوتل دی لرزان اوسه   تواضع په اوج دموج غوندې پیدا کړه

چه راحت در غخه ستری ستومان مومي   خپل صورت دې لکه سیوری د بدیا کړه

چه دې مخ لکه دصبح صادق سپین وی   په هر کار کښې له عالم سره ربتیا کړه

سایه وار متحمل دسنگـوخار شه   چه په لار درفاقت دروهي وفا کړه

چـه اقـوال ئې پـه خـلاف داحـوال وینم

اعتراض پـه خـامـه طـبع د «شیدا» کـړه

څه کرم باد لکه یده ددې روزگار زه   چه په خپلوا او ښوو ینځم خپل پرهار زه

ابتلا دخپل خاطر کرم ستا په حسن   په گردش کښې مقید لکه پرکار زه

(۱) سیوره .

www.sikaraam.com

چه مې نه کاوه پرهېز د تا له مخه — تل بیمار کړم خلقه سترګو نرګس وار زه
اوس مې مینه یو په زر شوه باور و کړه — چه مین شوم ستا د زلفو په هر تار زه
په رخسار مې شي جاري لکه جوي اوښي — دواړه لب چه کشاده کړم په ګفتار زه
را ته هېڅ زیبا تمثال د آئینه شي — ستا صورت چه چیرته وینم په دیوار زه
څه پوښتنه کړې له ما څما د وضع — لکه ګل کوم خندا په سر د دار زه
چه له ښاخ سره وفا کا په سره اور کښې — لا تر ګل نه یم مین د ګل په خار زه
په نصیب مې وي ذلت د پای مالۍ — چه له باده پاته وینم غبار زه

د صبا په شان مې زړه چیرته پرې نوزي
چه ګذر کوم «شیدا» په هر ګلزار زه

څه رنګ بیم نه کړم د موجه د قلزم زه — یا بېغمه شم د مینې په دم زه
له هیبته ئې سملک دست و پا کم کړه — زړی یم د هغه میخ د تلاطم زه
د وحشي په شان به دم ورځني وکړم — ښه چه نه وینم د سترګو مردم زه
په پرده کښې عجب رازوابي وماته — چه محرم کړم در باب زیر و بم زه (۱)
یکښې نه ؤ رنګ د هېڅ ګرمجوشۍ — ن چه راغلم د شرابو په خم زه
ګریه وکړم په احوال د خسته زړو نو — که په وضع د روزګار تبسم زه
درسته شپه ئې پاسبانۍ لکه آسمان کړم — جواهر کړم د صبا په وقت کم زه

که خزان مې د ګلبن په شان لرزان کا
«شیدا» نه کوم آرزو د قاقم (۲) زه

ای په مهر د آسمان په شان خونریزه! — مشه توره ستا د کین په فتنه تېزه

---

(۱) دا بیت د (پ) له نسخې څخه را نقل شو .
(۲) یو حیوان دی چه سپینه څرمن او پاسته وېښتان لري او پوستین ئې ور څخه جوړوي (برهان)

www.sikaraam.com

که ښکاره کا شېرینی د سرو لبانو　　　شور به ورك شي هغه دم له رستا خمیزه
گریبان ولي پاره گل د سحر کړ　　　که ناله د بلبل نه ده دردانګیزه

«شیدا» نشته پکښې بوی د یك رنګیه
زمانه لکه بهار ده رنګ آمېزه

د حیا بهره دې نشته د یده وازه　　　لکه شمع د فلك بې بې گیدا زه
لکه زلفې د سنبل له شانه کشه　　　دا جمعی د پرېشان له دست اندازه
شهبازان و هی په منګول خط د کبکانو　　　ستا په سعی څه موقوف کبوتر بازه
که مې زړه ور ځنې چاود لکه آسیا دی　　　خلاص ئې نه یم د خدمت له تنګ و تازه
و کرم ته دا یاز هنر شرط نه دی　　　ای تر وضع د محمود بنده نوازه
ولې نه لری سایه د آفتاب جسم ؟　　　نوی خط په رخسار و گوره طنازه (۱)
ورك په شان کرم د مهتاب سیه روزیه　　　آئینه می زنګ آ خلی له پردازه
احتیاج ئې د اسباب په تعین دی (۲)　　　چه حباب په دریاب نه ځی بې شنازه

درنهایه شب روی د شمع سرخی
«شیدا» مه آخله پرده له خفیه رازه

لاس ترسل ځله په سر کړې بیابانا کسه　　　له خوانو نوشي شاله په خوی مګسه !
نوردې عزم په فرق د کهکشان دی (۳)　　　چه دې راشي و آخورته څوفرسه
آچوې په اضطراب کښې کوراو کلی　　　د شرر گرم صحبت له مشت خسه
شپه او ورځ په رعایت د خپل صورت يې　　　مشتغل په خانګبازی د شوې بوالهوسه

(۱) ناز کوونکی - شوخ (غیاث)
(۲) تعین دی واسباب ته محتاج کړی (پ)
(۳) اوس دې عزم په فرق د کهکشان دی (ح)

www.sikaraam.com

که فریاد لکه سپند په دامجمر کړم ما ونه لید التفات له فریادرسه
چه عالم د تلون په هر دم وینمې حیرانی د آئینې شوه هم نفسه
هیڅ عجب نه دی «شیدا» که دام د طمع (۱)
عنقا او لی د باز و ترچرگسه (۲)

راغی بیا په قصد د گلو گلفروشه چه هیڅ مرغ د چمن نه دی بې خروشه
هر جرس ئې دی حباب د هموار بحر قافله په دا صحراد رومی خموشه
په طلب کښې ئې شو رنگ د ځان په وینو لائې نه رسی یاقوت تر بنا گوشه
گه افتان لکه پروین گهې خیزان ځې ستاله بزمه روان شوی څومدهوشه
مالباس و ربسې رنگ د گل په شان کړ لکه بوی هسې می ووت له آغوشه
راشه گوره د کاکل سیه مستی بو قدم په لاره تلی نه شی بې دوشه
داسیاب غوندی په زړه د گرداب و چوی
زمانه شوه د «شیدا» هسې سر د هوشه

چه تصویر په حریر ساز د شوخ و شنگ شه لکه برق هسې روان په هوار نگ شه
د گرداب په شان مې تر آسمین په اوښو کله خشك په تمام عمر کښې بو درنگ شه
کشاده شو هسې کام د حریفانو چه لقمه ئې د محیط په شان نهنگ شه
له چامه غواړی عقل ان تهی د ستا لو په بدن د حباب کوم پیرهن تنگ شه
هسې شان یم مکدر له دې دوراه چه تمثال مې په صفاد مرآت رنگ شه

( ) داغزل د (پ) په نسخه کی نشته
(۲) د باز یا باښې تاقوب ځای (سراج اللغات)

www.sikaraam.com

سپر وارزه شو د ځان سپر که سل ئي سپره   نشانه چه لکه ګل د خپل خدنګ شه

په طلب «شیدا» د کرم صحبت اوسه
صاحبدل ئي په تاثیر د طلب رنګ شه (۱)

چه ګلدام د هغه زلفو عالم ګیر شه   هر صبا لکه ګرد باد په کښي اسیر شه
ماچه خرله لکه غنچه په پستان کښېنوه   جوش د وینو مهیا په ځای د شیر شه
چه نکهت ئي د کاکل راغی و باد ته   نن غبار د دې صحرا مشک و عبیر شه
درست کباب په سره لمبه نم ئي شبنم دی   ستایه تله تمام ګلشن هسې زهیر شه
د حیات امید به څه کوي نخچیره   چه هر بال دې په صورت کښي پر د تیر شه

«شیدا» مکړه طنطنه د شاعرۍ
که بلبل دې په چمن کښي همصفیر شه

زړه مې هسې تر لیمه په دامن توی شه   چه هر موج ئي په صحرا کښي ممن توی شه
په تمکین کوی خرام زما شیرینه   چه له شرمه بېستون د کوهکن جوی شه (۲)
استقبال ته ئي راغلی نو بهار دی   خرامان و باغ و راغ ته سمن روی شه
آفت نه کوی غرض په پریشانو   وایه چیرته برق د ګلو خرمن خوی شه
چه لباس دې آلوده په عرق راغلې   په شبنم د چمن ګل پېرهن شوی شه
شمع څه لری به زړه بیدرده خلقه   چه په بزم کښي ئي تل ګریستن خوی شه

دسومن ژبه حیرت کړه سرمه سایه
چه «شیدا» په دا بهار کښي سخن ګوی شه

لکه شمع په ما اور شیرین صورت شه   مګدر مې له خپل سر سره صحبت شه
دسپهر په خاطر کښي مهر و ینم   تیره ګی د خپل اختر په ما آفت شه

(۱) سنګ شه (اس) (۲) خوی شه (ح) .

www.sikaraam.com

په هجوم کښې ئې د انجم پروین واروی انجمن چه په هرچا بیاندی خلوت شه

سزاوار دی لکه ښاخ د بلندی چه عطائي د ثمر خوی وعادت شه

آواره یم لکه نمر په هسی دښته چه دشوار مي وسایې ته رفاقت شه

د کمان ګوښه په وایه ګوهر څه کا آرایش کله لازم د خم قامت شه

«شیدا» نه رسی هغه و هیڅ معنی ته
چه محبوس (۱) لکه صورت د خپل زینت شه

ستا په مخ باندی ښکاره خط سیاه شه که غبار دی مګر سور د نیمروز شاه شه

کامی تل د زړه خرمن سوځی معذوری یی چه لازم ؤ لکه برق ګرم نګاه شه

بسته کار دی مصلحت د تنګ ظرفانو د حباب په کشایش کښې حال تباه شه

په سوځنن ئې زړه د کوم پروانه وسو (۲) چه رنګین ئې لکه شمع سوزان آه شه

ستا کیسه ده غنچه وار په زر لبریزه تر آستین دي لاس په داد ولی کوتاه شه

په ریا می کړ ښکاره وخاص و عام ته دغره سرمی لکه مهر سجده ګاه شه

چه باران ئې همیشه د ژړا وو ری
داکهتیر (۳) په «شیدا» ګوره تیرا شه

کله وایه باد د تاد مخ نقاب شه سري لمبی ئې کړي تازه جهان خراب شه

ادیده شهادت ام (٤) ته خون ئې وکړ په رنګین دامن ښکاره لکه آفتاب شه

بېخبر ئې نو بهار د حسنا بولې ستا په لاس کښې تازه ګل له شرمه آب شه

انهدام ئې د سیلاب په صدمه نه شي هغه کور چه درست خالی لکه حباب شه

---

(۱) چه مجنون (ح)

(۲) وسو (ح)

(۳) دهی نوم دی .

(٤) د «لل» له مصدر څخه .

www.sikaraam.com

چه دانه د چا میده شوه د چا سبزه   ګردنده فلك آسیا شه هم لا دوب شه
ستا دماغ ئې التفات نه کا ورته
څه بېځایه د «شیدا» خاطر کباب شه

ستا د مخ له شرمه هسې چمن آب شه   چه صورت د غنچې درست ګوره حباب شه
راغلې ته په دا میدان قمر طلعته !   چه غبار دی د میدان (۱) شب مهتاب شه
د آسمان په شان ئې کښت مه شه سرسبزه   چه ئې عمر تېر به دور د دولاب شه
په دولت کښې راحت نشته ورشته ګوره   په ګوهر کښې ئې ورك کله پېچ و تاب شه
ګلچیني ئې د بهار نه ده آسانه   هر ګلچین ئې د ګلګیر په شان کباب شه
و تحزیب ته ئې سېلاب هسې مایل دی   چه زما په کاشانه راغی ګرداب شه
زرد روئي ئې د عطا په استرداد شي   هر سړی چه زرافشان لکه آفتاب شه
په یقین به د «شیدا» تمام نیمروز شي
که له مخه ئې په شام لری نقاب شه

نو بهار له باغ و راغ سره آشنا شه   په سرو سترګو ئې ژړل ځنې جدا شه
د غنچې دربار ور په وا کېده دی   قافله د رنګ و بو د رومې صبا شه
د سوخته جهان لوخړی فلك بولي   ستا خطا فکر ته څه وایم خطا شه
آبادي ئې مستلزم مه د زندان وي   هر خاطر چه آزاده لکه صحرا شه
چه تر اوسه دی حیران په جهان پاتې   د مجنون اسم زما په تماشا شه
چه په تله ئې خبر نشوې په افکار هم   ستا له صافه شسته تیر هسې رها شه
آبادي ئې بیا مسیحا له ده نادانه
د «شیدا» د خاطر لړی ښهر تالا شه

(۱) دجولان (ح)

www.sikaraam.com

اې ځمانځما خاطره! کم فراغه !   چا صحبت درسره گرم کړ بېداغه

گل مې هسې په قفس دغنچې بند شو   چه ئې رنگ چېرې پرواز نه کا له باغه

په مستۍ (۱) کښې ئې بهار دی جنون ایښی   را کړه ما ته ښاخ د گلو څوا باغه

در کښې نښته د چراغ گرم روئي   پروانه دې ځکه ورک دی شبچراغه

تواضع د بلندۍ پایه داری ده   له که سر د کوه قاف شه بېدماغه

تل به هیڅ وی سیه مست، سفله ؤ گړی   جام جم که راغلی دی ترزاغه

چه ئې سترګې دی په کنج د زندان سپړ دې
د «شیدا» وحشت خبر نشو له راغه

هر یو زړه په اور دهجر له دی باغه   له که هیڅ یو لاله لا نه دی بېداغه

جستجو مه کړه هر گز د آواره وو   له که رنګ د گلو دروې بې سراغه

برطرف مې تکلف د پېر اسباب کړ   ما شیشه له که غنچه کړه بې ایاغه

د مسك دولت به کار د محتاج نه شو   شمع نه کا اقتباس له شبچراغه

قطره آب دې حقیقت دی خبر نه ئې   سراپا له که گوهر هسې دماغه

دلاله غوندی ئې داغ دخاطر په ځی
هیڅ خوښنو د نشو «شیدا» له باغ و راغه

تا چه لاس کښېښو خوبا په ملا باریکه   په پنجه کښې د آفتاب پیدا شوه لیکه

په چشمه د آفتاب آب و اخیست ستا نور   چه مې او پېزی له که برق له زخم سر یکه

په شمشېر د قاتل آب وینم دوینو   که ښکاره ئې په آبرو شوې دسرو ټیکه

په دیده د دور بین و گوره دنیا ته   چه مې شی لیری فنا در ته نزدیکه

کړه رها په دا دریاب کفن دغا دی   دحباب په شان روان شه بې تملیکه

---

(۱) په باده کښې ئې (ح)

www.sikaraam.com

ماته‌ې ئې مشاطه په رنـاورځې　　دغې خونه‌د کاکل ترشپې تاريکه

«شیدا» نه‌کیږی نجات له اضطرابه
دده‌دست همیشه نه‌وی ئې تحریکه (۱)

اعتماد نشته په کار دآسمان ځکه　　چه‌له دی‌اوج ئې نمر وپشته په‌مزکه

وهلال ته ئې ور کړی په‌لاس لوردی　　ددرو کاروانه غواړی له نازکه

ددنیا آرایش هیڅ دی‌ودانا ته　　په‌خپل حسن ه نادان غولوی لینزکه

ته‌به‌څه‌په‌داعیدان چوګان بازی کړی　　عراقی په نیستان نشته هلکه

دسحر دولت کامل بدرحاصل کړ　　لکه‌میاشت دخپل نقصان له‌لاسه‌ورکه

دذری په‌احوال تل دنمر نظر وی　　اوی‌به نه ګوری واده‌په‌سترګه سپکه

که دې جام لکه حباب ونه نیو سینه‌ته
آفرین دې په همت «شیدا» خټکه

په تازه‌لکه غنچه کاشوخ وشنګه　　دیاقوت تکمه جامه زمرد رنګه

په بخیه‌ئې‌ده‌پر ګمان درګ ګل شی　　په بدن‌دې چسپیده خوشنما تنګه

چه‌دبل ولاس ته ګوری دانه‌غواړې　　دقفس‌مرغی خونه‌ئې آسیا سنګه

مبتلا په عجب دردوی تـر سحره　　تاچه نکړه سترګه‌پټه شب آهنګه

خونریزی ده تل عادت دخوبرویانو　　شست خالی‌دتیر مانه‌وی له‌خدنګه

په لیده داور پرواز کا له سروره　　دخپل ځان دښمن به‌څوک وی‌بې پتنګه

خپل میدان ئی کف دست کړ «شیدا» ګوره
دحسنا عالم پری قتل شه بې جنګه

معذرت داضطرابلري بسمله !　　جدائی ده دآشنا صورت مشکله

راته‌وګوره‌در یاب‌دکوم عالم یم؟　　لکه آب دګهردروم بې ساحله

---

(۱) داغزل د«پ» او «ح» په نسخوکی نشته یوازی‌د«اس» نسخې ضبط کړی ده

www.sikaraam.com

نو بهار به هر چمن سره خولی کړ — غنچه زاره ي کړ د سیالی له سنګ دله
په خرمن می نسلی دمورو نشوه — برق روان دی هغه لورته بې حاصله
خوك چه صافه خپله لار کا باورو کړه — د زورق په شان ئې لاروهٔ ی ترمنزله
څه تدبیر لکه سحاب د راحت و کړم — چه شعله خیزي زما له آب و ګله
د جسد په ناقه تنګ د ګران لحان وی — لکه رنګ د ګلوورك دی بی محمله

چه صفائی شیدا ورك د رنګ جوهر کا
آئینه د خپل نفس کړه مقابلهٔ

همسری به زما څه کوی بلبله ! — مازده کړیدی پرواز له رنګ ګله
په پنجه ئې د آفتاب آشفته شوی — کښانه دی تار په تار اربی کاکله!
روشنی دسیه بخت په تشویش نه شی — پریشانی دخاطر اری کړه سنبله !
بې تابی لکه ذره کا دی په تاب کښی — چه خبر دی دایوان له تزلزله
اتفاق د جمع بوله دشوار کارته — چا قرار په دریاب کړیدی بی پله

منتظر ستا د ګفتار دی « شیدا » بزم
چه بلبل امر میخانه کا بي قلقله

روشنی دخپل مرأت کړه د آفتاب پشان کامله
په نفس د صبح نشوه ورته و ګوره زایله
د ګیلو آواز می نه ؤ نه دی تیغ په مار نګین شه
زه ماهی غوندی بسمل شوم ته بدنام شوی قاتله!
په صدمه به ئې دسیل بو قدم بیخا یه نه شی
د نبات طور چه زده کړه همت نا کوله ساحله

www.sikaraam.com

ماسایه د باغ بدله په سایه د مات دیوار کړه

خپل همت د نار و زی شه د رومه ابر دریادله

هیڅ د خپلو آبلو ته روان آب غوندې مه گوره

ښپی کړه سپکی په دالاره گوندی ورشی تر منزله

ښه اتکل دی «شیدا» وکړه نشته ځای د فـر باد چاته

اکه شمع پټه خوله ځه په ژړا له دی محفله

چه ئې نه کا پروانه دیدن ځله (۱)
د فلک شمع و نه ژړل یو ځاله

محبت له محبت سره موندله شی
دا نکته ده په عالم کښې مداله

د نرگس په ادا چادی زړه بایللی
دلبری په ستـ گو نشی بې کجله

همسری ځما د سوز هغه لاله کا
چه شعله ئې وی د داغ په پنبه بله

څه اثر دی آه سرد د بلبل کړی
چه یو گل د چمن نه دی بې منقله

تحمل د آب وخاك په زحمت بویه
نر هغه چه نه ئې خلاص له دی دلدله

دلا له پشان ئی تل جبین داغلی
چه تیاره د کور نه ځی له مشعله (۲)

طهارت به په کوم آب «شیدا» رواشی

د آفتاب چشمه روز گار کړه مستعمله

چه سر بازئی په رخسار شوې دم د رحاله
آفرین دې په همت عنبرین خاله

ستا و ناز ته نگران تمام جهان شه
اشارت په ابرو نه کوی هلاله!

و آرام ته می آغوش د گلندام بویه
هسی ستړی یم له خپله پرو باله

زه کړم یاد د هند سبز نانو شوخی ستر گی
ته چه رم په سبزه زار کوې غزاله!

---

(۱) ځاله (پ)

(۲) دا بیت یوازی د (ح) په نسخه کی شته ،

www.sikaraam.com

چه همیش لکه مجنون به صحرا گرزي　　بـوی دچـاد زلـفو درغـی شمـاله!
دقاتل دتیـغ ددم خـاطر نـازك دی　　اضـطراب دتپیـدن مکړه حـلالـه !
اسیری می ده مدام به شان دژبـی　　خوك دي نه وینی څما دنشتو جاله (١)
په سبب ئی دگردش خبر دار نشوم　　د آسمـان پـیالهخـونه ده مالا مـاله
نه خلاصیږی پر گویـان له گوشمالیه　　را معلوم شول در بـاب له قیل و قـاله

په پر هار د کهکشان نمکپا شی کا
له آسمـانه به «شیدا» غوا ندی دسماله ؟

چه توسن دفلك گرزی بیلـگـامه　　شهسوار به ئي څه حظ واخلی له کامه
گـمنـا می عجب مرهم دعا فیت دی　　دنـگین غوندی زخمی گـرزم له نـامه
که تمکین دمجوز دشوخۍ اشته (٢)　　دلبری کړ لکه سرو بي خرامه
ته به وائي چه غنچه په نمو راغله　　پس له خوا به چه غځیږی (٣) گـل اندامه
تماشا کوی د کوی گـلـگون لباسه　　کـه راغلی دی آفتـاب تر لب بـامـه
وخنجر دي مـگر آب دوینوور کړ　　لکه برق چه رنـگین خپژی له نیامه
تر خنداد ي همیشه گـلاب (١) ناخیز دی　　چه واقع شی له چـافعل بي هنـگـامه
همیشه به ئي بهـار په باغ وراغ وی　　که رنـگین شعرمی یوسی تر بـگرامه

خپل حیات به شیدا صرف ستا په طلب کا
که ئی ته راځي په لاس تـیره ایـامه !

کـاشانه ددي دنیا و گـوره در ومه　　آشیـانه لکه عنقـا و گـوره درومه
کهن سال لکه اطفال کوی بازیء　　دا عـجـبه تـماشـا و گـوره د رومه

---

(١) خوك دی نه وینی څماد نیشتو حاله (ح)
(٢) دشوخۍ نشه (پ) (٣) غړیږی (ح)
(١) کـلام (پ)

www.sikaraam.com

که مې نمر په تندی ودری همسایه ! په دا حال مې استغناو ګوره درومه
سمک نه‌لری بهره له دست و پایه په دریاب کښې ئې شناو ګوره درومه
په محفل کښې دمینا یوه ګړی په داغ که خوله خندا و ګوره درومه

دم دمهر هره ورځ و هی « شیدا » ته
د فلک مهرو وفا و ګوره درومه

تیغ په لاس رنګین دامن راغلی له کومه په بڼو دخونریزی لکه نمر سلومه (١)
یو تر بل ناهل عشق دلنشینی هویدا دی د نګین له نقشو مومه

چه پښه دزړه په داغ کېږدم سوخته شی
د علاج فکر مې څه کوی ور درومه

بیائی کېښو (٢) سر مه‌سنګ په آستانه کښې هیڅ طاقت دفریاد نه لری مظلومه
ستا څېره د قرص په غم وه مدام زرده د آفتاب غونې غافل ئې له مقسومه

قناعت ئې دانه راوړه و منقار ته
« شیدا » څه کوی آسیا د ګلدام لومه

غلغله شوه ستا دخط دلربا کمه (٣) عاقبت د توری شپې شی غوغا کمه
په دانه به‌خرمن کار د آسیاو کا د تمکین وضع شوه اوس دهرچا کمه
مابه نه کړه لکه صبح سر د آهونه که د ګل په‌شان دې نه رای وفا کمه
همسری د آسمان مه کوی‌ء مې کشو! په بل بزم کښې هر دم وی مینا کمه
د آفتاب پنجه حمرت په نورمغلوب کا چه شوخی مې شی په لاس دحنا کمه

---

(١) دا کلمه حل غوا ړی .
(٢) بیائي کېښېږي (پ)
(٣) غلغله دی شوه دخط دلبر باکمه (ح)

www.sikaraam.com

بیماران ئې د چشمانو دواخه کا — چه موندة شي له دې رانځه شفا کمه
که ئې وایـد شیدا غـم د جدائی
پهډېر نول کښېږي بهشي لويه بلا کمه (۱)

بېداري به مې د بخت شي مسلمـه — د فلك فتنه کـه خواب يوسي عالمه
د آسمان تلې کـه ډکې پهدانو دي — ځني نه کا خريدار د داني طمعه
د ميزان په شان مې علم پهپاسنګ دی — هيڅ خبر نه يم لـه خپله بيش و کمه
د حبـاب خـالي کـاسه گوره لېر ېږه — کړه کرم پهتهی دست صاحب کرمه
قطرات ئې د عرق طرفه نقاط دي — ښکـلی خط ئې عجب زېب کـا بې قلمه
کهوی خشك د درياب لب له تشنګي
«شيدا» کله بهطلب کا جام له جمه (۲)

روغ به نه شم بې وصاله راشه کښېنه — شهخبر ځمـاله حاله راشه کښېنه
آخر کـړ يدی قرار رم سر شتـانو — د وحشت پهخوی غزاله راشه کښېنه
په مراد د عند لـيب بې وفـا گـله — جلوه گر شوې پس له کاله راشه کښېنه
زه آرام لـکه بسمل په ډېر هار مومم — له تا نه غوارم د سماله راشه کښېنه
قل په داخمو ابرو، (۳) په شهلاستر گو — د خپل يار شام و هلاله راشه کښېنه
چه ايـام کـړو سره يـادد بېغمې — يو ساعت ځمـا همساله راشه کښېنه
ناز کي ديـار د طبع کـړه منظومه
اى شيدا نـازك خيـاله راشه کښېنه

هـماچه وژني اوس د ميني پهتور ځانه — زهدې ولي لهما آخيست پهزور ځانه

(۱) (۲) دا غزلى د «پ» په نسخه کې نشته.
(۳) قل په دا زيبا ابرو (اس)

www.sikaraam.com

ناامیده لکه حباب یم له سروره — چه مې جام شو تمام عمر نسکور ځانه
آواره مې ستا په مینه نام و ننګ کړ — را کوې د بې ننګۍ ئې پېغور ځانه
بې له جورو له جفا بې له ستمه — پروانه به نور څه یاد کا داور ځانه

تل به تا «شیدا» د مرګ په خواب کښې وینی
که ئې سر په بستر کېښو د ګور ځانه

په را تله د نوی خط ناسته حزینه — سادګی دې شوه په دا نقش رنګینه
که د هند آب و رنګ صرف ستا په صورت شو — خپل قلم ورته مانې راوړه له چینه
لکه شمع په محفل د سنګدلانو — ځما اوښی طمع نه کا له آستینه
کف پای دې حنائی د چا مشهد کړ — تر قدم لاندی هم وګوره خودبینه
په فریاد د بېستون سنګین خاطر شی — چه نعره کاد فرهاد په غم شرینه
د همت علو ئې سر له تا دریغ نه کړ — چه د شمع په بهار راغلې ګلچینه
صبح و شام دې ملا تړلې په خونړېزده — تاد مهر په شان هېڅ نزده بې کینه.

«شیدا» هسې کړه ګرېز له اشتهاره
چه دې نام چیرې ورنشی تر نګینه

ستا په سر سوخته بورا ګرزی چمنه — که هسک شوی توراو ګی دی له ګلخنه؟
په ګل بلی سرې لنبې د صبا باد کړې — شنې د وزی ئې ختې له پېرهنه
په کفن کښې به خندان لکه غنچه شم — که صبا غوندی مې راشې تر مدفنه
ګرمی هسی کاندی آب د تاله عکسه — چه ماهی په کښې کباب شو بې روغنه (۱)
تور لېمه لکه قلم کېږدم په لاری — چه ور ځم د هغه ښکلی تر مسکنه
شیرین کام نشوی د یار په خوږ و لبو — په نصیب دې کوه کنی راغله کوه کنه

(۱)

www.sikaraam.com

دطينت خشكي صحبت كا بي گرميه دانكتبه سنگ و آتش كرهمبرهنه
په اداي در موز كله څوك پوه شو وايي ښه دسوسن ژ بهترسوسنه (١)
چه محنت دسيه‌دل په تربيت كړي دزانو آئينه نكړه چار و ښنه
چه شهيد لكه خور شيد په خپل تيغ شو
اوس تجهيز د «شيدا» بو يه بي كفنه

ماكك تهستابلند قدته گلبدنه ددستار په ځاى مىسر پريووت لـه تنه
راغلي بيا يه‌څه‌ادا رشك چمنه چه دسته درو مى د گلو له گلشنه
دتجهيز فكر بهڅوك‌دواسوخته كا شعله نهاري صورت بس له هر دنه
چهراوري‌ئي داهسي‌مشكين‌خط دي درخسار قاصدئي راغى لـه ختنه
نقصان‌لري كړد كارسبك روحانو دحباب گريوان پاره وي تر دامنه
چه اهزانهي كتوري‌غواړي‌و كړي اثر نشته دجمشيد لـه انجمنه
كه له حالهئي غافل ابربهار دي صبح كله دهعار ى لـه دميدنـه
په ارزه دي جلب كړ له بيد ليه دتندى‌ئي پهخارا خاطر شكنه
لكه شمع دفلك گلگوني او ښي كاهيده نهشو بيدر دلـه گر يستنه
انتظارستاد گفتار سخن‌فهمان كا
خاموش مهاوسه «شيدا» شيرين سخنه

هر گز نهويني په ستر گو مر همونه دقيمي په دودمي‌زخم‌خوري‌زخمونه
خبر كله لكه بيد په بار و بر يم خو دمي كشلي‌په‌جبين دي قلمونه
لكه‌حرف‌چه‌سيه‌پوش‌وي‌په‌بياض كنبي په ښادي كنبي ماتميان كاماتمونه

---

(١) دا بيتونه (پ) او (ح) په نسخو كي نشته .

www.sikaraam.com

چه د نقش په شان هسك له خاوره نکړم　　په زاري د هر چا نيسم قدمونه

که سکه وهي «شيدا» تعجب مه کړه
عاقلان د زر ګل په در همونه

چه خيمه دي د ليلا نښته مجنونه　　نور به څه غواړي له دي دشت وهامونه
شوم طالع يم د فلك به دا محفل کښي　　پياله مي ده په لاس کښي تلوا ژونه
که پوښتنه د فرهاد کوي شيريني !　　دفرياد عالم راځي له بيستونه
چه سبزه ئي د سحاب ممنونه نشوه　　دهمت سيالي ئي څوك کا بي ګردونه
اوس ئي څه وو زي د بل په خرابيه　　دوا روز لفو ئي خوره کړه خپله خونه
توري زلفي دي آفت دواړه رخسار هم　　هيڅ تعبير ئي به چا نسي بي شبخونه
په خزان کښي به سرور و کړي بلبله　　که په ستر ګو دي مژګان شي ګل ميخونه
درد سر د ولايت مه کړه زهير کړي　　چه قانع په مشت خاك شوي فريدونه

چه تسخير د پريزاد کا په خبرو
د «شيدا» فکر کم نه دي تر افسونه

چه جرس ئي خالي نه شو له افغانه　　قافله ده په دا دښته سرګردانه
په خيره نظر جلوه د حسن څه کا　　آئينه ودي عالم ته ده حيرانه
اختلاط ئي په وحشت دستر ګو نشي　　دهو سيور مه رم کا له شپانه
مګر وژاړه فرهاد سيل د زر کو　　چه په سرو ستر ګو راځي له کوهستانه
دسبا په شان ئي طرز دخرام وينم　　بيا په عزم د خونريز ده خرامانه
چه مشغول په تماشا د نو بهار شوم　　هيڅ حاصل مي په کښي نه وبي ارمانه
په هر شاخ ئي د ګلبن وي يو څو چيغي　　دريده وو په ماتم کښي څو ګريوانه
لکه موج په هر دم زير و زبر دي　　دو فاطمع به څه کړي له جهانه

په هر لور لکه حباب خانه بدوش ځي
که «شيدا» شو آواره له خان ومانه

www.sikaraam.com

داشفاق طمع به‌خه کړي له‌ا خوانه نتیجه ئې و ر کېد ه دی له کنعا نه
آخر وژا ړ ی په شام دغر یبا نو که هر شو دو طن صبح ده خندا نه
زمانه په ر عا یت د ګـا و و خر د ه پر و ر ش دعلف زار بو یه باغبا نه
د کوری نیل دې‌پوری په دیده کړه بصا ر ت د تمیز نلري آ سما نه
دغبار تدبیر دې خه په‌خاطر ګرزی اې د ناز په مقتضی دا من ا فشا نه
هغه د م شی نیشکر لـه شیر یشی ته‌چه لب کښېږد ی په‌نی زما جانانه
په‌لیمه کښې‌ئی دخس پشان غرېږه تا بـه سبز کـا سپـهر کهـکشـا نـه

خسته‌زړه ئی‌غور ځوی په‌تورو خاورو
ای پرغم د «شیدا» کـا کـل افشانه

که‌خبر شی‌هغه مست‌خونخوار له‌ځانه لاس به‌پرې وینځی تمام دیار له‌ځانه
چه‌ئې ګـل‌دسبا باد کـا په خنداشی لکه‌شمع د غنچی بیز ار لـه ځـا نـه
منزوی دخاص وعام‌په‌از دحام کښې لکه بحر کـا پیدا کـنا ر له ځا نه
ترقیا مته ئی خلل د تمکین نه و ی چه حاصل کـا لـکه غر،وقار له‌ځانه
ای ترسنګ‌درعنا بت‌په‌عشق کښې کمه جلوه ګر د ې و لی نکړ یار له‌ځانه

«شیدا»هسی‌په‌زړه سوړشی له‌دوستانو
لکه موړ شی خسته تر بیما ر له ځا نه

په سو به دی د دو ران انقلا بو نه په‌سر چوب د ملاح وخوری‌دریا بو نه
په‌غفلت‌دې عمرتېر کړ صدافسوس‌دی شپه اوورځ له‌مخمل کوې خوا بو نه
د تلوار په‌بال پرواز لکه بلبل کړه ګـاه ګهی لـکه ګـل وا کـا نقا بو نه

www.sikaraam.com

ابلقی ز ما دستر گو پکښی گرزی دپری او ښکی می په‌مثل تالا بونه
په‌مستی کښی ئې چشمان لکه‌اخگروی پرې بریان دخوزو زړ ونو کباب ونه
ستا دخط دیوه حرف صفت تم نشو په‌دا باب می قلمی کړل کتابونه

همیشه وی دممسك قبض په بسط کښی
په‌دریاب کښی «شیدا» گوره گردابونه

چه لري لکه آفتاب رخشان مخونه دشفق په‌شان می بل کا اور په‌خونه
په‌هنر د گوهر آب له بحره ووړی (۱) تش چرلان کاپه‌میدان دسیلورخونه
آب ئې هسې بران تیغ په‌افراطو اخیست چه گردش ئې دآسیاپه‌شان ثرخونه
دطالع اثر می بیا گل وخاریو کړ چه‌دستا ز ما د باغ شول گل میخونه
د آتش لمبه کا باد گویا بلندوي چه حباب مې شی پیداله گرم خونه
دجبین تر شو ئې نخښه دخا می ده چه کباب وخورې ډېر زره تر ره‌سیخونه

تر د گل قرار نه کابی یاره
د ... اپه دود «شیدا» دتا اړخونه

بیدلان په‌خاطر ریش کاو ریادونه بلبلان د چمن پیش کا فریادونه
سینه هسی لکه نی لرم پرد رده چه نفس پکښی همیش کا فریادونه
چه خبر له‌درد نه دی انسان نه دی وایه‌چرته گاو ومیش کافریادونه
په‌نعمت به‌دمظلوم زبان بسته کړی عسل خور کله په نیش کافریادونه

ددښمن ئې‌له‌خاځ خوبان په دوست جفا کا
«شیدا» تل ئې خیراندیشی کا فریادونه

---

(۱) ووزی (پ)

www.sikaraam.com

لوی راحت دی ستا دجور گـزندونه ا‌ـکه نیش هسی دنوش لری خوندونه

خما زړه ئې گـله را نیو ستاله زلفو که هرڅوئې شانې تاو کړل مړوندونه

دآسمان گردن ئې خم کړ انسان څه کړی په‌ادا کښې لری هسی کمندونه

دصورت له‌دامه‌خلاص سوکړو حان وی نه‌وی بند دزر کوسیلی په بـندونه

دراستی په‌سپینه‌لار سنگ‌وخار نشته پـه لیمه لکه‌حباب کـوم پندونه

تعلق نه‌کا اثر په صافو زړونو سره لیری دی شیشه و پیوندونه

چه‌پیدا کـاندی «شیدا» راستی دژبی

څوك تري اخلی لکه سرو سو گـندونه

په انځور ئې بلبل و کړل چغارونه کښېده ئې تازه گـل ستنې خارونه

په‌رخسار ئې عرق وینم توری زلفی که‌دگـل په‌شبنم‌میل کـامارونه(۱)

وچشما نوته ئې خم دواړه ابرو دی صیا دان‌دغزا لانو کـا ښـکـا رونـه

پس له شامه گوره رنگ دشعله رویو په شپه گرم وی دشمع بـا زارونه

دهغه دسر کـلاه کـله پـر بـوزی چه‌ئې ترك لکه‌آسمان کړل‌دستارونه

چه ئې و لگی نـظـر دتـا پـه حسن دتالاب په شان به‌بند شی آبشارونه

چه‌روزی ئې استغنا په‌شان دآب‌شی بې‌مر همه ئې رغیږی پرهارونه

په‌یوه قدم عصا څی تر تا دوړا ندی مستعدیه‌لبز اسباب کـا دیر کارونه(۲)

چه «شیدا» دطبع ښه بلبل گویا دی

راشه نـن دخیالات په گـلزارونـه

بیارنگین کړل گـلزخانو میزرونه که‌جلوه کـا په‌چمن طـاؤس پرونه

---

(۱) دا بیت د (پ) په‌نسخه کی نشته .

(۲) دا بیت د (پ) په نسخه کی نشته .

www.sikaraam.com

نه‌دي يو گردش دچشم نه‌سل ثرخه   چه‌پر تېز کړي دمژ گانو خنجرونه
چه‌راغلي يې چوگان دتېغ پلاس کښې   دي بازۍ ته‌دې په کاردي خوسرونه
چه حاصله ئې او يې شي له قيامه   اړ خ نه لکې په مز که لکه غرونه
زمانه بيايي کاروان دگل خرمن ته   هميشه‌ په‌خپل بوستان کښې بيايي خرونه

«شيدا» زرئې دگنجونو بر باد دروي
زرداران چه‌غنچه وار کا پوري ورونه

ستاچشمان کاله‌جهان‌سره جنگونه   چه‌هميش‌ئې په‌کمان کړل خدنگونه
په‌هوا کښې دی مدام تازه گلشنه   دبلبل په ځاى پر واز کوي رنگونه
نن جلوه په‌خه ادا دشمع گل کړه   پروانه لکه بلبل کا آهنگونه
په‌سکون مې‌ئې پرهاردخاطر روغ شي   غو څوي مي لکه لار په شلنگونه
دصيادله‌دامه خلاص‌لکه کبك نشوم   که‌ديوار دخپل ايوان کړم گرنگونه
چشمه گوره دآفتاب دمهتاب جام‌هم   د فلك په سر دجو شيو کړ نگونه

«شيدا» کاردي ډېر مشکل دآزاديه
مقيد گڼه صحرا په‌فرسنگونه

په‌خلاف دخپل تأثير‌سره سائې شوه   چه دستر گو ئې لازياته گويائي شوه
هميشه دزړه کلام اروي بې صوته   چه نصيب‌ئې لکه کلك شنوائي شوه
آئينه ورته آفتاب نيسي دصبح   بيا شپوه‌دگلستان خود آرائې شوه
له آسمانه ئې کم‌نه‌دي بام دخوني   دفتني په کارئې ختمه رسائي شوه
تهيه ئې دزندان بويه صيادمه   طايفه دبليلانو سودائي شوه
زه‌دخپل فلاخن‌سنگ په‌ډېرهراس کړم   چه پياله مي‌لکه چرخ مينائي شوه

www.sikaraam.com

استعداد ور کړ فلك و كج نها دو   په ناخن چه د گره کار کشائی شوه
ترانسان « شیدا » راضی په اژدها یم
چه د گنج په شان ئې (۱) خو بنه تنهائې شوه

ستا د زلفو گرفتار ته سودا بویه   دیوانه په لوی ځنځیر مبتلا بویه
خپل جنون راپوری تنگ کړ کوروکلی   ویرانه راته د پهن صحرا بویه
دمرده خاطر علاج په هر چا نشی   واحیا ته ئې نفس د عیسی بویه
چه بې تائې د گل مخ ته‌دی کتلی
د «شیدا» ددواړو سترگو سزا بویه

(ی)

که‌په سر باندی دې نه وی آفتا بی   شکایت کوې دد ېری کړ یا بی
دیوه ساعت رمی په تا دوزخ شی   دذ رې په طور وا خلې بی تا بی
نور دې‌مرگ لکه‌ماهی ترحیات‌ښه‌دی   تحمل مکړه ز نها رد بی آ بی
مزا حم زما دسر سنگ وخشت نشو   دصحراغو ندی‌یم خو ښ په‌خرابی
دل تنگی می‌ده سر ور پر یشا نی هم   یومی جام لکه غنچه بل کلا بی
«شیدا» وران شی‌په تعجیل کښی‌جوړ کارونه
شی غلط صحیح تقرير له شتا بی

دروازه ئې چه د گنج نه وی پرانتی   تل ئې خبری په جهان لکه مارختی
دشانې‌په‌شان ئې بناخ وی بې ثمره   چه‌له کاره د پریشان و باسی گتی

---

(۱) په شان می (ج)

www.sikaraam.com

د مقیم په د ود ئې نشو خاطر جمع   چه گلونو په چمن کښې ملا وارېتې

په قصور د بصارت جهان تاریك شو
د آفتاب شغلې که نه دی «شیدا» تتې

چه بې ماوهې په زلفو د خیال زمنځې   نواړه زلفې شبه د تا په سر کښې ځنځې
په نسمت د شور بختانو بنیادی غم شی   پریشانی کا سرور د جبین گنځې
رها ئې په چول مو مم لـه در ده   ستا هجران کړ زما زړه د کو گل بنځې
د گرد باد غوندی به گدشم له سروره   که می وا چوې په سر د ځا وروننځې

استمداد مه کړه «شیدا» له نا قصانو
تقویت د ملا هر گز نشی له ملنځې

چه د جوش په شعله سیخ و کباب سوځي   ما گرمی د هغه هسی شراب سوځی
~~کله تا~~ به رضا بند د نقاب وا کړ   ستا د مخ په شعله خس و نقاب سوځی
داغ یم زه د زمانی له سر د جوشه   که د صبح په نفس کښې آفتاب سوځی
ستا د مخ په شمع سوی چا خساب کړل   وایه چرته پروانی په حساب سوځی
په راتله ئې هسی گرم خپل عنان کړ   چه می خونه په آتش د سیلاب سوځی
برق ئې نه رسی د خوی و کار و بارته   د حباب دانه خرمن د گرداب سوځی

برق دې هیڅ دماغ سوزی په دا باب نه کا
د «شیدا» خرمن په جوش د دریاب سوځی

څه آرزو لرې په زړه د چا په کوی ځې   چه دې سر په قدم تل په شان د گوی ځې
باریکی ئې په لغزش طی کړه تیاره هم   که هر څو لکه شانه په لار د موی ځې
تمامی کوی و بازار شی رود د نیو   چه یو دم د تیغ په دود برهنه روی ځې

www.sikaraam.com

په محمل د مستور حسن گزفتا ره   له معنی سره په شان د گفتگوی ځي
ته پخپله دخپل یار زیبا بوز جلبي   آو اره خا طره ولی په هر سوی ځي

په دیده لکه حباب ځم بي سرا غه
ته به خه رنگ د «شیدا» په جستجوی ځي

چه گذر(۱) مي چمن باندی بي تادی   گل ئې گله لکه شمع دلکشا دی
تور لیمه به ئې او به لکه قلم شی   چه سین په هغه کوښلی(۲) دلربا دی
په رخسار ئې ښاماران گوره دزلفو   هیڅ پروانه کاله چا که سپین صبا دی
نرم زړه دې په سا سخت لکه گوهر کړ   ستاله جوره مې زړه چاو د صدف آسا دی
د رنگین شعر مصرع کړه چا موزونه   که گلگون لباس ددې سرو بالا دی
خپل گنبد لکه حباب له ره بی دره   آمیزش له دې غالم سره بلا دی
غنچه وار ئې گریوان و نیسه چه ناست وی   لکه گل په آشنائې کښې بې وفا دی
د شبنم خاطر په وصل د گل سوړ شو   د هجران په اور ئې سوی تور بورا دی
درست صورت په غشو ډك غنچه وار خوب کړم   ستا د تیرزخم زما راحت افزا دی
سا ده لوحه به وفا غوا ړې د بنکلو   د تصویر عام له چا سره آشنا دی

لکه بید هسی مجنون شو بې دیدنه
«شیدا» کله مخ لیدلی دلیلا دی

هر یو زخم په نسبت زما رسا دی   درست صورت مې نازك دل لکه مینا دی
محرم هسی شو عالم له بینائی   چه نرگس ولاړ په فکر دطوطیا دی
له سختی به کله خلاص په روغ صورت شی   هر فرهاد د بې ستون سنگ خارا دی
په افراط ئې د تاختن زیرو زبر کړ   د تاخته جهان لقب ارض و سما دی

---

(۱) که گذر (ح) (۲) ښکلی (ح)

www.sikaraam.com

چه‌په برق ئې دخندا خرمن سوخته‌شي — دګلنام ایښی په‌داغ مګر دانا دی
زما نه مګر عطا په محل نه کا — چه کهن فلك داهسې بې عصا دی
که دانه ئې په خرمن دمزروع نشته (۱)
د عنقا په طمع دام ایښی «شیدا» دی

اوس زما دډېروا وښکو کم حساب دی
په‌آستین کښې مې‌دریاب لکه ګرداب دی
په چشمه به دخپل آب صاف و شسته شي
که ر نګین ئې تیغ دمثل د آفتاب دی
دسایې په شان‌ئې نمر کا خولی و چې
چه تارك لکه شبنم د دې اسباب دی
چه مژګانوئې کړل‌سازمګس را نو نه
په چشمانوئې اثر د شکر خواب دی
د دوران ز نبور دی هسې عالم سوی
چه په‌ښاخ کښې پرعسل سیخ د کباب دی
چه په‌دادور نهاد وی چا کج کړی
لکه موج هغه تل په آب و تاب دی
چه روشن ئې په‌انوار تمام جهان شو
لائې پروت لکه‌آفتاب په مخ نقاب‌دی
و دیعت له اهله څه د تنګد ستانو
چه ساحل سره پهلو وهی دریاب دی
هم کمیس وی ګشاده په «شیدا» باندی
له غمو نو درست او به لکه حباب دی

---

(۱) هیڅ قادر په تهیه ددانی نشو (اس)

www.sikaraam.com

که دیار په صورت یار شی څه عجب دی — رمشال ته ئې نظر کړه روز و شب دی
هیڅ منت لکه غنچه د ساقی نه کړم — په مینا کی می شراب د خپل عنب دی
ستر ګه نه سوځی دخس له نامردانو — که همه لکه ایری آتش نسب دی
ستا دمخ په جستجو چراغ په کف وږی — آئینې چه نن را قلی د حلب دی
په صحت دابدان مری په شان د شمع — چه زنده د محبت په ګرم تب دی
شک ئې نشته (۱) دمردن چه ئې نفس شته — د آتش شعلی (۲) په باد کښې جان به لب دی

نتا بیچ ګوره «شیدا» د بلندی
په سینه چه لاری جوړی دمدرب دی

په ګردش ستا د چشمانو جهان ډوب دی — که و ګړی په ګرداب د طوفان ډوب دی
چه خجل نه کړل د تا لب و دندانو — لعل و دریه دا آب ولی داشان ډوب دی
هم طالع د هغه تیغ د جوهر زه یم — چه ئې تل په خونین اوښکو مژګان ډوب دی
تر عرق د خجالت ئې بهتر شماری — نه مردان که په لوی موج د عمان ډوب دی
څه حاصل کړه له مانی ساده لوحانو — که قلم ئې تل د رنګ په ایوان ډوب دی
په زورق د تختې و خبړی ساحل ته — چه مدام د تخت په غم کښې شاهان ډوب دی

«شیدا» نه کا ناخدا د نجات سعی
چه دا اوښکو په دریاب کښې چشمان ډوب دی

خپل مردن د تا مهجورو ته راحت دی — د سوزن زخم د لوی پرهار صحت دی
خوابیده بخت می قیام په خواب و نه لید — لکه ظل افتادګی زما قسمت دی

---

(۱) شک ئې مکره (ا س) (۲) دڅراغ شعلې (اس)

www.sikaraam.com

دمزار لوح مې وینې پرسش نکړې　　چه دې سور دار نګ قلم په خه بابت دی

خپل ګوهر مې لکه ماه په سبا کم کړ　　تیره بخت مې سارق د شپې ظلمت دی

دصدا غوندی آزا دیم له حنجره (۱)
کله قید د تعلق زما عادت دی

بیا راغلی په چمن هغه ګستاخ دی　　و نعظیم ته ئې ولاړ د ګلو ښاخ دی

مهیا په شنه آسمان برق و سیلاب شو　　چه ویران مې لکه شمع بلند کاخ دی

هر نفس یکښی بلبل دفریاد ریز کا　　دقفس په شان مې زړه سوراخ سوراخ دی

تری واته لکه شرر په سر لیمه کړی　　که وطن دې په مثال د سنګ ولاخ دی

په دا حال د کریم فیض «شیدا» ګوره
لاس ئې تنګ لکه مینا زړه ئې پراخ دی

دا ددې غنچه دهان دلبر خوندی　　ګل شکر که نیشکر که شکر خند دی

بادرا و ړی جهان سوزه شعله وینم　　که عنان ئې ګرم شوی د سمند دی

نه ئې څه په خاکستر دامن افشان کړی　　ستا دمخ بلا ګردان سوخته سپند دی

زیات وی زور د کمزوری له ډیره زوره　　داشعار بحر په فرد د کاغذ بند دی

په مثال لکه سا حل دی دلوی بحر　　افتاده ترسر کشا نو سر بلند دی

دحباب په طور څه سر آماسی کړی　　د بنیان ضعف د ده ګوره لوی پند دی

خار بیده د غلغلی شنا و ر نغری　　تملق دد ښمنا نو لوی ګزند دی

په آفتاب باندی سایه ګوره غالبه　　دزوال فکر به کاچه خردمند دی

بې سوختنه ئې مردن دی لکه شمع
د «شیدا» طور یو څه مشکل پسند دی

---

[۱] له حنجیره «ا س»

www.sikaraam.com

نوی خطدي ښکاره شوی په رخسار دی
قلمې دخوش نویس په خط گلزار دی
د آسمان پښان به څه فتنه بر پا کا
چه لباس ئې نن تمام ستاره دار دی(۱)
په گردش کښې ئې دستر گو ابرو وینم
که شمشیر اینبی په څرخ زماخو نخواردی
د ماني په وقت نازك لکه شیشه وی
په ستم کښې ئې زړه کانی د کهسار دی
په فراش لکه شعله د شمع نه مری
د رشتینی مین مرگ په سر د دار دی
هیڅ علاج ئې لکه ما ته مینا نشی
د «شیدا» په زړه یو څه دغم پرهار دی

تمامې حلقه حلقه پیچیده مار دی — که په غاړه ئې آفت د چندڼ ماردی
له یاقوته ئې شعله په هردم خېژی — که گوهر شبچراغ تمام انوار دی
نن صفت گوره د گل شکر تری شو — ستا تر لبو پوری څه رنگ شرمسار دی
پو شیده چشمان کړه وادنازله خوابه — شگفته بویه نرگس مخ دبهار دی
دمجنون د آه لوخړی دی چه خېژی — که بل شوی دصحرا په دامن ناردی
پري دیده کړی دغزال یقین دسیوری — جوړ په داخرابه کوم بام ودیواردی
چه کاکل ئې آشفته دسحر باد کړ
د «شیدا» په شب بخیر کښې تکرار دی

---

(۱) داکبود اسباب ئې درست ستاره دار دی (اس)

www.sikaraam.com

که دسیل په موج معبر د جهان پر دی
لاهر بیت ئې د دیوان په سامان پر دی
په مزار می د ګیاه ښا خو نه نی شو ل
لامی زړه په جوش د آه و فغان پر دی
که خسته ئې د هر لو ر په نمك سو ی
لا په خوان کښې دآسمان نمکدان پر دی
و ېړی زه لکه مخمل دغفلت خوا ب یم
که په شور کوی و بازار دکا شان پر دی
په احوا ل ئې شه خبر عز یز د مصر ه
په ښا له د بیګنا هو ز ندان پر دی
خو یو ګل می د لنشین لکه غنچه شو
که د ګلو په ا نو اع ګلستا ن پر دی
زړه هغه به لکه ګل د هر چا خو ښ یې
ځو دې خوان په کلیچه او په نان پر دی

که ا د ا دلیلی نشته « شیدا » ولی
په شورش دلوی جنون بیابان پر دی

نما یا ن را ته یو مخ شا م و سحر د ی
هیڅ خبر نه یم چه شمس یا قمر د ی
هیڅ برش ئې عر یان تیغ له لاسه نه کا
چه په طو ر د هلال سایه پرور د ی

www.sikaraam.com

چه خالی نه يې يو دم له قرباني

هر زمان د تا په کور باندې اختر دی

په اثر ئې نشول پوه د سنګ رګونه

ورغلی چه د غره په لاس نشتر دی

چه بيا نه موند هيڅ شانې له باريکه

عجب موپه د ادوران د دې کمر دی

د پتنګ په شان دهسې ميا د ښکار يم

چه دانه مې د ګلدام سوزان شرر دی

سر مې کوز دی د آسمان بلند همت ته

چه نيولې ئې هر چا ته خپل ساغر دی

راغی جنګ د محتسب په ميخواران

نن ئې بيا شب مهتاب تيغ د سپر دی

د آفتاب چشمه ئې مخ شعاعی خط ئې

راشه ګوره د نوشته په آب زر دی

باريکی ئې ده تر موی دلاری زياته

چه «شيدا» د ګلرخسار په طلب سر دی

قيل وقال دچا دحسن کورا کوردی

دبازار غوندی درست ښهر شور ماشور دی

دمجنون د آه لو خړی دی چه خيژی

که بل شوی د صحرا په دامن اور دی

www.sikaraam.com

محبت وژلی یا دشی پس لـه مرګـه
نه چه مـړ په توده تبه لـه اور دی
معطل په مرغزار مکړه نـازکې
د هلال په لاس ور کړی آسمان لور دی
عجب برق یم دسحاب پـه طـور سوی
چه په آب کښې می صورت الکه دسکور دی
پری محال د خوب لیده وی که او نه وی
چه دپښې پښان دزده په ستر ګو کوردی
از الهٔ ی الکه داغ په و ینځل نشی
چه می پوری په لمن د مینی تـورـی
«شیدا» خه کړې د دې وقت رشته داری
د سوزن زخم پـه زړه د هرا نځور دی
په احسان دابر ګله رنګ آمیز دی
په شعله کښې می بهار ګله ګلریز دی
نه تنها زما د زړه سینا شو ه هـاته
یو حلب د تـا دلا سه ریز مریز دی
دا تیشه په لاس خوك آخلی بې فرهاده
کو هکنی ګله مقدور دخوارپرو یزدی
جست و جوی می الکه غم په هغه خای کړه
چه تري کړی د سرور عالم ګریزدی

www.sikaraam.com

عطاری کا ندی سبا په داچمن کښی
په غر با ل د گل عجب غا لیه بیز دی

په امداد دسپکو هیڅ اعتماد نشته
تل دبا دله دسته گرد په افت و خیزدی

د طلا ترصیع د تیغ په جـوهر نشی
خپل هنر بی قدر ه (۱) کړی خاطر تیزدی

احتیاط کـوه «شیدا» له سردهٔ آهـه
سر د نفس دصبح څه شعلـه انـگیز دی

په سپین مخ چه توری زلفی جانان پر یېزدی
تما شې وته په ور ځی ما را ن پـر یـېز دی

په خا طر مې لکه گر د جا نفشا نـی ده
که مې باد دهغه شو خ په دا مان پر یېزدی

که ا یمن لکه سا حل پـاخې لـه بحر ه
استغنا بـه دې یـو نوم یجها ن پر یېز د ی

دا سما ب پـه گلدا م کله آ زاد نښلی
سرو بر گ لکه بهار په بستا ن پر یېز دی

لکه غـشی هسی سـر پـه میدا ن مـه ز ده
چه فی الحال په کشا کش کښی میدان پر یېزدی

زه «شیدا» ئې گویا شاه دهفت کشو ر کړم
که یو دم می پخپل طور آسما ن پر یېز دی

---

[۱] په قدر [اس]

www.sikaraam.com

چه سوخته ئې کور د نام و د ناموس دی   همسا یه د پر وا نه څکه فانوس دی
همسری ئې په کوم سوز کوې بلبله   چه له داغه ئې شغله خپری طاوس دی
په حاصل نشته قدرت د بې نصیبو   تشنگی په سوی له آب سره آب نوس دی
په معنی د معنی پوه نشوم باور کړه   ما کتلی درست صراح تمام قاموس دی
د حلب په شان می زړه ووت له لاسه   آواره په هندو سند په روم و روس دی
زمانې که ئې گردن په نیول خم کړ   د آسمان کبود په دود رومی شموس دی
کوم صنم څنې خاطر په داشان یوور   رگ سنگ د کوه زنار صدا ناقوس دی
د آسمان زاله پر سرو په سپینو کښلې   آرایش لا په شان د نو عروس دی

نه قیام نه ئې رکوع نه ئې سجود شته
د «شیدا» نماز په دا معنی معکوس دی

ستا په مهر کښې آفت د خان را پیښ دی   داخند اراته پمثل د تور بریښ دی
چه پرواز د زړه په زور کړمه له غشی   په وزرو می دام تښتی لکه سریښ دی

د سوسن په شان دی پوه په ژبه نشه
ستا د آب په تجرد کښې «شیدا» ریښ دی

ستا په هجر کښې سرور زما دروغ دی   که په کور کښې می دیوار د قهقهه روغ دی
و آفتاب و ته کتی له شرمه نشی   چه صاحب لکه دیده د کم فروغ دی
بلندان د زمانې وا ړه په دوک دی   په سینه کښې ئې سمان پشان د طوغ دی
گنج موندې په هوښیاری نشی نادانه   د بنهار مخزن موندلی کله روغ دی

په مسکه ئې «شیدا» مشه لقمه تره
چه جبین ئې مدام ترش پشان د دوغ دی

www.sikaraam.com

زړه مې ډك دهغه نمر په جوشان ثف دى　　　چه سحر غوندې مې تل په دهان كف دى
څه بنا په دا رباط مور وملخ كا　　　چه سليمان دټلو په فكر هم آصف دى
هره ونه سركښ آه دى په داد ښته　　　غور ځولى مې نظر په هر طرف دى
د مجنون قدر په ملك د صحرا گوره　　　و تعظيم ته ئې ولاړ دو نو صف دى
تا د تيغ موج عريان كړ تنده سيله　　　ماخپل سر لكه حباب ايښى په كف دى
دغمجن سينه و هلو ژړا په كو كى　　　ستا په بزم كښى سنگدله ناى ودف دى

د افغان له شعرا په «شيدا» باندى
دادب په مقتضىٔ دخان شرف دى (۱)

مگر ته په دا كتاب كښې ستا سبق دى　　　چه رنگين ئى لكه گل هر يو ورق دى
چه مصدر زمادزړه هر يو نگين شو (۲)　　　خويو ازى د تا نام ځنى مشتق دى
چه لنگر ئى هيڅ سبب د تسكين نه شو　　　لكه موج د تباهۍ زمازورق دى
ستا د تيغ آفتاب هنوز نه دى ختلى　　　كه گردن مې خون آلود لكه شفق دى
په راوړه دخپل ديدن تغافل مكړه　　　گل حيات مې لكه برق خو يو رمق دى

«شيدا» گڼى د آتش په رنگ اوبه دى
كه ښكاره ئې په رخسار باندى عرق دى

په مثال هغه رخسار داينځر گل دى　　　چه واله ئې دا زما نادان بلبل دى
خط ولب دهغه شوخ كله جلوه كا　　　سيه مست ساغر په لاس درنگين مل دى
چه نظر ئې په كينه دآينده وى　　　نه پوهيږم تو كل كه تأ كل دى

---

(۱) دخان څخه مطلب «خوشحال خان» دى.　　　(۲) دزړه لكه نگين (پ)

www.sikaraam.com

بادئې هم په جوارنه دی ګستاخ شوی　　آشفته ولي په شان خپلې کاکل ی

په دقت کښېنئې کړه غوز سخندانه

د «شیدا» کلام محل د تأمل دی

تپیدن لکه بسمل زما د دل دی　　قطرات مې د سرشك خون بسمل دی

آئینه شوه سراپا د حیرت سترګې　　تا چه مخ ورته نیولی مقابل دی

زما زړه لکه نمر ګل په دا چمن کښې　　خو تنها و ګرم روی و ته مائل دی

د فلك شمع آرزو د ګلګیر نه کا　　څه محتاج و روښن کړته روښن دل دی

غم به څه لره د خس و خاشاك کاندی　　د ګوهر له آبه لیری خود ساحل دی

«شیدا» لور ور کړ په لاس آسمان مهتاب ته

ناز دې هیڅ په کمال نه کاچه کامل دی

ښ دې خښتلی بیاد څادو ینو جام دی　　مستانه دې په دا بزم کښې خرام دی

په مدد ئې دفتر الك له هستۍ درو مه　　ګرم کړی برق عنان ذرام انجام دی

د عقیق به صفحه نه دی څه به ورك شی (۱)　　په نګین د بیستون ذفرهاد نام دی

پیچیده دې پر رنګین عذار کاکل کړ　　که دې اینښی عندلیب و ته ګلد ام دی

دواړه زلفې دې له خط سره آفت شوې　　سیه مار په نظر نه راځی نما بنام دی

چه خالی نه شو یو دم له ګردیدنه

د «شیدا» په زعم ورك د چرخ آرام دی

هر قاصد چه روان شوی په تور تم دی　　پر یو تلی هغه د م لکه شبنم دی

دلیلی په رګ کښې نشتر قیس مجروح شو　　که ئې نه وی د اصفت کله هغه دم دی

---

(۱) حك (پ) هك (اس)

www.sikaraam.com

په معنی کښې ئې لېده کښلې صورت شی — که مېښې په دا دیوان بیت الصنم دی

چه جرعه ئې په ساغر نه ته دمیو — په قطره ئې قادر نه بو لم که یم دی

نوی خط ئې شو نزدی د لب شکر ته — که په لاس کښې ئې تعلیم شیرین قلم دی

رغېده ئې لکه برق معاً فوراً دی — تا چه ایښې په هر زخم خپل مرهم دی

لکه نمر چه سوزان داغ د شپې په داغ شی — زما داغ په داغ داهسې بې اهم دی

چه سایه کاندی مدام په سر د ستر یو
«شیدا» شام د غریبۍ عجب عالم دی

عجب زیب د خط و لب گوره بهم دی — وخوبۍ ته ئې حیریان اقوت رقم دی

پری ز هیر لکه پخپلو بڼو نه یم — چه زما په ستر گو ایښې چا قدم دی

چری نه چه ئې د اجام پریوزی له لاسه — عجب مست د جاه په میو شاه جم دی

چه هر دم آخلی تیغ زما گردن ته — ستا له جوره می زړه چاود لکه قلم دی

په داسرو ستر گو ئې اور په بلبل بل ر — چه بیدار لکه غنچه په صبحدم دی

وپرهار ته می نمک راو رونا دانه — د کباب په زخم ایښې چا مرهم دی

نن له تاسره کاز یب زما بهار ه — ترا ندام که گلبدن دی یا شبنم دی

«شیدا» مه غواړه وفا له سیه چشمو
د آهو غونډی ئې نل نظر په رم دی

اعتماد مکړه هرگز په آسمان باندی — شنه کوتره په هوا کښې بازی کاندی

ددوران سرد جوشی هسی تقاضا کا — چه په اور کښې دانه سبزه شی د سپاندی

لادی ستر گی لکه زرک په ژړا سری دی — دقهقه په خندا شین شی چه وخاندی

کله بند په دیر خونریز د عشق جاده شوه — در نگینو اوبنیو لاری وی چلاندی

www.sikaraam.com

پەصەو رت داو بێیو درغلی بی صبرە — قافلێ دخو زو زرونو ڃل بلا ندێ
چەئێ زلفو دم پەدم کرە غلادزرونو — پەرخسارئێ مشاطێ کرێ آویزاندی
دائێوا غو ستێ لەشر مە لندی ختی — ستا دقد پەد ود نە دی سرو تاندی

خەحائل راوړم «شیدا» دچرخ جفاتە
سو ڃی ما لکەزرە تر بام دلا ندێ

چە گلـگونئێ جستوخیز دجو لان کاندی
لکەرنـگـ هسی گر دش پەمید ان کـاندی
زهلال نەئیخو کـ تیغ دصیاد وا ئی
پەنر گسئێ دهوسیو گـمان کـاندی
دقهقەد یوارئێ خپل کوهو کو هساروی
زرکە کلەداخندا پە ایوان کـاندی(١)
زبونیئێ د گردش اثرجو شی کـا
چەخندا پەسحر سبز آسمان کـاندی
نمکدان دهغه شوخ لەدیرە شورە
خستە زړونە بێ آ تشە بر یان کـا ندی(٢)
پەسوزن دخار علاج پەانبو ر نشی
دخوردانو کـار بحولی کـلان کـا ندی
کـەپە درئێ صف ولاړی «شیدا» خەشی
ستر گـیوایەچەنـگـاەپەمـژگـان کا ندی

---

(١)(٢) دادوە بیتونە د(ح) لەنسخی څخەرانقل شول پەنورو کښی نشتە

www.sikaraam.com

کەئی سرخی لەکە شمع یکزبان دی   خلاف نەکادخپل قول چەمر دان دی
هر کیسەئی پەمثال دخالی لاس شی   چەپەشان دفلاخمن کاسە گردان دی
پەخندەدی هر ثمر پخپل شاخسار کنبی   چەموقوف دنمك چش پەامتحان دی
هیڅ خبر پە تما شیا دجهان نشول   چەاسیر لەکەتصویر دخپل ایوان دی
لکە کلك دنو مشقانو صفا کم کا   چەپەحرف باندی ئې حرفوی پر گویان دی
چەاختر لەکەآسمان اری لەکورە   وهلال تەئەمحتاج هغە کسان دی

«شیدا» واستوە رنگین اشعار لەهندە . .
ستالەرای سرەآشناد «سرای» یاران دی

دادشوخ مشکینی زلفی یارسن دی   چەغزال پری قید شوی دختن دی
لەکە شمع لەگرمی خولی خولی شو   چەراوری هرپتنگ دپرباد زن دی
ماسادە دزرە مینا وە ور سپارلی   کەد وضع پە تیشە خاراشکن دی
چە تر خپلە سرە تیر وی لەکە شمع   خپل مشهد ورتە عالم دانجمن دی
مرد بە څەغو اری ددی ایام لەبطنە   دا صدف پە مر غلرە آبستن دی
هیڅ سراغ ئې نشیمو ند لە بر همنە   زمازرەپە یوە هسی بت مین دی

لەکەصبح پەبیاض رنگین اشعار کنبی
د «شیدا» دطبع نمرعجب روشن دی(١)

هر یو کال پە نسبت سوی دگر دون دی
چەسوختەئی پخپل قرص همیش بیلتون دی(٢)
فریفتەئی پەعلود جایگاه مەشە
دجهان فرو مایە پە همت دون دی

---

(١) دلتەد کنبی لغت لە کنبل (نوشتن) څخەدی.   (٢) همیش بیتون دی (پ)

www.sikaraam.com

د زړه حال مي لکه شمع ظاهر نه شو
پیچیده مکتوب مي سوی په مضمون دی
التفات مي احوال په احوال دخارا بویه
دمهنا غو ندی مي زیست په جگر خون دی
عاقبت به د مرا د په خندا ښاد شم
د لتنگی لکه غنچه ز ما شگون دی
دبستر له غمه خلاص یم بالین څه کړم
چه تر سر مي لاندی کړی خپل زنگون دی
دسحر غو ندی ئې شیر یکلام کښې خون شو
په «شیدا» د فلك کار عجب واژون دی

د آفتاب په شفق سور گردان گردون دی
که تر تا لاندی د تا تازان گلگون دی
چه ښیښه ئې دز ندان په حلب نښته
چازده کړي دهغې پری افسون دی
په ښښتر لگی سور اور له خپله تنه
ستا په زعم کښې سرسبز بید مجنون دی
همیشه گوه طلب که پر مایه يې
د کښتی کچکول په لاس روان جیحون دی
لوی به گله سدد وغواړی له خورده
تالید لی خو د قیام دبیستو ن دی
مکدر به په صحبت اهل صفا شي
آئینه په لاس ولاړ گوره زنگون دی
دا سباب په تهیه ئې مضطر نه وی
په نظر د دور بینا نو نن پرون دی
«شیدا» څه کوی بهار یائې سیلو نه
ښایسته تر زیبا گلو جگر خون دی
ظاهر مهر فلك وار باطن دې کین دی
لاندی کړی دې جهان په څه آئین دی

www.sikaraam.com

دخپل گل په خرمن برق لکه گلریزم | نا امید مې له حاصله خو شه چين دی
په خه خم دي لکه برق دې رنگين کړي | تا چه سوی په دامن روی زمين دی
دخاطرو پريشانی له هرچا نه ځی | د بر عالم لکه صحرا گوشه نشين دی
تل د شمع په صحبت کښې کافور سوځي | هر سړی متأثر له خپل قرين دی
راښکاره ئې پريوانه په دم درحال ذي | چه په سر ئې لکه شمع تاج زرين دی
په خشکې دخپلو اوښيو قادر نه شوم | ذرست لباس مې دفانوس په شان آستين دی

د تحقيق سترگې بينا کړه «شيدا» گوره
اوی د فتر د ريزه مې تورو سپين دی

وري داغ ستا د رخسار حسرت آئين دی | چه درست خاک ئې په مثال د گل زمين دی
په گمان دحنا مه ور خه محفل ته | په شعله ئې لکه شمع لاس رنگين دی
دلدا ری لکه غنچه ده هر شبنم کړم | تل د بل په اوښيو تر زما آستين دی
فرهاد مړ د يار په غم کښې دائې ووې | په عاشق تر ياره گله ځان شيرين دی
دهمت په مخ کښې کم کار ونه لوی شي | پيا ده ددی بساط آخر فرزين دی
خه يقين به اشتهار کړ ئې بې تحقيقه | د سوار ه مېږی کوم آس لجائې زين دی
د آسمان په شان جهان سوځي په مهر | پو شيده په دا پرده دغدار کين دی
په هر ځای لکې نظر ددور اند يشو | په ديده ئې هرمژگان گويا دور بين دی
ز ر بانې لکه حباب دخپل گنبد شه | يو نفس دی په سينه کښې وا پسين دی

په کلام د «شيدا» پوه شو کو دن څله؟
که هر حرف ئې په زړه پروت لکه نگين دی

www.sikaraam.com

بەئي لحير كړه دا هغه تا بنده ماه دى
چەپەسال كښې ئې ديدن گاه وبيگاه دى
چه خپل جسم استخوان لكه گوهر كا
طلبگار د بنا گوش هغه چا نكاه دى
تازه گى ئې دزنخ له سببه نه لخى
مهيا ئې په جوار كښې دلجوى چاه دى
دگر مهر بيان ئې څه كوم د چاته
لكه شمع تن سوخته پخپل نگاه دى
په قلت داسباب زيست لكه حباب كړم
يو لباس مې پيرهن هم مې كلاه دى
دحباب غونه ئې زيست لكه مردن شى
چه ورك شوى ئې تميز دساده آه دى
«شيدا» دام دنو بهار په لاله وينم
كه ښكاره ئې په رخسار خط سياه دى

انجمن مې لكه شمع داغ دزړه دى — تنهائى مې د صورت فراغ دزړه دى
پروانه ئې عندليب دتازه گل شو — پەشعلەمى رنگين كړى باغ دزړه دى
پەجنون ئې كوم بهاردى باعث شوى — آشفته مى لكه گل دماغ دزړه دى
هميشه بەئې ستا خيال په رنها گورم — ترهغەچەمې روشن چراغ دزړه دى
قرارى نشته هيڅ له ډيره جوشه — چەلبريزئى شمع وار اياغ دزړه دى
«شيدا» نەوينم غزال دهغو ستر گو
غوښتى مايەداطلب كښى راغ دزړه دى

www.sikaraam.com

صاف خاطر پخپل صورت پوری بند نه دی — په شیشه کښې چا لیدلی پیوند نه دی
ستر گی سپینی د میدان په انتظار شوې — تالا زین ایښې په پشت د سمند نه دی
اې په شان دقنا دیل خیره چشما نو — په دا بل څراغ موکور درخور گندنه دی
دلاله تخم کجا داغ و نه چر ته ؟ — سمندر د دې آتش دی سپند نه دی
خپل صورت کړه گل خشت قصرئې گوره — رسید لی ور ته څوك په كمند نه دی
صاف دلان مومی لذت د تلخ کامی — تا لیدلی د مینا زهرخند نه دی
گردن خم په تواضع کړه رفعت جو یه! — په دا وضع آسمان وینې بلند نه دی
سر و مال په ادا ور کړه بې تکرار ه — دا سودا بازار د چون و د چند نه دی
دردمندان د درد لذت په زیرو غواړی — چه د وا پرې زدی و درد ته دردمند نه دی

«شیدا» دېر په را تله تنگ بې وفا مشه
دغنچې خاطر له گناه خرسند نه دی

تیز کاته د دې نگاری بې خه نه دی — دعالم سینې فگاری بې خه نه دی
قرینه ده د شهید په حال ظاهره — سرو لمان د دې خونخواری بې خه نه دی
په سبزانو کښې دهند عجب طوطی یې — ستا خبری شیرین کاری بې خه نه دی
بیا به راشی خه آیت په گر یوانو نو — تله دی نن سبا رفتاری بې خه نه دی
مگر کاندې پاسبانی د مهرو یانو — دفلك ستر گی بیداری بې خه نه دی

«شیدا» بیا گلرنگ راغلی دی و باغ ته
دبلبلې سوزنده ناری بې خه نه دي

دجنظل زری په ما خوږې مڼې دی — چه چیچلی می داو سپینو چنې دی
دیا سبان په نعرو هیڅ احتیاط نه کا — قافلې د دې رباط مگر کنې دی

www.sikaraam.com

ساده دل دمال تضئیع لکه بیضه کا   سیم وزرئې صرف په پخې په بنې دی

چه له پایه ئې نمو لکه ګل خار کا

د «شیدا» په دالار څه په کار پنې دی

دریده می ګریبان ستر ګی خونباری   په ماو کړی خپل آفتاب د سحر چاری

د صورت وینی می وچې لکه برق شوې   خونخواری به اوس دچا کوې خونخواری

لائې ژبې په هر دم له تندی وزې   که هر څو دی ستا د ملا توری ابداری

بلبلان دیتنګا نو په شان سوځی   ستار خسار لکه ګل ریز شعله بهاری

دوا ره ستر ګی ئې ملالی څه رنګ نه وی   چه همیش لکه نرګس اوسی بیماری

پرې می ستر ګی منوری لکه نمر شوې (۱)   خط دې واړه شعاعی و، خوش نګاری

په بلبخ به ستر ګی واغنچه وازنکړم   مګر ته راشې په باغ سبا رفتاری

رغبیده می د پو هار نیست ونابود کا   غځبیده می دی بهبود په شان دلاری

«شیدا» تیغ د ګل په څه باندی رنګین شو

که بلبلی د بهار نه دی فګاری

ما په شان دهزاره کړ ګریوان څیری   شو تمام د تا په غم کښې لپری لیری

د دانی په عوض ګل لری په دام کښې   په رخسار ئې توری زلفی بلبل ګیری

که یې ووی زما نی یو څو درهمه   ته یوسف څه رنګ په کمه بها پیری

په را تله ئې پریشان شی جمع زړونه   قافلې د غنچې زار په زړه زهیری

په مزار به دې تیا روی پس له مرګه   په انوار چه لکه شمع مستعیری

---

(۱) منور ئې لکه نمر زما چشمان کړل (ا س)

www.sikaraam.com

چه‌خندادې(۱)دفرهادپه‌غم‌پرې‌نشوه
او سه تل دبېستون زر کې اسیر ی

دفلك دبیر به‌څه شیا عی خط کړی
په‌تا کار دلو یو نشی که صغیری

غواصی غواړی «شیدا» داشعار بحر
مر غلری یې لیدی شی بی نظیر ی

په‌داوضع کړی صدف له‌ځانه اری
سر گوشی ورسره کا ندی مرغلری

لب‌ئې جام دمیوندی سکرتالی‌دی
نوی خط ئې د ځ کن توری لښکری

گویائې به‌دغنچې کاندی څوك‌یاده
هری‌خولی کله‌زده کړی دی خبری

بېتابی ئې‌په‌ماتم کښې دفرهادوی
چه راولو بېړی د غره توری کمری

ورځی شپی دجهان‌مه گڼه‌بې کاره
دبازی په فکر راغلی بازیگری

استعمال ئې‌په تدبیر دمجنون بویه
دزنځیر په حلقه نه ر غېږی زغری

نفع نه کا انزوا چه انسان نه وی
که‌مدام لکه حیوان په صحرا څری

دآفتاب شعله دماه په خرمن لگی
ځنی نه کا اقتباس دې پران سری

«شیدا» وخوره دنیا سخن چینا نو
دطو طی غذا وی تل خو ږی شکری

بی‌اجله هیڅ زنده په‌ضرر نه‌مری
دفلك شمع به باد دسحر نه‌مری

مو افق د مخا لف‌لکه‌آفتاب یم
چه شعله می دچشمی په اثر نه‌مری

په‌تندی کوه علاج دسر کشا نو
داتش لنبه په‌آب د گوهر نه‌مری

تناول‌دسم عادت کړه مردهاله‌یې
مګس هم په لوزینه دشکر نه‌مری

که ونه کا سر کشی زما آهونه
په‌اسمان کښی‌به‌چراغ داختر نه‌مری

ژ ند گی ئې ری «شیدا» تر مرك بد ترده
خسر وان چه په خپل تخت و افسر نه مری

---

(۱) چه خندا ئې (پ)

www.sikaraam.com

چه مدام له مستۍ پروت وی نکړی هیڅ اندیښې نوری
شو ساحل د محیط بحر یعنې فیه او به شوری

مشت پر د عندلیب ئې د ګلو پر خس و خاشاک کړ
تل د عشق په نوبهار کښې تر پتنګ پوری کور کوری

کناره لکه شفق ځی سره لمن هسکه نیولې
په آسمان کړه خپله خونه بیا اخته د خون په توری

په سیلاب کښې مې کور ځکه د حباب په شان معمور دی
چه بنائې هرګز نشوه دل بسته په مسکن پوری

خپل قسمت ځنې و ګړی په هزار ستان حاصل کړ
د حباب پیالې که بحر تل په لاس کښې وړی نسکوری

که کریم رابانډی راشی لکه نمر په زرو پزې کښې
زه په داافتاده ګۍ کښې ترې ګرېز کوم د سیوری

له سایې سره ئې نه وی «شیدا» سم د شهباز اصل
چه قانع لکه همای شې ددې خوان په لقمه سپوری(۱)

اخسته خاطر دې نوی له ما وړی	په رنځور پوری زهیر شی روغ و ګړی
بیا به سر ستا و د یدن و ته بالا کړم	که مې مرګ کا توری خاورې لکه زړی
چه په رقص لکه خاک د ګرد باد لید شی	مګر تا زما په خاک دی ګذر کړی
که مرور دې په قبور وشی ناګاه	د تصویر په شان به و دری هر مړی
ولې و نیو ستمګار په رهګذر کښې	دا زما خاطر ئې نه ؤ پور وړی

نشی تلی لکه صورت ستا له دیوارم
د تامینی کړ بې پنده (شیدا) ستړی(۲)

---

(۱) دا غزل د(پ) په نسخه کې نشته. (۲) بی بنده شیدا ستړی(اس)

www.sikaraam.com

بادئې زلفې په رخسار خورې ورې کړ ی
که غنچې ئې د گـلذار خورېورې کړې

ترغېار دې د جو لان قر بان ، قر بان شم
که مې خاورې په مزار خورېورې کړی

زر ځکه نه ارې گېسو دفر ها د غم کـا
شنې بڼې ئې په کوهسارخورې ورې کړې

❀ ❀ ❀

په سپین مخ ئې تورې زلفې تارپه‌تار کړې ٤
دعا لم خونې ئې ورا نې وار په‌وار کړې

څوكدې روغ نه‌دی پرېښې په‌داملك کښې
دغمزه توره په‌لا س پــه چا گذار کړې ؟

چــه آفتا بدې دجما ل شو بې نقا بــه
بیا بــه گرم په‌عـا لـم دعشق‌بازار کـړې

مسخـر دی و لا یــت کړ : خـو بــیو
غلا مان به‌تو ل خو بان دهندوبار کـړې

هیڅ بــه کـم ز مـا جنون نشی حکیمه
خپل گلدا غ بهر اته عین نو بهار کـړ ې

چه دز ړه پـه هدف تـل لکه سم لـگی
د کبر واو بڼکو له‌تیره به‌څو زار کـړې

خپل نا کـام به‌د ېوانه« شیدا » در بیا ئې
که‌دا من‌په کـانو ډك لکه کهسار کـړې

www.sikaraam.com

څه عجب دی که په ګل پوری خنده کړي

د چمن آزاده سرو ی هم بنده کړي

په سرو وینو کښې تپان هر ه فنا خته شي

چه په شان د سرو ساز ګزولینده کړي (۱)

ناز بدي د مرا تب په بلند یو

دغبار په دو دئي څه پرا ګنده کړي

غم به نه کا بې سامان دو یرا نیه

که آسمان په مخ دمز کی افګنده کړي

په عدم دا سباب راست عالم کجروشي

کارد ګزه کوی چه غشی پېری ګنده کړي (۲)

دهدف غوندی تد بیر دمر هم څه کړم

که سینه مې په زخمو نو آګنده کړي

له طوطی سره چا کړ ی تر یخ کلام دی

چه « شیدا » سره خبر ی ناخو نده کړي

چه ګردش د سر مه سا چشمان پیدا کړی

د فتنې سره (۳) بلا آسمان پیدا کړی

په آستانئي لاچاسر کښېښو (٤) راستانو

چه کجی د خپل نهاد کمان پیدا کړی

---

(۱) ته چه ګز په شان د سرو په لنده کړي (پ)

(۲) چال د ګزه کوی چه غشی پرا ګنده کړي (پ)

(۳) د فتنې لره (پ)

(٤) کښېښی (اس)

www.sikaraam.com

دآغوش پەدام بند څەرنـګ شيغذاله !
په جنبش دپر ګـاه کمان پيدا کړ ی

تـل تـر تله به ئي رو غ لپو نۍ نيسی
کـه په طور دصحرا دامان پيدا کړ ی

لەخز انـه بـه کړی بيم پـه هغه قدر
څو چەډېر لکه بهار سا مان پيدا کړ ی

زما نه به درته خو اندالوان کېنږ دی
ته که وضع دفضول مهما ن پيدا کړ ی

دنر ګس په شا ن ګر ان درنځ تشخيص د ی
د« شيدا »دد رد به څه در ما ن پيدا کړ ی

نشته بوی ستا د قميص په در ست جها ن کښې
څه امکا ن لـر ی په مصرو پـه ګـنعان کښې

څو ك به ستا دجما ل سيا ل غواړی په مځکه
دار نـګ شمس و قمر نشته پـه آ سما ن کښې

که نـصيـب دصبا سـتـا لـر زا ن عنبر شـی
نـور بـه کښې نږ دی قـدم په ګـلستا ن کښې

چەپه شان کښې ئـی نـاز ل نفسی کـلا م دی
څه بيا ن شی پـه غـز ل و پـه د يـو ا ن کښې

څو ك به ستا د آ ستا ن خا ك برا بر ور کا
که آسمان راوړك ګوهر په خپل ميزان کښې

کهئي خلد کهئي فر دوس دی خوهمدادی
جسم خاك شەد «شيدا» ستاپهآستان کښې

www.sikaraam.com

سبز رنګ لکه سبا په ګلزار راغی — مبارك شه ليو نيو بهار راغی
آبله ئې دمر دم ګوره په پا کښې — دنظر په لاس مې ځکه دلدار راغی

خان ومان خومې دعشق په قمار بایله
د بازۍ نو بت په سرو دستار راغی

بيادې راوړې په شيدا تار په تار زلفې — که پرېشانې کړې سنبل په بهار زلفې
ګستاخې وه دشانې شوخې دباد هم — بې څه نه دی آشفته دنګار زلفې
ورته و ګوره عجب دور قمر دی — پېچيده دهغه شوخ په رخسار زلفې
راغله نن نوې فتنه له چولان ګاه — چه ئې راوړې په رخسار دغبار زلفې
چه ورځې له در از يه تر زمينه — قدم سم نه ږدی له نازه په لار زلفې
دشانې په دود پيدا کړه رسا فکر — باريکې لرې زما دا شعار زلفې

له کمنده ئې «شيدا» څه رنګ رها شې
چه شيران دد ښتې بند کا په تار زلفې

که هر څوېې په تندې ږدی اری زلفې — شانه نه پرېږدی دمستې خورې زلفې
رها ئې یې د سينې په صحرا نشته — اچوی دزړه و ښکار ته پرې زلفې
ته به وايې دنما ښام په وقت شفق دی — چه ور بل په ګلو شور کاندی سری زلفې
لکه ښاخ چه په افراط دګلو خم شي — خميده له خپل عذار سره ورې زلفې
دعرق عالم ئې نيست په جدائی شي — چه له مخه يې باد واخلی چيرې زلفې
خلقه يې ځی لا هو په پېچو و تاب کښې — چه دمخ په رو شن آب کا چيرې زلفې
ورته و ګوره په ګل بار نده ميغ دی — په رخسار يې رو عرق په قطرې (۱) زلفې

علامت داوی آفت دی «شيدا» ګوره
په سپين مخ يې لکه ګرد ميرې زلفې

---

(۱) دا بيت د(پ) له نسخې څخه رانقل شو.

www.sikaraam.com

خواب دې سترګې په بل شان کا شوخې شنګې
لکه سترګې د مخمل په خواب ګلرنګې

ترهغه چه لا سبا د بستان نه وي
په چمن کښې وي غنچې د ګاو تنګې

خو د بینې به دې آخر نشې خود بینې
آئینې که د حلب شي واړه زنګې

مګر حال دعا شقانو یکسان نه دی
چه مرغۍ د چمن نه دی هم آهنګې

دا نشه د دې بنایست نه ده نو څه ده ؟
همیشه مست و بی باکه غوله دنګې

تېر به ده له خپله کا مه دشوار کار دی
قافلې دی په داد بنتی « شیدا » لنګې

دل بسته یې مه شه هېڅ چه بی بقا وي
فرض کړ ما که ستا د دام صید عنقاوي

اعتراف په اعجاز و کړه د پا کا نو
په آستین کښې د ګرداب ید بیضا وي

خیال ئې عالمګیر شو عجب نه دی
که لید لی چیر ته خواب د مخمل پا وي (۱)

---

(۱) : دابیت د(پ) او (اس) په نسخو کښې نشته،

www.sikaraam.com

د میده ئې دی په شرق د ګریوان صبح
چه ارتې چیری، بند ګلګون قبا وی

لکه ورك چه په آفتاب دزري تاب شي
د کاکل کړه ئې هسی په مخ و اوی

د آسمان په شان باری له هرچا کاندی
کور په کور ئې دباز یو تماشاوی

❀ ❀ ❀

په ګردش ستا دچشما نو جهان ډوب وی
که وګړی په ګرداب دطوفان ډوب وی

چه خجل نه کړو دتا لب ودندانو
لعل ودر ولې په آب کښې داشان ډوب وی

هم طالع دهغه تیغ دجوهر زه یم
چه یې تل په خونېن اوښکو مژګان ډوب وی

ترعرق د خجالت یې بهتر شماری
ښه مردان که په لوی موج دعمان ډوب وی

څه حاصل کړل له مانی ساده لوحانو
که قلم یې تل درنګ په ایوان (۱) ډوب وی

په زورق د تختې وخېژی ساحل ته
چه مدام د تخت په غم کښې شاهان ډوب وی

«شیدا» نه کا ناخدا د نجات سعی
چه داوښکو په دریاب کښې چشمان ډوب وی

---

(۱) : الوان (اس)

www.sikaraam.com

د عاشق به له غمونو فراغت وی
له سختی که سنګ رهاپه‌روغ صورت وی

وصال ګله دی آسان د خوش قامتی
د طوبا لیده موقوف په قیامت وی

همسری به ها له کاستا د لبانو
که شراب چېر ته شیرین لکه شربت وی

نه کا ذکر مرأت وار له دل نشینه
چه په خوله ئې مهر ایښی دحیرت وی

زمانه تر بخیل پست اهل کرم کا
ور ښکاره به‌په سحاب د څرخ رفعت وی

په حلقه د ګرداب آب یا در رکاب دی
خس به څه رنګ په تدبیر دسکونت وی

د «شیدا» په کام دی وکاخو ګردشه
په‌آسمان کښې که‌څه بوی دمروت وی

ښایسته‌په‌هر لباس لکه خورشید وی — که‌الوان‌ئې‌سرخ وزرد و یاسپیدوی

چه‌حیائې سترګی منع‌له شوخی کا — ته به وایې غزا له د خطا قید وی

هم‌طالع د کواکب په‌سبزه زار کښې — ددانې له سرسبز یه نا امید وی

د کباب په سوخته زړه ترحم وکړه — که‌په‌لاس کښې دی ساغر لکه‌جمشیدوی

مدرسه دزړه خالی بویه له غیره — تابکې به دې تکرار دعمرو زیدوی

چه بسته شی په ګلدام دتورو زلفو
هغه‌زړه «شیدا» تیپان په‌شان دصیدوی

www.sikaraam.com

نن چه ته د دي چمن با د صبا شــو ی
شنی د سر و ی غنچی ځکه په خندا شو ی

پــه بــهـار کو ی نمو، دسنــبل تـخم
که گر ه دي په ر خسار دز لفو وا شوی

خوبی زياته شی پخوا ب دشهلا ستر گو
توری ستر گی دي مخمل پهخواب زيبا شوی

چــه د انه چو ی پر یشا ن له خپله لا سه
په دا خو ی د گـلو ځا نگی بدنما شو ی

نن په د ا گـلـکو ن لبا س تا زه بها ر ه
ستاپه سرمی دي سو گـند وی تماشا شوی

چه مثال، پکښی مو نده شی ستا د ستر گو
د نر گس ستر گی لا هسلی تر هرچا شوی

«شيدا» تا د خپلی مينی راز پو شی کړه
پهپر ده کښی دنغمی په شان ر سو ا شو ي

پهسينه کښیراز دمينی جوشيدهوی   پهپرده کښی(۱) آوازوينی پوشيدهوی
در موزادائی هيڅ نشوه معلو مـه   تل پـه ژ بـه د نر گس خر و شيده وی
هر گز نشته انتفاع له تنـگ دلانو   دغنچی شيشه بهځه رنـگ نوشيده وی
پهنسبت ئي تمام غر سنـگ ديده شو (۲)
دفرهاد اوښــکی به کله‌خوشيده (۳) وی

(۱): په ديده کښی (ا س)، (۲): سنـگ يده شو (ا س)
(۳) خوشيده ــ فارسي لغت دوچپدونـکی پهمعنا اودخشـکيده مرادف (غياثاللغات)

www.sikaraam.com

چه هجران ئې دسپند په شان دی سوی
التفات ئې وفغان ته ولی نه وی
سردمهری په‌اشنائی کښې هرگز مکړه
دسبا له باده زړه د غنچې چوی
وای ستر گه دلمر سوځی له اسمانه
مستقل دی په‌فتنه کښې دمردزړه‌وی
سیاهی ئې لکه دود د سوزان اور شی
په‌خمار کښې چه‌ئې چېری چشمان سره‌وی
ځکه شام زیبا ابرو د هلال وینی
چه‌له شوقه‌ئې گل جسم تورلیمه وی
وحباب ته‌سر فرو کا دریا بونه
گوری سپک په درنه ستر گه چه درانه وی
سرکشی می کا بریان دشمع خویو
که په طمع د کافور غوندی ساړه وی
څه پکار داشیا وضع بی محله
نافع گله چشم زخم ته رانجه وی
اختلاط کوه «شیدا» له‌تند خویانو
که گلگونی داتش په رنگ اوبه‌وی

چه ما لك لكه آفتاب دسیم وزریې هر سبا ولی ولاړ د بل په دریې
شفاعت می څوك دشمع په‌شان نه کا ته‌خواهان لکه گل گیر زمادسریې
لکه سیوره د زوال په تور لیمه ځه که‌طالب دآفتابرونپکولی دلبریې

www.sikaram.com

خپل دامن به کړې ګلګون دچاپه قتل
نن چه بیا لکه غنچه بسته کمر یې

دقیمې په دودمې زخم خوری زخمو نه
ته به څو ز ما له حا له بېخبر یې

دسیلاب په دوش روان لکه حباب شوې
اې زما کوره ترما آواره تر یې

ته په دار عنا قامت زېباسبز رنګه
بیا دچا د باغ سر سبز صنوبر یې

که سر نکړې په سختئ کښې فرو چاته
دهمت په ارتفاع لکه تور غر یې

«شیدا» ته هغه طوطی په هند د طبع
چه قانع دخپل کلام په ګل شکر یې

څلوریځې

(الف)

بهار دز ړه نوسر ور پیدا کا
سیر و نه څکه شاه و ګدا کا

اوښکې ئې درومې کله شبنم دی
ګلو نه څه رنګ ډېره خندا کا

❀ ❀ ❀

هغه شاعر چه د مضمون غلا کا
کله پېغېبر ی ځان بېهره سوا کا

آواز چه خېږی د نی له فمه
نسبت ئې کله نی ته دا نا کا

❀ ❀ ❀

سخت رو ئی نفی د هر هنر کا
هنر بې قدر ه د هنرور کا

آسیا که تل ده پیا له ګرد انه
دماغ به کله میکشان تر کا

❀ ❀ ❀

تاج د لوئی چه څوك په سر کا
د مرد می سبق ا ز بر کا

فطرت دخوردو کلا ن اثر دی
حیا د بحر شوخی شرر کا

❀ ❀ ❀

www.sikaraam.com

ځان چه حریص و مطیع د نس کا — د غنچې وصف پیدا ناکس کا
دل بسته گی کا په دانه پورې — آزادی ورکه دانه قفس کا

اثر په زر و زور د شاکالی کا — ځلی په تیره چه جنجالی کا
طرفه حلقه و ښایسته گوتې — تیر و کمان شي میدان خالی کا

چه تیر په زړه کښې د ښکار آهنگ کا — پلنگ غزال و عقاب کلنگ کا
نجات ئې نشی د باز له جنگه — د گل له رخه پرواز که رنگ کا

(د)

که هر څو ډیر شی شکر و شهد — ځني بهتر دی د شودو مهد
خوږ رنگ به راشی د راحت خواب — و ووت له لاسه د طفلی مهد

(ر)

شکایت واوره له ما د عمر — که هر څو ښه ده بقا د عمر
چه پکښې لید شی غم د مینو — سخته جفا شی وفا د عمر

په اصطلاح کښې که و کړې غور — ورته معلوم شی د عشاق طور
جلوه د تا او ستا زما نه بولی — طلوع د شمس و د قمر دور

www.sikaraam.com

تل به فلک وی یا ماه و مهر   یا به ئې کین وی یا به ئې مهر
چه ئې پرې نه ښول په دا جهان کښې   نو شېر وان و بزر جمهر

که فریدون ئې که منوچهر   یا دې په کین دی گردون سپهر
کیسه پر زر کړه د سپاهی گوره   چه توره ډال شی په شان د مهر

(ع)

په نقد وقت ئې خاطر دی جمع   تا سره مال و د نفع طمع
چه سیم و زر ئې له اوره ووځی   فی الحال به ومری غداره شمع

ور که د نیا شه بده ئې طمع   وا وره له مانه که لرې سمع
بیم ئې د سر شی په شان د شمع   چه سیم و زر کا په کور کښې جمع

سیم و زر تول کړه په شان د شمع   چه مسخر کړې جهان د جمع
خالی به نه وی له ډیره خلقه   طریق د سعی آستان د طمع

چه ممسکان کا سیم و زر جمع   په صرف ئې ژاړی مانند شمع
که ئې په سیم وی کیسه ابریزه   له غیره کاندی دزرو طمع

په لږ قانع شه خاطر کړه جمع   لرې له زړه کړه د ډېرو طمع
چه قناعت ئې په سیم و نه کړ   سر بریده (۱) شوه په زرو شمع

(۱) گردن زده (پ)

www.sikaraam.com

(م)

زه ګدا ګر یمه ! د تا بنده یم — که مې قبول کړې هر ګور ګنده یم
توفیق د شکر را ته عطا کړه — تر نعمتو نو دې شرمنده یم

❀ ❀ ❀

خزان ئې نشته هسې بهار لرم — زه ئې بلبل یم ګل و ګلزار لرم
خبر له غیره لکه حنا نه شوم — رنګ په خاطر کښې دخپل نګار لرم

❀ ❀ ❀

نه خراسان و خطا ختن غواړم — نه خیابان و نوا چمن غواړم
ژوندې صورت مې په مړه حساب شوی — لباس دغاړې څیرې کفن غواړم

❀ ❀ ❀

سیل مې وکړ تر ډېره ولاړم — جهان مې وغوښت، هنوز ئې غواړم
نظر دې نشته په دا دیار کښې — صورت دې دژاړم، سیرت دې ژاړم

❀ ❀ ❀

سیالی چه ګل کړه تابان آفتاب هم — له دې جمال سره رخشان مهتاب هم
ورته ئې لاندې باندې تورو سپین شول — شام و سحر ګوره بیا ئې عتاب هم

❀ ❀ ❀

که ئې قفس شته آب و دانه هم — همت پکار دی صیاد دانه هم
حباب چه بند کړ درو بلبل ته — محظوظ ئې نه شو به ترانه هم

❀ ❀ ❀

www.sikaraam.com

لهحب جاهه پهزړه کښې سوړیم   د ملنګۍ و کار ته جوړیم
سرمې خوړلی د شېرین وروردی   له زندګۍ تر حلقه موړیم

❀ ❀ ❀

پیدا چه ستر ګی لکه حباب کړم   نظر و ځانته پهدا دریاب کړم
وو ینم هو نبړه تر دا منیه   چهصورت واړه لهشرمه آب کړم

❀ ❀ ❀

(و)

اې دخودۍ په مسند ناستو   د غفلتو نو په بستر نما ستو
و ګوري اوښې پهمژګان باندي   دښېنو خارونه خېژی په زغاستو

❀ ❀ ❀

زجر ضر و ړ دی ما یه فسا دو   هر ګزو مه وزی دچوب له یادو
را ستي په زړه د کما ن ګوري   غوزته ژی بو یه د کج نها دو

❀ ❀ ❀

وا و ره که نه یې له بېخبر و   په شمار، قطار یې د دا نشو رو
شعله باد وژني چه بلندی کا   ا عتما د مه کړه په سبك سر و

❀ ❀ ❀

که بهره و ا خلي له د ي خبر و   نعمت عطا کړ ه په ښو تلبر و
فلكجهازدی (١) ورتهساز کړی   ګنې چهبند کړ تنګ دشکرو

❀ ❀ ❀

عزت په کار دي اوس ذد لکشو   ز نګی اد ا کا د ښو مهو شو
کریم په کار کښې دد یګ شوئې   بذ ل دخوا ن دی په نمك چشو

---

(١) جواز (پ)

www.sekalaam.com

یوذم که غوز کړی پهدا ویلو — په ګلستان کښې شیدا بلبلو
خجل کړه حسن دسا ده رو یو — چه زر آخر شوه ادا دګلو

❁ ❁ ❁

چهنشوې تری په خوان دخپلو — قربان تر هسی رسا منګلو
طوع ئې نشته په کرهه خاصه — خندا که وشی په تخنو لــو

❁ ❁ ❁

پهځه شان تاو کړی زلفی سنبلو — عجب نمای کار خسارد ګلو
زه پکښې حسن دخپل یار وینم — که دا بهار وی «شیدا» تر تلو

❁ ❁ ❁

دانا ئې بولی په ریشخندانو — چه نکته ناوری د سخندانو
گریه خنده شی د صراحیه — خنده گریه شی واوریءخندانو

❁ ❁ ❁

فروتنی کړیء سر بلندانو — بهره یو نه وړه خو د پسندانو
تل خمیده وی بارورې څانګې — تواضع خوی کړه بهره مندانو

❁ ❁ ❁

واوریء له مانه جان سپارانو — چه سر گروه دی دد لبرانو
توری لکی ئې لهستر گو و ختی — که بچړی(۱) راوز سیه مارانو

❁ ❁ ❁

فکرونهپر ښبولپهزړه یکسویو — د سیم وزر و دکمو لــو یو
دتن جامه ئې هسیپاره کړه — چه په ښه نه شوه د مرده شویو

❁ ❁ ❁

---

(۱) بغر (پ)

www.sikaraam.com

که غاښ دي نه دی پوه شه د پېو — خلاص ئې له مهده هم له کېیو
چه مخالفوی قول ئې له فعله — نراد خره د ه غپا د سپیو

❀ ❀ ❀

د عجم تاج به شاه عمر به — لو ئی دي راوړه له پا که ربه
رانجه مې خاورې ستا د آستان شوی — په لیمه زغا ستای اوس تریشر به

❀ ❀ ❀

فراق ته وایه زماله بابه — چه خود خبر یې له د ې عذابه
زړه دي ونه سو په ما تر اوسه — جور به خو کړې خانه خرابه

❀ ❀ ❀

آب ودانه لرې شومه حیا به — نس دې خالی دی جوع کړ بی تابه
تلمه ئې له تانه په تعجیل وینم — ولی ئې نه خورې خانه خرابه

❀ ❀ ❀

چه هند ته درومې پاشنه کوبه — درسره واخله یو دوه دری چوبه
داه(۱) وغلام دې بې سره شوی — خه خو ئې سر کړه په توبه توبه

❀ ❀ ❀

پاسبان د نفس شه غوز کړه وماته — له مراعات و تنعمیاتـه
دانه چه بیامومی صدف ته گوره — خانگو نه وغوروی پنجره کاماته

❀ ❀ ❀

راشه که گوری گلبگون سوداته — غبار ئې راغې زیبا رخسار ته
خوبرو پانو مشکینو زلفو — کوز کړی سردې ودې غبار ته

❀ ❀ ❀

---

(۱) داه ـ د کنیز او خدمتگار په معنا دی (دپښتو قاموس ـ ۲۶۷ مخ) .

www.sikaraam.com

نظر مي وكر وامتياز ته   زما دفكر وتگب وتازته
پرده كرم سازه ناصري واوره   چه گل خندا گازه ئي آوازته

❀ ❀ ❀

دبهار زيري تارا وراى بسنته(۱)   گل نرگس . ز يبا سوسن ته
دشاخ پەلاس كنبې سوزن دخاردى   خلعت رغيبزى دبنت و چمن ته

❀ ❀ ❀

ويل به وكرم ودانش ور ته   چه‌غوز كره خه‌خونكته‌پرورته
رزخ په‌مرگ كنبى په‌خواب كنبى وينم   بيخبرى وه ووايه چرته

❀ ❀ ❀

بعدسبب دى غوز كره و ماته   چه‌خوردليدشى بزرگ وماته
مهروه كله‌دارنگ خوردان دى   لكه نمرد كاگوره هر چاته

❀ ❀ ❀

هميشه گورم و كار كشا ته   هغه‌دا نه‌يم غوز كره وماته
آسيا خرمن شي زمايه بخره   گره چه‌يوسم چيرى آسيا ته

❀ ❀ ❀

ووايه دارنگ هغه نسناس ته   يعنى كج بحث اجهل الناس ته
ستاا عتراض و تحسين دى لغو   پر يبزده خبره سخن شناس ته

❀ ❀ ❀

سپينه به‌نه‌شي دصورت وينځه   كنبينه‌په‌سيند كنبى مدام ئي وينځه
اثر ئي نه‌ځى دبدذاتيه   كه‌تر بيت شى غلام يا وينځه

❀ ❀ ❀

گردباد به‌څه كړ رفعت پسيچه   مشت غبار ره تر هيڅو هيڅه
دغه پسيچ دې په‌ځان بلا شه   چه‌رها نه‌شوې له‌تاب وپيچه

❀ ❀ ❀

---

(۲) بسنت ، په هندى ژبه دپسرلى موسم ته وايى .

www.sikaram.com

سنبل لـه زلفو سره كـارخـه — چه تار په تـار شي شانه كـاسخه
تـاو بېزى ماته موجب ئې څه دې؟ — زياتى ئې ثوورم نبايسته مخه (۱)

❀ ❀ ❀

دنس په زړه هر سو نـوا ده — چـه زمـا نـه ئې تـل شنوا ده
جهـان يو بـاغ دى ډك په بلبلو — غرض دهر چـا بر گـ ونوا ده

❀ ❀ ❀

پرو ت ئې په لبو دسرو پيزوا نده — چـه خلقه شـوه سره لرز ا نده
ثوك ئې په خو له دنېښ لـه بيمه — په نوش ليده شي مچى نغلا نده

❀ ❀ ❀

بيـكـسى واو ره تمـا م اثـر ده — ثوك به ئې خلاص شي له آه سرده
در چه يتيم شو صد ف ته گو ره — كـه زړه ئې سخت دى چوى له درده

❀ ❀ ❀

زر به رسوا شي دمضمون دز ده! — جـا مه غمـازه د جـا مه دزده
كـلـه پټېږى لـه مـبصـر ه — متـاع په بلخ كـښى چه دقندزده

❀ ❀ ❀

هراس ئې و كـړه له دې گز نده — په فصل خوښ دى څرخ له پيونده
منظوم ئې نه كـړ دستوريو نـثر — طبع ئې گـو ره دار تـگ بلنـده

❀ ❀ ❀

چـه خبر نـه ده اصلا لـه قنـد ه — تـل شوه آزا ده سـر و بلنده
چه ئې شرين كـړ كـام ودهان هم — نيشكـر نه شو ړ هـا لـه بنـده

❀ ❀ ❀

---

(۱) دتاله مخه (اس)

www.sikaraam.com

اثرجو شي ئې دمضامين ده   خطه ئې ګوره چه ګل زمين ده
قلم «غني» (۱) نه معاني عطا کړ   ګه په کشمير کښې قطعه د چين ده

❀ ❀ ❀

نشو و نما چه د انډ ګلو ده   نوا په باغ کښې بياد بلبلو ده
خوبان په رقص مطرب سرود کا   زما په لاس کښې مينا دملو ده

❀ ❀ ❀

هغه ځنازه جلوه مغرور ده   مجازه نشوه پرده معذوره ده
هاله به څه و، که حجاب نه وي   جهان ئې وران کړ جمله مستوره ده

❀ ❀ ❀

پريشاني لوبه آزادګي ده   دراحتونو آماده ګي ده
بندي که ګوري په جمعيت کښې   سرور په بند کښې څه سادګي ده

❀ ❀ ❀

د تاله زلفو شانه ختلې ده   هرچا لېدلې هرچا کتلې ده
هسي زيبا و پر مصفا ده   د مار له حلقه ګويا وتلې ده

❀ ❀ ❀

په سنګ وچوب شي ونه فګاره   هم سر نګو نه، ذليله، خواره
راحت ئې ګوره سر بلندي هم   چه طمع نه کا له برګ و باره

❀ ❀ ❀

د شهيدانو شمع مزاره   نازک بدنه په مخ ګلذاره
هر ګامې جدا کامګر له تانه   جمع د عشق ده شعله کرداره

❀ ❀ ❀

---

(۱) غني کشميري د فارسي ژبې شاعر و، چه په ۱۰۷۹ هـ کال وفات شوېدی
(ديوان غني کشميري)

www.sikaraam.com

مناسبت لـرم زەلـە هرچا سرە   پست یم لەپست سرە بالا بالاسرە
پەمثال رنگـ یمد حنـا گـورە   زیب کرم لەدست سرەچویم لەپاسرە

❀ ❀ ❀

بلندی ئـکـە ئـر گندە دارە   چەطمـع نەکري لەبرگـوبارە
خوف ورجـادي پەخـا طرنشتە   نـە لـە خزانە نـە لـە بهـارە

❀ ❀ ❀

ئەخو آگـاە شەلەخیلە کـارە   دمدي مر کـب دیواورەشەسوارە
زربە لەمئـکی سرەشي مئـکە   دبادپەدوش یـي مشت غبـارە

❀ ❀ ❀

کورمی روبان کاپە گرم روی سرە   بیائی ایری کاپخپل تندخوی سرە
مزاج ئي دوردی پـە تلون کنبی   شیدا چەبیاموندپە جستوجوی سرە

❀ ❀ ❀

نرگس دي کـار کـاپەخپل قابوسرە   بـر بـە رانشی لەدي جادو سرە
چە ئـي دعوە کـرە د همچشمیـە   سترگي ئي نەسری شی لەآهوسرە(١)

❀ ❀ ❀

ورئح دبسنت دە وریئح دە گـو رە   وبـر یلی تە ئولـە رامپورە
گـویا زعفران دی دازر د گـلونە   چەبهرە مندیونن لـە سرو رە

❀ ❀ ❀

قـدئي دمـل لـری و گـل تەگـورە   بابلی راغلـی بیا لور دلورە
دعشق پەاور ئی زرونە کـباب دی   نمک پری پروت دی ددوی لەشورە

❀ ❀ ❀

---

(١) دا مصرع پەدرز سرو نسنو کی هملاسی راغلي دە.

www.sikaram.com

که ته ئی آوری وایم په زوره   دعوې دسوز کړې وماته گوره
سوز په شعله وې سوزنده نمر کښې   ته غنــو ده یې په ساړه سیوره

❀ ❀ ❀

دا استعداد دی دمحل ور وره !   سیم وزر دواړه لوئی ده گوره
زړه دسحر په وصول صاف شو   دشام سینه شوه پرې تـکه توره

❀ ❀ ❀

خاته افروزه هـر دنــی اوره   چراغ به څه کړی و خاته گوره
خوله دې نشته په حرارت کښې   خاطر کړه صبر له سو یه گوره

❀ ❀ ❀

که حریصان دی پر ما یه گوره   استغنا ده کـا له خالی کوره
ته و دریاب ته عمیق نظر کړه   تهی پیالهٔ ې په لــب نسکوره

❀ ❀ ❀

لرې کړه دونه له خپله کوره   نسل بهوران کړې مثال ئی گوره
اثر دخس دی په تنا سل کښې   چه خا کستر شی پیدا له اوره

❀ ❀ ❀

په کورو کلی پوری آتش کړه   ترك خراسان، روم وحبش کړه
لکه ساحل شه د محیط بـحـر   په ځای دقندوزهر لب چش کړه

❀ ❀ ❀

نعرې دزر کو په ککړه ککـړه   زغ دهر څری چه پکړه پکړه
که تخت و تاج وی پسی ئې بر بېزده   له کـته هېره شپه په یکه کړه

❀ ❀ ❀

www.sikaraam.com

ابسیت پەطلب کنبی واورە زنهار مکرە | دروەمەپەلارەهر گز مدار مکرە
کمال کەغواړی لکە میاشت خانە | کچکول پەلاس کنبی گرځەعار مکرە

❀ ❀ ❀

دآشنا یا نو پە الم اف کرە | پەلبز اندوە ئې دېر تأسف کرە
کەبې وفا دی رنگ دی ئې وورك شی | دآشنائې پە بربت ئی (١) یوتف کرە

❀ ❀ ❀

لوئی کەمومې زنهار لوئی مکرە | چەمکافات شتەجز نیکو ئی مکرە
وابنەپەخولە کنبی دې کهکشان نیسی | حال دآسمان وینی فتنە جوئی مکرە

❀ ❀ ❀

حیا ئی دېرە ستالە جمال کرە | جلوە دې ولی پری مثال کرە
گل وخزان دې بها نە کری | پرخە ئی ماتە لە انفعال کرە

❀ ❀ ❀

حلقە ددام می لکە گرداب زاورە | دانە مې گورە لکەحباب راورە
ماهی آزاد گرځی مرغ آبی هم | نفع مې کومەپەدا اسباب راورە

❀ ❀ ❀

ترك دې دد بر و معا ملو کرە | لاربە خون خوارە نظر پە ملو کرە
راغلی واورتە دکور مېرمن شوې | ربـاط پر دی دی فکر دتلو کرە

❀ ❀ ❀

تە غوز وماتە بنایستە یارە کرە | کەشکایت کری خولەهوښیارە کرە
گلو تە با دۆ سحر و هلی | سیالی ئې ځکە ستالە رخسارە کرە

❀ ❀ ❀

---

(١) پە ریش (پ)

www.sikaraam.com

وایه غافل ته غوږ په خبری کړه   قربان تری لعل وښی مرغلری کړه
غنچه په باغ کښې د نرگس نه وینې   په زړه کښې ستر گی دی پردې ئې لری کړه

❀ ❀ ❀

لری له کسه سفله نا کسه   مزری بخه کړی دسپی مگسه
وضع د شمع د آب و نار لری   صحبت ئې نه کا برار له خسه

❀ ❀ ❀

په د مړی گران دی مه ئې رانسه   بهلی ما نس و بهلی ما نسه
معنی ئې نشته ښکولی صورت دی   نقشونه گوره هندیان پری ئې نسه

❀ ❀ ❀

چه مقابل ئې دمخ آفتاب شه   کم ئې طاقت ومفقود ئې تاب شه
چه خاص وعام ئې ابرو باران بولی   دائې حجاب دی له شرمه آب شه

❀ ❀ ❀

چه ئې ترستر گو شیرین شفت شه   نبات له شرمه گوره شربت شه
صورت د چین ؤ ور ته کتلی   چه سر ترپایه رنگ د حیرت شه

❀ ❀ ❀

آسمان چه دارنگ سفله نوازشه   توتی می ځکه سخن پردازشه
ناست د فولادو په بیضه زاغ دی   حیران په کار کښې آئینه سازشه

❀ ❀ ❀

فلك څه خیز دی په خیال د جنگ شه   سبزه مینا ده په مثال سنگ شه
چه ئې عادت کړی ضرر شی نفع   نپایه په زهرو یعنی نهنگ شه

❀ ❀ ❀

www.sikaraam.com

دا هسی حسن خو دیده نشه　　　آفت د دل و د دیده نشه
رنګ د ګلو نو بی رنګه شوخ دی　　　چه ستا له شرمه چکیده نشه

❀　❀　❀

زور شوم مینه غم دي زور نه شه　　　خس که ایری شه تاوئې سور نه شه
زه ئې پچه(۱) کړم دوچې ځانګی　　　هنوز په وینو زما مور نه شه

❀　❀　❀

خون ریخته یم لکه شمع تل بی تیغه　　　شه عبث تکلیف په تیغ زدی دریغه
سر کنبی لکه شعله په مشت خس کړی　　　مګر هیڅ نه یې خبر له سیل و میغه

❀　❀　❀

چه یو ساعت شی په فکر غرقه　　　بلندۀ طبعه نه وی بې خرقه
رنجک دا بر نشته داروهم　　　برق اندازی کا تر غرب وشرقه

❀　❀　❀

رنګ د حناو باده له تا که　　　ستر که ئې سره وپنجه بیبا که
دواړه شعله وسوزان اخګر دی　　　ځکه سوخته شوي خس وخاشا که

❀　❀　❀

ګوښه دې پر پښو محروم ئی ځکه　　　له قرص نا نه هم له کنډ که
شوه له قفسه غنچه بیر و نه　　　په هغه دم ئې دا نه شوه ور که

❀　❀　❀

چین دا بروئي ګنه زیر که　　　د فولاد تو ره په جوهر د که
کوور نژدي شې د تا په سر زو　　　سر به د ې نه وی په تن بپشکه

❀　❀　❀

چه وی سر توره پر ته په مز که　　　شپه نو رانی شی په سحر ځکه
خشوع نشان دی د نیک بختیه　　　که دې روزی شی «شیدا» ختمکه

❀　❀　❀

---

(۱) پچه د ونی وچه خانګه .

www.sikaraam.com

اهل تمکین دی په مثال مځکه — تر مخ ئې تیر شی لکه بادسپکه
نوم دلو ئې در پوري مشه — په صو رت لوئې په خوی هلکه

❀ ❀ ❀

په کور کښې ریږدی ترسانه چرگه — ضیغم غریبزی په وړانه درگه
که شین مزری ئې حیف و نمرته — له تنائي سوځی آسما نه ستر گه

❀ ❀ ❀

کله وفاده په خاطر سنگه! — چه خوب دي نشی بې له پالنگه
مین دې پروت دی په تورو خاورو — بنکولي څهره ئې په وینو رنگه

❀ ❀ ❀

کله خبر یم له خپله حاله — سوی پتنگ یم شعله خصاله
یاد به مې څه رنگ وقت دوصال وی — چه زیست می نه ؤ پس له وصاله

❀ ❀ ❀

صاحب سریره بلنداقباله! — غافل په حال شوې له استقباله
درته ضروردی دتا په ستر گو — ترس له زواله بیم له وباله

❀ ❀ ❀

طمع آبرو کاهمه زائله — داخطره کړه اری له دله
زره چه گوری د آفتاب خوان ته — څه رنگ شو مسپگه واوره عاقله

❀ ❀ ❀

چه تهی دست شی کریم عاقله! — خالی ئې نه وی کور له سائله
تهی دستی ئې لکه حباب هسی — حجاب شی واوره له دانا دله

❀ ❀ ❀

شعله چه وینی دآتش بله — شمع ؤ پرا کا د لباس خله
شعله چه ومری دتا په سرزو — او بنکه ئې نه کا په غم کښې تله

❀ ❀ ❀

www.sikaraam.com

نکتەی واو رەبەستەند لە لە   نقصان بژی دی لە مکملە
کەئێ دی اوشێ یادسیند غارە   نەرو نە کینی و خیژی کلە

نزمی پەباغ کشی غنچە لید لە   پەدا تقریر وە ورتە بلبلە
شکوە لە چاکری دا سیری ید   گلدام دێ خێل دی، دانەدێ خێلە

ثە بە ئێ وایم نور لە کلا مە   آغازئێ نەدی کم لە انجامە
رمدغزال شو پیدا لە کومە   «نا صرعلی» کرەشوخی تمامە(١)

چە کنارەخی زر کە لە دامە   صیاد ئی بولی هرزە خرامە
وهرهنر تە محل ضروردی   آورم داهسی لە خاص وعامە

شرمیبزی کلە لە خێلە نامە   تا دیدە برق آوارە خامە
یوەدانە دەخر من خونەدی   را تلەدێ ثەؤ زما تردامە

پەدیر حیات کشی بنێ آدمە!   دچا نجات شی لەدیرە غمە؟
ستر کی ئێ و بنێ پەژرا سپینێ   پیری چە ملا کرە د آسمان خمە

سپل رسیبزی ترلو یەیمە   ثەیێ داو بشکو ناچیزە نمە
پشێ دێ شی دوادە رنێ تنها کێ   تر بنو واخلێ یود وە قدمە

(١) ناصر علی دهندیە فارسی شاعرانو کی چوبوخ شاعر تیرشوی دی.

www.sikaraam.com

چشمان دي سره دي په مثل صنمه　　مژگان دي توردي له توره ئمه
مثال ئي راغي په زړه له همه　　دسته د گل وسنبل بهمه

❀ ❀ ❀

که مسخر کړي دوه سو جهانه　　کله به مور شي وز به انسانه
که ئي خالي کړه غله دانو نه　　آسیا هنوز ده کاسه گردانه

❀ ❀ ❀

له گلستانه بیا تر آشیانه　　بلبل سرود کا غنچه خندانه
په دا پسر لي کښې هني د گلو　　تا کړه په غاړه زما چا نانه

❀ ❀ ❀

گلو را یاد کړل تیر بهارونه　　هغه دستي وز یبا هارونه
وړي مي بي درده له دي چمنه　　په ما ئي و کړه څه پر هارونه

❀ ❀ ❀

گل اي هغه دي غرونه راغونه　　آب روان و سبزه باغونه
ور ځني ولیني آشنا و گړي　　هجران ئي را کړه په زړه داغونه

❀ ❀ ❀

نه ئي گزند شته نه گزندونه　　آزادگي و هزار خوندونه
په نغمه ني شو له دي طربه　　خوچه ئي واشول دپښو بندونه

❀ ● ❀

طول د مل څه کړي یا لوي کارونه　　شمع گاندار لري هزار تارونه
مهلت په کار کښي داهومره نه مومي　　چه جوړ کا خانته رعنا هارونه

❀ ❀ ❀

www.sikaraam.com

څېش وصال و ملك وما لوڼه　　زلف وعارض و مشکین خالونه
چه فکر و کړم د تا په ستر ګو　　وهم و ګمان دی او یا خیالونه

❀ ❀ ❀

مکره په زړو اهو مره مینه　　سروری غم اری زما قرینه
راشه که ګوري جبین د ګلو　　که شګفته وی نه وی بی چینه

❀ ❀ ❀

د شهیدانو شمع بالینه　　نازك بدن په مخ نسرینه
مرګ می جدا کا مګر له تانه　　جمع د عشق ده شعله آئینه

❀ ❀ ❀

چه له آشیانه زر که بدر نه وه　　له کوهستانه د بل په در نه وه
وربانده دی د تل وه د خندا صبحه　　دغریبی په شام خبر نه وه

❀ ❀ ❀

خاطر ملال کا طبع ستوهه　　کناره اوسه له دي ګروهه
رنګین مضمون چه لو اي جاهل ته　　(۱) ته ساده دل یې زمایه پوهه

❀ ❀ ❀

چه بهره نه وی د چا له جاهه　　له سیم وزرو له جوی و چاهه
څه به ئې کم کړي وما ته وایه　　په خصومت کښې بخت سیاهه

❀ ❀ ❀

حرکت نه کړي له خپله ځایه　　لهما هی زده کړه طاب خود رایه
که رنګ دی مات شی هزار خاروڼه　　په سینه څکېږه بی دست وپایه

❀ ❀ ❀

---

(۱) چه وجاهل ته رنګین مضمون لولی (پ)

www.sikaraam.com

مخ د خو با نوچلوه پیر ا بو یه   تل نما یان ومحفل آ را بـو یـه

لکه « شیدا »دی مداح دبنکلو   ورته خوشخوان غـزل سرا بو یه

❀ ❀ ❀

پەمرا عات کنبی فرق دعا لم بو یه   فکرپه کـار کنبی دلو یو کم بو یه

چەیو شناوه کـادوهم نمایه کـا   نهنـگ ته یم بو یه گل تەشبنم بو یه

❀ ❀ ❀

د کـار اسباب تەهنرمندان بو یه   مثال ئي وایم خو شخندان بو یه

چینی کەهر ثودموی قلم لری   بیا ئي نـگار ته نقشبندا ن بو یه

(ی)

سختی چەراشي ديرخصومت ئحی   د مخـا لفو مخـا لفـت ئحی

پەشان د کـوه ئي سرو تیغ یوشی   گـمان لەمیانه دغیر یت ئحی

❀ ❀ ❀

کـەراشی هرثو دبهار ورئحی   اوری پەباغ و پەراغ ور پئحی

نەبه شیبو شی نەبه نسرین شی   گل دسپلمی دی که گل د پئحی (١)

❀ ❀ ❀

قلبه ئي نشتـه پتی د کـئحی   اسري دچا کـا یا ديری هئحی

گـبینه گـوره پەویرانه کنبی   تبی ئي نشوه خا لی له پئحی

❀ ❀ ❀

زيره دی سپینه پەشان دیوئحی (٢)   خرام دي نشته کـوي خر یوئحی

---

(١) پئحی (پ)   (٢) یوئحی یوقسم ودی ده.

www.sikaram.com

بویه صحرا ته دراز گامونه   طی بە ئێنکرێ پەلوخی یوخی

❀ ❀ ❀

شیشه مستانواوس لەمحفلەخی   لری منزل تەلەدێ منزله خی
چەلاس ئێ تش دی لەحاصلا نه   خکەلەبزمه شکسته دله خی

❀ ❀ ❀

هغه یاران چه اهل وفا دی   لکه عصا وصا حب وفادی
پەاعا نت تل یو دبل دی   کە استاده دی کەره پیمادی

❀ ❀ ❀

لەمانەواوره فصل الخطاب دی   کلەمهتاب و کلەآفتاب دی
لیچی دی دوارەدآسمان بر ینبی   اهل همت ئێ پە پیچ وتا ب دی

❀ ❀ ❀

هویو تاروئێ زیبا صورت دی   صحراد «روه» چه تمام ندرت دی
گوری وخانته پەتکراروایی   یا کە سبحانه!دتا قد رت دی

❀ ❀ ❀

دمرد کارونەپەښه کرتوت دی (١)   نەچه پە ریش ویاپه بروت دی
پرده دچا شوه پێ بانديِ پڅه   تنستی ډیری دعنکبوت دێ

❀ ❀ ❀

فلک کەهرڅو پیروفرتوت دی   خوی ئی دطفل بدئی کرتوت (٢) دی
تجویز تونی ته دترنج کاندی   شر بن ثمرئێ پەباغ کنبی توت دی

❀ ❀ ❀

کله سبا دی باد مراد دی   چه لید لی افضل آباد دی

---

(١) کرتوت، اردو کلمەده اود کردار پەمعنا راغلی دی (فیروز اللغات)
(٢) سوی کرتوت (پ)

www.sikaraam.com

راته ئې ووې دحال پەژ بـــه — تازه د گـل، سرو، شمشاد دی

❀ ❀ ❀

طرفه صحرا وښه مرغزار دی — موسم دسیل، هنـگام دښکار دی
لەخوبه پـا څه غنوده یـا ره! — زیبا گـلو نـه. تازه بهار دی

❀ ❀ ❀

خواجه پەحال کښې د کروفر دی — پەقیل وقال کښې دسیم وزر دی
کـه ئې مقام شو دگو ر پـه غا ړه — هنوز پەخیال کښې د بام ودر دی

❀ ❀ ❀

سوختـگان کلەراضي پەشور دی — له کـوره تښتي خواهان دگور دی
راشه کـه گـورې سوی داغــونه — زړونه ئې څه رنگ لەمالگې تور دی

❀ ❀ ❀

« بیدل » استاذو (۱) متین ئې طرز دی — لـکەپەطوس کښې د کشاورز دی
دتا لــه طبـع بهـا ر شــو کـــته — در نــگینو ســلیقــه ور ز دی

❀ ❀ ❀

چەدزلفوسیەمار پەرخسار پر پېژ دی — دعر ق ددانودرله بیمەر پېژ دی
گـو باصبح دقیامت شوەهسی شور دی — چەخپل تیغ لکەخور شید پەڅرخ کښېژ دی

❀ ❀ ❀

هلال ئې گـــوره پەمثال نیش دی — نمر ئې پەسوز کښې ترزهرو بیش دی
آسما ن لــږم دیزمـــا پەپو هه — چه له ایذا ئې عا لم دلر یش دی

❀ ❀ ❀

---

(۱) استاد بیدل دفارسي ژبې دیرپوخ اونازك خیاله شاعرؤ، لـکەچه دپښتوځینې اوسني ادباء کـاظم خان شیداته دپښتو ژبې بیدل وایي.

www.sikaraam.com

په بدي ځکه د څرخ شيوع — دنيا مردي نام ئې موضوع دي
دانه ئې نکړه دستوري سبزه — په سرسبزيه د خپل مزروع دي

❀ ❀ ❀

د حضرت ګله هو نبره اوصاف دي — چه ادا کړي چېر ته وصاف دي
قدم ئې سر کړ بلند د مز کې — معنى دا هسې د کوه قاف دي

❀ ❀ ❀

کوډن په مثل ساده ورق دي — نه د مکتب او نه د سبق دي
ورپوري خاندي په شان د صبح — رنګين کلام مې ګلګون شفق دي

❀ ❀ ❀

ډېر چراغان دي نه يو چراغ دي — تمېز ورك شوي د باغ وراغ دي
تياره په بېخ کښې د ډيوي وينم — که نه پوهېږم د لاله داغ دي

❀ ❀ ❀

شېرين لبان مې د شوخو تنګ دي — که مصري د توري په وينو رنګ دي
په هر جانب دي آثار د قتل — د عاشقانو فرقې څو رنګ دي

❀ ❀ ❀

خزان راغلی په خيال د جنګ دي — ساعت په ګلو، په غنچه تنګ دي
خانه نشين شه زيبا بهاره — په د اميدان کښې شکست د رنګ دي

❀ ❀ ❀

چه خار ئې بولي مګر خدنګ دي — يادې خوږلي په زړه تفنګ دي
چه ژړا نکړې د چمن ګله! — رخسار دې ولې په وينو رنګ دي

❀ ❀ ❀

عجب سحرو په کښې د رنګ د رنګ دي — اثر مې شوي په زړه داد رنګ دي
د مالګې ګل ئې شګفته تر کړ — باد ئې راغلی د باغ په درنګ دي

❀ ❀ ❀

www.sikaraam.com

که په گردش کښې د آسیا پل دی — دلا ندې پل ئې اخستی پل دی
روزی وررسی په یوه آن کښې — که یو په سعی بل ئې معطل دی

❀ ❀ ❀

د نازك دلو اطوار مشکل دی — په دا به پوهشی څوك چه عاقل دی
مرهم ئې نشته دو ختن ئې هم لا — که زخمی شوی د مینا دل دی

❀ ❀ ❀

شو نډې د جام وچار دمـل دی — ستر گې دې ځکه په تغافل دی
څه خو بیدار شه بدمسته یاره! — گلو بلبل و طرفه سنبل دی

❀ ❀ ❀

طرفه بهار د باغ ارم دی — همه سبز اب، تازه خرم دی
گویا هلال دی په ډېر شفق کښې — شاخ چه د گلو په افراط خم دی

❀ ❀ ❀

لکه پرولی د شمع موم دی — هم ئې له سوزه پتنگ محروم دی
خس و خاشاك به د سپند څه کا — هغه شعله ده چه برق ئې نوم دی

❀ ❀ ❀

مثل ئې واوره لـه ما عدیم دی — په اختصاص ئې ځکه تسلیم دی
که سر د طور وی معنی بلنده — زمایه یوهه «طالب کلیم دی (۱)

❀ ❀ ❀

نظر دې هر څوك په دا خپل داب کاندې — چه باد دستی لکه حباب کاندې
کاسه در سته خالی شی پاته — بېزار له ځانه سیل و دریاب کاندې

❀ ❀ ❀

---

(۱) کلیم د فارسی مشهور شاعر دی چه په ۱۰٦۱ ه کال وفات شوی دی.

www.sikaraam.com

که سرداران دی یا تاجداران دی — که ئې گنجونه بس فراوان دی
زیست ئې محال دی چه شي بې مځکې — پائی په خاورو گویا ماران دی

❀ ❀ ❀

غوزدې وما ته سخن شناس کاندې — گویا حباب دی چه خالی لاس کاندې
رواج ترې یا ته شی په اضطرار کښې — په برودت کښې نوې لباس کاندې

❀ ❀ ❀

سیل آ خستې باز دې دهان دی — ځان دې هېر کړی غم دې دنان دی
خس و خاشاك دې و تناره تـه — ته غلغله شوې هنو ز روان دی

❀ ❀ ❀

چادی لید لی عاشق د تاغو ندې — چه خو دار ای رعنا زیبا غوندې
هسې خاکسار شه چه نماو کاندی — دواړه پهلو دې د نقش پاغو ندې

❀ ❀ ❀

غوز کړه په دارنگ فصل الخطاب باندې — نظر په باز کړه هم په عقاب باندی
په پرو بال کا بازی کو تره — واهه شی صید په دا اسباب، با ندې

❀ ❀ ❀

ولاړ په کور کښې خونی بیلتون دی — تیغ ئې په وینو تمام گلگون دی
څه خو ترې و کړ ئې د حال پو ښتنه — په څه ئې کړی «دشیدا» خون دی

❀ ❀ ❀

له دې انځوره چه څوك بېرون دی — لا رئې ده صاف همو ار ئې یون دی
هر ځای به پرو توی په شان دمزی، — همه دلدل دی در ست شخید ن دی

❀ ❀ ❀

www.sikaraam.com

سوخته خاطر مې زار تر سپنده دی   خسته صورت مې ستړی بې بنده دی
زه هسې نه وایم چه فراق وو ژلم   حیات خوشته دی ولې بې خونده دی

❀ ❀ ❀

کهدې آداده یادې کړه وړه دی   همه زیبا ودزړه پـه وړه دی
په تیږه ونـه چـه خو شنما لـرې   ولی ئې خښې زما پـه زړه دی

❀ ❀ ❀

غره ښکلا په دهند سبنرانې دی   غنچ وادا لری کـه داستانې دی
چـه د لبری کا بـې تکلفه   «دروه» په ملك کښې ساده خوبانې دی

❀ ❀ ❀

نظر د ستر گو دې اثر کړی دی   عینك له کومه نظر را وړی دی
حس ئې دنادی حرکت هم لا   زنده چه گورم په مثال مړی دی

❀ ❀ ❀

دهند په ملك کښې عجبه سکانې دی (۱)   نازو ادا لری کله نا ځانې دی
چه ئې نظر کړې وطر فـه حسن ته   شپه نو بهار کښې در ښحان پانې دی

❀ ❀ ❀

وایه په څه کړې نعرې چغارې   په دام دزلفو کـه گـر فتارې
مثال ئې گوره په نیشکر کښې   په بند کښې خوندی دشیرین کارې

❀ ❀ ❀

آسمانه! گـرځې ولې بې لارې   بدی کـرداری ورانی دې چارې
حظ(۲) د ښکلانو یوسې کوتره   بـا زوشاهین و گنده مردارې

---

(۱) لکه په هند کښې ښایسته سکانې دی (ح)
(۲) خط د ښکلانو (اس)

www.sikaraam.com

په دا امید کا ته تی خبر ي   چه ئي ترخواږي شي خوږي شکري
له‌خپله شوقه گو یائي کاندي   طمع او شوق دی سره ډېر اري

❀ ❀ ❀

چه‌خلق ئي‌نه وی‌اوسه ترې لری   حلوائي مه خوره که زهر نغري
ژبه ئي گوره دا ور لمبه ده   ځکه تري خېژ ی سوی‌خبر ي

❀ ❀ ❀

کاظم‌خا

که‌ور ته ځیر شی په‌شان دځری   نظر انداز کړي د سپر پنځر ی
زرکي سبزاني خوش خرامانې   همه گلفام دی« دروه » تنځری

❀ ❀ ❀

مردان هغه‌دی چه‌شرم‌وننگ لری   کشاده چنگ ورائی فرهنگ لری
په بزم ورزم باندي چه راشی   د تو تی ژبه زړه د پلنگ لر ی

❀ ❀ ❀

نامرد که‌هرڅو رفیع مکان‌لری   زر لکه شمس مطیع جهان لر ی
که‌هیڅ نشان ئي د تا نیت نشته   دمؤنث، سماعی شان لری

❀ ❀ ❀

زاری می خدایه روزو شب آوری   کهمې نصیب کړي دیڅرب خاورې
درست‌ئي کباب کړه په‌اوردمینې   خراب خاطر مې خنک تر واورې

❀ ❀ ❀

ور ته څه‌وا ئی‌دا تو رې خاو رې   هزار افسوس دی چه ته‌یې ناورې
عجب متل دی دا ناو یلی   نمر د تمو ز و عمر د وا و ر ی

❀ ❀ ❀

خط به ئي راوړی خوبه نو ر ي   څو سا ده رو و ی تر هغه پو ر ي
گل بېخا رو حلوا بې د و ده   لب رخساری دیار که گو ر ي

❀ ❀ ❀

www.sikaraam.com

حنداراد رومی پەخانو بیگ پوري ‌ ‌ ‌ پەملك ومال وپە خوان و دیگ پوري
شیشە ساعت دیمینە پەتلو نیو کا ‌ ‌ ‌ زړونەئي بندی پەروان ریگ پوري

❀ ❀ ❀

لە ما نە وا ورە ثنا د تو ری ‌ ‌ ‌ ور کە دە گو رە بلا د تو ری
سر ە ئي جمع آب و شعلە کړە ‌ ‌ ‌ ثە سیاست دی «شیدا» د تو ری

❀ ❀ ❀

چەپە شا درومی کەورتە گوري ‌ ‌ ‌ آبرو ئي خاندي پە هلال پو ري
مژگانئي گوری کلەسم چاتە ‌ ‌ ‌ چە پە کجل کا چشما ني توري

❀ ❀ ❀

ستا انتظار دی تل پە هر لو ری ‌ ‌ ‌ ودي آستان تە خلا یق گو ری
آسمان لەشو قە شاه رسلە ا ‌ ‌ ‌ پە کا تەسپین کړە د ستر گو توری

❀ ❀ ❀

پەشان دمخکی لخان ثە کمتر گوري ‌ ‌ ‌ کم وی کەلوی وی ترلخان ئي بر گوري
کەمی شی خاوري پە تقابل کښي ‌ ‌ ‌ مرد د آسمان تە بیا برابر گو ري

❀ ❀ ❀

سرور دغیر یائي ملال ثە کړي؟ ‌ ‌ ‌ تدبیر دلخان کوە د نورو حال ثە کړي
محنت را حت ئي وتاتە نە رسی ‌ ‌ ‌ آرام ددښتي رم د غزال ثە کړي

❀ ❀ ❀

قرار پە ثە کړي د تلو اسباب راوړي ‌ ‌ ‌ دحباب مثل ئي چە باد وآب راوړي
عصا دموج دي دە پەلاس کښي ‌ ‌ ‌ وخپل قیام تە لە کو مە تاب راوړي

❀ ❀ ❀

www.sikaraam.com

نشته‌په هند کښې دغرو ئودږې　　نه‌څر بې‌غو ښې په‌وازدو غږ ږې
خس‌و خاشاك‌ ودال چپا تې دی　　سلو نــی پا پر ســکو نــی برې

❁ ❁ ❁

وايه‌په څه کـړې سامان دپـړی　　حر کـت نه کــا صو ر ت دمړی
راوا خله توره ناتر ســـه يـاره　　له‌ژوا کـه‌سپردی په‌زړونو ستړی

❁ ❁ ❁

صرف ئې‌په کام کړه‌سيم‌وزر څه کړې؟　　ځار ئې ترنام کړه‌تاج‌ومر څه کړې ؟
کـله‌په خاورو دخپل حريف کړه　　شپوه‌په‌تيـغ و په سپر څه کـړ ې !؟

❁ ❁ ❁

ترهيچا نه‌دی هغه ستر گې کـوزې　　چه‌ئې ځوك تول كادخوان خځوزی (١)
تعجب نـه دی له‌دې اشعـاره　　کـه‌ئې مــطيع شی څوزی ماځوزی

❁ ❁ ❁

ستا‌په لباس کښې مستسقی‌سپېږې　　په‌هرسا عت وې دوينــو تــږې
تعليم ترې اخلی دخونخو ارۍ　　پر نده مـ ا شـی جهنـده ورزې

❁ ❁ ❁

گـوره په باغ کـښې‌درامپورورزی　　نــه دی دو نو تر يــانولــبزی
دائې امثال‌دی په کـو هستان کښې　　نر بلا تورې خو نخو ارې يېزې

❁ ❁ ❁

هميشه ژاړم‌په تير صحبت پسې　　په هغــه مهر پــه محبت پســې
لـکه شيشه يم د ساعت گـر ده　　زړه‌مې‌دوه‌نيم‌شو‌په‌تير ساعت پسی

---

(١) خځوزی ميد گی ‌ناند (پښتو قاموس ٤٢١ (مخ)

پریشان ییوانی پەڤیر دولت پسي — پەڤیر خدمو شان وشوکت پسي
زنهـار پە طور دغنچی مشـە — چەژرە ئي چوي پە جمعیت پسي

❀ ❀ ❀

عیان دحال شە پەشیخ وشاب هسي — چەباد بدست خی لکەحباب هسي
محروم لەفیضەسر آماسي کـري — فیاض درخچە لـکە دریا بهسي

❀ ❀ ❀

گـلونە و کـرە د«روە» پـلوسي — کـەدا پـیام مي نسیمە یـوسي
خوش بوپە تادە دو طن سیمـە — پەدا دعا یم چە تـازە اوسـي

❀ ❀ ❀

❀

چەصاف جبین دي جلوە پیراشی — دوا پە ابرو دي عالم آرا شی
حیران بەناستوی ستاپەاوصاف کنبي — کـەبدر چـاچ وهـلا لی راشی

❀ ❀ ❀

هغە آزاد شی چە بیـنوا شـی — لـە سختـە قیدە فی الحال رها شی
خو چەدا نەشی دغنچی ور کـە — دقفس ورئي ور سرە واشی (١)

❀ ❀ ❀

چە پە ډیر عیب خوك مبتلا شی — اە لبزە عیبە اکـثـر رهـا شـی
وینځی ئي نەوی پەصورت باندي — چەلە حبشە مر یـو نە را شـی

❀ ❀ ❀

غالب بەضعف پەتنـو منـد شی — یلان اسیر کـا چەژە کـمند شی
موجونە خس کـا ترسینەلاندی — بحرد شعر پـە کـا غذ بند شی

❀ ❀ ❀

---

(١) قفس ئي گـورە هغە دم واشی (١)

www.sikaraam.com

په‌ځان مینه که‌ترې و بېزار شي   خبر به هله په دا اسرار شي
تمام که‌نیست شي په‌شان د شمعې   خلاص به‌له قیدهٔ دخپل زنار شي

❀ ❀ ❀

چه‌مثال ئې نه‌وی که نامور شی   مثال ئې وا یم نامی گوهر شی
یوه قطره ئې د آب په‌جام کښې   کام به‌یرې څه‌رنگ د تشنه تر شی

❀ ❀ ❀

مهر که هر څو دچا دلسوز شی   اثر ئې کله په سیاه روز شی
بخت دی چه و کا مدد له همه   په‌دا ظلمت کښې چراغ افروز شی

❀ ❀ ❀

چه‌عنایت ئې شامل د کس شی   ډیری سیوره با ندې اطلس شی
غنچه د باغ ئې تل شگفته‌وی   کو که د صبح ضیق النفس شی

❀ ❀ ❀

چه‌ورك ئې حرص و هوا هوس شی   د غنچی وصف پیدا د کس شی
خاطر کا جمع له‌جست وجو یه   بو ه دا نه ئې بسته قفس شی

❀ ❀ ❀

چه‌لك په‌زړه کښې دعشق ناوك شی   صورت له درده تما می ډك شی
په‌ځای دخون ئې ناله جوشش کا   رگ ونشتر ئې تاروز خمك شی

❀ ❀ ❀

اور په‌صورت کښې د شمع بل شی   چه‌سیم و زر ئې د کیسې تل شی
زر په‌تا وخېژی په‌تاور غیبزی   وایه دا هسې ضرب المثل شی

❀ ❀ ❀

www.sikaraam.com

دهنر اهل اخته په غم شي   په هنر وا وره نیودم پهدم شی
سوزن ته گوره له تېز گامیه   پهدو چه درو می شخ ئې قدم شی

❀ ❀ ❀

درنښت ور کېږی آبرو کم شی   چه صحبت گرم دسپك عالم شی
مځکه غبار شی دباد له لاسه   پاته ئې کله پهمخ کښې نم شی

❀ ❀ ❀

کهلېز پهسیر دخپل عالم شي   خوښ بهله بوده پهخپل عدم شی
سر کښې خوی دی دآ تشیانو   خاوري‌شه خاوري گوندي آدم شی

❀ ❀ ❀

رنځور دمیني خا نه وېران شی   ورك ئې طاقت وتاب وتوان شی
پر پوزی له ضعفه په شان دمهر   څېره ئې زر ده تر زعفران شی

❀ ❀ ❀

هغه قانع دی چه څوك بې‌نان شی   دحرص کارونه لهذولخوان شی
له څایه کله وزي آسیا خو څی   مره ترحلقه کاسه گردان شی

❀ ❀ ❀

تنها چه نانخوری تمامی نان شی   مهتاب ته گوره چه در عیان شی
نظر په مهرو په ذره وکړه   بقاد نان ده چهډېر همخوان شی

❀ ❀ ❀

بزم لبریز دی په سرد جوشیه   گرمی شوه ورکه دمی نوشیه
آسمان همېش کا څماله حاله   پهوا زو سترگو چشم پوشیه

❀ ❀ ❀

www.sikaraam.com

هالهٔ ئي گوره چه صاف په رلو شي   زیبا په لعل ویه بنه او لـو شي
ور بل دي و کـا جادو گري   ز ونه د ورو خوبا پـه تلو شـي

❀ ❀ ❀

په فن د شعر که څوك آگـاه شي   په دا کمال «د صائب» گواه شي (۱)
جودت ئي گوره دسـا فطبع   غرونه عجب دي که سنـگ راه شي

❀ ❀ ❀

باد که مي یوسي له کوره څه شي   یاد بي خاور وله ما هیڅ نشـی
په هوا نـا خم غبا ر پـه شـا نـی   امه ال که داوي هرځای مو نده شي

❀ ❀ ❀

رو بنا نه طبعه چه مکدره شـی   د سخن طرحه واوره دیـگره شي
عقیق نـگین چه انشار نـگینه کـا   په تکدر کښي څه ساده تره شـي

❀ ❀ ❀

د گـل په طور چه خنده رویه شي   ایمن له خصمه، له کینه جو یه شي
بادو باران ئي شمع روشن کـا   مرجع دخلقو له خلق و خو یه شي

❀ ❀ ❀

نـظـر د مـهـرو ذري تـه وشـی   چه گرم رووی تنـها بـه نـشـی
مهتاب چه وضع دسر د مهری کړه   په خوان ئي کـله مـگس لیده شي

❀ ❀ ❀

ورځی ته گوره چه گرم رویـه شـی   په درست جهان کښي څه شاني لو یه شي
وره شي څه رنـگ په سرد مهری کښي   نتیـجـه یـا ب لـه خپله خـو یه شـی

---

(۱) مـیـرزا صائـب اصفهانی د فارسی مشهـور شاعـردی، په تبریز کی زیږیدلی او په ۱۰۸۰ هـ کـال په اصفهان کښي وفات شوی دی. (شعرالعجم - ۳ جلد)

www.sikaraam.com

خاوري په باد کښېږي هر گوره سپکی شي   هم پرېشانې په هر لور ور کې شي
چه منعقد کا صحبت له آبه   تمکین ئې گوره حکم دمځکی شي

❀ ❀ ❀

غوره ئې و کړه په مقالات کښېږي   هم ئې په طور، هم په حالات کښېږي
«قاسم» (۱) چه غوره دیوانگی کړه   همتا ئې نشته په خیالات کښېږي
تقلید د نمر کړه په کار وبار کښېږي   چه سر بلند ئې تل په روز گار کښېږي
لاس ئې تور نشه په خپلو زرو   وا ئې صرف کړه دبل په کار کښېږي

❀ ❀ ❀

که نظر و کړې په داروز گار کښېږي   انتفا نشته په کار و بار کښېږي
طلب ئې سوخت شی په شان دستر گو   ابلق چه داغ کا په داسر کار کښېږي

❀ ❀ ❀

مجازی کاخ کړی تل په هراس کښېږي   ثبات ئې نشته په هیڅ اساس کښېږي
طاق ئې جوړ نه کړ پکښېږي له بیمه   فلك چه گرځی بنیبنه په لاس کښېږي

❀ ❀ ❀

ما چه زړه پرېوست په تامل کښېږي   نظر مې و کړ بیا په آمل کښېږي
«طالبا» (۲) حسن معنی ته ور کړ   بلبل ئې وینی مگر په گل کښېږي

❀ ❀ ❀

پیدا شه مهر سکه په آسمان کښېږي   چه زړه دې روغ دی په دا جهان کښېږي
خو مهیا دی مشه بې غمه   تیغ په نیام و نمك په کان کښېږي

❀ ❀ ❀

---

(۱) ملاقاسم دیوانه دفارسی ژبی شاعر او دصائب شاگردو (تذکرهٔ حسینی)
(۲) طالب آملی ـ دفارسی شاعرو، او په ۱۰۳٦ ه کال وفات شوی دی

www.sikaraam.com

چەلب دێ سرە شی پەرنگ و پان کنبێ   دغرو نوسر کنبێ پە بد خشان کنبێ
سرونە هسك کالا رێ دێ گوری   لعل و یاقوت ئێ پراتەپە کان کنبێ

❀ ❀ ❀

کە تەغایر شێ پنە دا سخن کنبێ   یقین بەو کرێ پروت ئێ پەظن کنبێ
و گنە خاص د بیدل طبع   هەطرز ئێ نشتە هر گز پە فن کنبێ

❀ ❀ ❀

شك چە را نو رێ پەدا ویلو کنبێ   بازرنگ کرە محکەزر کەمنگلو کنبێ
چەستاپەشان نەدی گویا کبکان دی   نا ست د هوا پە الو تلو کنبێ

❀ ❀ ❀

دبد قو لانو ژ بێ پە خو لە کنبێ   گویا انگشت دی لیکن پەخە کنبێ
صد ق پە نزد شو د عالم هسێ   لکە خز لی پە تو ر لیمە کنبێ

❀ ❀ ❀

اشعار کەلولی پەتمام «روه» کنبێ   کم بە پرێ پوەشی پەداگر وە کنبێ
هرە مصرع شی خط د کبکا نو   دانائێ نشتە پە دشت و کوه کنبێ

❀ ❀ ❀

چەستا ولاس تەزرە دهرچا راغی   کو گل تە کلە پستنە بیا راغی
یو بە ئێ نسی د تا لە لا سە   پە دا غرض کە دزد حنا راغی

❀ ❀ ❀

گرم نگاه ئێ شوخ وبیبا کێ   طر فە ادا ئێ تل فر حنا کێ
چە بە خندا کنبێ دێ اوښێ درومی   پښی ئێ وی دوا رە رنبێ تنها کێ

❀ ❀ ❀

www.sikalaam.com

چه په خندا شی دغو ونو زر کی   شهباز ئې لاندې نو نظر ژر کی
نجات ئې نشته زما په پوهه   په الوا ته کښې که باد وزر کی

پهزړه مې ګرځی دغرو نوځو کې   حملې دبا زو د زر کو کو کې
وو ایه څه کاد «روه» نسیمه!   ګیر امنګلی ز پیسا منبو کې

ګلګون لباسه! چه په تال زانګې   جنبش په باد کا د ګلو ښا نګی
جهنده برق وخرمن د ګل دی   چه له شوخیه په باغ کښې دانګی

ن مې په باغ کښې غنچی لیدلی   سبا چه راغی و خند پدلی
عندلیبان ئې په خند امست شول   وې ئې له شوقه بلا بدلې

کو دن ته بو یه ورانی جلی   ناري په غوره کښې د ښځلی
ګلبانګ به څه کاد بلبلانو؟   زما د یوان دی باغ دو لی

چېرې هوا ته هم و ختلې   دښکار کو ترې دې و وهلې
اسیر په دام کښې دبېش و کم ئی   طمع شاهین کړی د در نې تلې

الفت دګلو چه شمې سو لې   له ډېره تاوه و بهېدلې
چه نه سوخته شوې نه ګداخته شوې   مینه نه ئې دباغ بلبلې

www.sikaraam.com

شراب د کو مې میخانې شو مې «شیدا» ئې کو ره څه ادا مومې
چشمان دې کاندي سیه مستې مژګان دې خاندې چه په شادرومې

❀ ❀ ❀

که ار ې د پوه بار یك بینې وهې به نه کړاې سخن چینې
دست که رساوی دشانې څه شو؟ کله نیوی شي موی د چینې

❀ ❀ ❀

دز پرو ګلو دستې رنګینې یعنې بسنت دی نشان ئې وینې
چه انتظار کا د زعفرانو سترګې لباس کړی یه کاته سپینې

❀ ❀ ❀

نشته که ګورې نشان دمینې صفا بهخه رنګ داخوان وینې
دائې اثر دی د بې مهر یه چه ئې شوې سپینې لکه شام وینې

❀ ❀ ❀

نیکې اصیلې بدی کمینې زشتې بدروئې یار صورت مینې
په یوه شان دی دتا په سترګو چه درته ګورم په نزد د مینې

❀ ❀ ❀

ښایسته ونې نازه ئې پانې وښکلې (۱) غاړی الکه شنې زانې
یکښې نظر کړه ښاخ دنبات دی خوزې کړ کړی (۲) پنځې 'ممانې

❀ ❀ ❀

نه ئې بورنه (۳) وې 'نه ئې ورغانې لعل ویا قوت شي کرم ته کانې
لاس د سروې دی غلبپل کله چه نه تو ئېنزی ځنې پخانې (٤)

❀ ❀ ❀

---

(۱) وکښلې (پ) (۲) کړ کړې (اس)
(۳) بورنه آرد خشکیکه برای ساختن زواله استعمال شود (پښتو قاموس ـ ۱۲۱ مخ)
(٤) پخانې = اندك خورد (پښتو قاموس ۱۵۸ مخ)

www.sikaraam.com

زار شه تري هو نېره طاؤسان زانه   لکه دو نو بېشمار ره پانه
د «روه» سیسې دې طرفه دلبرې   نشته په هند کښې داهسې سکانه

❀ ❀ ❀

که څوك په کار کښې هر څو رساوی   کله عیب چو یه کله رهاوی
په پرده گوته همېش مطرب ز دی   که ئې په مثل صوت د صدا وی

❀ ❀ ❀

که ور ته هر څه ډېر مهیا وی   پروت به په حرص کښې اهل دنیاوی
د قوت د پاره سر گردانی کا   که ډك تر حلقه لکه آسیا وی

❀ ❀ ❀

چه ډېر وی نرم تل ئې رقت وی   د خلق حسن پرې سیاست وی
تویوی واوره اوبه عاقله   خندا چه چېر ته د جراحت وی

❀ ❀ ❀

چه بې هنره صاحب د تاج وی   والی د ملك وما لك د باج وی
مثال ئې وایم وما ته غوږ کړه   لحیه د بزوی شانه د عاج وی

❀ ❀ ❀

طفل ته گوره چه پستان روی   یا تنا ول شي په خوان پېر وی
باعث دي دا رنگ په خون خوارۍ   ووایه نه دی ظالمان روی

❀ ❀ ❀

کریم په مثل هغه شجر وی   چه څنګې وړ یې هر څا ثمر وی
په ځان ئې نه خوری صرف ئې په بل کا   اه د پره شرمه سرا پا تر وی

❀ ❀ ❀

www.sikaraam.com

مضمون د شعر لکه پیکر وی   رنگین الفاظ ئې رخت وزیور وی
ورنه ضرور دی دا دوایړه څیزه   پیکر که هر څو د لربا تر وی

❀ ❀ ❀

په لب ئې گوره دشیر پیر وی   پستان تر اوسه د آفتاب روی
چه بازی کاندې په شان دطفل   آسمان که پیر شو بالغ به نه وي

❀ ❀ ❀

که ژبې ژبې د گفت و گوشوې   دیرې باریکې نکتې دموشوې
نسبت ورائی ته د «اسیر» واوره   شایانې کله شانې د کښو شوې

❀ ❀ ❀

اعتماد ولې په تجمل کوې   زر به معلوم کړې که تأمل کوې
مطلع یو دی دشام د صبح   نازپه سیاهی چه د کاکل کوې

❀ ❀ ❀

چه لکه ابر بلند اقبال وی   ور څخې ارې زوال و بال وی
بام ئې ولاړ دی په تند سیلاب کښې   نه ئې ستون وی نه ئې دیوال وی

❀ ❀ ❀

چه خور ندم وهم چور ندم وی   لذیذ قتغ و نان و گندم وی
که مگس ران کړې چوب د چوبدارو   تر مگسانو بسیار مردم وی

❀ ❀ ❀

چه په اوئې همیشه سلوم(۱) وی   باور دچاشی که ډیر مظلوم وی
التفات کله فریاد رسان کا   فریاد دغرونو ور ته معلوم وی

❀ ❀ ❀

(۱) سلوم د نامدار په معنا راغلی دی (پښتو قاموس — ٦٤٤ مخ)

www.sikaraam.com

چه د هند سبز وخوړلي پان وی — لعل و یاقوت ئي دواړه امان وی
زړ کي چه کړځي د «روه» په غرونو — ښایسته روغي په دغه شان وی

❀ ❀ ❀

که پروت په بند کښي الکه دسته وی — چه آزاده وی هغه رسته وی
ته و چشمي ته دآ فتاب گوره — نفس د صبح په کښي بسته وی

❀ ❀ ❀

چه خوښ په ښکار کښي د ښکاري زړه وی — له دې هوسه په الوا ته وی
په خپل یقین کښي د ښکار د پاره — محتاج د باز و د جره نه وی

❀ ❀ ❀

شپه چه سر توره تر صبح د مه وی — د نمر له تاوه څه رنگ بیغمه وی
وا وره له ما نه زما مینه! — غم د اسباب مکړه که ورځ دې سمه وی

❀ ❀ ❀

که فرد تاج و شکوه د تخت نه وی — وقت مسا عدو مدد د بخت نه وی
واړه راحت دی زما په پوهه — غم به تر جاه و تر جلال سخت نه وی

❀ ❀ ❀

چه ئي به زړه کښي روښن مردم نه وی — بیپنا به واوره هغه مردم نه وی
که په تیاره کښي رخشان اختر کیږدی — کاذب مي بوله که ځني کم نه وی

❀ ❀ ❀

اثر په زړو نو اکثر دخوی وی — جمع تل جوړه د گرم روی وی
گرمي چه نشته په شپ چراغ کښي — تنها بلیږي راغ که مشکوي وی

❀ ❀ ❀

www.sikaraam.com

همسرئې نښته د زیبائۍ　　تمام ادا ده د دلربائۍ
شکری آب کړی له انفعاله　　په لبو پل شه د میټهائۍ

❀ ❀ ❀

واوره له مانه که شنوا یې　　د ازله د سته وای رسوا یې
د رزق په مرسته سرگردانی کړې　　که مور ترحلقه لکه آسیا یې

❀ ❀ ❀

سبزه آسمانه طرفه ریشخند یې　　هنر دی نښته که سر بلند ئې
نادان په طمع د برگ و بر کړې　　نه دی بر کسو نه برومند یې

❀ ❀ ❀

غوز کړه وماته که درست انصاف یې　　نه مدعی یې نه سخن باف یې
باریک ترموی دی د «شیدا» شعر　　هله ئې لوله که مو شگاف یې

❀ ❀ ❀

حریصه! وزی د سوی کال یې　　مثال دې وایم چه ډېر اکال یې
في الحال کړې تشه داوړوخته　　سل دی حلقو نه گویا غرباڼ یې

❀ ❀ ❀

لب دې یاقوت دی حقه دهن یې　　تر سر تر پایه بیا گلبدن یې
طرفه تشبیه یې د غنچې واه واه　　نن چه را غلی تر دې چمن یې

❀ ❀ ❀

که نه محمود د سبکتگین یې　　صاحب د تاج گوهر آگین یې
چه زړه دې صاف وی له حب جاهه　　په سیاهی کښې نقش نگین ئې

❀ ❀ ❀

www.sikarnam.com

اى چه مغرورئې په خوب روئى   خوله مې شوه ستړې په زرگويه
ومرم خبر نه زما له حاله   د تاد زلفو لـه مـا رخو ئسه

❀ ❀ ❀

هغه بد مسته بې باكه رنده يې   چه شهره شوې تر سندو هنده ئې
په برندو ستر گودزړونو ښكار كوې   بازه شهبازه ئې بحرى شهنده يې

❀ ❀ ❀

سمن عذاره جمله ستېزه يې   ترسپيينې تورى هم خاطره تېزه ئې
آفت دخلق فتنه انگيزه يې   بده قتاله بلا خون ريزه ئې

❀ ❀ ❀

غلط بېځايه په خپله ورانه يې   هوادې اسدى ته پر بانه يې (١)
زړ به دې ځاى شى داتورې خاورې   غافله خاځكى د باورانه يې

❀ ❀ ❀

كه تل په طور د گبينه يې   خالى له وضع د كرم نه يې
صرفه ئې نكړه په خپلې منځى   نورئې محظوظ شول په شېرينى

❀ ❀ ❀

صورت رباط دى ته رهروى يې   له ستومانى ئې تمام زگروى يې
له چا نه مكړه دتيمار طمعه   په داعالم كښې «شيدا!» پردى يې

❀ ❀ ❀

---

(١) بانه ـــ له يون څخه اخيستى شوى دى يعني سفر اوتگ

www.sikaraam.com

مخمسات

(١)

بیادی تېغ ولې ترملا رخش دی زین کړ   پەلندەـې ولی غشی آغزین کړ (١)

پەسرووینودې میدان ولې رنګین کړ   چاله تاسره پەدامیدان کښې کین کړ

داستم دې ولی خپل رسم وآئین کړ

ای پەخوی لکه آتش پەزړه سنګینې   دازما احوال هم څەپەستر ګو وینې ؟

شوې مې وچې لکه برق دصورت وینې   انتظار مې مرأت وار کړې ستر ګې سپینې

دتاناز نظر انداز چرخ برین کړ

چه کجل دې څەخوږوری یەچشمان شی   تورمژ ګان دې همګی ماربچګان شی

ترافسون لاندې کول ئې خوراګران شی   ګزیدەئې هغەدم خانه ویران شی

تایه دافتنه جهان بالاپائین کړ

پەادایه کرشمې پەدلبری   پەهزار دهزاران افسون ګری

څوك ئې نشته پەعالم د همسری   پەمینا کښې لکه بند ښکلې پری

خپل صورت ئې زما هسې دلنشین کړ

لکه نمرپواحدآن کښې عشوه جوشه   وهرچاته وهی ستر ګه فتنه کوشه

پەزمین دامن کشانه زرین پوشه   لەچا نشوه همبستر وهم آغوشه

هفت کشور ئې پەعشوه زیرنګین کړ

---

(١) دا مخمس د(پ) له نسخې څخه را نقل شو .

www.sikaraam.com

دقلم په شان دې ستر گې سرمه سادي   د هر چا په اصطلاح سخن سرادي
ستا په سر کوم قسم طرفه ادا دي   په دافن دخاص وعام حيرت افرادي
نهايت ئې د کلام زيب وتحسين کړ

په داغم کښې تيره خاك درهگذر وم   پريشان لکه غبار ولاړ پسه در وم
په خوارئ کښې دامن گير دخپل دلبروم   خلقه! زه په دا بلا کله خبر وم
چه دامن ئې افشانده نازوتمکين کړ

خوچه ستر گې مې دشمع په دودواشوې   دواړه سرې لکه گلونه په ژړا شوې
ته مشغول کله زما په دلاسا شوې   تر فانوس په آشنائئ کښې بېوفاشوې
تازما په اوښو تر کله آستين کړ!

هغه خوك چه په طلب ددلدار درومي   لکه نمر په ستر گو تل په دالار درومي
گه افتان گهې خېزان خواروزار درومي   په سينه ئې امېې بلې دنار درومي
سرئې کله په سايه و په بالين کړ

همېشه ئې غم دمز کې دآسمان وي   انديښنه ئې دجوال ودرېسمان وي
چه پسه غم آلوده عمر دد هقان وي   چه په خوداتو خشنودلکه خاقان وي
آفرين مې په همت دخوشه چين کړ

رسم وراه دهمت نا کـه درپه زړه کړه   هرساعت ئې پيروی په تور ليمه کړه
په وچ حلق لکه ساحل قناعت و کړه   ددرياب په لوری هيڅ حر کت مه کړه
که ئې موج ترش وتاته خپل جبين کړ

www.sikaraam.com

بېکسی مې هرگز نشوه غمگسار ه   آزرده لکه نرگس یم لەروز گاره
تما شا تـه ئې عالم راغی بېشمار ه   چاو نه ربل اوس څەرنگه یې بیماره
التفات مې په حال کله نبض بین کړ

وسامان تەئې فراش کله پکار د ی   نەئې پروت په گاووخر تکلیف دیاردی
پەهرځای کښې چەراحت کوی تیاردی   بلئې دافضل و هنر چه وفادار دی
مابستر دخا ورو غوره په قالین کړ

په نهاد دهر سړی کښې وفانشته   د زانو په آئینه کښې صـفا نشته
دنرگس ستر گي هېچېر ته بینا نشته   دهېڅ گاوپەشاخ کښې نرگاوخرمانشته
چائې کام پەبل ثمر کله شیرین کړ

لکه گاودخرمن دور داآسمان کا   هغه کس پەلگد کوب کښې پریشان کا
چەئې زړه پەتوښەجمع خوشەسان کا   په کاستن، پەانداختن ئې خوار، حیران کا
پەداڅه کەئې څوك ماەیائې پروین کړ

تەبلبل دولایـت راغلې له «سرا یه»   دتوتی غوند ې په هند سخن سرا یه
ستا اشعار دی گل شکر سخن آرایه!   په گفتار «دشیدا» خوش یموایەوایه
زمـا نې دنا په طبع آفرین کړ

(۲)مخمس(۱)

ای په مخ لکه آفتابه ستـا له تابه   خلقه د د ر و یشا نو شوه کبـابه
گەافتـان ئې گه خېزانه بې شرابه   دشبنم غوند ې بې تـابه تر سیمـا به
راواته دې لوی آفت وەله حجا به

(۱)ددی مخمس دوەلومړی بندونه پەنورونسخو کښې نشته د(پ) لەنسخې څخه رانقلشوه.

www.sikaraam.com

چه‌ښکاره‌دی‌ښکلی‌مخ‌په‌چرخ‌دبام‌شی فر یفته‌ئی په‌خو بیو خاص وعام شی
نور لیمه دچا گ‌لفام لکه نماښام شی ځوك‌په طور ددر گم و گمنا م شی
چه‌حجاب په‌مخ کښې‌و نیسي آفتا به

ستا په زلفو رو ښنی ده در خسا رو که گوهر شبچر ا غ دی دنیا ما رو
منفعل کړ آب ورنگ ستادعذا رو چه غنچه شوه دهر گل له پرده دارو
و چمن تـه‌ر اتلــی نشــی‌بی نقا به

دعا شق‌دو ینو رنـگ ستاپه منــکلو له تهمته سره‌پـا تــه شــه تر تــلو
څه ئي‌طمــع په‌شتن کــوی د تللو دمرجان له‌پنجې رنگ‌نه ځی په‌و للو
یا که‌وی په‌محیط بحر کښی غر قا به

نو ر به څه ر ایم له هجره یاله‌مینـې هسې رنگ‌له‌غر یوه‌ډك‌یم حال‌مې‌وینی
چه‌د تاپه قدم‌بوس کښې‌دل‌سنگینی دحنا غوندې مې ځی له‌سترگو ینې
په ژړا یم دد ور ان له انقــلا بـه

چه نظر و ښکلی مخ ته دتاوکــړ م ستر گې سپینی لکه‌خال‌په‌ډیر کاته کړ م
بیا پیدا ستا دیدن ته تورلیمه کړم بې دتاله‌مخه ځان و جهان څه کړ م
په حیا ت به نشم ستړی له دې دا به

خپله وضع‌په مثال‌دسو خته نی کړه یا سکوت کړه‌په‌عالم کښې‌باز گیروی کړه
که دریم‌عادت‌لری زرئي‌پردی کړه تل په‌دا نکته کښې غور پیاپی کړه
نور به څه وایم و تاته له‌دې بــابــه

بیادما داو ښکو سیند شه‌چلې چلې سرې‌لمبې په‌لوغوړن خاطر شوی بلې
دغبار غو ندې‌مې خپڅ ی‌د‌ښو تــلې وایه ځې لکه تند با د په‌شتاب ولې
څه خو و نیسه عنان سپــك ر کــا بــه

www.sikaraam.com

چه‌مین په دا بی مهر دستمگار شوې   بهره‌مند یوه‌دره‌یه کومه چار شوې
مبتلا د استغنا په شهسوار شوی   توري خاوري‌دې په‌سر لکه غبار شوی
لائي نه‌پريږدي فتر اك خانه خرابه

دغنچې په‌شان کړه‌خپلې ستر گي‌واهم   مشتغل شه د چمن په تما شا هم
همت نه کاندي منت د دست وپا هم   شبنم نه لري ز ينه بال و اعضا هم
و آسمان ته‌څه رنگ‌درومی له‌ترابه

ای په طور د شعلې شکم پر ستـه   بلندي‌دې په‌تا به‌او پـه دیـگ پسته
قدم بوس ئې کړه‌هر دم‌دانه له‌دسته   که و نکړه قنا عت د لقمی هـر سته
یا ته نشه بې‌ژووني بې کشکابه (۱)

چه فلك مې باعث شوی په‌ایذا دی   دشفق غوندی مې زخم نمکسا دی
دعلاج فکر ئې کړی کله چادی   داخر اب جها ن همه در دو دوا دی
یو پرما دمر هم پهٔ شوه نا یا بـه

درسته‌شپه‌ستاد‌محفل خدمت گذاروم   په‌خدمت کښې‌دې‌سر گرمه‌شمع‌واروم
منتظر و مکا فات ته‌د کر دا ر وم   ستا‌په‌رای کښې‌ددې ورځی‌سزاواروم
چه مې و ژنې په‌سحر صاحب عتابه

چه‌ئې نور د روښني‌روی په‌زړه باندې   دراحت په‌اسباب کله‌غفلت کاندې
بخت ویده‌وی‌دهمای ترسیوری لاندې   که غافل‌دې ورته ووې‌په‌ځان خاندې
نه دې هیڅ متأثر لـه دې اسبا به

د «شیدا» گریه مدام له ډیره غمه   هر گز نه‌ده دبهار تر با ران کمه
بې اثره ئې پر يـا ر شوه تر شبنمه   دغـنچې په دود بودم تر صبحدمه
ستر گي‌نه‌یورته کوی‌دناز له‌خوابه

---

(۱) یاتی نشه بې‌میني بې کشکابه (پ)

www.sikaraam.com

(۳) مخمس

ای په مخ لـکه آفتاب زیبا صنمه ! تمنا مې ستا د مخ د ر لـه ا تمه
په کـاته مې لـکه شپه تر صبحه مه سیاهي شـوه د چشمانـو منعد مه
دديدار ارمان مې يو وړ تر عدمه

چه په زړه کښې ئې هوا د آفتاب رووی د شفق غوندې نيولی په لمبو وی
دواړه سترګی ئې مدام دوینو جووی ګرفتار د هفت سپـهر پـه فتنو وی
کـنا ره وی تمام عمر لـه عالمه

چه تر حسنه پوري مخ دخپل یار ګوری دروغجن دی لکه حال همېش مخ توری
دريښتنو په عالم کښې ئې تل زوری دذرې وحال ته ګوره په هر لوری
چه ئې مینه په ژواك کښې نشوه کمه

چه نظر کې په ادب دخپل یار نه دی ساد کې ئې ستا په شان ده هوښیار نه دی
ګستاخي دعا شقانـو اطوار نه دی هيڅ ګستاخ دخاص خلوت سزاوار نه دی
بیاد ګل په رخسار غاښی نه بږده شبنمه

د بېداد رسم وآئین ئې په زړه یادشه چه دا هسې لوړ په لوړ دادو فریادشه
بیا مشغول په خونریزی هغه جلادشه تېز نګاه ئې لـکه سیف د فولاد شه
چه ئې پرېښوده شوخي، ته حیا کرمه

ستا دستر ګو شوخي نه وه په مژ ګـانو د یرو په مخ کښې رم کړ غزالانو
په غبار ئې د عیدان ادا فهمـانو ګمان کړی ووډ تا د آبروانو
داخـبره خاص وعام کره مسلمه

www.sikaraam.com

په شوخی د رنگینی د حنا کـه   ستا په لاس کښي ده ښیښه (١) د آتش بله
خلقـه شوه پـه داور متزلزله   چـه په سوځي د عـالم تنا معطله
ولی زړه په عالم نه سوځې ظالمه؟

په حیات کښي وه د شمع په شان مړی   د خدمت ته دې ولاړ وه سر پرې کړی
په محنت باندې مې گواه دی درست وګړی   نهایت مې د زړه داغ دی له تاوږی
وخدمت نتیجه داوی ذې خدمه ؟

د بد به د دنیا نـه ده پایداره   په زوال کښي جبین واړه هوښیاره
د آفتاب غوندې سرخ روخه له دې داره   سیه پوش تمام جهان کړه تر نهاره
چه فرغ نه وی هیڅوك ستا له ماتمه

سره لبان چه څه خوبیر ته په خندا کړي   ښایسته دندان همه د برق بر ښښا کړي
توري زلفي تار په تار ابر آسا کړي   یکښي مخ لکه مهتاب عالم آرا کړي
د ښایښت دنیا په تا باندی شوه تمه

ستا په زلفو رښا کـله د رخسار ده   روښنی په جست وجو شوي د ماده
خلقه پسي راغلي صد هزار ده   دلیری ئي د خاطر په څه مقدار ده
چه په ځای پیچیده پروت دی لا بیغمه

څه نظر کړم د جهان په ګلستان کښي   د کرم لوبه شیوه ده په انسان کښي
کلیچه که لکه ګل اري په خوان کښي   تاریتاری کړه په خلقو په احسان کښي
شګفته لره جبین صاحب کرمه

---

(١) سپی (پ) .

www.sikaraam.com

که نظر پهٔ راه‌ورسم د دوران کړي   کجروی په خاطر یاده دآسمان کړی
برطرف به‌خیالات‌د سود وزیان کړي   څه امید دانتفاع په دې کاروان کړي
چه‌یوسف شه‌پکښې خرڅ په‌څودرمه

زه که یوقدم روان چپري په لاروم   الکه حرف د نوهشقانو زیر باروم
عاقبت افتادګي وی سخت ناچار وم   ملتجي والتفات ته د آبکار وم
خلاصی نه‌مومم له لوح وله قلمه

ته‌به‌څه کوې زما د حیات طبعه   زه داوښو په‌لار درومم لکه شمعه
مهیاوی پکښې تیغ دسر په قمعه   بدرقه مې نشی کړی غفیره جمعه
دعدم وسرای ته درومم له حرمه

که‌په‌شان د کواکب شب‌زنده‌داروی   هرګز نکړې ستر ګی‌یئې خود بیداروی
په سحر به‌له آفتاب سره دچار وی   مستهلك به ئې فوار په‌ښه انوار وی
د فنا مرآت به وساتی له دمه

چه فلك ئې مخالف وناسازګار وی   خسارت ئې نتیجه د کارو بار وی
دګرداب‌غوندی‌ئې لېز دآسیاوار وی   داوړو حاصل‌ئې خاوری تورغبار وی
تشنه لب لکه ساحل پاڅی له یمه

څه حاصل دی د دامن له افشاندنه   غبار نه رسی د ګلو تر دامنه
پاکیزه جامه ئې راوړه تر چمنه   احتیاط مکړه هرګز د ګل خرمنه
چه‌په‌خاك د «شیدا» اخلې څوقدمه

www.sikaraam.com

(٤) مخمس
دعبدالقادرخان پر غزل

که روښن مې سجنجل (۱) دهر تدبیر کړ په هزار شانه مې صاف انو ر منیر کړ
ځان ئې کله د گلرخ عکس پذیر کړ چه ئې زړه زما سوری د عشق په تیر کړ
تر هغه سوری مې مخ د آشنا ځیر کړ

د شانې په دود گوزار ور باندې کېږي سیه مار دې دی د زلفو چه تاویږي
که آتش ئې د رخسار دی چه لو گیږي په سپین مخ باندې ئې خط دی چه ښکاریږي
که ئې زنې ته مېږ یو ساز بهیر کړ

بیا سو گرم په خپل کار کښې چه دا شوه د عاشق زړا بد لـه پـه خنداشوه
دا هید غنچه ئې وا په سپین سباشوه ستا د مخ آفتاب چه وخوت پري رڼا شوه
چه ئې ستا په تورو زلفو کښې شبگیر کړ

هغه وخت چه مهیا راته وصال وو کله بوس، کله کنار وقیل وقال ؤ
درته څه وایم چه څه فراغ البال ؤ خوږ زړه دیار په وصل کښې خوشحال ؤ
بویه سله تر هغه هجران زهیر کړ

چه بریان په هغو گرمو لمبو نه دی که انکار کا بوالهوس ملامت څه دی
په داسوز باندې خبر د مهجور زړه دی له دې اوره سوزان او د بېلتانه دی
ځکه ځان هندو وسولو و ته خیر کړ

---

(۱) سجنجل رومی لغت دی د آئینې په معنا (غیاث اللغات) .

www.sikaraam.com

چه‌شپه‌ئم صورت او به کړیه ژړا کښې　　مرحبا ورته ګل ووې په‌خندا کښې
نرګس کمینا وه‌دستر کو په ماوا کښې　　بې محنته راحت نشته په‌دنیا کښې
خوشحال لی نصیب دچاچه ئې دلګیر کړ

چه‌آواز ستاد خوبی په‌هر اقصا ولاړ　　په‌طلب دې سرګړ دان بادسبا ولاړ
[illegible] ګل عمر دناپسه تماشا ولاړ　　له‌هوسه په خندا خندا په شا ولاړ
سخندا نو وچه ګل ستا دمخ نظیر کړ

دم‌پدم دیار دیدار عبدالقادر کا　　هر نفس بوس و کنار عبدالقادر کا
«دشیدا» طور اطوار عبدالقادر کا　　له هجرانه به‌څه دار عبدالقادر کا
چه‌ئې خیال دیار دمخ په‌زړه تصویر کړ

مسدسات

(۱) درحمان بابا د مطلع په تضمین

هر څوک چاوئې لیکه جام دمې ناب وی　　مهیا د ډیخو دی تمام اسباب وی
که‌هندو که‌مسلمان که‌شیخ و شاب وی　　په‌یوه ادائې درست بزم خرابه وی
تل دې ستا دخواب آلو دوستر کو خواب وی
چه‌فتنه په خواب ویده شی دیر ثواب وی

دا کجل به‌ئې کا جوړه څه بلا نه؟　　مهیا شوه توره شپه دزړو نو غلا نه
ټغا فل ئې دی بهتر له التفات نه　　دا عطا مې ئې بخښلی ده لقا نه
تل دې ستا دخواب آلو د وستر کو خواب وی
چه فتنه په خواب ویده شی دیر ثواب وی

www.sikaraam.com

خپلې توري دي په چادي نن سري کړي   چه ايده شي بيا په سرو وينو ککړي
خلقې ئې تند سېلاب دي دآب زړي   ځکه داوايم نـاترسې خونـه مړي

تل دې ستادخواب آلودو سترګو خواب وي
چه‌فتنه په خواب ويده‌شي ډيـر ثـواب وي

لـه هيـبته ئې وګړي تارپه‌تـارشي   دتشويش په بندئې زړونه ګرفتارشي
لوى آفت دکورو کـلي دديـارشي   تورماروته چه‌يودم چېرته بيدارشي

تل دې ستادخواب آلودو سترګو خواب‌وي
چه فتنه په‌خواب ويـده شي ډير ثواب وي

وايه بيايه څه غـرض محـفل آرا ده   چه‌حا ضرئې په مجلس جام دصهباده
در ته ايښى دخسته زړ ونو مينا ده   ويښيده ئې دمينا په‌ځان بـلا ده

تل دې ستادخواب آلو دوسترګو خواب‌وي
چه فتنه په‌خواب ويده شي ډير ثواب وي

ترهغه چه دغنچـى مژه وانـه‌وي   عندليب په‌باغ وراغ کښې رسوانه‌وي
په چمن کښې دا فـګار ونوا نه وي   هيڅ تشويش په‌زړه ددردو دوانه وي

تل دې ستادخواب آلودوسترګو خواب‌وي
چه فتنه‌په خواب ويده شي ډير ثواب وي

دنګاه ګرمى ئې نشته په‌نيران کښې   شورپيدا دقيامت شه‌په جهان کـښې
حا ليان به‌څه‌رنګ‌زيست کا په‌امان کښې   کهکشان لکه‌خس‌ووسوپه آسمان کښې

تل دې دخواب آلود وسترګو خواب وي
چه‌فتنه په خواب ويده شي ډيرثواب وي

www.sikaraam.com

هیڅ تر کش ئې خالي نه دی له خدنګه　　دخدنګ اثر ئې زیات دی له تفنګه

دغمزی توره ئې صافه تل بې زنګه　　دلبران ئې کناره درومي له جنګه

تل دې ستا دخواب آلودو سترګو خواب وي

چه فتنه په خواب ویده شي ډېر ثواب وي

یو له ډېرې بیمارۍ دی خاطر تېز　　بل په کار دخونخوارۍ دی بدپرهېز

بې ګناهه دخسته «شیدا» خون ریز　　دځان زیان د خلقو زیان بلا انګېز

تل دې ستا دخواب آلو دوسترګو خواب وي

چه فتنه په خواب ویده شي ډېر ثواب وي

(۲) مسدس د رحمان بابا د مقطع

په تضمین

آئینه که وخپل ځان ته روبرو کړې　　ننداره په خپل جمال کښې مو به مو کړې

بېهوشي په خپل شعار حیرت به خو کړې　　له تمثال سره به دغه ګفتګو کړې

تا چه مخ دپرۍ سترګې دآهو کړې

ته پرۍ یې که آهوئې که جادو کړې

ښایسته مې ډېر لیدلي دي دغو رې　　ستا په سترګو مې قسم عشوه پروري

دا بلا نه ده زده کړې هیڅ دلبرې　　پرده واخله ددې راز طرفه پیکرې

تا چه مخ دپرۍ سترګې دآهو کړې

ته پرۍ یې که آهویې که جادو کړې

غوښتې ما دبنګالې تمام کشور دی　　په ختن باندې مې شوی ډېر ګذر دی

په حلب کښې مې لیدلي شیشه ګر دي　　دا علم له دې نیرنګه بې خبر دی

تا چه مخ دپرۍ سترګې د آهو کړې

ته پرۍ یې که آهویې که جادو کړې

www.sikaraam.com

دهوا پری را کوزه ستا په بام شي ستاد ستر ګو په لیده غزاله رام شي
ساحران دی تواضع کا په سلام شي علامت در کښې لیده دهر کدام شي

تاچه مخ دپری . ستر ګی د آهو کړي
ته‌پری ئی، که آهوئی، که جادو کړي

ستاجمال چه د تحقیق په ستر ګو څیر کړم اندېښنه ګهی ددام که د تسخیر کړم
یا به دفع د ګز ند کښېنم تدبیر کړم نه‌پوهیږم چه بیانه څه رنګ تعبیر کړم

تاچه مخ دپری، ستر ګی دآهو کړي
ته‌پری یې که آهویې، که جادو کړي

که وارد دچین له ملکه مصور دی او س ولاړ لکه صورت متحیر دی
ستا په نقش و په نګار کښې مقصر دی دحیرت په ژبه هسې مستفسر دی

تاچه مخ دپری، ستر کی دآهو کړی
ته‌پری یې . که آهو یی، که‌جادو کړی

په نظر د «شیدا» راغله ناګهانه په هران کښې‌ای جلوه په‌خوالوانه
آواره پسې عالم له خان و مانه دانغمه په ئی وتله له ژبانه

تا چه مخ دپری ستر ګی د آهو کړی
ته‌پری یی که‌آهو یی، که جادو کړي

(٣) مسدس: دپخوانیو شاعرانو دمطلعو په تضمین

راته وویء عندلیب په‌نو بهار کښې چه‌لیدلی‌می سنان‌دی په هر ښار کښې
نښته‌فرق په‌شاخ ګل په‌سر ددار کښې دیتنګ په‌شان‌می سوزی ګل په‌نار کښې
مغرور مه اوسه‌دعشق په کاروبار کښې
هرخسری تیره تیغ دی په دا لار کښې

www.sikaraam.com

خه‌واوره دا کلام له ماد ل ریشه   زړه‌مې صبر کړ له‌ځانه‌هم له‌خویشه

الوداع نعرې و هم جفاانـدیـشه   گوره کوهه په‌قسمت ده رانه‌پیشه

ستایه کوې کښې دسرونو خطر شته دې
زماهم په دغه لاره گذر شته دې

کیږدې تاج دچاپه سر دشادمانۍ   په گردن ده‌یرو وکړې تیغ رانۍ

خوك دې کاندې په‌هر شان ثناخوانۍ   خوك پټان کـړه بسمل د قربانۍ

دخو بې‌نو م دې لاړ د بد خو هم لا
په‌خپل کلې په‌محلت په‌هر سوهم لا (۱)

وعالم ته چه نظر وکړې هرڅه شته   نیك وبدتر بدو بد تر نیکو‌ښه شته

په‌میزان کښې ددوران سپك‌ودرانه‌شته   هسې نه‌وایم خو باچه‌خوبان‌نه شته

دجهان په‌مخ به ډیر وې ښه مخونه
ولې‌زړه‌مې‌ستاومخ ته کړه خونه

چه‌طبیب دتایه کوې دې ورود کړې   که زنده کا په‌علاج د لحد مړې

ورته ووایه دزړه اختیار د ر کړې   ولې اچوې په‌بستر کو کښې خسرې

آرزومن دیار ددرد په دوامه شه
بیگانه دخپلو مخ لره رامه شه (۲)

آواره به په هر لورې خوب و زشت شې   زلزله به په مسجدهم په کنشت شې

فراموش به‌دعالم دوزخ، بهشت شې   ناربه‌تاربه ددې‌شهر سنگ‌وخشت شې

په خونې ها تې سپره شوه مې پرسته
زه هم مست، هاتې هم مست دې، داهم مسته

---

(۱) دادخوشحال‌خان دغزل مطلع ده . (۲) دادحمیدبابا دغزل مطلع ده .

www.sikaraam.com

محبت مې و کړ ځاى په درست بدن کښې   لرم اور لکه فانوس په پيرهن کښې

خوف خوارى کړم دچکر په دل بستن کښې   کوم زيست لکه غنچه په دا ګلشن کښې

دهجران له ډيره غمه مې زړه چوى

شکر شکر چه فانى ده تل به نه وى

لکه څوك چه سپينه توره، خنجر تيز کا   مهيا تمام اسباب د لوى ستيز کا

لغه پسه ميدانونه رنګ آميز کا   هغه دم چه دعالم قتل وخونريز کا

له اوله پر سر جوړى کا دړى

بيا ئيکه په وروځو کيږدى خوږ ى (١)

په دوام وماته غوز کړه ستمګارى!   په جفا، جوروستم زماخونخوارى !

اوس په ما کيږى هغه ناسازى چارې   چه ئى تهوى په آرزو دښمن شعارې

ستا په تورمې مال تالا، مانې نړيږى

راشه ګوره که په دادى خواسر يږى (٢)

ګرى مادى دعالم په کار کښې غور   دافانى جهان مى وليد په هر طور

په هر چانه دى يکسان دآسمان دور   څوك خندا هوا، هوس کا څوك په خور

ديوه په غولى وير، د بل سر ودد ى

چير ته غم، چير ته ښادى ددنيا دودد ى

ستا جمال چه په عالم کښې بى نظير دى   په افراط ددى خو بيو د ليذ ير دى

نن مانې کله قادر ستا په تصوير دى   د سحبان لهفهمه لرى داتقرير دى

آئينې وته نظر کړه شيوه ګرې

خود په ستاد حسن و کاندى خبرې

---

(١) دادخوشحال خان دغزل مطلع ده (٢) دامطلع هم دخوشحال خان ده .

www.sikaraam.com

هرگز نه کوم نظر گل ونسرین ته ورسره دهند سبزان، نگارچین ته
دقمرو صاف عارض د نمر جبین ته هیڅ خالی نه یم شیدا وآن و این ته
دلبر مخ ما ته را ښئی په هر آن کښې
گه په سکان کښې جلوه گر شي، گه په سپان کښې

قصاید

بهاریه قصیده :

بیا تحویل شود حمل گوره آثار شگفته په هر طرف تازه بهار
څه بیان وکړم د گلو له افراطه یا انواع کړم د گلو نو در ته شمار
یا چهچهه دعندلیب په ښاخ د گلو یا جلوه د روان آب په سبزه زار
یا خوبی په هر طرف د خرمیه سر سبزی د باغ وراغ هم د کو هسار
یا په خم کی د بهار په رنگ د گلو رنگینه گورو محلت گلی دیار (۱)
یا ئي صوت په خوخو شانه د مرغانو یا ئي لحن څوا لو نه خوش منقار
یا په سر د هر زلمی زیبا گلونه یا په غاړه د خو بانو رعنا هار
یا له خیاله آشفته د دستارو لو نه بې شماله توري زلفي تار په تار
یا لباس دد ابرانو قسم قسم یا ئي رنگ سبزو گلفام و صندلوار
یا ئي پروت د سرو پېزوان په سرو لبانو یا ئي تیك په تورا ور بل باندي آشکار
یا ئي دور دخلخال او د څرېه په خرام کښې ئي ادا دژ رنگهار
یا نغمه د مغنی په خوخو رنگه ترانه ئي د «شیدا» رنگین اشعار
یا شوخی د رقاصانو په ادا کښي یا گرمی د حریفانو په خپل کار
یا هر دم باده نیوش (۲) د ساقیانو منعدم و یم نه هوش د باده خوار

(۱) دا بیت د(پ) له نسخې څخه را نقل شو. (۲) باده نیوش (پ)

www.sikaraam.com

که هر څو په دا بیان کښې اطناب وکړم
معترف به شم آخر په اقتصار

اعتراض مې دانشا په قصر مکړه
په اجمال کښې ډېر تفصیل مومي هوښیار

ار وید لې بهدې داضرب المثل وی
مشت جودی نمونه د درست خروار

په تعطیل کښې مې تطویل د کلام پرېوت
حواله مې کړ دا شان په اختصار

هسې جوش د هزاره په هر لور و ښم
ورسره د شقایق و د گلنار

چه لباس به ئې تمام گل انارشې
نسترن دې که سمن دې که ازهار

دغنچې له پردې مخ د گل ښکاره شې
دعروس غوندې په ډېر زیب و سینگار

چه په سر لکه شعله جوا له شې
پس شررد گلو تخم کړ گلکار (۱)

توري زلفې ئې پریشانې په سبا شوی
شانه هیڅ د بنفشې نه ده په کار

همگې په بوی د گلو عنبر سائې
احتیاج ئې هرگز نشته د عطار

پریشانې د گل خرمن کړ گلفروشو
که د برق په شعله گرم دې بازار ؟

په لنبه ئې لکه دود د بهار ابر
افروخته په باغ و راغ د گلو نار (۲)

گداخته ئې هر شبنم آب روانې هم
نالیده ئې په هر شاخ سوخته هزار

نما شاد یا سمن و سمین گوره
چه په باغ کښې بوخبله دی دچار

شگفته ئې په جلوه تمام گلشن دې
کشاده ئې پیشانې لکه اسحار

لب جوی په سبزه خط آراسته گوره
ورسره د موج آب بوس و کنار

نن لیده په دا بهار کښې عجب کارشې
لکه سرو خاطر جمع د چنار

لکه قوس د قزح گلگون شفق هم
رنگین شوی دې په گل در و دیوار

نن په دا موسم کښې تورغرونه سپین غرهم
چه همه دې د بهار طرفه گلزار

(۱) (۲) دا دوه بیتونه د (پ) له نسخې څخه را نقل شوه، په نورو نسخو کې نشته.

www.sikaraam.com

رنګینی ئی په رفعت کښې عجب زیب لـرا   نمایان لـکه شفق لـیل و نـهـار
باغ و راغ ددې بهار بوقلمـون دی   مهیا په کښې عجب نقـش و نـګـار
څه بیان درته ندرت ددې بهار کړم   تماشې ته ئی نرګس راغی بیمـار
په یقین زما تمام چین وارژنګ دی   که قـریه ده که قصبه ده که امصار
په شجر باندی ګمان دشجر نه شـی   سرسبزی په هسې شان ده داشجـار
ګویا خلاصی فواری په هرطرف شوی   پـه لـښې آب دزمرد نه دانهار
له چشمې ئی د آفتاب مګر سیلان دی   چه هرخوك وایی دی آب وته انوار
فواره ئې دنمر زیاته په طلوع کښې   دزوال صفائـی وګـڼه (۱) آ بشار
لـکه خط شعاعی په شنه آسمان کښې   په سبزه کښې د جویو نو استمـرار
پـه خورنګه ئی جلوه لـکه بهـار ده   که په څانګو مرغان ناست دی یا طیار
څه بیان ئـی دالحان و کرم وتـاته   په منقار سره ساکـت شو موسیقار
دیاقوت پرده که غر د بدخشان شی   تري واتـه دآواز وګڼه دشـوار
په الوان ئې هریو بناخ بوقلمون شی   یا ګلونه رنګـارنګ په شنه دستار
په طیران ئی کـل هوا منقش بام دی   په ندرت ئی کـامانی دچین اقرار
سامعه که مدرکه کـه باصره ده   پـه سماع و په ادراك و په دیدار
په هـر آن په هرزمان دی مشتغلې   ذایقه تراوسه نه مومی خپـل وار
اکل و شرب می فراموش په اهوس دی   لاجرم بیان می نشـو د اثمار
غلبه د چراغان پـه شب تـار ده   کـه حمله ده د مغل په هند و بار
امارت د شمع کم تر شاهی نه دی   پروانه ئی د فرمـان په اعتبـار

---

(۱) وګوره (پ) .

www.sikaraam.com

به چرچه درنګين نظم شعر خوانو مستفيد د صنايع په انحصار
هر بياض ئي دبهار سپيده دم کړ تر بلبل ئي د ګلبانګ اثر بسيار
دمهتاب خوبي به څه وايم چه څه ده ؟ مګر بخت شو منور دشب تار
ومرهم ته شي محتاج د هرچا زړونه چه زخمك د مطرب ولګي په تار
تار ويار، رودو بهار، بزم وساقي هم باغ وراغ، مرغ والحان، سمع وابصار
ورسره ګاهنګامه د اشعار ګرمه نن چه واخلي مغني په لاس مزمار
دمضمون په بلندۍ هسي ښکاره شي قصيده، بيت وغزل د قت شعار
ګويا اينبي دي آسمان په خپلو تلو نفيس جنس د معنى موزون ګفتار
چه په سوز باندي ئي روغ زړونه کباب دي دخوشخوان (١) آواز شعله ده نه شرار
اوس دني لەسينې هسي نفس وزي لکه غشي ناوکي د کماندار
دغنچي په شان مينا چپرته لبريزه لکه ګل جام وساغر چپرته سرشار
چپرته هسي دمينا په قلقل نشه لکه زړه دخوشګويا نوبه تکرار
حلاوت د ميو هسي افراط وکړ چه مستان دکباب نه کا انتظار
فراموش ځان وجهان، کون ومکان کا چه کمال دمستۍ راشي په حضار
هيڅ خبر لکه کباب ور باندي نه وي پاشيده که ئي نمك شي په پرهار
دنشأ عالم پيدا په هسي شان شي (٢) چه اوضاع ئي وي عجيب غريب اطوار
رعنائي د هر زيبا شي يو په سله يو اثر پکښي په قدر د هزار
دا ښيښه وينم به لاس کښي د ګلفامو که غنچه په ښاخ ګل ده د فرخار

---

(١) دهفت خوان (پ) .
(٢) شي پيدا په هسي عالم دنشأ (پ) .

www.sikaraam.com

سرخوشان په تماشا د باغ و راغ دي — ورسره ئي زړه مشغول په نارو يار
په دا وقت ده د مينا ر يز ه عجبه — هيڅ مونده نشي دزړونو انكسار
ميكشانو ته زړه صاف و آسمان وينم — يكښي نشته د مينا په شان غبار
دا كراه صورت حجاب وينو په مخ كښي — شكايت د زمانې په استتار
بي د زنځيو له دستاره پر يشان نشته — چه لري له جمعيت سره نقار
بي قدري ئي هسې شان ده له و فوره — چه ځان روغ په صورت نه ويني آزار
صحت هسې قلمرو د صورت و اخيست — هسې شان ځني آزار وكړ فرار
چه د ار و وته مونده په سعي نه شي — په تمام صورت كښي رنځ ذره مقدار
څرخ وهل ددل آرام دي راته وايه — كه فلك دي نن زمانه په كام د وار
په رنګين قالين رفتار كوي درقص — كه صبا دي په ګلشن ګاندي ګذار
حنائي قدم چه اوس په قالين كېږدي — د ګاشان اهل صنعت شه ځني زار
په صفائي د لقا قالين مرآت شي — د توتي نقش ګفتار ګاندي چغار
په صدائي دهر زنګ او د كنګروهم — هر نفس دشاهد باز خاطر افګار
دمهتاب په چپ وراست، په پيش و پس هم — لكه خاص شي كوا كب په انتشار
د سيم تن په هر طرف افراط د نقد — چه حاصل ئي وي د فن كامل عيار
په ادا د تبسم وينم نشګاه هم — په مسي پان و كجل نشه خمار
ناظران كه دحيوان په چشمه آب ښني — څه معني چه معاً نشي جان سپار
د آبرو په اشارت زړونه ور ژني — دسخن په كنايت كښي ئي نا تار
لكه كلك دمصور په دا ايوان كښي — سر بازي په هر صورت كا جان نثار
ګويا او ر په نيستان دي لګيد لي — په شوخي كښي ئي مژګان كرم انظار

www.sikaraam.com

نیز نګاه ئې دی آفت د تورو سترګو — لکه و باسی هندی په چا کټار

دغمزې په ادا زړه له عشقبازانو — هسی وړی لکه عقاب په منګل ښکار

ځوک په وضع د تمکین کښې ساکت ناست دی — دشوخۍ په آیین کښې ځوک طرار

څه رنګ ورځ دی خندا د تازه ګلو — یاسرور نه ګا ابنا د دې روز ګار

چه لباس دد لبرانو زعفرانی دی — ور سره د بهار سیل مـد د ګـار

د بادلی اهر شوخی د ګنار یو — په اجمال ئې د صفت کوم اظهار

په بدن د آفتاب روشعاعی خط شی — چه ظلمت ئې له انره کا کنار

د سیمتن سالو حیرت بولی د صبح — چه نظر ور باندې کا کبار صغار

آراسته لکه بهار سبزپوښان دی — ښایسته په سپین لباس لکه اقمار

چه لباس لکه آسمان ستاره دار کا — ورته خواب د حیرت یوسی هر نظار

لا جورد دی په یاقوت مرصع شوی — چه لباس نافرمانی کا ګلعذار

څه اثر لری ادا د صندل رنګو — چه تاو بیزی ئې دردمند لکه بیمار

ګل جلوه د نو بهار و ه تن نا قصه — که سبزان ئې وای په خپل حسن اوځار

چه عاشق د ګندم ګون نه دی حیوان دی — که آدم ئې ور پټه به شي ناچار

لکه موج د شرا بو په شرابو — سور پیزوان ئې په لبانو قرار

د آفتاب په چشمه سیوری د سنبل دی (۱) — نوری زلفی ئې پر بشائي په رخسار

تور وربل ئې په مجاز د صافی طبعه — په مضمون رنګین ئې تیک ګنه مشار

په آواز ئې د خلخال او د ځریر — دفتنی له سترګو خواب ځی په تلوار

راشه وګوره خنده د غنچه لبو — معتبر ف شه په رعنا ګل بی خار

---

(۱) سیوره دسنبل ده (پ)

www.sikaraam.com

چه په غاړه کړ خوبانو هار د ګلو — په خندا کښي د هیڅ ګل نشته اختیار
هیڅ خبر نه دی په درد له ډیر سرو ره — که ئی ستن تر پرهار وخته بار بار
تحیر می په فحوا د خپل کلام دی — د غفلت په خواب ویده [۱] وم نه بیدار
قیل و قال مي د خیال وو په دي خواب کښي — د تعبیر قابل ئي مه ګڼه ز نها ر
پاسبانانو د رباط را با ندی ز غ کړ — په داشان ئي ګویائی وه د اخبار
چه بیدار په بضاعت د خپل د کان شو — ور پسی دی په هر لور د زدو مکا ر
پسر ورې دو یښې مور په رنا ور ځی — شب روان ددي دیار دی بس غدار
فلك شن و تا ته ناست دی که پو هیږی — تا ئی تل له جفا ژغوره کړد ګار
په هر رخ لیده خونریز په دا بساط شی — احتیاط لکه شاطر کړه خپل کردار
پای مالی کا د جهان په جولان ګاه کښی — د آسمان کبود سم نه دورومی په لار
کجروی ئي لکه اسپ د شطرنج نه ځی — ته ئي ور کړه خپل شاو شهسوار
د دنیا او ج اړلی په ډیر غم دی — لکه کینوي عاصی په سرد دار
خبردار او سه ددهر له نیرنګه — په مال کښی دخپل کار کوه ابکار
یکرو ئی مه غواړه هیڅ له دي دورنګه — نظر و کړه په غشی ویه ابکار (۲)
غداری کوی له دوسته له د ښمنه — که د صلح په صورت که د پیکار
اعتماد ئي هیڅ په داد په ستد نشته — کجبازی ئي ده په مثل د قمار
ور ته هیڅ نه شی وا ه بي دګر ګرنه — که ئي طور، که ئي طریق دی، که هنجار
عافیت دی پیاده به کار کښی و یم — مکره خیال ددي شتر بي مهار
حریفان ئي آواره کړل په دا دشته — زه او ته دچا په شما ر و په قطار

[۱] او ده [پ] [۲] دا بیت د [پ] له نسخي څخه را نقل شو.

Allah

www.sikaraam.com

دبد به ئې دشاهانو کړه بــر همــه | چه مېنې وولور پهلور په اشتهــار
انقلاب دزمانی تنـد ه سلــی ده | چه په‌هند ئې ؤ راغلی د ندو کــار
طاؤسی تخت ئې په‌شان دبنی و اخیست | بیائې تیر کړ تر کابل و قندهار
سروتاج ئې سره نه مومی تر اوسه | چه‌ئې وکړ په...ادر با ندی بلغا ر
مبدل ئې په تخته‌دشاهی تخـت‌شو | دطلل اطلاق ئې و شو پــه د ر با ر
دسلجوق جاه جلال په‌چیر نه‌لاړشو | دا ساماتـگاه ومنال و استــکبا ر
وایه څه‌شو کړ وفـد ساســا نــیو | ور سره د کــیا نیــو ا قــتــد ا ر
بدنامی‌ئې پوری کړی په رستم ده | زمانه‌ده په خو ئې ز داسفند یا ر
یة بنا کښی ئې پری نښوه یوه خښته | تار په‌تار ئې کړ هغه رو ئین حصار
ددا رانښان ئی‌څه زیرو زبر کــړ | د کسرای ایوان ئې څه‌رنګ کړ هموار
یاته هسی شو مرأت له سکند ر ه | چه‌ئې شوله حیرانیه سر و کــار
دبدبه دسلیمان په چیرتــه و لا ړه | غلغلـه ئې د حـشـم و د ا نقـا ر
چه جنود ئې په کثرت موروملخ وو | ترسر پر لاندی ئې بادلکه کهسار
هر یو گرد ئې په‌میدان دمیدان گرد کړ | لکه غرونه په‌میدان کښی استوار
درستم رخش کجا گرزو گوپال هـم | یاته شوی ئې داستان دی په اعصار
په‌خواب ئې ژبه لال دبیوه‌زال شوه | چه تر خاورو شو رستم زارو نزار
خپله‌خوله ئې‌سره په‌وینو‌دسهراب کړه | کیو ئې مات کړ په بساط دفانی‌دار
ترقیامته به‌خپل سر نه کـاندی پورته | دعبرت‌په گرز ئې و چا و ده دمــا ر
دمجنون شورش ئې وویست له‌جهانه | دلیلی‌په حسن خاوری شوی انبا ر
دفرهــاد تیشه کجا صدائی څه شوه | کـل ادا وه دشیــر نی مستــعــا ر

www.sikaraam.com

ثه بیان و کړم له دې حال و احواله   السنه کاندي قصور په دااذ کار

خپله خونه لکه مرغ دېر کاه کړه   چه محتاج نه شي په عمر د معمار

تعبیه په کې هرگز ددیگدان مکړه   د دستاس دپاره مکړه اضطرار

په اومه دانه هم دفع د جوع وشی   په فاقه په فقر نه بویه هیڅ عار

وسیله د کار منګلې یامنقار کړه   هیڅ تکلیف مه زده په خویش و په تبار

تل داهسې په قلت د اسباب زیست کړه   بیا په زړه له هر دم دلومې دار

تېر ول په هر تقدیر د صبح وشام دې   رسول و انصرام ته داعمار

چه مگس دچا دخوان نشې عزیزه   رعایت کړه د عزت و د وقار

که دې نشته ریزه نان په سفره باندې   د جگر په وینو و کوه نشخوار

چه مشغول په رعایت د تکلیف نشی   هم تشنه وا بې و ځاته هم نهار

مقراضی حلوا، شیرمال، بریده آش هم   قشتری او هم قورمه زرده آچار

وشربت ته د گلاب و بیدمشك بو یه   خصوصاً نبات دمصر خو شگوار

عمر زیات په تناول د پلاو نشو   څوك ونه وژله اوږ بشو یاجوار

کله بیم دزلزلې هغه کسان کا   چه ئې خښتې په بام نشته یا احجار

په گلیم به دسمور کار و نه وشی   که غرض نه دې زینت و افتخار

بندی وان د تکلف په اغلال مه   له آزاد سره سم نه دی گرفتار

گرېزان او سه د خلق له صحبته   ته خبر نه ئې هرگز په دا اضرار

دعنقا په اجتناب کسې عافیت دی   نه عنقا و رپسې گرځی نه شونقار (١)

---

(١) شنقار بو قسم باز دی

www.sikaraam.com

په محنت سره حاصله متاع ور کړه — را نیوه ئې همیشه و ینی بصار

دصدف دمشت گره په زوروا کیبزی — چه قطره په محنت ور کا در مدار

دریغ ئې مه لره له چاد کرم خوی دی — لکه نخل میسر بیش و کم بار

څه حاصل چه به شو کاوه لکه مظلوم شی — لکه سر وشه له باره دست بردار

مکر و طمعه دامکان په دار الضرب کښې — چه درهم به دې مسکوك شی یا دینار

ناخوړلی نن بازی لکه گنجفه ده — زر سرخ به درته کاره شی په معیار

اتباع دنفس ضرر اری نادانه — دغو لا نو پیروی ده بده چار

کشنده ئې لا پخواشه تر مردنه — تفاوت دی دحلال و دمردار

زړه قوی بویه هر دم دبیکسانو — دست گیری دواماندو کوی دادار

در موندلی دی عزت په یتیمی کښې — اوس به څه کوې کنار دمور و پلار

لکه لمر په کرم روی کړه جهان لاندې — نه یې هندو خراسان روم و تاتار

زیاده به تواضع ده دهیبت شی — گردن خم اره په شان دذوالفقار

څوک دې نه گوری دزانه په سپکه سترگه — یا نصیب گوره بیری دشی دچاپار

که تمام په کرم و سردادایام خشك شي — په شیوه دی دوفا بویه اصرار

عمر تیر په یوه ځای لکه صورت کړه — په هر لوری چه ولاړ ئې د جدار

دسبب له پردې ووزه راشه کړه — تازه کی دقناعت په کشت و کار

باغ و راغ په هغه دم دآسمان شین شی — چه زایل شی تمامی ابرو امطار

سپه مردان لهشرمه آب لکه حباب شی — که سپك بار کیبزدی په کتف د بحار

www.sikaraam.com

هر انسان به داحسان لکه عبید وی — په خلاف ئې کا عمل ګاوو حمار

ددستار پەشان ئې تل نر سر جار پېژه — هر سړی چه په تندی کېږدی ستا بار

دل بسته په رنګ و بو لکه غنچه ئې — نه ئې دیر نه ئې درنګ نه ئې مدار

توری خاوری دی لېمەدښو ځوانانو — سره لا سو نه په حنا خشت و فخار

پس له مرګه مې ز نهار خپله مینه ! — دا مقطع وښکه (۱) پەلوح د مزار

«شیدا» مه کوه ارمان دښو یارانو

آسوده دی خوش طبعان ستا په جوار

(۲) اخری قصیده (۱)

بیا بیوزن شو دغمونو پا تسر آب — دهند مځکه شوه دویر سرور مآب

نو بهار را وور تشریف وهندو بار ته — دقاقم حاجت هیڅ نشته د سنجاب

بو نفس لکه مخمل بی ګلستانه — هرګز نه کا معاشر دراحت خواب

اعتراض ئې په سواد د دیار مکرره — دپیری ایام ئې نه لری شباب

داندوه اثر ئې نشته په نهاد کښې — لور په لور هوا هوس، سازو مضراب

چه روښن په چراغان دنوبهار شو — یعنې لری کړ ګلونو خپل نقاب

سیاهی ئې پەمثال دمهتاب شپه ده — چه نظر و کړی پەهند، پەدرست پنجاب

تامل په کار و بار کښې ګلچین نه کا — څه حاجت نشته هرګز دا نتخاب

چه ئې وینی رنګارنګ نقش د ګلو — ناظران کا په زړه یاد دمانی داب

دمانی دموی قلم وائی وهند ته — ورکا څوك دروشنائی دویم خطاب

---

(۱) و کښه (پ)

(۲) دا قصیده دهند تو ددوبی او دهند داوړی دوخت سخته ګرمی بیانوی .

www.sikaraam.com

چه په شاخ لکه گل ناست شاد و خندان وي — دبلبل دعوت آخر شو مستجاب

آزرده شوه نن فاخته په شان دسرو — دگردن طوق ئې رنگ شو دخضاب

دهوا په دښته بل بهار ښکاره کا — دتوتی سبزه جامه زرین قطاب

په جلوه ئې د هر کس نشاط تازه شي — په نغمه ئې درست قفس فصل الخطاب

په خوبی دهر طاؤس خزان بهار شي — دبهار د زیبا گلو رنگ و آب

چه خوبان کوی گلگشت په چار چمن کښې — ورته وایی بلبلان لب لباب

نازکان دهندوستان سبز رنگونه — مکدر شي د مینا په انتساب

چه په ملائی نما یان ذرین کمر شي — ورته وایی دموی تاب اولو الالباب

لکه نور دتابان نمر مهین رنگین دی — که جامه که ئې پیشوازدی، یاجلباب

استقلال دزړه فوراً یوسی له زاله — څه مجال لری رستم یا ئې سهراب

مینا لري کړه پنبه له گوشه خپله — هیڅ ساغر نه کا په رقص کښې حجاب

په څه شان درته بیان دساز آواز کړم — وکړه ماله خپله رأیه استصواب

رهزنان دعقل ناست دی په پرده کښې — سزاوار ددي خطاب ددي القاب

هر خاطر لکه ښیښه له صافو میو — دم په دم دصفائی په اکتساب

چه اکراه دطبائعو ووت له میانه — هرگز بار و تمليك نشته په رقاب

چه سامان دعشرت وویني په ستر گو — محتسب له سره هیر کا احتساب

داختیار زمام ئې و ووزی له لاسه — عاشقان ور که ناصح ته داخواب

چه آرام دبیقرار وزړونو غواړي — وآسمان ته امر وکړه دشتاب

پلیده دروان آب غبار دزړونو — کناره کینامت په طور دگرداب

صفائی هغې اثر په خاطر وکړ — چه دسر دښمن په شمار شو داحباب

www.sikaram.com

خه‌وه؟ خه‌شوخوب لیده که بیداری‌وه — راشه و گوره د دور ا نقلا ب

زه مشغول په‌دا گفتار بهار آخر شو — دا گلـگون و' ترصباسبك ر كـا ب

د تموز لمبی په‌هند را غلی نا گا هه — د آسمان لطف بدل شو په عتاب

چه ئې سوځی په‌شرر دهند ا ر با ب — سکه فسان شه‌په‌دا ملك‌دځرخ دولاب

که‌بیان‌ورته گرمی‌ددې‌هنگام کړی — دنمرو دآتش به‌شی له شرمه آ ب

دسردی اثربه‌خه رنگ‌په کښی هومې — کـا ئې باداله احتراقه‌ا جتنا ب

برودت نه‌ کـا اثر په صورت باندې — که‌حباب‌غوندی کړې‌روغ دآب سیلاب

سیاهی به‌ئې دخاورو دارنگ نه و ه — که ئې وی‌ددې تحریق حدو حساب

ک تړې‌لاندې شی‌دهند جاذبه محکه — خس به پورته په‌محیط شی په پایاب

دعرق افراط داهسې جوش‌ئې هو نبره — چه فانوس شی دعرق په آب حبا ب

چه افراط ددې گرمی هجوم دماشو — په عذاب باندې نازل کاندې عذاب

په هر کور په هر دیار په‌باغ‌وراغ‌هم — چاته‌نه ورځی هر گز دمردن خواب

په‌طنین دماشو هسې بیم پیدا شی — لکه صید شغا واوری دعقا ب

دز ورو باد ئې شی تند ه سیلی — چه هجوم په‌طعام و کاندې ذباب

که خیمه نعمت‌خانه کړی‌ستا په‌ستر گو — گسسته‌ئې کـا فی‌الحال محکم طناب

دزنبور خانه‌ئې و گوره غا رت کړه — څوك به‌مومی په د کا ن شکر ناب

په‌نوکر دخیل صاحب نمك خوړ نشی — چه‌امکان اری په‌خوان مکلف‌قاب (١)

که‌ئې‌مار که‌ئې گژدم‌دی له گرمیه — گرفتار دی‌لکه موی په‌پیچ وتاب

مبتلا په دا عذاب تعجب دا دی — خه اضرار شی دانسان ودد وا ب

---

[١] خه امکان لری په خوان نان و کشکاب [اس] .

www.sikaraam.com

دضرر دفعه ئي گرانه وى هرچا ته ‌ ‌ ‌ نور بە خه وايم وتا تـه پەدا بـاب
كورپه كورئي طلبكاريه بنـگاه شه ‌ ‌ ‌ فسونـگر وى لكه مورپه شوه ناياب
چه سر ونه كـا بالا دهند مارو نه ‌ ‌ ‌ پەليده ئي هم طاقت دروەى هم تاب
واقعه دنخشب يـادە حكيمان كـا ‌ ‌ ‌ گورى حال ددي مهتاب پەاسطرلاب
دگژدم پەنيش اطلاق دمضراب و كړم ‌ ‌ ‌ چەوهل ئي كانعري چنـگ ورباب
دوباره ئي خواب پەشان دمخمل نەوى ‌ ‌ ‌ چەزايل شي دچا خواب پەداعقاب
صحبت گرم شه دناز له مشت خسه ‌ ‌ ‌ كـه ليده شي خسخانه دالتهاب
آف باشى كەتهخانه يا پشت بام وى ‌ ‌ ‌ صراحى طاس وشوره جملەاسباب
هرگز نه كاانتفاع پەهندوسان كښى ‌ ‌ ‌ پەنەوزوى لخني سرد «دروه» سراب
پەداوقت ئي دآفتاب چشمه مبدأ شى ‌ ‌ ‌ كەئى رود كەئي لمبتى دى يا درياب
كەاطلاق دجوشان مى ور باندي وكړي ‌ ‌ ‌ تايه داويل خوك نه بولى كذاب
نان له خپله كـوره راوړه بي قتغه ‌ ‌ ‌ هرماهى وى كەئي خورى گرم كباب
پەداوقت هرەذره دشرر كـار كـا ‌ ‌ ‌ ددوزخ لەشعلي كم نه دى آفتاب
خاص وعام ورتەپەجهر آفتاب وايى ‌ ‌ ‌ چەطلوع وكا دشپي پەوقت مهتاب
حرارت كړ خا كستر مـهو سينو ‌ ‌ ‌ دكشتن تر كيب موقوف كړ دسيماب
پەاپستل دپيرهــن كـله آرام شى ‌ ‌ ‌ بومت بەاري لكه مار كا شيخ وشاب
بال وپر ئي دگرمى پەبرق سوخته شى ‌ ‌ ‌ له هوا پر بوځى پەغر مرغ دسحاب
دپنبى پەشـان بەاور بل شى پەنواورو ‌ ‌ ‌ كەئي ورشي په كابل سوزنده تاب
تر آفتا بەئي تاب زيات دى خود پوهيږى ‌ ‌ ‌ پەهنـگام ديشه كال كښي نكته ياب
سوزنده مځكه ئي كـاد بارانونو ‌ ‌ ‌ دشبنم پـه شان له ابره انجذاب

www.sikaraam.com

چه له ناره ئې آسمان دواسپه تازشي　　په ماهی ګړائې وکړ ارتکاب
چه ګرمۍ ئې لکه برق په باران ندځي　　دا صفت ئې هرګز مه بوله عجاب
دامکان له دایرې وی تل خارجه　　ازاله د استسقا په تسند شراب
آمیخته ئې آتش ګرم آب په رنګ ګنبې　　د تصویر عالم ئې کړ په اضطراب
که آرزو د سردی د نظم کړم عالمه　　قلمی ئې ککا زما درای صواب
د سپین یخ نخته کاغذ شي د هر جزو　　یا انوار سهیلی شي دا کتاب
مطالع ئې د مضمون اهل دانش وی　　اندیشه به ئې ونه ککا استعجاب
چه تر اوسه ئې اثر نشته حیران یم　　وایه څه شو زمستان خانه خراب
تل «دروه» آب وهوا او د سپین یخ هم　　باغ وراغ دشت و کهسار طرفه شاداب

یادلره په خپل خاطر په یاد ئې پایه
«شیدا وسپاره په قصر دا اطناب»

مناقب

(۱) نعت

اې په فرق د آدم تاجه　　د تمام عالم سراجه
ته د هر نعت لایق یې　　بې نظیر د خلایق یې
چه نظیر نه اری ځکه　　ستا سایه نه وه په مزکه
چه سبب د افلاک ته ئې　　مخاطب په لولاک ته ئې
ته سید د مرسلین ئې　　رحمة للعالمین ئې

[۱] شیدا نور قبل وقال مه کړه په دا باب [اس]

www.sikaraam.com

چه نظر په کهکشا ن کړي
کهشان سبز ریحان کړي

په رفعت که برین عرش دی
نسبت تا ته پائین فرش دی (۱)

طور که هرڅو بر ترین دی
ستا په در فرو دین دی

دا آستا ن بس معلی دی
په لوی شا ن متجلی دی

تا چه بور ته کړه غبو ره
لکه صبح سپینه تو ره

منهزم د دین د ښمن شو
لکه شب سپر افگن شو

کهر با چه دارنگ زرد دی
مگر پیښ ستا په نبرد دی

لاثي پروت دی بیم په زړه کښې
چه وانبه نیسی په خوله کښې

آ سما ن څه چه آ سما نو نه
وایی قل په ا ر ما نو نه

کاشکی موز بسیط دخاك وی
چه مد فن د گنج پاك وی

زمین بوس ددي آستان دی
څکه خم سبز آسمان دی

قاف که لوی دی په جهان کښې
ریزه سنگ دی په آستان کښې

ستا سخا د ه که حیا ده
دیره ز یاته تر د ر یا د ه

که مشهور (۱) ابر نیسان شو
په عا لم گهر افشا ن شو

تر سخا دی منفعل دی
عر ق ر یز د دریا دل دی

خا ص د قر ب په حا صل یې
په عجب وصال واصل یې

ترمیان موی کله گنجان دی
څه امکان دانس وجان دی

رسی څوك و د ی آستا ن ته
په یو د م سبز آسمان ته

جلو ه کړ په څه تمثیل شی
له حیا به ر و د نیل شی

---

[۱] مشهود [اس]

www.sikaraam.com

که نظر پرې د آفتاب شي (۱)
د آفتاب چشمه په آب شي

پاشیده به ئې په خاك شي
خاك پاك به ئې نمناك شي

غفرا ن بخره د جدی شه (۲)
خوشحالی ئې سرمدی شه

په دا ز به کښې فصا ح دی
په دا شان د تا مداح دی

«په هر رنگ محمد (ص) ستایه
خو یو خدای ور ته مهوایه

که هر څو وی پیشه مدحه
تر دانه ځی پیشه مدحه

صلواة زیات تر عدده
پر تا باندی محمده!

ستا په آل په صحابه وُ
ستا پر پاکو همخوا به وُ

(۲) منقبت

د ابوبکر صدیق (رض)

اوس ممدوح زما صدیق دی
چه فطرت ئې د تصدیق دی

بل سرور د صحابه دی
دی بهتر د صحابه دی

په زمره د صادقین کښې
په کافه د سابقین کښې

لکه صبح صادق تر دی
د سبق د رخشان نمر دی

که صفائي له خاطره
ذره قدر شی ظاهر

منفعل به خو د آفتاب شي
د شبنم غوندی به آب شي

مستفیض په خاص نلقین دی
تمامی حق الیقین دی

---

[۱] که نظر دی په آ فتاب شي [ح]
[۲] مطلب ئې خپل جد خوشحال خان دی .

www.sikaraam.com

چه په غار کښې ملازم ؤ — هغه پاك جناب نایم و
راغی مار مقدس گنج ته — ده صورت و نیوه رنج ته
د حضرت تر سر فدا ؤ — له هر چا بهتر په دا ؤ
همتی شان په خدای قبول دی — چه ثانی د پاك رسول دی
رهنما دی د دې لاری — گوره «اذهما فی الغار (۱)
د افایق جناب اخص دی — خو د ناطق په دا باب نص دی
تمام شك د خاطر کم کره — بنه نظر په «اتقیکم» کره
راشه گوره «والذینه» — معه صاحب یقینه

هر نبی تر ده بهتر دی
پس له دوی خیر البشر دی

(۵) منقبت

د حضرت عمر (رض)

اوس به کرم د عمر (رض) مدحه — تل په چشم و په سر مدحه
بلند بانگ یې لکه نمر شو — چه اسلام پرې منور شو
عجب شان د دره داردی — چه ثانی دیار غار دی
چه عمر دره بالا کره — آسمان خم ور ته ملا کره
څه اوصاف ئې دانصاف کرم — یائې شرح د نصاف کرم
رخشان نمر د عدالت ؤ — په دوران ئې ورك ظلمت ؤ
د یو ئی کلمه هم نبرد و — گیولی تل د میدان گرد و

---

[۱] دا بیت دخوشحال نزدی .

www.sikaraam.com

همیشه به صف جنګو نــه
بیا په هر طرف جنګو نه
ده وهل په سپینه تــو ره
داقصه ده خو ده مشهو ره
فتح یاب د ډېر قلاع شو
ظفر یاب جهان مطاع شو (۱)
لـکه صبح جها ن ګیر و
مز که څه چه آسمان ګیرو
د فتنی په سر تیر ؤ
په ګر د ش د فلك سر و
څه عجب که فتنه پریبز دی
لکه برګ تراوسه ریبزدی
«اشداء» ګو ر ه بـا ر ی
ورسره «علی الکـفـا ر»
دده شان تری مستفاد دی
په دینی تعصب یـا د دی
په صدیق (رض) پسی عمر دی (رض)
مصا حب د پیغمبر د ی

(٤) منقبت

د حضرت عثما ن (رض)

اوس به مدحه دعثمان کر م
چه سامع مز که آسمان کر م
جمله نور، تمام انوا ر و
ذوالنورین آسما ن وا ر و
که ئې شرم که ئې جود دی
ابر په شمع کښې موجوددی
چه مدام ئې رخسار تر وی
تل ئې صرف دسیم وزرد ی
چه ولی ئې قدم تا ج کـا
خپل قدم دعالم تاج کـا
ا فتخا ر د ا و لیـا د ی
په کر د ا ر د ا نبیا د ی
مصاحب د محمد (ص) د ی
مقرب دپاك احـد د ی
لوی ئې شان لوی ئې آستان دی
چه جامع د درست قرآن دی

---

(۱) ډېر عا لم ددین اقطاع شو (پ) ؛

www.sikaraam.com

«رحماء» ته ئې نظر کړه — «بینهم» تمام ازبر کړه (۱)

دلته‌دی دحق مراد دی — پەقرآن کښې‌دارنګ‌یاددی

زده کړه دا :ــ پس له‌عمره (رض)

پە امت کښې عثمان (رض) غوره

(۵) منقبت

دحضرت علی کرم الله وجهه

اوس پەمدحه‌دعلی (رض) یم — چه فدا د دی ولی یم

منتها د سلاسل دی — مقتدا د هر واصل دی

تمامی د حق رضا دی — سزاوار د ارتضا دی

په میدان کوه د شکوه ؤ — ذوالفقاره تیغ ئې کوه ؤ

تمامیان په جهان باندی — مخ دمزکی ئې کړ لاندی

چه قاهر به په اژدر شو — په سوراخ‌دمور وار درشو

علی هسې غران شیر ؤ — په میدان کښې‌دران شیرو

چه تر غوز وئې دا غریو شو — پوشیده تر اوسه دیو شو

ددې هسې برق له تابه — نهنګ نه وزی له آبه

شجاعت ئې مستثنا ؤ — خره زره لکه میناؤ

چه به سور پەخپل دلدل شو — په هراور به تزلزل شو

تا به وی د رومی فوځونه — لکه سیند وهی موجونه

شهوار که ئې یکران ؤ — پەحیرت ورته دوران ؤ

---

(۱) د «رحماء بینهم» آیة‌ته اشاره‌ده .

www.sikaraam.com

«تریهم رکعا» لو له «سجداً» دز ره په خلله
چه عابد دخپل معبو دو څه رکوع څه ئې سجو دو

په عثمان (رض) پسې علی (رض) دی
په اصحاب کښې منجلی دی

(٦) منقبت

دحضرت بها ؤ الدین نقشبند
قدس الله سره العزیز

ښه عامل ز ما په پند شه | آستان بوس د نقشبند شه
که له قدره ئې آگاه شې | تل به خاك ددې درگاه شې
چه نظر ور ته اژ در کا | گنج ئې زار تر خاك در کا
که د نمر په شان انسان ته | انسان څه تمام جهان ته
په یوه ستر گه نا ظر شې | بحرو بر به کل باهر شې
په جلال ئې آسمان پر دی | په جمال ئې آستان نمر دی(۱)
فیا یق تر په اولیا کښې | لکه موج په دریاکښې
چه یاقو ت ئې هر خا را دی | بد خشان د بخارا دی

۷ـ منقبت

دشیخ احمد مجدد الف ثانی قدس الله سره العزیز

چه سرهند ئې پاك مو لد دی | مجدد د شیخ احمد دی
په تجدید ئې عالم ستا یی | دا منصب و ر با ندې ښا یی

آستان غردی (پ)

www.sikaraam.com

په وجو دئې دين تا زه شو — دين تا زه، يقين تا زه شو
لوی امام د اولـيا دی — هـم وارث دا نبـيا دی
که اقطاب دی یاافراد دی — بهره مند په دا ارشاد دی
هربو حرف چـه مقطع دی — په اسرار ئې مطلـع دی
په جذ به غرونه ارزان کـا — په سلوك ئې خر امان کـا
لبز نـگاه که ئې په خاك شي — هغه دم به خاك افلاك شي
په آسما ن که ئې نظر شي — درست آسمان بهرخشان نور شی
کما لات د مـو قت هم — امـا مـت و خـلا فت هم
هيڅ خـفی نه دی جلی دی — پـه نصيب د دې و لـی دی

په عليا ولا يت خا ص دی
په کبری ئې اختصا ص دی

۸-منقبت

دحضرت پیر ومرشد قدس الله سره الاقدس

لکه نمر پهجهان سلوم دی(۱) — زما پیر غـلام معصوم دی
عجب شـا ه د ولا يت دی — بلکه مـا ه د هدا يت دی
په مثال شسته دامـا ن ؤ — له غبـار ه پـه امـا ن و
هسی لار شو لـه خا کدا نـه — لکه غـشی لـه ميدا نـه
تما م نو ر لـکه آ فتا ب و — غـوث و قـطب د اقـطـا ب و
د تشبيه لـه دا مه خـلا ص و — د تنزيه په طيران خـا ص و

---

[۱] معلوم دی [اس]

www.sikaraam.com

په عروج د خیال ممتاز ؤ — د نزول په حال ممتاز و
تر قدم ئې آسمان تحت ؤ — مشاهد د ذات بحت و
شریعت ئې په بارگاه کښې — طریقت ئې په نگاه کښې

۹ ــ نقشبندیه سلسله

کړم په اسم دالله شروع د قال — چه باله رحمان' رحیم شي متعال
پس له دې په محمد صلوة وایم — بیا دده پر همگی اصحاب وآل
سلسله دنقشبند پس له دې واروه — چه په سمع ئې حاصل شي درته حال
پیرمې شاه دولایت غلام معصوم دی — مقتدا د زمانې قطب الرجال
دده پیر صبغة الله دی هم ئې جد دی — چه قیوم ؤ' دخپل عصر په کمال
دقیوم پیر و پدر خواجه معصوم دی — پیروی ئې کا اقطاب' او تاد' ابدال
دده پیر دی شیخ احمد هم ئې پدر دی — چه دالف مجدد کړ ذوالجلال
دده پیر عبدالباقی قطب الاقطاب دی — رهنما داولیا بلند احوال
دده پیرامکنکي خواجه دی پوهشه — چه دریاب دمعرفت دی مالامال
دده پیر خواجه درویش صاحب صفا دی — تر انوار پورې ئې نور ذره مثال
محمد زاهد ولي مرشد دده دی — چه همیشې ئې دی له حق سره وصال
دده پیر عبیدالله خواجه احرار دی — پاس په فرق داولیا دده اظلال
دی سیراب په دا نعمت دچرخ یعقوب کړ — جام ابریز لری د فقر په دلال
دده پیر بزرگ خواجه نقشبند دی — ترقیامته ئې نور نه لری زوال
دده پیرامیر کلال منیر آفتاب دی — په مرآت کښې دصفا لکه تمثال

www.sikaraam.com

دامیر هادی خواجه محمد بابادی — چه شریف اسم ئې دی په کمال دال
ده ته کړی هدایت خواجه علی دی — چه شهباز دی دعرفان په پرو بال
دی خوشنود خواجه محمود په هدایت کړ — دعا لی مقام سیاه لکه شمال
دده جام خواجه عارف دی لبریز کړی — دهغو میو ساقی چه دی حلال
دی محظوظ عبدالخالق په معرفت کړ — په دوران کښې به وُ کم دده مثال
دده بزم منوو خواجه یوسف کړ — په انوار ئې رخشنده دی پاك جمال
بوعلی په حق مشغول خواجه یوسف کړ — چه لری کثیر علوم عظیم اشغال
ده حاصل کړ داقسمت له بوالقاسمه — بهر هند ئې اولیا دی په نوال
دی کاسب ددې نسبت ابوالحسن کړ — ولایت ئې دتقلید کا استقبال
دی عارف دبایزید په توجه شو — زړونه ویښځی دعرفان په پاك سلسال
دسید امام جعفر دی مقتدی دی — دفترونه ئې په وصف کښې اجمال
دخپل جد نعمت قاسم ور کړ سیدته — مستدل ئې اولیا دی په خصال
دفارس سلمان قاسم ته ارشاد و کړ — صحابي د پیغمبر (ص) دی نیك اعمال
ده موندلی دا دولت دی له صدیقه — په جمله اصحاب ئې فضل دی مازال
صدیق خاص په ولایت رسول الله (ص) کړ — چه ئې نشته په عالم دفضل سیال

قطعات

(۱)

اهل هند ز ما په ژبه نه پوهیږی — ور سره اهل ایران و تورانی
پښتانه دروه محروم دی له دې فنه — خبر نه دی په بدیع په معانی

www.sikaraam.com

هر مضمون مې لکه گنج پوشیده پروت دی　　دسطور مارانئې کا نگهبانی
دمر أت په شان مې کا صفا د طبع　　هر نفس په خپل مضمون کښې حیرانی
مستعد یم دفارسی په قیل وقال کښې　　په د غه لسان وی دانکته دانی
سلاست به ومعلوم زما د طبعې　　په هر ځای به وه زما شعر خوانی
تر وقوع د واقعې علاج سابق وی　　نفع نه کا اوس زما پښېمانی
په تدوین دخپل زبان ځکه نادم یم　　چه ونشوه په محل گل افشانی
احتمال به نشی ساقط د فضولی
که ته و کړې د «شیدا» زبان دانی

(۲)

لوی عبرت به کا حاصل له دې کلامه　　دا نایان چه د مغل دیښتنانه دی
درانه هم په سپکو سپک دی سپک خو پریږده　　په درنو باندې درانه سپک و درانده دی
دسیلیو په دوش کېږده لوی لوی غرونه　　ځی به هسې تر بار لاندې گویا نه دی
تر فلیبان لاندې غور زنگ نشی کولی　　دفیلانو حلقې گوره په پانه دی (۱)

(۳)

محبت غواړه «دروه» له سمن رویه　　سیاهان دهند خبر نه دی له مینې
بې مهرې دهری شپې مهر دور ځې　　ته همېش په خپلو ستر گو شیداوینې

(٤)

زمانې هغه کسان دی عزیز کړی　　چه مرجع د شرارت دی هم مآب
د بادشاه تعظیم سا په د بادشاه نه کا　　استاده که ئې عالم وی په جناب

---

(۱) په بانه دی (پ)

www.sikaraam.com

ئل دغلە تەوی ولارە خپاە بیو رە   چەهەبش ئي پە بدی وی ارتکاب

(٥)

هغەوقت دتاهل حلا وت گو رە   چە حاجت دصا بونە اودسر غور شی
تیسری ئي وی مشکل لە تنگ دستە   زن وشوی سرە پە جنگ آواز ئي لور شی
شو کپدلي زیرە مرد ووځی لە کورە   پە تندی دښځی مات محکم لور شی
کە ئي غم دتعلق ترغوز وتپر کړ   ورچي شگي بەصورت دلاندە خور شی
یکښي نشتە بپغمی دآزادی   کەجاگیر دي سمەسوات وباجور شی

(٦)

دیانت بەدسارق نەوی بي وجە   داعالم لەدي هنرە «شیدا» دوردی
تورەشپە بەخداحسان پەمشعلچی کا   پتول ئي دمشعل کله مقدوردی

(٧)

دا نکتە شوە رامعلومە پس لە غورە   موافق شی مخالف دقوت پە طمعە
آب ونار ئي پەمحفل کښی جمع وینم   خوارى ترە لقمەپەخوان کښی شمعە

(٨)

تف پەریش دروافض هم ئي پەزیست شە   پەداباب لە «شیدا» واورە اتوە ئي
تقیە دخپل مذهب بولی واجبە   یو وبل تەسرە و ائي پتو مئي
پتول دغلو عادت وارە دزدان دی   دادردان کە چیر تەموهي ستوە ئي

(٩)

داناپاك واچوە زرو تناره تە   رافضی دضلالت نجس خو شوی دی
بل علاج ئي هرگز نشتە بي سوختنە   طهارت ئي نامەکن پە شست وشودی

www.sikaraam.com

په سیلاب ئې د سرو وینو ویرانه کړه — که ئې کلي که محلت که ئې ور شوی دی
دوا ړه بر پټ ئې دي په شان د لو یو دا ړو — که راواخلې تېره توزه خر بیشوی دی

(۱۰)

نورئې څه وایم و تاته له امشا له — داسګان خرس و خوګان ګنه په ګېه
چه بنیادئې پا ته نشي په جهان کښې — په دیار د روا فض شه بلا ګډه

(۱۱)

کېږي تل په سیم و زر محال کاروانه — دشیدا په داو یلو با و ر و کړه
نوی سر کاندې پیدا چه شي بې سره — په احوال د شمع څه خو نظر و کړه

(۱۲)

د مزاج په تلون کښې مرد معیوب شي — شمع وار مشه زنها ر دمو مو پوز ه
اعتمادئې په کر مې د صحبت نشته — د آفتاب په طلوع نوی بزم افروز ه

(۱۳)

څه بیان کړم برودت داو بو چا ته — خصوصاً چه په هنګام داو بو یخ شي
که په زړه ئې چېرې خیال دا ثر تېر کړ — په معده کښې به ارزان د سیب زنخ شي
که آسمان کا په لینده دجفا غشی — پکښې کله به دذرې په مقدار بنخ شي
په تا ثیرئې د سړدې سمیرغ و فیل هم — د بدن په ضعیفۍ مو رو ملخ شي
لکه عکس د آتش په آب کښې وینې — په سړدې کښې ئې داهسې سور دوزخ شي

(۱٤)

چه او به شي صف آرا په داخله کښې — په سپین مخ مې ئې ګمان کیږي د تورو
که له فوج سره پرې ګډ شجاع رستم شي — زر به واوري په سیستان چیغې د بورو

www.sikaraam.com

(۱۵)

ددوران ساقی عجب سفله پر وردی   چه زاغان ئی سیه مست په هر لوور گرزی
بلبلان په قفس بندد صیاد و یـسنم   تیپوسان له خوشحالی په هواورزی
استخوان ئی کړ « شیدا » دهما برخه   مگسان په شهر ینیو غورزی پر زی

(۱٦)

ورته و کرم څه صفت در سا فـکر   چه غایر شی داشعار په باریکی کښی
هر مغلق ئی په نسبت گویا واضح دی   مومی موی لکه شانه په تاریکی کـښی

(۱۷)

نه مر دان لـری همت دلو یو غرونو   په سختی کښی به خپل سر کلـه فروکا
که رستم ورته ویل کـاپه تو نـدی   په جواب کښی ئی خبره کـله وروکا

(۱۸)

چه رښتیائی په کلام کښی « شیدا » نه وی   انفعال کا خاموشی په انجمن کښی
دسو سن دگـل غنچه گوره سا کـته   چه ئی ژبه یوه نه ده په دهن کـښی

(۱۹)

که تو تی دښه فولاد په بیضه ناست وی   آئینه به ئی نی کـله شی بـیـدا
دقهقی دبهار اثر په غنچه نـه کـا   خـنـد وی ئی بـه گـلشن بـاد صـبـا
دگرداب آسیا دانه دچا میده کره   کـه غافل ئی دگر دش وی لوی دریا
استعداد وی په ضرور دکار کـننانو   په دا بـاب بو یه نـظر دکـار فرمـا

(۲۰)

دصفا اهل صـا حب دا ستعداد وی   هیڅ عجب نه دی ددوی خرق عادات
رانښه گوره دشماع بنکلی خطو نه   نه کـاغذ نـه ئی قـلم نـه ئـی دوات

www.sikarnaam.com

(۲۱)

هغه کس به‌رافضی یا به هندو وی   شقاوت چه‌ئې ترتـلوپـه اغوا شـی
سفاهت وته ئې وگوری‌ء علـامـه   امتحان چه ئې په سوبه یا په غواشی

(۲۲)

هسې چارې کړې پرماامارہ نـفسه!   چه لید لی هېچا نه دی لـه خناسه
ستاو جنگ‌وتها کـبر جها دوایه‌شی   د کـندې ترکـا فرځان بوله دیاسه
داسلام په‌حلاوت بـه‌هاله یـوه شـم   که نجات مې‌شی روزی د تـاله لاسه

(۲۳)

چه‌لیده یـکښې ضعیف‌ددین ترویج‌شی   اهل‌هند دی‌په‌مثال کښې او به خړې
چه کـثرت یکښې پیدا دروافض‌شو   قازورات ددې‌او بوشوی گـنکه خړې
څوك چه‌سب کـاد یا کانو ورته‌وایه   چه‌یه خو له لکه خفاش مرداره خړې
یومز ری دتـسنن ورته کـا فی دی   داسګان که په‌هرلوردی‌شخړی‌شخړې

(۲٤)

دغدار سره لازمه بې شـر مـی ده   یه‌شعله کـښې ئې مثـال دی جلوه‌گر
کورو کـلی ئې‌ا یمن شی په گرمی   لغه یسه نـېـك وبد کـا خـاکستر
له‌دې هسې فعله هېڅ منفعل نه‌وی   یه عرق ئې هر گـز نشی رخسـار تر

(۲٥)

یویه‌سل اوسل په‌هېڅ ضرب‌المثل‌دی   افاده ئې په عالم کښې ده مشهو ره
په‌یوه شعله دبرق خرمن سوخته شی   ددانو حا صل ئې څه دی لـه وفوره
هراس‌نه کـانه‌ې‌اصلا دبرېښ‌اله برقه   .براشه و گوره دانـا ددانـې تـوره

www.sikaraam.com

(۲٦)

داعالم بههیخ مطیع نکړی بی طمعې   شپر بنی کهدخاق دپره درخخهده
پهشدتد باغبان کله تو تیان دروی   چه میوه ئې د اشجار و بنی پخه ده
په آستان ئې دساحل غواصان وینی   خود خبرئې د محیط وضعه ترخه ده

(۲۷)

دائیم مپلمه پهشان دوزیوستر گو   دفاقو له لا سه داغ وخوری په داغ
په کنبې بوی دطعام نهوی تمام آبوی   چهد ستر گو په دود و کا استفراغ

(۲۸)

ده مې وضع لکه غر رضافی امر   اعتراض مې پهحال مه کوه حماره!
پهنسبت مې دنخوت گردن کشی ده   تواضع تهمې قیام دتعظیم شماره

(۲۹)

بو دلیر کا ددښمن جمع پریشانه   بریښوی دستور وغانې هلال پهتوره
پهخو ورځی ئې زایل تمام نقصان شی   پهوار وار کاندې حاصل کمال پهتوره

(۳۰)

انتظام د کارو باروابره برهم کا   چهدجاه په علوخاص چېرته نامردوی
لور پهلور ئې دظلمت اثر پیداشی   کهپهسپین میدان کنبې هسك دمځکی گردزی
که ئې خوان پهن پهمځکهفلكوارشی   بودوه نانهئې پریا بنبی گرموسردوی
په گو د رد یمې پښه نېزدی له بیمه   دبیری پهطلب گرځی رنگ ئې زردوی

(۳۱)

په طلوع ئې لکه لمرجهان روشن شی   چهپهاوج ئې ددولت چېرتهمردان وی
پهرنما کنبې ئې جوړ بیزی وران کارونه   همېشه په عا لمو نوز ر افشا ن وی
مسخر کاندی عالم په سپینه توره   مهیائې تل پهخوان کنبې گرمنان وی

www.sikaraam.com

شګفته ئې وي جبين روښن ئې طبع   پرشيده د زما نې ور ته عيان وي

د «شيدا» په زمانه عيب هنر شو

کشيده ئې په داباب څه خوز بان وي

(۳۲)

که نامرد په خاورم آسمان کښې ناست وي   مقابل که ئې يو ځل کي چېري خوزي

زرئې وتښتي له بيمه ګونه زړه ور   زړئې متل کړا که نامرو رخني سوزي

(۳۳)

راشه غوږ کړه د «شيدا» په دا وياو   ساده ګي تر تکلف ګڼه بهتره

که نامه خپله انشا کا بس رنګينه   د ياقوت رقم ئې وزي له مسطره

درنګين ساده انشا په ثبت مه کړه   د هيڅا په نزد به نه وي معتبره

(۳٤)

اوربدلی مې داپند دی له هوشمنده   څه حاصل به په محنت کړې ذره ر بګه

که خپل سرور ته نغري کړې ممکن نه دی   چه څه وخورې د مساګ سړی له نږګه

(۳۵)

چه دانه ئې دد هقان په نصيب نه وي   د آسياد سنګ شر ربه خرمن برق شي

تعجب مه کړه په حال د تيره بختو   شناور که ئې په موج د سراب غرق شي

(۳٦)

چه د «روم» په سيمه ورشي ورته ګوره   تورې څو کې د کهسار وواورې سپينې

زمانه چه ستا په کام وي باور و کړه   په داشان ئې صبح وشام وي که ئې وينې

د بنايست بيان ئې څه کوم و تاته   لکه ستر ګې د دلبرو وی دور بينې

www.sikaraam.com

(۳۷)

دغني کشميري صفت:

ته زما په دا و يلو باور وکړه — د اشعار په بحر کړي ما ګذر دی
د غني غزل مې واوره يکدست و ليد — ته به داوائي چه سد سکندر دی (۱)

متفرقات

تاريخونه

دمحمود خان مړينه:

خود به پو هيږي که خرد مند ئي — بده بلاوه غم د دوستانو
چه محمود خان دی له د نيا تللی — غمونه قوت دی دغم خورانو
چه بيلتانه ئي له ډيره نا وه — بلکړی او ردی په آشنايانو
تاريخ ئی داکړه سو يه خاطره! — بيلتون امبه ده په ښو يارانو

❀ ❀ ❀

فلك کجرو دی آثار ئی و يني — شغال چه ظلم په زمری کاندي
کله عجب وی له تعجبه — که په ژړا کښي چيري و خاندي
تاريخ دا رنګ خرد بيان کړ — داخان شهيد دی آه په حق باندي

دميان عمر صاحب مړينه:

دميان په دردوغم کښي — ناله ډيره شوه هم آه
وايه دا عمر ولي — ورسره رحمت الله
عليه ورسره ضم کړه — په تاريخ به شي آګاه

---

(۱) يد سکندر دی (اس)

www.sikaraam.com

میان عمر په خپل دوران کښې — چه کشاده ئې دفیض باب ؤ
شاه و گدا ئې په درحاضر وو — مرجع دخلقو عالم ماب ؤ
تاریخ ئې دادی درحلت واوره — «شیخ اجل ؤ قطب اقطاب ؤ»

دخوشحال مرینه

دخوشحال په جدائی کښې باورو کړه — خسته زړه زما کباب و آه مې سیخ دی
چه روزې ئې شهادت شو په ځوانۍ کښې — نور په کور د شهید ځوان شه دا تاریخ دی (۱)

دواقعې تاریخ

پښتنا نه د کتهېر هتز لزل دی — که هر څو ولکه غرقوی بنیاد
چه برکی او ایرانی په یوه ځای شول — منتشر ئې په دیار کښې شو بیداد
و تاریخ ته ئې حیران د واقعات وم — راته وویل خپل رأی «عظیم فساد»

دسرفراز خان مرینه

تا چه وکړ انتقال سرفراز خانه ا — گرفتار په ډیر اندوه په ډیر غموم یم
په هر بزم کښې را یاد د تا محفل شی — په ژړا کړم ستر گی سری د شمع هوم یم
که مې نه وای سر د آهو نه ژوندون گران ؤ — همې سوی دفراق باد سموم یم
په هستۍ به نشم خلاص له دې سختۍ — په نگین کښې د عقیق کندلی نوم یم
دې تاریخ و ته حیران ستا درحلت وم — خسته زړه و ما ته روی زه «مغموم یم»

۱۱۷۶ ھ

❀ ❀ ❀

(۱) خوشحال خان دسعدالله زوی او دشیدا وراره او دپښتو ژبې شاعرؤ

www.sikaraam.com

هر مې حلاوت کړ د دنیا ستا په ماتم کښې تا چه رحلت و کړ له دنیا سرفراز خانه
پاته نش چه شوم په شماره د مړ د گانو څرنګ به ژوندی وم ته لاړې ځما جانه
فال دې د غفران دې چه القامی په زړه و شوه ای ته جنتی شه خپل تاریخ واوره له ما نه

دیلار مرینه

چه والد می ارتحال و کړ ځای ئې جنت شه دنیا زندان وه
تاریخ دا رنګ د رحلت ووې خرد و ما ته میاشت د شعبان وه
۱۱۸۳ھ

❀ ❀ ❀

غم به تر عمره د خپل والد کړم خندا می پریښوه ژړا کوم زه
سال د رحلت می له مانه واوره «بهشت ئې ځای شه دعا کوم زه»

دحافظ رحمت خان مرینه

په میدان چه حافظ جیو بر بووت شهید شو کشنده ئې په رحلت کښې شه عجول
استفسار که د تاریخ کاندې څوك وایه چه یو کـال و دقا تل و ، د مقتول

دورونو مرینه

چه فتح ، او الله نور له دنیا ولاړل په غمونو کښې ئې فرق تر میاشتی کم
په هر چا ؤ رحلت سخت د دواړو رونو په فراق کښې ئې نالان و اوی و کم
تأمل ئې په بیان د تاریـخ وشـه را ته ووې زړه آها د قلوب غـم
۱۱۹۱ ھ

وفات میر معصوم

بود تا معصوم ثانی چون قیوم میتوان گفتن مجد د بیگمان
بود احیاء العلوم ظـاهـری علم باطن را بجسم اندر روان

www.sikaraam.com

(۳۷)

دغنی کشمیری صفت:

ته زما په دا و یلو باور وکړه　　د اشعار په بحر کړی ما گذر دی
دغنی غزل می واره یکدست ولید　　ته به داوائې چه سد سکندر دی(۱)

متفرقات

تاریخونه

دمحمود خان مړینه:

خود به پو هیږې که خرد مند ئې　　بده بلا وه غم د دوستانو
چه محمود خان دی له دنیا تللی　　غمونه قوت دی دغمخورانو
چه بیلتانه ئې له ډیره تاوه　　بلکړی اور دی په آشنایانو
تاریخ ئې داکړه سویه خاطره !　　بیلتون لمبه ده په بنو یارانو

❀ ❀ ❀

فلک کجرو دی آثار ئې وینی　　شغال چه ظلم په زمری کاندې
کله عجب وی له تعجبه　　که په ژړا کښې چیړې وخاندې
تاریخ دا رنگ خرد بیان کړ　　داخان شهید دی آه په حق باندې

دمیان عمر صاحب مړینه:

دمیان په دردوغم کښې　　ناله د پره شوه هم آه
وایه دا عمر ولی　　ورسره رحمت الله
علیه ورسره ضم کړه　　په تاریخ به شی آگاه

---

(۱) پد سکندر دی (اس)